

52725

MANİHEİST UYGUR METİNLERİNİN DİL ÖZELLİKLERİ VE SÖZVARLIĞI

Zekine ÖZERTURAL

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı için öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır.

52725

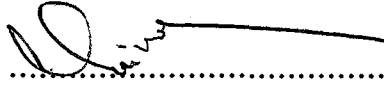
**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Ankara

Eylül, 1996

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Umay GÜNAY

Üye

Doç. Dr. Ülkü ÇELİK

Üye

Y. Doç. Dr. Emine CEYLAN (Danışman)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

/ / 1996

Prof. Dr. Hüsnü ARICI
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yaklaşık beş yüz yıllık bir yazı diline sahip olan Eski Uygurlar bu yıllar içinde değişik dinlere bağlanmışlar, bu dinlere ait kutsal metinleri dillerine çevirmişlerdir. İlk önceleri, Böğü Kağanın da girişimiyle devlet dini olarak Maniheizmi benimseyen Uygurlar, 9. yy.dan sonra ağırlıklı olarak Budizmi kabul etmişlerdir. Az da olsa Hristiyanlığın Nesturî kolunu seçen Uygur olmuştur. Ancak bu dini benimseyen Uygurlardan günümüze mezar taşları ve yazmalardan başka bir şey kalmamıştır.

Maniheist Uygur metinleri genelde Süryanî alfabesinin benzeri olan Mani alfabesi ile yazılmıştır. Soğd kökenli Uygur alfabesiyle yazılmış olanları da vardır. Bugüne değin ne Mani metinlerinin sözlüğü yapılmış, ne de sözvarlığı açısından karşılaştırmaya tabi tutulmuşlardır. Elinizdeki çalışmayla ilk kez bu metinlerin sözlüğü yapılmıştır.

“Giriş” bölümünde Uygurlar ve Uygurca hakkında kısaca bilgi verilmiş, izleyen bölümde de Maniheist Uygur metinlerinin dil ve yazım özellikleri ele alınmıştır. İnceleme, yayımlanmış metinlerin tümü taranarak yapılmış, her özellik için örnekler verilmiştir.

I. bölümde Mani metinleri üzerinde daha önce yapılan çalışmalar ele alınmış, bunlara kısaca değinilmiştir.

II. bölümde ise yeniden numaralandırılan metinlerin alındığı çalışmalar, sayfa numaraları ve bunların metnimizdeki yeni satır numaraları verilmiş ve Maniheist Uygur metinlerinde geçen sözcükler, Türkçe karşılıkları, ekleri ve geçtikleri satır numaralarıyla gösterilmiştir. Bu bölümde metinlere bizim verdiğimiz satır numaraları esas alınmıştır. Mani metinlerinde geçen tüm sözcükler Orhon Türkçesi, (Budist) Uygurca, Yeni Uygurca ve Türkçe ile karşılaştırılmış, sözcüğün bu dillerde kullanılıp kullanılmadığına bakılmıştır.

Sonuç olarak, bu karşılaştırmaya göre sözvarlığı açısından ele aldığımız dillerin Mani metinlerine yakınlığı sırasıyla şöyledir: Eski Uygurca (Budist), Yeni Uygurca, Türkçe ve Orhon Türkçesidir.

SUMMARY

Ancient Uighurs had a written language of about five hundred years. During this time, they practiced various religions and translated the scriptures of these religions into their language. Under the rule of Bögü Kagan they first accepted Manichaeism. After the ninth century large part of Uighurs adopted Buddhism while a small number of them chose Nestorian Christianity. From the latter these remained nothing but only some inscriptions carved or written on gravestones.

Manichaeist Uighur texts that have survived are generally written in Manichaean alphabet resembling that of Nestorians. On the other hand, some are written in their own alphabet of Soghdian origin. So far, neither has a lexicon of these Manichaean texts been compiled nor have these texts been the subject of a comparative analysis in this respect. This study is the first attempt to compile such a dictionary.

The “Introduction” provides an overview of the historical and cultural as well as linguistic background of the Uighurs. In the following chapters, linguistic and orthographical features of the published text are analyzed with extensive examples.

First chapter reviews the relevant literature. In the Second Chapter published sources from which these texts are taken are introduced with their original page numbers in comparison with the newly - given ones in this study and all words in the

texts are examined with their Turkish equivalents along with suffixes. Here the line numbers given to the texts in this study are referred to. Further more, all of these words are compared with those of Orkhon Turkish, (Buddhist) Uighur, Modern Uighur and Modern Turkish in order to see whether they are used in these languages to that of these Manichaeian texts are - in order - as follows: Old (Buddhist) Uighur, Modern Uighur, Modern Turkish, and Orkhon Turkish.

İÇİNDEKİLER

Özet.....	III
İngilizce Özet.....	V
İçindekiler.....	VII
Önsöz.....	VIII
Kısaltmalar.....	X
Giriş.....	1
1. Yazım Özellikleri.....	9
2. Sesbilgisi.....	21
3. Biçimbilgisi.....	23
I. Maniheist Uygur metinleri üzerinde yapılan çalışmalar.....	40
II. Metinlere bizim verdiğimiz satır numaraları ve asıl alındığı yerler ve Maniheist Uygur metinlerinin karşılaştırmalı sözvarlığı.....	44
Sonuç.....	270
Kaynakça.....	271

ÖNSÖZ

Dört yıl önce başlamış olduğum Yüksek lisans eğitimim elinizdeki çalışmayla noktalanmış oluyor. Esas olarak Mani dinine bağlı Uygurlardan kalma metinlerin sözvarlığını ortaya koymayı amaçlayan çalışma Le Coq'tan günümüze kadar yayımlanmış metin çalışmalarına dayanılarak hazırlanmıştır. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün bize tanıdığı tez hazırlama süresinde ancak dil özellikleri ve sözvarlığı açısından ele alınabilen metinler ileriki yıllarda değişik açılardan incelenebilir.

Bu çalışmanın bir çok aşamadan geçerek hazırlanması ve tamamlanabilmesi için sadece çalışanın gayretleri yeterli olmamış, konunun uzmanlarının bilgilerine başvurulmuştur. Bu nedenle aşağıdaki kişilere yardım ve desteklerinden dolayı teşekkür edilmesi bir gönül borcu bilinmiştir.

Herşeyden önce beni yetiştiren ve her zaman destekleyen değerli hocalarım Prof. Dr. Talat Tekin ve Prof. Dr. Mustafa Canpolat'a, öğrenciliğimin ilk yıllarında beni dil kavramı ile tanıştıran ve bana dil sevgisini aşılayan değerli hocam Yard. Doç. Dr. Zuhâl Kargı Ölmez'e ayrı ayrı içtenlikle teşekkür ediyorum.

Lisans öğrenimim sırasında Uygurca'ya yönelmemi sağlayan, yüksek lisansta tez konumu öneren, zamanını tezimdaki sorunlu konuların çözülmesine harcayan hocam Doç. Dr. Mehmet Ölmez'e içtenlikle teşekkür ediyorum.

Ayrıca metinlerin biraraya getirilmesi sırasında Almanya'dan Mani metinleri ile ilgili çalışmasını gönderen Prof. Dr. Peter Zieme'ye müteşekkir olduğumu belirtmek istiyorum.

Son olarak danışman hocam Yard. Doç. Dr. Emine Ceylan'a çalışmam sırasında bana gösterdiği her türlü ilgi, anlayış ve sabır için teşekkürü bir borç biliyorum.

KISALTMALAR

Açk.	: açıklamalar
Ak.	: akuzatif
bk.	: bakınız
BT V	: Berliner Turfan Texte V
BUyg.	: Budist Uygur metinlerinin dili
c.	: cilt
çev.	: çeviren
Çin.	: Çince
EFar.	: Eski Farsça
ET	: Eski Türkçe
EUyg.	: Eski Uygurca
Far.	: Farsça
HT	: Hsüan-Tsang Biyografisi
İr.	: İranca
k. a.	: kişi adı
krş.	: karşılaştırınız
Lat.	: Latince
M.	: Manichaica
Mo.	: Moğolca
MUyg.	: Maniheizt Uygur metinlerinin dili
Nest.	: Nesturi
Nr.	: numara
OFar.	: Orta Farsça
Orh.	: Orhon Türkçesi
Osm.	: Osmanlıca
ö. a.	: özel ad

Part.	: Partça
PB	: Pothi Book
s.	: sayfa
Skr.	: Sanskritçe
Soğd.	: Soğdca
Suv.	: Suvarṇaprabhāsa Sūtra
Sür.	: Süryanice
TDK	: Türk Dil Kurumu
Toh. A/B	: Toharca'nın A veya B lehçeleri
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TTT	: Türkische Turfan-Texte
Türk.	: Türkçe (Türkiye Türkçesi)
vb.	: ve benzeri
y. a.	: yer adı
Yun.	: Yunanca
YUyg.	: Yeni Uygurca
yy.	: yüzyıl
ZDMG	: Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft
Ø	: karşılaştırma yapılan dillerde olmayan sözcük

GİRİŞ

Uygurlar 6. yüzyıldan günümüze kadar varlığını devam ettiren bir Türk halkıdır. 744 yılında bugünkü Moğolistan'da Çin'in kuzeyinde II. Doğu Türk Kağanlığı'nın bulunduğu topraklar üzerinde bu kağanlığı yıkarak yeni bir devlet kurmuşlardır. 744 yılı Uygurların Bozkır Kağanlığı döneminin başlangıcıdır ve 840 yılına kadar sürmüştür. Uygurlar göçebe yaşam biçiminden yerleşik hayata geçmeyi başaran ilk Türk halkıdır. 840 yılında Kırgızlar, Uygur Bozkır kağanlığının varlığına son vermişler ve Uygurları Moğolistan'dan çıkarmışlardır. Kırgızlardan kaçan Uygurlar 9. yüzyılın ortalarında Doğu Türkistan'da bağımsız Koço Uygur devletini kurdular. Uygurlar 840'tan sonra güney ve güneybatıya giderek Turfan vadisi ve Gansu'ya yerleştikten sonra kültür, sanat ve edebiyat alanında büyük bir gelişme göstererek yüksek kültür seviyesine ulaşmışlardır.

Yerleşik hayata geçen Uygurlar çeşitli alfabeler kullanarak Budizm, Maniheizm ve Hristiyanlık dinleri ile ilgili zengin bir çeviri edebiyatı meydana getirmişlerdir. Koço ve Gansu'ya yerleşen Uygurların yaygın olarak inandıkları din Budizmdir. Bu nedenle bu dinle ilgili edebiyat diğer dinlerin edebiyatına göre daha çok gelişmiş, dolayısıyla günümüze kadar gelen eserler arasında Budist metinleri diğer dinlerin metinlerinden daha çok olmuştur¹.

¹ Semih Tezcan, "Uygur Edebiyatı", *Türk Ansiklopedisi*, 1984b, c. 33, s. 126-131.

Uygur Kağanlarından Böğü Kağan 762 yılında Mani dinini kabul etmiştir. Uygur devletinin başkenti Ordubalık'ta bir Mani tapınağı kurdurarak bu tapınakta Mani dininin başrahibini bulundurmuştur². Bundan başka Doğu Türkistan, Turfan (Koço) ve Kuça'ya da Mani rahiplerini yerleştirmiştir ve Koço'da da bir tapınak yapılmıştır. Mani dini İran ile Hindistan, Kuzey Afrika ile Çin arasındaki bölgelere kadar yayılmış ve çeşitli milletlerden taraftar bulmuştur³.

Uygur kültür, sanat ve edebiyatının gelişmesinde hem yerleşik hayata geçiş, hem de dinler oldukça etkili olmuştur. Yerleşik hayatta Uygurlar çiftçiliği öğrenmişlerdir. Buda ve Mani dinlerine göre hayvanları öldürmek yasaklanmış ve buna karşılık tarım önerilmiştir. Yeni yaşama biçiminde yeni kavramları karşılamak için gerekli olan sözcüklerin bir kısmı komşu dillerden alınmış bir kısmı da Türkçe'deki köklerden türetilmiştir. Yeni kavramlara Türkçe karşılıklar bulma zorunluluğu Uygurca'yı diğer eski Türk dillerine göre daha da zenginleştirmiştir.

Yeni bir kültür çevresine giren her halk gibi Uygurlar da ilk olarak o kültür çevresinin eserlerini dillerine çevirmişlerdir. Yapılan çeviriler, Uygurcanın sözvarlığına, yapısına yeni ve yabancı unsurların girmesine neden olmuştur. Bu nedenle Budist metinleri Sanskritçe, Çince ve Toharca; Mani metinleri İranca ve Soğdca; Hristiyan metinleri Süryanice unsurların dile girmesine ve yerleşmesine yol açmıştır. Uygurların 13. yüzyılda Moğolların etkisi altına girmesiyle Uygurca'ya Moğolca sözcükler de girmeye başlamıştır⁴.

² Bk. Semih Tezcan, "Uygurlar", *Türk Ansiklopedisi*, 1984d, c. 33, s. 148-155 ve Talat Tekin, "Soğd ve Uygur Alfabetiyle Türkçe", *Tarih ve Toplum*, sayı 7, 1984: 17-22.

³ Şinasi Tekin, "Mani Dininin Uygurlar Tarafından Devlet Dini Olarak Kabul Edilişinin 1200. Yıldönümü dolayısı ile Bir Kaç Not", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten* 1962: 1-11.

⁴ Talat Tekin, "Soğd ve Uygur Alfabetiyle Türkçe", *Tarih ve Toplum*, sayı 7, 1984: 17-22, ve Semih Tezcan, "Uygurca", *Türk Ansiklopedisi*, 1984c, c. 33, s. 141-148.

Uygurca'nın kendi içinde ikiye ayrıldığı görülmüştür. Bu konuda W. Radloff, A. von Gabain, S. Ye. Malov, N. Baskakov ve A. M. Şçerbak'ın sınıflandırma çalışmaları olmuştur⁵. Bunlardan A. von Gabain'in sınıflandırması genel kabul görmüştür, ancak daha önce Kaşgarlı Mahmut'un Divanü Lûgat-it-Türk adlı eserinde aynı ayırmadan söz etmiş olduğunu görmekteyiz⁶.

Bu sınıflandırma Orhon Yazıtları'nda karşılaştığımız söz içi ve söz sonundaki *ny* sesinin Uygurca'da değişerek *-n/-n* ve *-y/-y* biçiminde bulunmasına dayanır. Bu sesin iki ayrı ses biçiminde görülmesi Uygurca'nın en az iki lehçeye ayrıldığını düşündürmektedir. Yapılan tespitlere göre Uygurca en azından Budist Uygur metnlerinin dili ve Maniheist Uygur metnlerinin dili olmak üzere ikiye ayrılabilir. Budist Uygurlar ile Maniheist Uygurlar'ın dilleri arasında fonetik ve morfolojik ayrılıklar görülmektedir. Bu ayrılığın en belirgin örneği olarak Orhon Türkçesi'ndeki *kony* 'koyun' sözünün Maniheist Uygur metnlerinde *kon*, Budist Uygur metnlerinde *koy*; Orhon Türkçesi'ndeki *anyığ* 'kötü' sözünün Maniheist Uygurlarda *anığ*, Budist Uygurlarda *ayığ* biçiminde görülmesini gösterebiliriz. Kaşgarlı Mahmut da Divan'ında *kony* 'koyun' sözünün Uygurca'da *kon* ve *koy* olarak görüldüğüne dikkat çekerek Oğuz, Kıpçak ve Bulgar Türkçesi'nde görülen şeklin "*n*" olduğunu belirtmiş⁷; Oğuz ve Kıpçak Türkçesi'ndeki *çığan* sözcüğünün diğer Türk lehçelerinde *çığay* olarak geçtiğini, Türklerdeki *koy* 'koyun'un Argu lehçesinde *kon* olduğunu savına örnek olarak göstermiştir. Mani metnlerinde daha çok "*n*", Budist metnlerde ise "*y*" görülmektedir; dolayısıyla *n* lehçesi denilen lehçe Maniheist Uygur metnlerinin dili, *y* lehçesi denilen lehçe de Budist Uygur metnlerinin dilidir.

⁵ Semih Tezcan, "Uygurca", *Türk Ansiklopedisi*, 1984c, c. 33, s. 141-148.

⁶ Kaşgarlı Mahmut, *Divanü Lûgat-it-Türk*, I, Çev. B. Atalay, Ankara 1985²: 28-34.

⁷ Kaşgarlı Mahmut, *Divanü Lûgat-it-Türk*, I, Çev. B. Atalay, Ankara 1985²: 28-34.

Maniheist ve Budist Uygur metinleri arasındaki fark bu kadarla kalmaz⁸. Bağlama ünlüsü olarak Maniheist Uygur metinlerinde -ı/-i/-u/-ü- yerine çoğunlukla -a/-e- görülür; -ı/-i/-u/-ü- ise Budist Uygur metinlerinde görülmektedir⁹. Mani metinlerinde bağlama ünlüsü dışında bazı iki heceli sözcüklerin ikinci hecesinde de -ı/-i- yerine -a/-e- görülür¹⁰.

Maniheist ve Budist Uygur metinlerinde ortak olarak görülen önemli bir özellik de *hendiadyoin* adıyla bilinen eş anlamlı ya da yakın anlamlı söz koşmalarıdır. Bir kavramı anlatmak için aynı ya da yakın anlamlı iki sözcüğün yan yana kullanılması ile yapılır¹¹. Söz koşmalarının kullanımı Uygurca'nın yapısında ve sözvarlığında bir yenilik yaratmış, metinlerdeki anlatımı hem güçlendirmiş hem de güzelleştirmiştir.

UYGUR YAZISI

Uygur yazısı, Soğd yazısına çok benzemektedir. Uygurlar 7. yüzyılda Soğdlar'ın geliştirdiği ve kullandığı Soğd yazısında değişiklikler yaparak kendilerinin kullanabileceği bir alfabe yaratmışlardır. Uygur alfabesi, kullanılan işaretlerin yetersiz olması nedeniyle Türkçe'nin yazılması için uygun değildir. Alfabadeki harfler Türkçe'deki sesleri bire bir karşılamadığı için bir işaret birden fazla sesin yazımında

⁸ Maniheist Uygur metinleri ile ilgili özellikler "Yazım Özellikleri" bölümünde verilmiştir.

⁹ Bağlama ünlüsüne örnekler "Sesbilgisi B." bölümünde verilmiştir.

¹⁰ Bu özelliğe *baram* 'mal, mülk' = *barım*, *amal* 'sakin, rahat' = *amıl*, *ağaz* 'ağız' = *ağız*, örneklerini verebiliriz.

¹¹ Söz koşmalarının Maniheist Uygur metinlerinde geçen örneklerinden bazıları şöyledir: 'u 'ığaç; yoq çığay; çoma bata; boğun boqun; qutluğ qıvluğ; busuşluğ qadğuluğ; ađđasızın tuđđasızın; ariğ toruğ; söz sav vb. Bu konu için bk. Saadet Çağatay, "Uygurcada Hendiadyoinler", *Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*, Ankara 1978: 29-66 (ilk yayım yılı 1942).

kullanılmış bu da metinlerde karışıklığa neden olmuştur. Bu olumsuzluğuna rağmen Uygur alfabesi geniş bir alana yayılmış ve 8. yüzyıldan 18. yüzyılın başlarına kadar çok uzun bir süre kullanılmıştır. Tabii 14. yy sonrasında çok dar bir alanda kullanıldığını belirtmek gerekir.

Uygurlar yazılarını kamış kalemle ya da Çinlilerin yaptığı gibi fırçayla yazmışlardır. Kalemle yazılan yazı türüne *kaligrafik* yazı, fırçayla yazılan yazı türüne ise işlek el yazısı veya *kurziv* denilmiştir. Uygur yazısında, Arap yazısında olduğu gibi, harfler birbirine bitleştirilerek yazılıyordu. Bu harflerin içerisinde kendisinden sonra gelen harfle birleşmeyen tek harf ise z'dir¹².

Maniheist Uygurlar genellikle kendilerine özgü *Mani yazısı* adını verdikleri bir yazı kullandılar. Mani yazısı da Uygur yazısı gibi Türkçe'yi yazmak için yetersizdir, ancak ünsüzleri göstermek için Uygur yazısından daha iyidir. Maniheist Uygurlar, Mani alfabesinin yanı sıra Soğd kökenli Uygur alfabesini de kullanmışlardır.

Uygur yazısı birbirine paralel yatay satırlar halinde sağdan sola doğru yazılırdı. Sonradan satırlar yukardan aşağıya doğru dikey olarak ve soldan sağa doğru da yazılmıştır. Yukarıdan aşağıya doğru yazım için Çincenin yazılışı örnek alınmıştır¹³.

Noktalama işareti olarak nokta, iki nokta, bazen de ikiden fazla noktalar kullanılmıştır. Mani metinlerinde ise satır çizgisinin üstünde tam ortada bir (·) veya iki nokta (··) görmekteyiz. Ayrıca başlıkların her iki kenarında papatyaya benzer bir ya da

¹² Semih Tezcan "Uygur Alfabesi", *Türk Ansiklopedisi*, 1984a, c. 33, s. 121-126

¹³ Semih Tezcan "Uygur Alfabesi", *Türk Ansiklopedisi*, 1984a, c. 33, s. 121-126

üç çiçek motifi ve geometrik şekillerden dörtgene benzeyen işaretler bulunduğunu görürüz.

Yazıçevrimi yapılan metinlerde eksik olan bölümler için yanyana noktalar (...), kesik çizgiler (---) ve dikey eğik çizgiler (////) kullanılır. Yazılmayan ünlüler düz ayraç, yani () içinde, kayıp olan ve doldurulan sözcükler köşeli ayraç, yani [] içinde, sözcük yazılırken eksik yazıldığı ya da unutulduğu düşünülen şekiller < > içinde gösterilir (adaqa = adaq<q>a, äšitür- = äš(i)t<t>ür- gibi). Maniheist ve Budist metinlerde kullanılan noktalama işaretlerinin farklı olması metinleri ayırmada kullanılan ölçütlerden biridir. Ancak bunların kullanımı çok düzensizdir. Çoğu zaman unutulmuş ya da yazılmadan geçilmiştir.

Kültür, edebiyat ve sanatta ilerleyen, kitap, yazı ve resimle çok ilgilenen Maniheist Uygurlar arkalarında değişik konu ve boyutlarda büyük bir titizlikle yazdıkları, renkli resimlerle süsledikleri yazmalar bırakmışlardır. Bu yazmalar bulunana kadar toprak altında kalmış, zamanın ve topraktaki nemin etkisiyle eskimiş, yıpranıp yırtılmış ve parçalanmıştır. Bu parçaların hangi metinden koptuğunu anlamak çok güçtür. Bugüne kadar kalabilen metinlerin çoğunun bazı bölümleri bu yüzden eksik ve okunamaz durumdadır. Bazılarında tek harf, bazılarında tek hece, tek sözcük ya da tamamen boş olan satırlar da vardır. Okunabilen satırların eksik olan bölümlerinin bir kısmı araştırmacılar tarafından doldurulmaya çalışılmıştır.

MANİHEİST UYGUR METİNLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI SÖZVARLIĞI BÖLÜMÜNÜN DÜZENLENİŞİ

Maniheist Uygur metinlerinin karşılaştırmalı sözlüğü hazırlanırken eksik ve okunamaz durumda olan sözcükler (///ançsızın), (a/nmaq) örneklerinde olduğu gibi gösterilmiş ve böylesi örneklerin karşılaştırılması yapılamamıştır. Araştırmacılar tarafından henüz çözülemeyen sorunlu sözcükler yanına soru işareti konularak gösterilmiştir: anç (?), ayakantır (?) vb. gibi.

Madde başlarında verilen EUyg. (Mani) sözcüğün anlamı, bugün sesçe yaşayan şeklin anlamından farklıysa da karşılaştırmada verilmiş, anlam farkı ayrıca belirtilmemiştir. Örneğin EUyg. (Mani) *kirü* ‘batı’ = Türk. *geri* ‘arka, geri, art’; EUyg. (Mani) *küçän-* ‘gayret etmek, çabalamak’ = Türk. *gücen-* ‘kırılmak, darılmak, üzülme’; EUyg. (Mani) *oyunçı* ‘şarkıcı, müzisyen, çalgıcı’ = Türk. *oyuncu* ‘sanatçı, aktör, aktris’.

Mani metinlerinin ilk yayımları okuma hataları ile doludur. Bu hatalardan bir kısmı sonradan düzeltilmiş, bir kısmı ise olduğu gibi kalmıştır. Bu çalışmada metinlerdeki okuma hataları en aza indirilmiştir. Madde başlarında yer verilen yanlış şekillerin yanına konulan bir ok (→) işareti ile sözcük doğru ya da standart şekline gönderilmiştir. (*ağr* → *ağ(a)r* → *ağ(ı)r*; *ärdz* → *ärt(i)z-* → *art(ı)z-*; *budun* → *bodun*; *bätü-* → *bädü-* örneklerinde olduğu gibi). Bu yöntemin daha sonra yapılacak çalışmalara yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Yanlış okunduğu ya da yazıldığı düşünölen biçimler sözcüğün yanında okuma ya da yazım yanlışını diye belirtilmiştir. (Bkz. *ärgi-* ?). Bugün artık eskiden yanlış okunduğu bilinen sözcüklerin yanına † işareti konulmuştur.

Metinlerde yapısı tam olarak bilinmeyen sözcükler harf çevrimli (transliterasyon) şekliyle verilmiştir. (Bkz. wxşy; wxyzyşn; xwnkdsyr). Bunlardan Soğdca olduğu tahmin edilenlerin anlamları verilmiş, kaynaklarda yer almayanlar da yazmalarda geçtiğı şekliyle sözlüğe alınmıştır.

Amacımız Türkçe sözcükler ve onların karşılaştırılması olduğu için metinlerde geçen ve kimi okuma / anlamlandırma güçlüğü taşıyan Soğdca şekillerin üzerinde fazla durulamamıştır. İleride bu sözcükler yeniden ele alınarak yapıları ve anlamları açıklanmaya çalışılacaktır.

I. YAZIM ÖZELLİKLERİ

A. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

Uygur alfabesinde ünlüler *elif*, *vav* ve *ye* olmak üzere üç işaretle gösterilirdi. Uygur yazısında yuvarlak ünlüler (*o/ö/u/ü*) *vav* ile, *ı/i* ünlüleri *ye* ile *a/e* ünlüleri de *elif* ile gösterilmiştir. Bu üç işaret Türkçe'nin dokuz ünlüsünü (*a/ä/ı/i/o/ö/u/ü/e*) göstermek için yetersizdir. Bu nedenle ünlüleri gösteren işaretleri birleştirerek yazmışlardır. Bu yazım biçimi harfleri birbirinden ayırmayı zorlaştırmıştır. Metinlerde *ı* ile *i*, *o* ile *u*, *ö* ile *ü* ünlüleri için ayırt edici bir özellik kullanılmamıştır. Ünlülerin ayırt edilmemesi metinlerin okunmasını zorlaştırmıştır.

1. a/ä ünlülerinin yazılışı: Söz başında bulunan *a*- ünlüsü *çift elif* le, söz başındaki *ä*- ünlüsü ise *tek elif* le gösterilmiştir. Söz içinde ve söz sonunda bulunan *a/ü* birbirinden ayırt edilmemiş ve *tek elif* le yazılmıştır.

Bazen art arda gelen iki ünsüzden önce, söz başındaki *a*- tek elifle yazılmış bazen de söz başındaki *ä*- iki elifle gösterilmiştir. Söz başındaki *a*- ünlüsü tek elifle yani eksik olarak yazıldığı zaman bazı metinlerde *ḳ*, bazı metinlerde de *q* olarak yazıçevrimi yapılır. İki elifle yazılan *a* ünlüsü *a* olarak görülür.

ağaq(q)a 13	anığ 17	amtı 4501
adınçığ 644	aryaman 3316	Aryaman 4500
alqatmış 694	alp 3108	amranmaq 4510
ayda 2529	artuq 3590	ağlığ 4545
anta 2938	arığ 2061	ançm(a)n 4618

2. ı/i ünlülerinin yazılışı: Söz başındaki *ı/i* ünlüleri *elif* + *ye* ile gösterilmiştir. Söz içinde ve söz sonundaki *ı/i*'yi göstermek için *ye* kullanılmıştır. Bazen *ı/i* ünlülerinin yazımında *elif* yerine *ayın* karşılığı olan harf kullanılır. Yazıçevrimi yapılmış metinlerde bu *ayın*'ı söz başındaki *ı* ve *i*'nin önünde yukardan bir virgül olarak görürüz.

<u>ı</u>	<u>i</u>
qılınçl(ı)đ 431	yimişlär 502
arıtırça 1122	biltimi[z] 754

<u>'ı</u>	<u>'i</u>
'ı 804	'iliglär 1924
'ınantımız 2677	'inilii 'içilii 2485
'ınçaq 38	'içindä 4410

3. o/u ünlülerinin yazılışı: Söz başındaki *o/u* ünlüleri *elif* + *vav* ile gösterilmiştir. Söz içinde ve söz sonunda bulunan *o/u* ünlülerini göstermek için yalnızca *vav* kullanılmıştır.

o

u

bo 2488, 3307, 3621

tuğum 3314, 4507

xormuzta 2460

turuğ 3330, 3353

bodun 548, 4114

umuğsuz 3106 3115

tolu 336, 2310

uğuş 3125, 3203, 3802

tonluğ 1766

uçuz 1952, 3430, 3440

4. ö/ü ünlülerinin yazılışı: Söz başındaki *ö/ü* ünlüleri ise *elif + vav + ye* ile gösterilmiştir. İlk hecede bir ünsüzden sonra gelen *ö/ü*, *vav + ye* kullanılarak yazılmıştır. İlk heceden sonraki hecelerdeki *ö/ü* için yalnızca *vav* kullanılmıştır. Bazen *y* ve *k-g* ünsüzlerinden sonra ilk hecedeki *ö/ü*'ler de *ye*'siz, yani eksik yazılmıştır. *ö* ve *ü*'nün böylesi yazımı *o/u*'nun yazımı ile aynı olduğu için *k* ve *g* harflerinin geçmediği sözcüklerde *ö/ü* harfleri *o/u*'dan ayırt edilemezler. Bu yazım tarzı bazen ilk ses *ö/ü* için de geçerlidir. Bu harfleri *q* ya da *ğ* harflerinin kullanıldığı sözcüklerde kesin olarak art ünlüyle, *k* ve *g* harflerinin kullanıldığı sözcüklerdeyse ön ünlülerle okumak gerekir. *ye*'siz yani eksik yazılan *ö/ü*'ler metinlerde *ö/ü* biçiminde gösterilmiştir.

o

u

körtlä 1083

mıns[üz] 303

tökülti 11

yükün[ç] 561

kōngülüngüz 2861

ukliyür 1306

yörüg 3775

yuz 3743

yöläşür[ü] 3917

şuun 3995

yörüglüg 3916

tüüşin 2258

5. e (kapalı e) ünlüsünün yazımı: e ünlüsü genellikle *ı/i* ünlüleri gibi *ye* ile yazılmıştır. *e*'nin yazımı için ayrı bir işaret bulunmamaktadır (Runik harfli Yenisey yazıtlarında kapalı *e*'yi gösteren bir işaret olmasına rağmen Uygurcada böyle bir işaret yoktur). Çok seyrek olarak *e*'nin tek elifle yazılarak açık *ä* gibi gösterildiği de olmuştur. Kapalı *e* metinlerin bazı yerlerinde *i*, bazı yerlerinde *ä* olarak görülür.

ä

i

y(ä)mä 2982, 4569

yime (Arat 1965: s. 20)

äkinti 126

ik[inti] 166

yälvii 541

yilvii 2610

Runik yazıda olduğu gibi Uygur yazısında da kapalı hecelerdeki kimi ünlüler yazılmamıştır. Bunun için bazı sözcükler kısaltılarak elif kullanılmadan yazılmıştır. Yazılmayan ünlüler yazı çevrimi yapılan metinlerde düz ayraç, yani () içinde gösterilir.

t(ä)rkin ---- trkin 36, 3183

tınl(ı)ğ ---- tınlğ 3121

q(a)ltı ---- qltı 44

y(a)rılığ -- yrılığ 3220

q(a)m(a)ğ --- qmğ 544

y(ä)mä ---- ymä 3349

t(ä)ngri ----- tngri 627, 633

aṇçm(a)n -- aṇçmn 3354

y(a)rl(ı)qadı -- yrlqadı 944

tat(ı)ğl(ı)ğ --- tatğlğ 3380

ağ(ı)rl(ı)ğ --- ağırlğ 973

as(ı)ğ ---- asğ 3390

k(ä)lt(i)m --- kltn 2982

y(a)ruq ---- yruq 3596

m(a)nga --- mnga 2953

t(a)qı ---- tqı 3915

k(ä)lip ---- klip 764, 2199

t(ä)gi ---- tgi 2163, 5159

Ayrıca söz başında *elif* yerine *ayın*'la yazılan *ı/i*'nin yanısıra bazı metinlerde söz içinde de (genellikle ek başında) *ayın*'la yazılan *ı/i*'ye rastlanır. Bu *ayın*'lı yazım biçimi *ı/i*'den başka seyrek olarak *o/ö/u/ü/ä*'de de görülür. Bu yazılışın rastlanan örnekleri:

<u>‘ı</u>	<u>‘i</u>	
ay(ı)ğ‘ın 124	s(ä)v‘iglig 91	
ul-‘uğ‘ı 121, 1013	is‘ig 92	
y(a)rl(ı)qad‘ı 1016	il‘ig 98	
	säv‘i-nçl-‘ig 103	
	bil‘iglar 879	
	äl‘itir 891, 893	
<u>‘o</u>	<u>‘ö</u>	<u>‘ä</u>
ol‘oqma 651	ät‘özi 47 ¹⁴	tirl‘äp 175
<u>‘u</u>	<u>‘ü</u>	
y(a)r‘uğı 19	top‘ün 75	
ul‘uq 53	t(ä)gl-‘üg 77	
ul‘uğ‘ı 121	ük‘üş 105	
oy-‘unça 81	müy‘üzi 178	

¹⁴ *ol‘oqma* ve *ät‘özi* örnekleri öteki örneklerden farklıdır. Bu sözcükler iki ya da üç sözcüğün birleşmesiyle oluştuğu için birleşimin birinci ögesinden sonra *elif* ya da *ayın* kullanılması doğaldır. *ol‘oqma* < *ol oq ymä*; *ät‘öz* < *ät ve öz*.

yar‘uq 90
tal‘uy 882, 884

küy‘ügürçä 198
üz‘üksüz 987

Bu özelliklerden başka metinlerde bazı sözcüklerin sonuna eklenen bir *h* harfi görülür. Satır doldurucu *h* olarak bilinen bu *h* harfi söyleyişe ilişkin olmayıp sadece bir yazım özelliğidir:

sakıntıh 1
ät‘özintäkih 9
yämäh 11
qorqut(t)ıh 30
ançah 33
k(ä)miştih 41
oğrıh 925
qaltıh 926, 1114
yuğuçuıh 1112
taqıh 1125
tängriih 2461
kältiıh 2457
yäkliih 2478

hirzah 2492
nirvanqah 3141
tüzüniıh 3156
ozqalıh 3234
rtnikäh 3298
közünürtäkih 3312
boltıh 3676
b[a]şuıh 3703
böğüngiçäh 3719
mängikäh 3720
bıç[a]h 3725
tutah 3730
oğlanııh 3734

B. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI

Uygur alfabesindeki ünsüzler *ı/i* ünlülerini ve *y* ünsüzünü yazmak için kullanılan *ye* harfi ile birlikte on dört tanedir. Soğd yazısında boşluk doldurucu olarak kullanılan *h* harfi, Mani yazısında da kullanılmıştır. Uygur yazısında *o/ö* ve *u/ü* ünlülerini göstermek için kullanılan *vav* harfi sonraki dönemlerde yazılan metinlerde, *vav*'ın Arap alfabesindeki kullanımı gibi *v* ünsüzünü göstermek için de kullanılmaktadır. Uygur alfabesinde ünlüleri gösteren işaretlerin yetersiz oluşu gibi ünsüzleri gösteren işaretler de Türkçe sesleri göstermek için yeterli değildir¹⁵.

1. d-t ünsüzlerinin yazılışı: Metinlere baktığımız zaman *d* ile *t* ünsüzlerinin birbirlerinin yerine kullanıldığını görürüz. *d* ile *t*'nin bu özelliği en eski döneme ait metinlerde başlar ve bu karışıklık sonradan yaygınlaşır. Ancak söz başında *t* yerine *d* yazılmaz. Bu daha sonraki döneme ait metinlerde görülen bir özelliktir. Bazı yazmalarda *d* sık sık çift yazılmıştır.

d

t

yudun 73

taşıp 32

adınçığ 607

tüşmişlär 583

¹⁵ I. A. bölümünde ünlülerle ilgili bilgi yer alıyor.

ordusıntan 820	ortusınta 4487
adasazan 2247	yoqattururta 2400
ädgü 1020, 1513	atlıg 905

d

t

barđı 39	yoqattururta 3118
al(ı)ngağturung 719	amtı-qatägi 2948
ağdılg 3092	säträksiz 3129
ädgü 740, 915	kötüklär 3049
[ađđ]as(ı)z(ı)n 425	qoıı 2407, 3110, 3125
tuđđas(ı)z(ı)n 425	ätđim 4511

2. g-k ünsüzlerinin yazılışı: *k* ile *g* harfleri de metinlerin yazıçevriminde birbirlerinden ayırt edilmez ve birbirlerinin yerine kullanılırlar. Ancak sözlük bölümünde biz bu tür ikilikleri teke indirip aynı madde altında topladık. Yani *ämkäklig* örneğine biz *ämgäklig* başlığı altında yer verdik.

g

k

ämgak(ä)mäz'in 101, 102	ämkäklig 2412
tägimlig 395	körkäl 2411
kirtgününg 563	körküngüzni 3170
bägräkim 591	bekrekim (Arat 1965: 16/3)
birög 3153	birök 22

3. ğ-ķ-ĥ ünsüzlerinin yazılışı: Uygur yazısında *ğ*, *ķ* ve *ĥ* ünsüzlerini göstermek için tek bir harf bulunmaktadır. Bazı yazmalarda *ķ(q)* ünsüzü, *ğ* ünsüzü için kullanılan harfin üzerine iki nokta konularak ayırt edilir. *ĥ* ünsüzü de aynı harfin üzerine tek

nokta konularak ayırt edilmeye çalışılmıştır. Ancak bu kurala her zaman uyulmadığı için bu sesler de genellikle aynı şekilde yazılmıştır ve birbirlerinden ayırt edilmeleri oldukça güçtür. Sonuçta da karışıklığa yol açan bu yöntemden dolayı ilk dönem metin yayımlarının yazıçevriminde ikili şekiller ortaya çıkmıştır. Karşılaştırmalı sözvarlığı bölümünde bu tür ikili şekiller tek maddede toplanmıştır.

Mani metinlerinin yazıçevriminde de $\dot{g}$ ile $\dot{k}(q)$ 'nın, $\dot{k}(q)$ ile $\dot{h}(x)$ 'nın birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu örnekler yazımdan kaynaklanan karışıklığı açık olarak göstermektedir.

$\dot{g}$	$\dot{k}(q)$
sağınç 977	saqınç 1251
ğıl-ınçığ 935	qılınçl(ı)ğ 2458, 3100
ul-uğ'ı 121	ul-'uq 53
ayağ-larığ 3164	amraqımın (Arat 1965: 20/7)
amraqımın 612	amraq 697

$\dot{k}(q)$	$\dot{h}(x)$
q(a)m(a)ğ 544, 748, 2456	xamağ 126
burqan 1100	burxan 782, 558, 3092, 2635, 3857
qangımız 3108	xan(ı)m(ı)z 1948, 4221
çaqşapıtığ (Arat 1965: 54/364)	ç(a)xş(a)p(a)t(ı)ğ 2784
tarqan (tarqan) 436, 2322	tarxan 2927

Uygur yazısındaki *ķ* (*q*), bazı yazmalarda *q̇* biçiminde, bazılarında ise *q̈* biçiminde yazıçevrimi yapılmıştır.

<i>q̇</i>	<i>q̈</i>
yaşuq̇ 3757	q̈avıra 5145
taq̇ı 3757	yaruq̈ 5346
q̇ut 3741	q̈angı 5347
q̇orq̇unçuq̇ 3812	ıraq̈ 5350
yaruq̈ 3869	q̈utınga 5348

4. z-j ünsüzlerinin yazılışı: Uygur yazısında *z* ile *j* sesleri için de sadece bir harf vardır. *z* kendinden sonra gelen harflerle bitişmez. Eski metinlerde *z*'nin altında bir veya iki nokta bulunur¹⁶. Sonradan buna da pek dikkat edilmez. Metinlerin yazıçevrimi yapılırken de *z*'nin altına bir veya iki nokta konulmuştur.

<i>ż</i>	<i>z̈</i>
bolżun 166	quz̈'ı 46
közinġä 171	buz̈ağı 47
ağılıq̇ıngıż 957	uzaq̈ı 66
ätöżintä 978	ot'uz̈unç 120
äżrua 1014	barmaz̈ 961
niżvani 999	

¹⁶ Semih Tezcan "Uygur Alfabeti", *Türk Ansiklopedisi*, 1984a, c. 33, s. 121-126

Son dönem metinlerinde yazıda z harfinin altına konan iki noktayla gösterilen *j*, yazıçevriminde *ž* ile gösterilmiştir.

ž (j)

možak 366, 440, 449, 460, 484

wadžiwanta 313, 821, 843, 853

važir 594, 595, 3757

ažun 2403, 3032

žirivt 3406

Bunların dışında z'nin altına konan tek bir noktayla da *j* sesinin gösterildiğini görürüz. Kimi metinlerde bir kaç örnekte görülen bu yazım şekli *ž* biçiminde yazıçevrimi yapılmıştır.

ž

možak 433, 5163, 5165, 5178, 5188

žünkim 5194

5. ng (ŋ) ünsüzünün yazılışı: Türkçedeki geniz *n*'si (*ŋ*) Uygur metinlerinde daima *n+g* sesleri yanyana getirilerek yazılmıştır. Bu ünsüz yayımlanmış metinlerde *ng*, *ng̃*, *ŋ* biçiminde görülür. Burada yazıçevriminde bütünlük sağlamak amacıyla Mani metinlerinde *ng* biçimi kullanıldı.

ng

m(ä)ngigü 111	nomlatingız 3103
an(ı)ng 537	quvraqınga 3361
kongüllärin 2403	qıling 3381
süngüşüp 2463	singil(i)m 3531
m(a)nga 2953	t(ä)ngri 3992

Bu özelliklerden başka bazı sözcüklerde eski bir özellik olarak *v*'nin yanısıra *b*'nin de kullanıldığı görülür.

bv

qı b 4450	qı v 4378
qı b lığ 3705, 4900	qı v lığ 4058
yabla q 10, 3026	yavla q 3823

Bazen *z* yerine *s* kullanıldığı görülür. Bu tür durumlarda yazıçevriminde *s*, altına konan bir noktayla *ş* şeklinde gösterilmiştir.

şz

üşüksüz 3116	üzüksüz (Arat 1965: 38/53)
oşzunlar 3256	ozzunlar (Arat 1965: 58/419)
tapşunlar 3257	tapzunlar (Arat 1965: 58/420)

Bir yerde *v* (*w*) yerine *p* kullanıldığı görülür.

p

v (w)

öpka 3076

öwka 3057

II. SESBİLGİSİ

A. Uzun Ünlüler: Budist Uygur ve Maniheist Uygur metinlerinde söz başındaki ya da ilk hecedeki *o/u* için bazen çift *vav*, ilk hecede bir ünsüzden sonra gelen *ı/i/e* için bazen çift *ye* yazılır. Bu yazım Ana Türkçeden gelen ve Türk dillerinin bir bölümünde görülen uzun ünlüleri¹⁷ göstermek için kullanılmaktadır. Ama bazı yerlerde bu çift yazılışın fonetik bir değeri yoktur. Uzun ünlülü sözcüklerin yanısıra kısa ünlülü olması gereken sözcüklerin kimisi de çift ünlü ile yazılmıştır. Maniheist Metinlerde *ı/i*'nin sık sık çift yazıldığını görürüz.

uzun ünlülü sözcükler

oot (ōt) 'ateş' 44, 198, 249, 251
 tooz (tōz) 'toz' 2399
 uu (ū) 'uyku' 3248
 ıı (ī) 'bitki, orman' 1089
 buu (bū) 'bu' 1101
 booş (bōş) 'boş' 208
 boo (bō) 'bu' 2543, 2885, 2587

kısa ünlülü sözcükler

oot 'ot' 2562
 taqıı 1116, 2184
 inii 743
 içii 743
 yolçıı 3157
 äkii 1201, 2219
 ilçii 1890, 1956

¹⁷ Uzun ünlüler konusunda ayrıntılı bilgi için bk. Talat Tekin, *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara, 1995. (Bu kitabın ilk baskısı, *Ana Türkçede Aslı Uzun Ünlüler*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları: B 15, Ankara, 1975'tir).

oon (ōn) 'on = 10' 2544

noom 3584

sūū (sū) 'ordu' 2183

kişii 1745, 2169

ooz- (ōz-) 'kurtulmak' 2133

ädgüü 2065, 2852

B. Bağlama Ünlüleri: Budist Uygur metinlerinde bağlama ünlüsü *ı/i/u/ü*'dür. Maniheist Uygur metinlerinde ise önemli bir özellik olarak bağlama ünlüsü çoğunlukla *a/e*'dir. Bu çalışmada incelediğimiz metinlerde hem *ı/i/u/ü*'nün hem de *a/e*'nin kullanıldığı görülmüştür.

<u>ı-i</u>	<u>u-ü</u>	<u>a</u>	<u>ä</u>
s(ä)vigin 481	quşuğ 43	ığaçağ 45	tämirän 53
tınl(ı)ğlarığ 3243	nomuğ 128, 421	sav(a)ğ 209	tämiräg 54
amraqımın 612	ölügüg 5, 318, 1153	ağrıçağ 3851	tirl'äp 174
bulğamaquğ 88	künüg 1896	ayağlağ 364	s(ä)väg 870
kişiläriğ 938	bodunuğ 548, 560	tatağlağ 364	kiräp 4803
tat(ı)ğsırayur 1247	qutuğ 553, 1899	savlarağ 1003	
savığ 1414	öküzüg 927	bulğaqlarağ 893	
tañqalarığ 3233	köprügüg 2393, 3145	atlağ 364	
tağlarığ 3350	yaruquğ 1566, 2501	y(a)vlağ 3823	
tat(ı)ğl(ı)ğ 3380	uluşuğ 3321, 4566	burxanağ 3857	

III. BİÇİMBİLGİSİ

I. YAPIM EKLERİ

1. Addan Ad Yapan Ekler

a. +ki, kii:

içräki 194; öngräkii 1103; üzäkii 2085; ödk[i] 4239, bökünki 3997, üstünkii 909

b. +lağ:

anglağ 340; ad(ı)rtlağ 341; tatağlağ 364; ayağlağ 364; atlağ 364; arılağlı 1438; nomlağlar 1747

c. +luğ/+lig; +lüğ/+lüg (+lağ ile krş.):

oğrünçülüg 17; tınl(ı)ğqa 2581; ul-'uğ < ul+luğ 107; il-'ig < il+lig 107; kəngül-lüg 229; yıdlığ 634; yıparlığ 634; qılınçl(ı)ğ 2472; altunluğ 2976; tırklüg 4175; butluğ 1891, 2080

d. +lık/+lik; +luk:

yimişlik 155, 4314; ağılıq 3163, 5113; t(ä)ngri-lik 4018; suvluq 4718, 4719; borluq 5106, 5181; yutuzluq 1081

e. +ğu/+gü:

m(ä)ngigü 102, 798, 4437, 4438; äsängüsin 127, 4067; tüzüğü 3187; ädgü 2929; alquğunung 3292

f. +sız/+siz; +suz/+süz:

arığsız 10; ögsüz 64; münsüz 90; bilägüsüz 593; uvutsuz 1268; adunçsuz 2489; yazuqsuz 2605; biligsiz 3121; sımtaqsız 3312; sağınçsız 3361; ögsiz 3702; sizinçsiz 3825; bulunçsuzum 603

g. +çığ/+çig: (sıfat yapar)

küsänçig 1929; suğançığ 2130; adınçığ 607; qasınçığımın 609

2. Addan Eylem Yapan Ekler:**a. +a-/+ä-; +u-:**

atar 2429; atayu 2448; baçasar 2448; boşunuu 2532; boşuğalı 2501; aşayur 3504; örtäyür 45, 215; oynasar 3956, 5004

b. +ğar-/+gär: +kar-/+kär-:

qutqarqu (oku: qutğarğu) 3150; taşqarıp 3157; tözkärinçsiz (oku: tözgärinçsiz) 3242

c. +la-/+lä-:

nomlayu 3127; ağ(ı)rlang 3383; käyikläyür 3537; sözlädilär 3546; yilvilädimiz 2611;

t(ä)vl(ä)dd(i)m(i)z 2613, ämlätäçii 4535; tamqaladımız 2680; taplamağay 2934

d. +dä-: +ta-/+tä-:

ündägli 742; üntädi 859; altağ 3157

e. +rka-:

qıfırqaq 3179; suyurqayu 3202

3. Eylemden Ad Yapan Ekler:

a. -ğ/-g-:

sapağ 1054; ölüğ 3, 25, 1583 ; oğsüz 16; sürüg 50; ötüğçi 2450; bilig 345, 1068, 1404; tirig 2557, 3903; quruğ 2560, arığ 303, 2910; ǵanığ 2931; sımtağsız 3220; yörügin 3578

b. -ğlı/-gli-: (eylemden sıfat yapar)

azğuruğlı 2629; quvrat(ı)ğlı 2726; əsürügli 3774; yaltrığlı 3870; yaltr(a)ğlı 324; birigli 813; yügürüglii 1118; y(a)rutuğlı 339; ögli 965, sımağlı 1746; kəliglii 2022

c. -ğma/-gmä: (sıfat yapar)

körügmä 630; körünügmä 631; tudağmalar 649; nomlağmalar 1539; oluruğma 2505; uçuğma 2584; yoriğma 2586; yükünügmä 2632; igidigmä 3798; tanığmalar 649

d. -n:

tütүн 663; yal(ı)n 2183; tirinlärii 3363, küsünləri 3363

e. -nç/-nçu/-nçü:

yarlağqançuı 97; qılınçlığ 726; kirtgünçin 3095; tudunçsuz 2754; kiginç 2910; ögrünçütlüğ 2962; əsirkənçsizin 3198; qorqunçuğ 3812; bulunçsuz 918

f. -sık/-suk: (sıfat yapar)

batsıqdaqı 837; tuğsuqdunqı 832

g. -ş:

küşüşləri 384, 2922, 3378; busuşsuzun 391, 425; alqış 374, 1549; ağıuş 1813

h. -t:

adırtlağ 341; ödürtlüğ 341; boşgut 3003; sığıtsız 1947

l. -z:

uzlar 179, 2210

i. -k(q)/-k: -uk/-ük:

amraq 324, 697, 2187; üzüksüz 3193; yazuq 2918; ıduq 4288; süzük 281; ıraq 4106, 5350; äsrükün 16

4. Eylemden Eylem Yapan Ekler:**a. -ğsa/-gsä-:**

öpügsäyür 614; qavış(ı)ğsayur 611, körügsäyür (köröksäyür) 93

b. -l-:

üdrülmiş (< üd(ü)r-ü-l-) 1427, 1560; tökülmäk 1053; saçalmaq 1053; kädilüür 1161; adrılmalım 621; bitilmiş 329, 332

II. ÇEKİM EKLERİ

II. 1. Ad Çekim Ekleri

1. A. Durum Ekleri:

a. Yalın Durum: {Ø}: Yalın durumda sözcükler ek almaz.

yaruç 3601; kün 2936, 3221; tün 2936; t(ä)ngrii 2462; tamu 774

b. Belirtme durumu: Belirtme durumu ekleri +ġ, +n ve +ni/+ni'dir. +ni/+ni genellikle ayrı yazılır.

sav(ı)ġ 2933; kuşuġ 43; uduġ 50; ämgäkin 70; yir'i-n 127; nomın 468, 1945, 2119, munı 2398, 3028, 5162; olarnı 3207, köngülüngüzni 2959; körgüngüzni 3214; ögümüznii 2472

c. Yaklaşma Durumu: Yaklaşma durumu eki (+ka) +qa/+kä'dir. 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra +nga/+ngä olarak görülür.

yäkkä 2457; ađaq(q)a 13; qanqa 14; tamuqa 681; başınga 2975; köngülingä 17; suwsamaq(q)a 2945

d. Bulunma Durumu: Bulunma durumu eki *+da/+dä* ve *+ta/+tä*'dir.

küntä 2529, 3643; içintä 3670; il-ingiz-dä 2927; suvda 2949; oğrınta 3024; anta 2994; yazuqda 2579, 3660; yirtä 3014

e. Ayrılma Durumu: Ayrılma durumu eki *+dın/+din* ve *+tın/+tin*'dir. Bazen de *+dan/+dän* biçimi görülür.

soldın 3482; öngidin 3482; ıǵaçdan 44; t(ä)ngridän 139; tamudan 140; tätrülmäktin 3051; qalıǵ-tın 3125; ämgäkin-tin 3215; ada-ların-tın 3256; baştan 13

f. İlgi Durumu: İlgi durumu eki *+ing/+ing*; *+ung*; *+ning/+ning*, *+nung/+nüng*'dür.

t(ä)ngrining 3278; burhanlarning 3291; kişining 2430; yaruqung 2507; yaruqnung 2498; nomnung 2496; m(ä)ning 3641, anıng 537, 1233; kölnüng 5256

İlgi durumu ekinin bir kaç örnekte *+nang/+näng* biçimine de rastlanmaktadır.

atnang 177; äşkäknäng 178; sizlärnäng 4650, qatunnang 1831

g. Araç Durumu: Araç durumu eki olarak *+n* görülür.

otın 172; nomın 649; adaqın 3186; sözünlüg(ü)n 2456; yäklärlügün 2459; tämirän 53

h. Eşitlik Durumu: Eşitlik Durumu eki *+ça/+çä'* dir.

t(ä)ngriçä 314; tonça 856; qutça 908; qıvça 908; otça 3080; oyunça 81; altunçah 4843, baltuça 249

ı. Yön Gösterme Eki: Yön gösterme eki *+garu/+gärü'* dür.

bulunggaru 3481; ilgärü 3481; taşgaru 3512; öngingärü 3555; burxangaru 3389; yiringärü 2542, 2908; quvraggaru 2942

i. Karşılaştırma Eki: Karşılaştırma eki *+raq/+räk'* tir.

arığraq 3663; süzükräk 3663; y(a)ruğraq 3663; küçsüzräk 3664; yav(ı)zraq 3664; küçlügräk 3420

j. Çoğul Eki: Çoğul eki *+lar/+lär'* dir. Metinlerde çoğu zaman ayrı yazılır. Bazı yerlerde bitişik yazıldığı da görülür.

t(ä)ngri-lärig 149; uzlar 179; bilgälär 436; yäklär 2464; dintarlarqa 2569; tağlar 842; tınl(ı)ğlarqa 1029; sizlär 1137; alplar 3805; iliglär 931; 1924; äränlär 3034

1. B. İyelik Ekleri:

1. tekil kişi: +m

alpım 592; bilgäm 597; burxan(ı)m 603; körtläm 611; süngükümdä 300; t(ä)ngrim 592

2. tekil kişi: +ng (= n)

ayğang 1399; qanatingın 1412

3. tekil kişi: +ı/+i; +sı/+si

yiri 1770; atı 352, 1541; bälğüsü 539; qutı 639; ordusu 817; äriği 1297, 1320

1. çoğul kişi: +imiz; +umuz/+ümüz

özümüzün 755; üzütümüzün 756; yirimizin 754; küçümüz 3417; yazuqumuz 36450

2. çoğul kişi: +ingız/+ingiz; +unguz/+üngüz

ağılıqıngız 957; biligingiz 1553; ününg(ü)zkä 3694; özüngüzgärü 1650; körküngüzni 1711; yolunguz 2932

3. çoğul kişi: +ları/+läri (: +lar/+lär ve +ı/+i ile)

ödläri 1261; sınıları 1263; täklükläri 3178; küçläri 3258

II. 2. Eylem Çekim Ekleri:

2. A. Kişi Ekleri:

1. tekil kişi: -m

kältim 462; saqıntı-m 2946; ämgättim 2945; aydım 3471; tidim 3470, bardım 1836

2. tekil kişi: -ng (= -n), -n

kälting 458; kirtkünmäd(i)n 2636; körmätin 3467; yalganturmatın 3467, 3468; uqmatın 2635

3. tekil kişi: Ø

tutuntı 2720; k(ä)lürdi 2729; tidi 3498; yidi 3505; bilti 3552; körtii 27, ölti 3539

1. çoğul kişi: +muz/+miz; +muz/+müz

biltimiz 754; uqdumuz 755; tuydumuz 753; yang(ı)lt(ı)m(ı)z 2621; yüküntümüz 2641; ölürdümüz 2612

2. çoğul kişi: +ngız/+ngiz, +nguz/+ngüz

boltunguzlar 1138; tir(i)lting(i)zlär 2207; y(a)rl(ı)qad(ı)ngız 2953; qıltingız 2405; yığtingız 3121; törüt(t)üngüz 3162; qaçurtunguz 2413

3. çoğul kişi: +lar/+lər

barmışlar 498; yemişlər 502; uçrurlar 690; ögüntilər 712; azmışlarqə 3158, 4534; bilməzlər 4128

2. B. Kişi Adıları (Yalın ve Ekli şekilleriyle):

1. tekil kişi: mın, m(ä)n

m(ä)n 547; minga 225; mintin 407; mäning 590, 981, 1464; mini 1487

2. tekil kişi: sin, sän

s(ä)n 445, 458, 474; sini 443, 3663, 4272; sän 3283

3. tekil kişi: ol

ol 2482, 2485, 2510, 3554, 3565

çekimli şekli: anı, anı 58, 1524, 1137; anıng, anınnng 537, 3868

1. çoğul kişi: biz

biz 1621; bizintä 458; bizni 630; bizingg 1589; bizkä 5273

2. çoğul kişi: siz

siz 630; sizlärdä 235; sizni 874; sizing 1427; sizingä 3094; siznitäg 2411

3. çoğul kişi: *olar*

olar 3491, 3513, 3554, olarqa 3566, olarning 1301; olarnı 3188

2. C. İşaret (gösterme) adılları:

bo, bu

bo 2489, 4310; boo 2530, 2543, 2587, 2885, 4131; bu 872, 2918; buu 2, 540

ol

ol 6, 538, 538, 2938, 3152, ool 846

bular

bular 257, 1188, 1196, 1259, 1288

olar

olar 2427; olaring 691; olarnı 3207; olarqa 3214; olarğaru 5053

2. D. Dönüştülük Adılları:

käntü

k(ä)ntü 26, 666, 2916, 3811, 3816; käntü 1749, 2468; käntüni 3474; käntünün 939

öz

öz 612, 2594; özin 840; özi-h 12; özüngüz 2916; özümün 1436; özümüz 1522

2. E. Zaman Ekleri:**I. Bilinen Geçmiş Zaman: -du/-di, -du/-dü; -tı/-ti, -tu/-tü**

qatıltı 7; tøkültii 11; ölürdi 230; oqıdı 1406; boltum 1434; olurdum 2982; kördüm 1416; biltürtüngüz 3148; körmädim 1405; sävinti 2968; tutdı 3403; bitidimiz 5242

II. Öğrenilen Geçmiş Zaman: -mış/-miş

k(ä)lmıştä 404; timiş 497; äşidmişim 4701; külmişlär 1866; ögmışlär 1866; unıtmışlar 2426; qılınmış 2468; qılmış 2926, 2927; yangılmışlar 1579; üntürmiş 513

III. a. Geniş Zaman: -r, -ar/-är, -ır/-ir, -ur/-ür

tøkülür 26; alqanur 50; sorar 58; titrätir 217; y(a)rutır 268; tir 1724; alırlar 1749; uqar (män) 1785; ögär 3448; yarlıqar 4262; küvänür 3448

III. b. Şimdiki Zaman: -ır/-ür

atayurlar 70; oxşayur 161; tiläyürlär 298; ti(y)ürlär 537; öpügsäyür (män) 614; qavış(ı)ğsayur (män) 611; oyür (män) 612; idärür 493; körür 497; tiyür 653, 654, 655, 656, 660, 670, 674, 689

IV. Gelecek Zaman: -ğay/-gäy; -taç/-täçi

bolğaylar 112; kälğäy 546; açalğay 1411; ölgäy (sän) 1413; sävmägäy 2935; taplamağay 2934; qutrultaçı 3294; bätüdtürtäçi 3308; örittäçi 3307; qıltaçı 2919

2. F. Emir-İstek:

1. tekil kişi: -ayın/-äyin; -yın/-yin

olurayın 467; kötürmäyin 579; kiräyin 617; sözläyin 1103; baray(ı)n 3521; tiriläyin 1586

2. tekil kişi: -ğıl/-gil

birgil 232; ayğıl 474, 475; yaşurğıl 1744; yimägil 1744

3. tekil kişi: -zun/-zün; -zunın

bolzun 380; ayatmazun 1687; küzädzün 3266; atazun 2060; ölürmäzün 2058, bamazun 2058; tägzün 3270; tutzun 2052; y(a)rılıqazunın 620

1. çoğul kişi: -alım/-älim

körälim 100; turalım 389; oluralım 624; birälim 1739; tapınalım 1740; sınaşalım 3456; baralım 3456; tirilälim 645

2. çoğul kişi: -ng/-nng; -ing/-ing; -ung/-üng; (bazen +lar/+lär ile)

olurung 471; qurtğaring 632; bolunng 1097; aşidinng 1102; saqınınng 1143; y(a)rılıqang 1496; aşidtürüng 1679; yimäng 2099; yaşanng 2162; yoringlar 2986

3. çoğul kişi: -zunlar/-zünlär

bilzünlär 3525; kirtgünzünlär 3523; bolzunlar 3615; turzunlar 5146

2. G. Şart (koşul) Eki:

Şart eki -sar/-sär olarak görülür.

yarutsar 170; k(ä)lsär 173; ämgänsär 945; saqınsar 1066; birmäsär 1743; ölürsär 2480; yazınsar 2917; ösär 2442; atasar 2429; küsäsärlär 3240

2. H. Olumsuzluk Eki:

Olumsuzluk eki: -ma/-mä'dir.

bolmazun 1025; körm(ä)dim 1405; bamazun 2058; bilmätin 2531; kirtkünmäd(i)m(i)z 2573; sävmägäy 2935; boşunmağay 2940; qılmazun 1001

2. I. Yokluk Eki:

Yokluk eki: -sız/-siz; -suz/-süz'dür.

közsüz 212; qadğusuzun 391; biligsizin 1248; mungsuzun 1773; sığıts(ı)z 1947;
öngsüz 1984; mängizsiz 1984; busuşsuzun 391

Yokluk ekinin bir örnekte -süz biçimi de görülür.

igsüz 4789

2. İ. Yeterlilik:

Yeterlilik u- “muktedir olmak, gücü yetmek, -ebilmek” eylemi ile sağlanıyor. Asıl eyleme -u/-ü ulaş eki ve u- yeterlilik eylemi eklenerek yapılıyor.

otayı umağay 173, 174

işläyü umaz 180, 181

tirgürü umazlar 2259

baru umatın 2543

tıtnu umatın 3200

sözlâyü umağay 168, 169

2. J. Gereklilik:

Bu dönemde gereklilik bildiren bir eylem veya ek yoktur. Gereklilik *kärgäk* “gerek” sözcüğü kullanılarak sağlanıyor. Asıl eylemin yanına *kärgäk* sözcüğü getirilerek yapılıyor.

saq(ı)nmiş k(ä)rgäk 1019

tutmaq k(ä)rgäk 984

ötünmək k(ä)rgäk 2781, 2782

ägsüg k(ä)rgäk 2791, 2792

bilmiş k(ä)rgäk 3042

MANİHEİST UYGUR METİNLERİ ÜZERİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Uygurların Bozkır Kağanlığı döneminde 3. Uygur kağanı Böğü Kağan'ın 762'de Maniheizmi kabul etmesiyle Maniheist Uygur edebiyatı ürünleri ortaya çıkmaya başladı. Bu ürünlerde Böğü Kağan'ın Mani dinini kabul edişi, Maniheist manastırların ekonomik düzeni, günahlardan arınmak için yapılan tövbe duaları vb. gibi değişik konular işlenmiştir¹⁸.

Maniheist metinler Uygurlar döneminden kalan en eski metinlerdir. Bu metinler bulunduktan sonra araştırmacılar tarafından incelenmiş ve bunlarla ilgili çalışmalar 1900'lü yılların başından itibaren yayımlanmaya başlamıştır. Metinler üzerinde ilk çalışan A. von Le Coq olmuştur. Le Coq çalışmalarını, *Türkische Manichaica aus Chotscho* I, II, III adıyla yayımlamıştır. Çalışmalarda Uygur harfli metinlerin yazı çevrimleri, Almanca çevirileri ile verilmiştir. *Manichaica I* de açıklamalar bölümü de yer almaktadır.

Le Coq'un yayımladığı metinler ülkemizde dil çalışmalarının başlamasından sonra *Türkçe Mânî Elyazıları (Manichaika) C. I. Khotço harabelerinde bulunup A. von Le Coq tarafından tanıtılan el yazıları*, TDK, İstanbul 1936 adıyla Fuat Köseraif tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

¹⁸ *Türkische Turfan-Texte II, III, Huastvani* vb.

Daha sonraki yıllarda Peter Zieme bu metinlerle ilgili çalışmaları sürdürmüş ve çalışmasını “Zwei Textergänzungen zu A. von Le Coq’s «Türkische Manichaica aus Chotscho. III.»” adıyla yayımlamıştır. Zieme makalesinde *Manichaica III*’ün Nr. 19 ve Nr. 20 başlıklı bölümlerini yayımlamıştır. Bu makale metinlerin karşılaştırılması, eksik olan bölümlerin tamamlanması açısından çok yararlıdır.

Mani metinleri üzerinde inceleme yapanlardan biri de Reşit Rahmeti Arat’tır. Arat, *Eski Türk Şiiri* adlı eserinin 1-59. sayfalarında “Mani Muhitinde Yazılan Eserler” başlığı altında yedi tane metin vermiştir. Bu metinlerden altı tanesi *Manichaica II*’ye aittir. Arat’taki bir numaralı metin M. II. T. II. D. 169. I, iki numaralı metin M. II. T. II. D. 169 II, üç numaralı metin M. II. T. M. 419 ön yüz, dört numaralı metin M. II. T. M. 419 arka yüz, beş numaralı metin M. II. T. II. D. 169 III, altı numaralı metin M. II. T. II. D. 178 ön yüz ve arka yüzden alınmıştır.

Peter Zieme yazdığı başka bir makale ile *Manichaica III*. Nr. 14’ü tamamlayan bir metin daha yayımlamıştır: “Die türkischen Yosipas-Fragmente”

Ayrıca A. von Le Coq, “Ein christliches und ein manichäisches Manuskriptfragment in türkischer Sprache aus Turfan (Chinesisch-Turkistan)” adlı yazısında daha önce üzerinde çalıştığı *Manichaica I*’in eksik olan bir bölümünü tamamlamıştır.

Maniheist Uygurlara ait önemli eserlerden biri de *Huastvanift* adlı tövbe duasıdır. Bu metnin yirmiden fazla nüshası olduğu belirlenmiştir. Değişik nüshaları üzerine bir çok çalışma yapılmıştır. Bu metinle ilgili çalışmalar hakkında yeterli

açıklama J. P. Asmussen'in kitabında bulunmaktadır: *X^UĀSTVĀNĪFT, Studies in Manichaeism*, Copenhagen 1965.

A. von Le Coq'un *Huastvanift* üzerine 1911'de yaptığı çalışma, Türkiye'de S. Himran tarafından *Huastvanift*, Ankara 1941 adıyla yayımlanmıştır.

Huastvanift'le ilgili bir makale de Peter Zieme yayımlamıştır: "Beiträge zur Erforschung des Xuāstvānīft". Bu makale Asmussen'in eseriyle karşılaştırılarak eksik kısımların tamamlanması ve doğru şekillerin tespit edilmesi açısından önemlidir.

Zieme'nin Mani metinleriyle ilgili bir başka makalesi de "Ein manichäisch-türkisches Fragment in Manichäischer Schrift" adıyla yayımlanmıştır.

Maniheist Uygurlardan kalan metinlerin bir kısmı da *Türkische Turfan-Texte* II, III ve IX içinde yayımlanmıştır. Bunlardan ilk ikisi ile ilgili çalışmaları W. Bang ve A. von Gabain yapmıştır.

Ayrıca Reşit Rahmeti Arat'ın, *Eski Türk Şiiri*'nde "Mani Muhitinde Yazılan Eserler" başlığı altında verdiği metinlerden yedincisi de *Türkische Turfan-Texte* III'tendir.

Türkische Turfan Texte IX başlıklı çalışmayı Annemaria von Gabain ve Werner Winter yayımlamıştır.

Bunların dışında, *Türkische Turfan- Texte* III ve IX'u düzelter, tamamlayan bir çalışmayı da Larry V. Clark yayımlamıştır. Önemli bir çalışma olan bu makale *Türkische Turfan Texte* III ve IX'u içermektedir. Ayrıca devamında Maniheist Uygarlara ait olan farklı bir bölüm bulunmaktadır. Clark bu çalışmasında sorunlu yapılar hakkında önemli bilgiler vermiştir.

Bir başka önemli eser de *Berliner Turfan Texte* dizisinden Peter Zieme'nin yayımladığı *Berliner Turfan Texte* V'tir: *Manichäisch-Türkische Texte*.

Bu konuda yapılan çalışmalar arasında iki önemli makale daha vardır. Bunlardan birincisi; "Manis Wettkampf mit dem Prinzen Ein neues Manichäisch-Türkisches Fragment aus Turfan", Geng Shimin, Hans Joachim Klimkeit, Jens Peter Laut tarafından yayımlanmıştır.

Diğeri ise; "Die Geschichte der drei Prinzen Weitere neue Manichäisch-Türkische Fragmente aus Turfan" adıyla aynı üçlü tarafından hazırlanmıştır.

Zieme'nin Mani metinlerinin dili ve imlası üzerine yayımlanmamış doktora çalışması da *Untersuchungen zur Schrift und Sprache der Manichäisch-Türkischen Turfantexte* adını taşımaktadır.

Bütün bu çalışmalardan başka bir de Takao Moriyasu'nun *A Study on the History of Uighur Manichaeism* adlı çalışması vardır.

Bunların dışında son anda elimize geçtiği için inceleme fırsatı bulamadığımız küçük ama önemli iki çalışma da şöyledir: *Studies on the Inner Asian Languages IV*, Yutaka YOSHIDA, Takao MORIYASU, Xinjiang Uighur Autonomous Museum, 1988.

Mélanges Offerts à Louis BAZIN, par ses disciples, collègues et amis, L'HARMATTAN, Paris, 1992; Manuscrit 88 (p. 95-97, pp. 101-103), Manuscrit n° 9 (pp. 19-20 = recto-verso), Manuscrit n° 8 (p. 19).

MANİ METİNLERİNE BİZİM VERDİĞİMİZ SATIR NUMARALARI VE ASIL ALINDIĞI YERLER

1. MANICHAICA I

1 - 42	: T II D 176. S. 1.	: M I s. 5-7
	: 1 - 21	: ön yüz
	: 22 - 42	: arka yüz
43 - 82	: T II D 173a1 S. 1	: M I s. 7-10
	: 43 - 62	: ön yüz
	: 63 - 82	: arka yüz
83 - 124	: T II D 173a2 S. 2	: M I s. 10-12
	: 83 - 103	: ön yüz
	: 104 - 124	: arka yüz

125 - 166	: T II D 173b1 S. 1	: M I s. 12- 15
	: 125 - 145	: ön yüz
	: 146- 166	: arka yüz
167 - 206	: T II D 173d	: M I s. 15 - 17
	: 167 - 186	: ön yüz
	: 187- 206	: arka yüz
207 - 220	: T M 282	: M I s. 17 - 18
	: 207 - 213	: ön yüz
	: 214- 220	: arka yüz
221 - 253	: T I α	: M I s. 19 - 20
	: 221 - 237	: ön yüz
	: 238 - 253	: arka yüz
254 - 269	: T II K. 2a S. 1	: M I s. 21
	: 254 - 261	: ön yüz
	: 262 - 269	: arka yüz
270 - 285	: T II K. 2a S. 2	: M I s. 22
	: 270 - 277	: ön yüz
	: 278 - 285	: arka yüz
286 - 424	: T II D 171	: M I s. 23 - 30
	: 286 - 301	: ön yüz, sağ sütun
	: 302 - 325	: ön yüz, sol sütun
	: 326 - 362	: arka yüz, sağ sütun
	: 363 - 399	: arka yüz, sol sütun
	: 400 - 415	: sağ sütun
	: 416 - 424	: sol sütun
425 - 438	: T M 159	: M I s. 31
	: 425 - 431	: ön yüz
	: 432 - 438	: arka yüz
439 - 532	: T II D 177	: M I s. 32 - 37
	: 439 - 462	: S. 1
	: 463 - 486	: S. 2
	: 487 - 509	: S. 3

: 510 - 532

: S. 4

2. MANICHAICA II

533 - 565

: T M 180

: M II s. 5 - 6

: 533 - 549

: ön yüz

: 550 - 565

: arka yüz

566 - 685

: T II D 75

: M II s. 6 - 7

: 566 - 585

: ön yüz

586 - 625

: T M 419

: M II s. 7 - 9

: 586 - 604

: ön yüz

: 605 - 625

: arka yüz

626 - 665

: T II D 169

: M II s. 9 - 11

: 626 - 635

: I

: 636 - 643

: II

: 644 - 665

: III

666 - 689

: T II D 178

: M II s. 12 - 13

: 666 - 677

: ön yüz

: 678 - 689

: arka yüz

3. MANICHAICA III

690 - 810

: Nr. 1

: M III s. 5 - 7

: 690 - 692

: Nr. 1, 1. T. M. 139 ön yüz

: 693 - 695

: arka sayfa (?)

: 696 - 700

: Nr. 1, 11 T. M. 141, sayfa a, ön yüz

: 701 - 705

: sayfa a, arka yüz

: 706 - 709

: sayfa b, ön yüz

: 710 - 714

: sayfa b, arka yüz

: 715 - 722

: Nr. 1, 111. T. M. 140 u. 147 sayfa a, ön

: 723 - 730

: sayfa a, arka

	: 731 - 737	: sayfa b, ön
	: 738 - 744	: sayfa b, arka
	: 745 - 761	: Nr. 1, iv. T. III, T. V. 49, ön yüz
	: 762 - 779	: arka yüz
	: 780 - 794	: Nr. 1., v. T. M. 175 ön yüz
	: 795 - 810	: arka yüz
811 - 831	: Nr. 2. T. M. 291	: M III s. 7 - 8
	: 811 - 821	: ön yüz
	: 822 - 831	: arka yüz
832 - 865	: Nr. 3. T. II, D 121	: M III s. 8 - 9
	: 832 - 848	: ön yüz
	: 849 - 865	: arka yüz
866 - 902	: Nr. 4. T. M. 298	: M III s. 9 - 10
	: 866 - 884	: ön yüz
	: 885 - 902	: arka yüz
903 - 934	: Nr. 5. T. M. 515	: M III s. 10 - 11
	: 903 - 918	: ön yüz
	: 919 - 934	: arka yüz
935 - 1077	: Nr. 6	: M III s. 11 - 13
	: 935 - 954	: Nr. 6. 1. T. II, D. 173b, 2. ön yüz
	: 955 - 974	: arka yüz
	: 975 - 995	: Nr. 6. 11. T. II. D 173c, 1. ön yüz
	: 996 - 1016	: arka yüz
	: 1017 - 1036	: Nr. 6. 111. T. II. D 173c, 2. ön yüz
	: 1037 - 1055	: arka yüz
	: 1056 - 1066	: Nr. 6a. T. I. D. 4. ön yüz

	: 1067 - 1077	: arka yüz
1078 - 1175	: Nr. 7	: M III s. 14 -15
	: 1078 - 1092	: Nr. 7. 1. T. II. D. 172a. ön yüz
	: 1093 - 1107	: arka yüz
	: 1108 - 1120	: Nr. 7. 11. T. II. D. 172b. ön yüz
	: 1121 - 1133	: arka yüz
	: 1134 - 1154	: Nr. 7. 111. T. II. D. 176. ön yüz
	: 1155 - 1175	: arka yüz
1176 - 1425	: Nr. 8	: M III s. 15, 16 - 24
	: 1176 - 1198	: Nr. 8. 1. T. II. D. 119. ön yüz
	: 1199 - 1221	: arka yüz
	: 1222 - 1235	: Nr. 8. 11. T. M. 300. ön yüz
	: 1236 - 1249	: arka yüz
	: 1250 - 1265	: Nr. 8. 111. T. M. 423c. ön yüz
	: 1266 - 1281	: arka yüz
	: 1282 - 1297	: Nr. 8. 1v. T. M. 423b. ön yüz
	: 1298 - 1312	: arka yüz
	: 1313 - 1329	: Nr. 8. v. T. M. 423e. ön yüz
	: 1330 - 1345	: arka yüz
	: 1346 - 1353	: Nr. 8. v1. T. I. α 2. ön yüz
	: 1354 - 1361	: arka yüz
	: 1362 - 1377	: Nr. 8. v11. T. M. 423a. ön yüz

	: 1378 - 1393	: arka yüz
	: 1394 - 1409	: Nr. 8. viii. T. M. 423d. ön yüz
	: 1410 - 1425	: arka yüz
1426 - 1699	: Nr. 9	: M III s. 24 - 28
	: 1426 - 1435	: Nr. 9. i. T. II. D. 78a. I. ön yüz
	: 1436 - 1445	: arka yüz
	: 1446 - 1455	: II. ön yüz
	: 1456 - 1465	: arka yüz
	: 1466 - 1477	: Nr. 9. ii. T. II. D. II. 78b. I. ön yüz
	: 1478 - 1489	: arka yüz
	: 1490 - 1501	: II. ön yüz
	: 1502 - 1513	: arka yüz
	: 1514 - 1523	: Nr. 9. iii. T. II. D. 78c. I. ön yüz
	: 1524 - 1533	: arka yüz
	: 1534 - 1543	: II. ön yüz
	: 1544 - 1552	: arka yüz
	: 1553 - 1558	: Nr. 9. iv. T. II. D. 78d. I. ön yüz
	: 1559 - 1564	: arka yüz
	: 1565 - 1570	: II. ön yüz
	: 1571 - 1576	: arka yüz
	: 1577 - 1583	: Nr. 9. v. T. II. D. 78e. I. ön yüz
	: 1584 - 1592	: arka yüz
	: 1593 - 1600	: II. ön yüz
	: 1601 - 1606	: arka yüz
	: 1607 - 1610	: Nr. 9. vi. T. II. D. 78f. ön yüz

: 1611 - 1614	: arka yüz
: 1615 - 1617	: Nr. 9. vii. T. II. D. 78g. ön yüz
: 1618 - 1621	: arka yüz
: 1622 - 1627	: Nr. 9. viii. T. II. D. 78h. sayfa I. ön yüz
: 1628 - 1635	: arka yüz
: 1636 - 1642	: sayfa II. ön yüz
: 1643 - 1648	: arka yüz
: 1649.	: Nr. 9. ix. T. II. D. 78i. sayfa I. ön yüz
: 1650 - 1652	: arka yüz
: 1653 - 1654	: sayfa II. ön yüz
: 1655 - 1657	: arka yüz
: 1658 - 1662	: Nr. 9. x. T. II. D. 78j. sayfa I. ön yüz
: 1663 - 1667	: arka yüz
: 1668 - 1670	: sayfa II. ön yüz
: 1671 - 1677	: arka yüz
: 1678 - 1682	: Nr. 9. xi. T. II. D. 78k. sayfa I. ön yüz
: 1683 - 1687	: arka yüz
: 1688 - 1693	: sayfa II. ön yüz
: 1694 - 1699	: arka yüz
1700 - 1717	: Nr. 10. T. M. 166 (M. 13). : M III s. 28
: 1700 - 1708	: ön yüz
: 1709 - 1717	: arka yüz
1718 - 1743	: Nr. 11. T. M. 512 : M III s. 28 - 29
: 1718 - 1730	: ön yüz
: 1731 - 1743	: arka yüz
1744 - 1767	: Nr. 12. T. II. D. 178 II. : M III s. 29 - 30
: 1744 - 1755	: ön yüz

	: 1756 - 1767	: arka yüz
1768 - 1883	: Nr. 13	: M. III s. 30 - 32
	: 1768 - 1776	: Nr. 13. 1. T. II. D.
		175. 1. ön yüz
	: 1777 - 1785	: arka yüz
	: 1786 - 1796	: Nr. 13. 11. T. II. D.
		175. 2. sayfa I. ön yüz
	: 1797 - 1807	: arka yüz
	: 1808 - 1818	: sayfa II. ön yüz
	: 1819 - 1830	: arka yüz
	: 1831 - 1839	: Nr. 13. 111. T. II. D.
		181. sayfa I. ön yüz
	: 1840 - 1848	: arka yüz
	: 1849 - 1856	: sayfa II. ön yüz
	: 1857 - 1864	: arka yüz
1865 - 1883	: Nr. 14. T. I α I.	: M III s. 33
	: 1865 - 1873	: ön yüz
	: 1874 - 1883	: arka yüz
1884 - 1931	: Nr. 15. T. M. 417	: M III s. 33 - 35
	: 1884 - 1907	: ön yüz
	: 1908 - 1931	: T. M. 47 (M. 919) arka yüz
1932 - 1951	: Nr. 16. T. M. 296	: M III s. 35 - 36
	: 1932 - 1941	: ön yüz
	: 1942 - 1951	: arka yüz
1952 - 1968	: Nr. 17. T. M. 159	: M III s. 36
	: 1952 - 1959	: ön yüz
	: 1960 - 1968	: arka yüz
1969 - 2006	: Nr. 18. T. II. D. 75	: M III s. 36 - 37
	: 1969 - 1987	: ön yüz
	: 1988 - 2006	: arka yüz
2007 - 2046	: Nr. 19. T. M. 173	: M. III s. 37

	: 2007 - 2015	: ön yüz
	: 2016 - 2026	: Zieme 1969: 7-18'den eklendi.
	: 2027 - 2035	: arka yüz
	: 2036 - 2046	: Zieme 1969: 7-18'den eklendi.
2047 - 2082	: Nr. 20. T. M. 148 (u. 165 u. 177)	: M III s. 38
	: 2047 - 2050	: Zieme 1969: 7-18'den eklendi.
	: 2051 - 2063	: ön yüz
	: 2064 - 2068	: Zieme 1969: 7-18'den eklendi.
	: 2069 - 2082	: arka yüz
2083 - 2101	: Nr. 21. T. M. 169	: M III s. 38 - 39
	: 2083 - 2092	: ön yüz
	: 2093 - 2101	: arka yüz
2102 - 2113	: Nr. 22. T. M. 170	: M III s. 39
	: 2102 - 2107	: ön yüz
	: 2108 - 2113	: arka yüz
2114 - 2131	: Nr. 23. T. M. 176	: M III s. 40
	: 2114 - 2122	: ön yüz
	: 2123 - 2131	: arka yüz
2132 - 2148	: Nr. 24. T. M. 284 (u. 295)	: M III s. 40
	: 2132 - 2140	: ön yüz
	: 2141 - 2148	: arka yüz
2149 - 2167	: Nr. 25. T. II. D. 62	: M III s. 40 - 41
	: 2149 - 2158	: ön yüz
	: 2159 - 2167	: arka yüz
2168 - 2182	: Nr. 26. T. III. D. 267	: M III s. 41
	: 2168 - 2175	: ön yüz
	: 2176 - 2182	: arka yüz
2183 - 2222	: Nr. 27. T. M. 164 (u. 174)	: M III s. 41 - 42

	: 2183 - 2202	: ön yüz
	: 2203 - 2222	: arka yüz
2223 - 2235	: Nr. 28. T. M. 301	: M III s. 43
2236 - 2257	: Nr. 29. T. I. D. 3	: M III s. 43
2258 - 2269	: Nr. 30. T. M. 144	: M III s. 43
	: 2258 - 2263	: ön yüz
	: 2264 - 2269	: arka yüz
2270 - 2300	: Nr. 31. T. M. 279	: M III s. 44
	: 2270 - 2284	: ön yüz
	: 2285 - 2300	: arka yüz
2301 - 2318	: Nr. 32. T. M. 278	: M III s. 45
	: 2301 - 2309	: ön yüz
	: 2310 - 2318	: arka yüz
2319 - 2334	: Nr. 33. T. M. 288	: M III s. 45
	: 2319 - 2326	: ön yüz
	: 2327 - 2334	: arka yüz
2335 - 2344	: Nr. 34. T. M. 511	: M III s. 45
	: 2335 - 2339	: ön yüz
	: 2340 - 2344	: arka yüz
2345 - 2361	: Nr. 35. T. M. 281 (u. 286)	: M III s. 46
	: 2345 - 2352	: ön yüz
	: 2353 - 2361	: arka yüz
2362 - 2369	: Nr. 36. T. I. D. 1.	: M III s. 46
2370 - 2377	: Nr. 37. T. M. 137	: M III s. 46
	: 2370 - 2373	: ön yüz
	: 2374 - 2377	: arka yüz
2378 - 2382	: Nr. 38. T. M. 153	: M III s. 46
2383 - 2427	: Nr. 39. T. III. D. 260	: M III s. 46 - 48
	: 2383 - 2387	: Nr. I. sayfa 1. arka yüz
	: 2388 - 2392	: Nr. II. sayfa 2. ön yüz
	: 2393 - 2397	: arka yüz (sayfa sayısı)
		altı

	: 2398 - 2402	: Nr. III. sayfa 3. ön yüz
	: 2403 - 2407	: arka yüz dört
	: 2408 - 2412	: Nr. IV. sayfa 6. ön yüz
	: 2413 - 2417	: arka yüz altı
	: 2418 - 2422	: Nr. V. sayfa 7. ön yüz
	: 2423 - 2427	: arka yüz
2428 - 2454	: Nr. 40. T. II. B. 66	: M. III s. 48 - 49
	: 2428 - 2441	: ön yüz
	: 2442 - 2454	: arka yüz

2455 - 2840 4. X^UĀSTVĀNĪFT : s. 167-179

2441 - 2880	5. PETER ZIEME: "Beiträge zur Erforschung des X ^v āstvānīft", <i>MIO</i> 12.2 (1966-67): 351-378;	U10 X11 (1966-67) burada kullanılan metin: 352-353. SAYFALAR
	: 2841 - 2858	: ön yüz
	: 2859 - 2880	: arka yüz

2881 - 2908	6. PETER ZIEME: "Ein Manichäisch-Türkisches Fragment in Manichäischer Schrift", <i>Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae</i> , Cilt XXIII (1970): 157-165.	metin 7.
	: 2881 - 2894	: ön yüz (?)
	: 2895 - 2908	: arka yüz (?)

7. TÜRKISCHE TURFAN-TEXTE II

2909 - 2956	: T. M. 276 ^a	: TTT II s. 6 - 8
	: 2909 - 2932	: ön yüz
	: 2933 - 2956	: arka yüz
2957 - 3004	: T. M. 276 ^b	: TTT II s. 8 - 10
	: 2957 - 2980	: ön yüz

	: 2981 - 3004	: arka yüz
3005 - 3090	: T II D 178 ^b 180	: TTT II s. 15 - 17
	: 3005 - 3025	: ön yüz. sütun I
	: 3026 - 3047	: sütun 2
	: 3048 - 3068	: arka yüz. sütun I
	: 3069 - 3090	: sütun 2

8. TÜRKISCHE TURFAN-TEXTE III

3091 - 3095	: T III D 260.1 arka yüz: bir	: TTT III s. 4
3096 - 3105	: T III D 260.15	: TTT III s. 6
	: 3096 - 3100	: ön yüz
	: 3101 - 3105	: arka yüz
3106 - 3115	: T III D 259.22, 260.32	: TTT III s. 6
	: 3106 - 3110 : ön yüz: üç	
	: 3111 - 3115 arka yüz	
3116 - 3125	: T III D 260.3	: TTT III s. 6 - 8
	: 3116 - 3120	: ön yüz
	: 3121 - 3125	: arka yüz: dört
3126 - 3134	: T III D 260.23	: TTT III s. 8
	: 3126 - 3129	: ön yüz
	: 3130 - 3134	: arka yüz biş(?)
3135 - 3144	: T III D 260.6	: TTT III s. 8
	: 3135 - 3139	: ön yüz
	: 3140 - 3144	: arka yüz: altı
3145 - 3154	: T III D 260.2	: TTT III s. 10
	: 3145 - 3149	: ön yüz: altı
	: 3150 - 3154	: arka yüz
3155 - 3164	: T III D 260.11	: TTT III s. 10
	: 3155 - 3159	: ön yüz: yiti
	: 3160 - 3164	: arka yüz: sākiz
3165 - 3174	: T III D 260.27	: TTT III s. 12

	: 3165 - 3169	: ön yüz
	: 3170 - 3174	: arka yüz: toquz
3175 - 3184	: T III D 259.9	: TTT III s. 12
	: 3175 - 3179	: ön yüz
	: 3180 - 3184	: arka yüz: on
3185 - 3194	: T III D 259.25. 260.20.	: TTT III s. 12 - 14
	: 3185 - 3189	: ön yüz
	: 3190 - 3194	: arka yüz: bir ykrmi
3195 - 3204	: T III D 260.8	: TTT III s. 14
	: 3195 - 3199	: ön yüz
	: 3200 - 3204	: arka yüz: iki ykrmi (?)
3205 - 3214	: T III D 260.7	: TTT III s. 14 - 16
	: 3205 - 3209	: ön yüz
	: 3210 - 3214	: arka yüz: yti ykrmi
3215 - 3224	: T III D 260.5	: TTT III s. 16
	: 3215 - 3219	: ön yüz
	: 3220 - 3224	: arka yüz: säkiz ykrmi
3225 - 3234	: T III D 260.4	: TTT III s. 16 - 18
	: 3225 - 3229	: ön yüz
	: 3230 - 3234	: arka yüz: toquz ykrmi
3235 - 3239	: T III D 260.20b. ön yüz	: TTT III s. 18
3240 - 3248	: T III D 258f	: TTT III s. 18
	: 3240 - 3244	: ön yüz
	: 3245 - 3248	: arka yüz: otuz
3249 - 3258	: T III D 260.25. 260.28	: TTT III s. 20
	: 3249 - 3253	: ön yüz
	: 3254 - 3258	: arka yüz: tört otuz
3259 - 3266	: D III D 259.13	: TTT III s. 20
	: 3259 - 3263	: ön yüz
	: 3264 - 3266	: arka yüz: biş otuz

9. TÜRKISCHE TURFAN-TEXTE IX

3267 - 3397 : TTT IX s. 9 - 19

10. ZDMG 137/1 (1987)

3380 - 3461 II TEXT.11 : s. 49 - 51

11. ZDMG 139/2 (1989)

3462 - 3579 II TEXT .29 : s. 334 - 338

12. BERLINER TURFAN TEXTE V

3580 - 4334 : Berliner Turfan Texte V : BT V s. 20 - 72

BT V: EKLER

4335 - 4340 : K 40 arka yüz : BT V s. 27

4341 - 4359 : T M 181 ön yüz - arka yüz : BT V s. 29

4360 - 4371 : M III Nr. 27 ön yüz - arka yüz : BT V s. 29

4372 - 4378 : M 908a ön yüz - arka yüz : BT V s. 30

4379 - 4390 : M 886b ön yüz - arka yüz : BT V s. 30

4391 - 4404 : U 6193 ön yüz - arka yüz : BT V s. 35

4405 - 4414 : T M 167 (M 541) : BT V s. 35

4415 - 4431 : M 126 + M 502 m + M 201 ön yüz - arka yüz : BT V s. 35

4432 - 4443 : T I α x 12 (U 252) ön yüz : BT V s. 39

4444 - 4453 : T M 155 (M 365) ön yüz - arka yüz (?) : BT V s. 52

4454 - 4460 : M 567 ön yüz - arka yüz : BT V s. 55

4461 - 4478 : T M 151 (U 128a) ön yüz - arka yüz : BT V s. 58

4479 - 4490 : M II 7b ön yüz - arka yüz : BT V s. 60

4491 - 4496 : U 6198 : BT V s. 66

4497 - 4500 : T II 1071 (U 5525) : BT V s. 69

13. THE MANICHEAN TURKIC POTHİ BOOK

4501 - 4639 : PB s. 175 - 180

14. Die türkischen Yosıpas-Fragmente.

4640 - 4779

: s. 49 - 54

15. Ein Christliches und ein manichäisches Manuskriptfragment in türkischer Sprache aus Turfan (Chinesisch-Turkistan)

4780 - 4815

: s. 553 - 556

4816 - 4824

: s. 560 - 561

4825 - 4827

: s. 562

16. Untersuchungen zur Schrift und Sprache der manichäisch-türkischen Turfantexte

4828 - 4850

: M 132a II ön yüz - arka yüz

: s. 183 - 184

4851 - 4856

: M 132b

: T I α) ön yüz - arka yüz

4857 - 4884

: U 140 ön yüz - arka yüz

: s. 186 - 187

4885 - 4896

: U 296 ön yüz - arka yüz

: s. 189

4897 - 4916

: U 121 und U 131; T II D 16 (U 121) ön yüz - arka yüz

: s. 190 - 191

4917 - 4933

: T II D 66 (U 131) ön yüz - arka yüz

: s. 191

4934 - 4959

: T I D (T M 161) = U 297 ön yüz - arka yüz

: s. 193 - 194

4960 - 4978

: U 241a (T I) ön yüz - arka yüz

: s. 195

4979 - 4990

: U 241b ön yüz - arka yüz

: s. 195 - 196

4991 - 4995

: T II D (U 241c) ön yüz - arka yüz

: s. 196

4996 - 5011

: T I D x 17 (U 219a) ön yüz - arka yüz

: s. 196

5012 - 5023

: T I D (U 219b) ön yüz - arka yüz

: s. 197

5024 - 5033

: M 365 (T M 155) ön yüz - arka yüz

: s. 199

5034 - 5041

: U 230a (T II D x 3) ön yüz - arka yüz

: s. 200

5042 - 5069

: T II D 175 (U 4) = MUE ön yüz - arka yüz

: s. 207 - 208

5070 - 5077

: T III M 246/U 105 ön yüz - arka yüz

: s. 209

5078 - 5085

: T III D 260. 7 (TT III s. 14) ön yüz - arka yüz

: s. 209

5086 - 5095

: T III D 258e ön yüz - arka yüz

: s. 209

17. A Study on the History of Uighur Manichaeism

5096 - 5220		: s. 39 - 46
5221 - 5240	: T M 103b (U 5302) .131)	: s. 83 - 84
5241 - 5265	: (K 7717) .134)	: s. 85 - 86
5266 - 5281	: T III M 205c (U 5319) .17)	: s. 134 - 135
5282 - 5287	: T III M 205 (U 5317) .18)	: s. 136
5288 - 5308	: M 112 v	: s. 148 - 149
5309 - 5326	: (A)	: s. 187 - 189
5327 - 5343	: (B)	: s. 189 - 191
5344 - 5349		: s. 200 - 201

Eski Türk Şiiri, Reşit Rahmeti Arat

Eski Türk Şiiri'nde yer alan Mani Metinleri bizim verdiğimiz satır numaralarına göre şu satırlar arasındaki metinlere denk gelmektedir:

588 - 603	: Manichaica II: T. M. 419 ön yüz	= R. R. Arat : 3. metin s. 16
605 - 624	: Manichaica II: T. M. 419 arka yüz	= R. R. Arat : 4. metin s. 20
627 - 635	: Manichaica II: T. II. D. 169. I	= R. R. Arat : 1. metin s. 8
637 - 643	: Manichaica II: T. II. D. 169. II	= R. R. Arat : 2. metin s. 12
645 - 665	: Manichaica II: T. II. D. 169. III	= R. R. Arat : 5. metin s. 24
666 - 677	: Manichaica II: T. II. D. 178. ön yüz	= R. R. Arat : 6. metin s. 28
678 - 689	: Manichaica II: T. II. D. 178. arka yüz	= R. R. Arat 6. metin s. 28
3091 - 3266	: Türkische Turfan-Texte III	= R. R. Arat : 7. metin s. 36 - 59

The Manichean Turkic Poethi-Book, Larry V. Clark

Clark'ta yer alan metinlerin bir bölümü bizim verdiğimiz yeni satır numaralarına göre şu satırlar arasındaki metinlere denk gelmektedir.

3091 - 3266	: Türkische Turfan-Texte III	= L. V. Clark : s. 168 - 174
3267 - 3311	: Türkische Turfan-Texte IX	= L. V. Clark : s. 174 - 175

Maniheist Uygur metinlerinin karşılaştırmalı
s ö z v a r l ı ğ ı

a

aal † (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ını 1893

aarmaq † (Le Coq'a göre kesin olarak *aarmaq* (*sic!*) olmalı. Dipnotta *yarmak* okuyuşunun da düşünülebileceğini belirtir, *könin armaq*'ı ise 'wahrhaft sein' (gerçek, doğru olmak şeklinde çevirir, bk. Le Coq 1922: 12); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1209

aat → *ät* 'et': a.-ın 2109

aav av: a. 1726

(a//awişa) (?): a. 2383

abamu → apamu

aç aç, tok olmayan; Orh. āç, BUyg. aç, YUyg. aç, Türk. aç: a. 1742, 4652

aç- açmak; Orh. aç-, BUyg. aç-, YUyg. aç-, Türk. aç-: a.-a 134, 137, a.-alım 3655, a.-dı 132, a.-ğay 109, a.-mış 512, a.-qınça 3241, a.-taçı 3297, a.-taçlı 4535, a.-tuqqa 4278, a.-u 3964, 3965, 5012, 5013; a.-ıçlı 338

aç- acıkmak; Orh. āç-, BUyg. aç-, YUyg. aç-, Türk. acık-: a.-a 2945

açal- → açıl-

açari (<< Skr. ācārya) hoca; Orh. Ø, BUyg. açari, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5215

açı, açığ acı; Orh. Ø, BUyg. açığ, YUyg. aççiq, Türk. acı: a.-nng 956, a. 68, a.-qa 5193

açıl- açılmak, yayılmak, genişlemek; Orh. Ø, BUyg. açıl-, YUyg. eçil-, Türk. açıl-: a.-ğay 1411

açın- bakmak, korumak, özen göstermek, ihtimam etmek; Orh. Ø, BUyg. açın-, YUyg. eçin-, Türk. Ø: a.-uu 4850

açıt- acıtmak, acı duyurmak, gönül kırmak; Orh. Ø, BUyg. açıt-, YUyg. eçit-, Türk. acıt-: a.-ımız 2559, 2591

açmaq acıkma, açlık; Orh. Ø, BUyg. açmak, YUyg. açmaq, Türk. Ø: a. 1037, 3906, a.-ağ 3850, 4948

ada, adah, adda engel, tehlike, zorluk; Orh. Ø, BUyg. ada, YUyg. ada, Türk. Ø: a. 84, 88, 985, 1001, 2136, 2923, 2930, 3174, a.-da 5340, a. 3730, 4924, a.-lar

4209, a.-larıntın 3256, a. 1963, a.-sı 2161, a.-sı 4203

ada- → **aťa-**

adalığ tehlikeli; Orh. Ø, BUyg. adalığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3228

adaq ayak; Orh. adaq, BUyg. adaq, YUyg. ayaq, Türk. ayak: a.-a 13, 3905, a.-ı 2029, a.-ımqa 3494, a.-ın 1878, 1879, 2816, 3186, 5147, a.-inga 3476, a.-nang 206, a.-qa 290, 414

adaqlıg ayaklı, ayağı olan; Orh. Ø, BUyg. adaqlıg, YUyg. ayaqlıq, Türk. Ø: a. 2582

adasaz, adasız, addasız tehlikesiz, tehlike içinde olmayan, sağlam, tam, bütün; Orh. Ø, BUyg. adasaz, adasız, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-an 2247, 4077, a.-ın 389, 642, 2195, 3576, a.-ın 425, 1961

adaş dost, ahbap, arkadaş, taraftar, yandaş; eş dost; Orh. Ø, BUyg. adaş, YUyg. adaş, Türk. adaş: a. 2700

addin, adın başka, diğer, öteki, farklı; Orh. Ø, BUyg. adın, adan, adn, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-larqa 3157, 481, 968, 1078, 1361, 1452, 1745, 1881, 3252, 3394, 3567, 3934, 5220, 5278

addinçığ, adınçığ hayranlık verici; Orh. adınçığ, BUyg. adınçığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2103, 2342, 2343, 3108, 607, 644, 1929, 3515, 3959, 5007

addlıg, adlıg → **ağlıg**

addmuz, addmwz (Sür. 'dmws Adamas (part rwşn)) parlak Buda; Orh. Ø, BUyg. addmwz, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3357, a. 4621

adin- hayret etmek, şaşırmaq; Orh. Ø, BUyg. adın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-tı 21

adır- ayırmak; Orh. Ø, BUyg. adır-, YUyg. ayri-, Türk. ayır-: a.-ğalı 2502, 2512, a.-ıp 2328, a.-ıpan 1735, a.-tı 970, a.-tın 2420, 3207, a.-tingız 3190, a.-u 210

adırt ayrı, ayırma, fark; ayırıcı özellik; Orh. Ø, BUyg. adırt, adırt, adırtı, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 4432

adırtlağ, adırtlıg ayrıntılı olarak, açık; Orh. Ø, BUyg. adırtlağ, adırtlıg, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 341, a. 1304

adnağ başka, diğer, öteki, öbür; yad, yabancı; değişik, farklı; Orh. Ø, BUyg. adnağ, adınağ, adınğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-qa 1194, 1334, 1346

adrıl- ayrılmak, kurtulmak, kaçmak; Orh. adrıl-, BUyg. adrıl-, YUyg. ayrıl-, Türk.

ayrıl-: a.-ğayy 2673, a.-malım 621, a. tı 2470, a.-tukda 88

adr- → adır-

adruq özellik, nitelik; başka, ayrı, çeşitli; Orh. Ø, BUyg. adruq,  druq,  druq,

YUyg. ayrik, Türk. Ø: a. 605, 2730, 2730, 2913, 3693

adun suz † → boşun suz (R hrborn 1977: 61)

afrin (?) (Moriyasu 1991: 5337); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5337

afyakirt (avyakirt) << Skr. avy kr ta tarafsız, yansız; Orh. Ø, BUyg. afyakirt,

avyakirt, YUyg. Ø, TT. Ø: a. 3175, 3350, 4597

a - yükselmek,  kmak, yukarı  kmak; Orh. ag-, BUyg. a -, YUyg. a -, Türk. Ø:

a.-duq 381, 2235, 5143, 5186, 5193, a.-duqta 140, a.- p 4411, a.-sar 675

a a (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-d  5322

a an-† → a na- (R hrborn 1977: 62)

a az a ız; Orh. Ø, BUyg. a ız, a ( )z, a az, YUyg. e iz, Türk. a ız: a.-qa 292 kr .

a ız

a azlan- s ylemek, demek, konu mak, ifade etmek, anlatmak, fikrini s ylemek;

Orh. Ø, BUyg. a azlan-, a ızlan-, YUyg. e izlan-, Türk. Ø: a.-m   328 kr .

a ızlan-.

a ı, a ı  mal, m  k, gayrimenkul, define, g m ; Orh. a ı, BUyg. a ı, YUyg. Ø,

T rk. Ø: a. 170, 942, 1022, 1330, 1331, 1565, 3528, 3987, a. 1060, a.-  954, a.-

mda 3541.

a ılıq, a ılq hazine, hazine saklanılan yer, mahfaza, kap; Orh. Ø, BUyg. a ılıq,

a ılq, YUyg. Ø, T rk. Ø: a. 3163, a.-qa 5113, 5114, 5129

a ın dilsiz, dili tutuk, konu amayan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, T rk. Ø: a. 2444

a ın sız sabit, sa lam, sarsılmaz, yerinden oynamaz; Orh. Ø, BUyg. a ın sız,

YUyg. Ø, T rk. Ø: a. 3108, 4625

a ır saygı,  eref, a ır, de erli,  nemli; Orh. a ır, BUyg. a ır, a r, a ar, YUyg. e ir,

T rk. a ır: a. 330, 384, 410, 3059, 3262, 3270, 3310, 4444, 4541, 4800, 5024,

5290, a. 1813, 3606, a.-da 567, a.-  1821, 1822, 1826, a.-larqa 568

ağırla- saymak, hürmet etmek; ağırlamak; Orh. Ø, BUyg. ağırla-, ağırla-, ağ(ı)rla-, YUyg. Ø, Türk. ağırla-: a.-ğuluq 3357, 4501, 4621, a.-ğuluqtäg 906, a.-ng 2987, 3383, a.-yu 4502

ağırlıg makbul, saygı gösterilen; Orh. Ø, BUyg. ağırlıg, ağırlağ, ağırlıg, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 973

ağıt- kaldırmak, yükseltmek; Orh. Ø, BUyg. ağıt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-dımız 2688
ağız, ağz- ağız; Orh. Ø, BUyg. ağız, YUyg. eğiz, Türk. ağız: a. 3229, a.-angızda 3386, 3399, a.-da 3403, 3406, a.-ın 2695, a.-ınga 3328, 4572, a.-ınta 3186, a.-larınta 3338, 4585,

ağmaq yükselme, çıkmak; Orh. ağmaq, BUyg. ağmaq, YUyg. ağmaq, TT. ağmak: a. 967, 2395, 3147, a.-ı 969, a.-qa 4130

ağna- yuvarlanmak, yana dönmek; Orh. Ø, BUyg. ağna-, YUyg. ağna-, Türk. ağna-: a.-yu 4785

ağnlğ ? (2050); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2050

ağr → ağ(a)r → ağ(ı)r

ağrıg hastalık, ağrı, illet, maraz, dert; bela; Orh. Ø, BUyg. ağrıg, ağrağ, YUyg. ağriq, Türk. ağrı: a. 956, a. 3729, 4923, a.-ağ 3851, 4949

ağrit- ağritmek, acıtmak, incitmek; Orh. Ø, BUyg. ağrit-, YUyg. ağrit-, Türk. ağrit-: a.-ımız 2559, 2592

ağruş (→ aqruş) eziyet, işkence; Orh. Ø, BUyg. ağruş, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1813, 3059

ağsaq, † ağsağ bir tarafı tutmaz; kötürüm; topal, aksak; kuvvetsiz, ruhsuz, cansız, miskin; Orh. Ø, BUyg. ağsaq, YUyg. aqsaq, Türk. aksak: a. 2445, a. 4014

ağtın- (bir şey üzerine) çıkmak, yükselmek; Orh. Ø, BUyg. ağtın-, ağtın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ğu 730, 776

ağtur- yükseltmek, çıkartmak, yukarı çıkartmak, kaldırmak; Orh. ağtur-, BUyg. ağtur-, YUyg. aqtur-, Türk. Ø: a.-dı 2015, a.-tı 144

ağu zehir; Orh. Ø, BUyg. ağu, YUyg. oğa, Türk. ağu: a. 235, 3351, 4598, 5293, a.-sı 238, 3017

aġu- (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-yup 2400

aġuluġ, aġuluq zehirli; Orh. Ø, BUyg. aġuluġ, YUyg. Ø, Türk. aġılı: a. 2627, 3116, 4207, 5306, a. 1455

aġuq- aġulanmak, zehirlenmek; Orh. Ø, BUyg. aġuq-, YUyg. Ø, TT. Ø: a.-up 3118
(//a/ġuġluġ) (?): a. 2113

aġviġr → arviġi → arviġ

ahrintus, ahrintws ahrintus sit (Clark 1982: 208, 432. *'hryndws syt*); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3323, a. 4568

aġ (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ın 2911

ajun, ajn- (< Soġd. "zwn /âjun/) varlığın *Samsara*'daki şekli, varlık şekli, hayat (Skr. *gati*); Orh. Ø, BUyg. ajun, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5297, 2403, a.-ın 3168, a.-larıġ 3147, 2395, a.-larıntın 3208, a.-larning 3091, a.-qa 3205, a.-ta 3032, a.-taqu 3113, 3121, a.-u ġ 2409, 3099, 3116, 3136

al hile; Orh. Ø, BUyg. al, YUyg. al, Türk. al: a. 2273, 2424, 2975, 3157, 3211

al- almak, kabul etmek, karşılamak; Orh. al-, BUyg. al-, YUyg. al-, Türk. al-: a.-dim, 3517, a.-ġalı 3491, 4305, a.-ing 1651, 2385, 3093, a.-ıp 2639, 2701, 3485, 3562, 4560, 5051, 5202, 5304, 5305, a.-ırlar 1749, a.-matın 826, a.-maz 828, 829, a.-mâzun 5286, a.-mıġ 235, a.-mıġda 2023,

alaçu kulübe, izbe, baraka, kümes; sığınak, barınak; Orh. Ø, BUyg. alaçu, alaçuq, YUyg. Ø, Türk. alaçuk: a.-singa 4764

alangadtur- zayıflatmak, kuvvetten düşürmek; Orh. Ø, BUyg. al(a)ngadtur-, al(i)ngadtur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-u 4664

alġu → alqu

alġuçı alıcı, alan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. alġuçı, Türk. alıcı: a. 5213

alın alın; Orh. Ø, BUyg. alın, YUyg. Ø, Türk. alın: a.-ga 2031

al(i)n sevgili, maşuka; alev, şule, yalaz, ateş; Orh. Ø, BUyg. alın, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-innng 1081

alınġ zayıf, güçsüz; Orh. Ø, BUyg. alınġ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ları 4557

alınġad- zayıflamak, zayıf düşmek, kuvvetten düşmek; Orh. Ø, BUyg. al(i)ngad-,

- YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-tı 3439, 3440
- alığaddtur-**, **alığadtur-** zayıflatmak, kuvvetten düşürmek; Orh. Ø, BUyg. al(ı)ngadtur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-dı 1276, a.-tı 3436, a.-ung 719, a.-ur 930
- alış** alış, ticaret; alma, kaldırma; çalma, ele geçirme; Orh. Ø, BUyg. alış, YUyg. eliş, Türk. alış (veriş'le birlikte): a.-u 3088
- allığ** kurnaz, hileci, cambaz; Orh. Ø, BUyg. all(ı)ğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3668
- alp** zor, müşkül, çetin, kolay olmayan; (kahraman, cesur savaşçı); Orh. alp, BUyg. alp, alp, YUyg. alp, Türk. alp: a. 371, 371, 1929, 2282, 2914, 2930, 3109, 3256, 3395, 3398, 3509, 3599, 4070, 4739, 5258, 5313, 5314, 5321, a.-ım 591, 592, a.-ın 2226, alplar 3805, a.-ların 4245
- alpağut** ordu komutanı, başkomutan; Orh. alpagu, BUyg. alpağut, alpağıt, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-unguz 3398
- alqa-** övmek, methetmek; Orh. Ø, BUyg. alqa-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ğay 3858, 4956, a.-mış 3744, a.-yu 1901, 3186, 4323, a.-yur 1012
- alqamaq** övme, methetme; Orh. Ø, BUyg. alqamaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 4067, a.-ımız 3718, 4912
- alqan-** övmek, methetmek, takdir etmek; Orh. Ø, BUyg. alqan-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ang 3383, a.-arlar 4226, a.-ğalı 1556, a.-maddı 911, a.-madımız 2714, a.-tuqın 79, a.-ur 50, 2715, a.-urlar 72,
- alqansığ** övme, övgü, methetme; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2712
- (alqat//)** (?): a. 4354
- alqat-** övdürmek, methettirmek; Orh. Ø, BUyg. alqat-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-mış 347, 349, 438, 694, 784, 1888, 1958, 2163, 2396, 3148, 3356, 3622, 3624, 3626, 3628, 3629, 3631, 3633, 3636, 3640, 3643, 3647, 3702, 3739, 3756, 3758, 3996, 4056, 4328, 4620, 4897, 4933
- alqığ** geniş; Orh. Ø, BUyg. alqığ, alqağ, YUyg. Ø, TT. Ø: a. 2889, 3826, 4865, a.-ın 1775, 2219, 4049, 4068, 4367, a.-ın 4350, a.-ın 2238, a.-ın 1773
- alqın-** yokolmak, azalmak, bitmek, tükenmek; Orh. alkın-, BUyg. alqın-, YUyg. alqın-, TT. Ø: a.-mazmu 2392, 3154

alqınçu, alqınçuu son, nihayet, bitim, bitiş; Orh. Ø, BUyg. alqınçu, YUyg. Ø,

Türk. Ø: a. 1349, 1383, a. 1758

alqıq, alqığ → alqığ

alqış övme, övgü, medih, takdir, takdis; Orh. Ø, BUyg. alqış, YUyg. alqış, Türk.

alkış: a. 374, 1549, 1901, 2708, 2832, 3249, 3708, 3718, 3800, 4031, 4037, 4067, 4323, 4903, 4912, a.-ı 975, a.-ımız 2718, a.-qa 1077

alqu bütün, hep, hepsi, tüm, tamam, bitiresiye; Orh. Ø, BUyg. alqu, YUyg. Ø, Türk.

Ø: a. 2929, 3064, 3068, 3091, 3100, 3109, 3255, 3325, 4050, 4225, 4538, 4541, 4570, a.-2430, a.-nı 2924, a.-nung 2386, 3094

alquğun hepsi birden, topluca, bütün, hep; Orh. Ø, BUyg. alquğun, YUyg. Ø, TT.

Ø: a.-ung 3292

(alt////) (?): a. 850

altağ hile, aldatma, yalan, dolan, düzen; Orh. Ø, BUyg. altağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.

2424, 3157, 3211

altı, altı altı, “6”; Orh. altı, BUyg. altı, alıtı, YUyg. altä, Türk. altı: a. 3146, 3570,

3626, 5062, 5208, 5221, 5247, 5257, 5261, a. 2107, 2107, a.-lar 3927

altınç altıncı; Orh. Ø, BUyg. altınç, alıtınç, YUyg. altinçi, Türk. altıncı: a. 1284,

2597, 3786, 3908

altınqu aşağıda, altından, aşağıdan, aşağıda(ki); Orh. Ø, BUyg. altınqu, alıtınqu,

YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3257

altmış altmış; Orh. Ø, BUyg. altmış, alıtmış, YUyg. atmış, Türk. altmış: a. 5119,

5137

altmışaq özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ning 5223, 5228

altun altın; Orh. altun, BUyg. altun, alıtun, YUyg. altun, Türk. altın: a. 354, 367,

1115, 1903, 1922, 2330, 3997, 5078, 5334, a.-ça 2345, a.-çah 4843

altunluğ altınlı, altın gibi, altından, altın işlemeli; Orh. Ø, BUyg. altunluğ, YUyg.

altunluq, Türk. altınlı: a. 2976, 3013

(alxat////) (?): a. 2222, 4371

amal, amıl, amil rahat, sakin, dingin, yumuşak; uysallık, sakinlik; Orh. Ø, BUyg.

amal, am(ı)l, amıl, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1812, a. 1302, 2901, 4877, 5322, 5324, a. 3060, a.-ın 2901, 4048, 4877

amari, amari (< OFar. 'b'ryg) diğerleri, ötekiler; Orh. Ø, BUyg. amari, amari, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3181, 306, 516, 519, 4756

amırtğur- ortadan kaldırmak, gidermek; teskin etmek; Orh. Ø, BUyg. amırtğur-, amırtğur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-up 2981, a.-urlar 3815

aml- → amal

amra- sevmek; Orh. Ø, BUyg. amra-, amra-, amıra-; YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-r 3187, a.-yu 1507, a.-yur 1096, 1337, 1345, 3541

amrağ, amrak → amraq

amrağlı → amraqılı

amran- sevmek; Orh. Ø, BUyg. amran-, YUyg. Ø, Türk. imren-: a. 2903, 3372, 4631, 4879, a.-tı 2993, a.-u 1405

amranmaq sevgi, sevmek, aşk, sevdâ, tutku; Orh. Ø, BUyg. amranmaq, amıranmaq, YUyg. Ø, Türk. imrenmek: a. 1068, 1176, 1190, 1252, 1900, 2680, 2986, 3778, 4510, a.-ın 383

amraq sevgili, maşuk; Orh. Ø, BUyg. amraq, amraaq, YUyg. amraq, Türk. Ø: a. 324, 607, 608, 697, 1142, 2109, 2187, 2229, 2233, 4007, 4291, 4374, 4380, 4886, a. 2204, a.-ım 615, a.-ımın 612, 614, a.-ın 1462, a.-ların 1461, a.-ta 1992

amraqılı sevgili; değerli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. amraqılıq, Türk. Ø: a. tängrim 706, a. tükäl bilgä bilig 1505

amraş- sevinmek, sevişmek, sevmek; Orh. Ø, BUyg. amraş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-u 2313

amrıl- yatışmak, sakinleşmek, teselli etmek, avunmak, hafiflemek, dinmek, teskin olmak; Orh. Ø, BUyg. amrıl-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-mı 3256, 4504

amru sürekli, devamlı, daimî; Orh. Ø, BUyg. amru, YUyg. Ø, TT. Ø: a. 4738, 4804

amtı, amtıh, amtı şimdi, şimdiki, halihazırdaki, bugünkü; Orh. amtı, BUyg. amtı, amdı, YUyg. emdi, Türk. imdi: a. 59, 85, 97, 305, 331, 373, 465, 528, 559,

869, 1401, 1408, 1423, 1442, 1463, 1490, 1496, 1507, 1512, 1681, 1695, 2363, 2563, 2691, 2705, 2793, 2845, 2870, 2875, 2878, 2958, 2978, 3381, 3540, 3608, 4646, 4650, a. 2259, 2899, 4875, a. 2385, 2490, 2578, 2595, 2624, 2655, 2720, 2743, 2761, 2771, 2891, 2905, 3011, 3093, 4501, 4539, 4867, 4881, a-qa tãgi 2948, a.-qa tãgii 2392, 3154

amu (→*amo*, Aramice 'Ammānūēl'in kısa biçimi) kişi adı; Orh. Ø, BUyg. amu, amo, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 440, 449, 452, 456, 459, 472, 484

amvardışn, amwardışn, amwrdışn toplanma, yığılma, yığınak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3250, 3253, a. 3300, a.-iğ 3166

amvardışnliĝ, amwrdışnliĝ toplama, yığma, merkezleşme; Orh. Ø, BUyg. amvardışnli ĝ, YUyg. Ø, TT. Ø: a. 3118, a. 2400

an kısa zaman, an (?); Orh. Ø, BUyg. an, YUyg. an, Türk. an: bir a.-qa 4516

ana ana, anne, valide; Orh. Ø, BUyg. ana, YUyg. ana, Türk. ana: a.-sın 3187

anang onun; Orh. Ø, BUyg. anıng, YUyg. uniñ, Türk. onun: a. 946, 950, 1022, 1246, 1367, 1385, 1390 bk. anıng

anant (< Toh. ānanda, Skr. ānanda, Ānanda) en genç, en gözde, en sevgili budanın adı; Orh. Ø, BUyg. anant, annt, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2285, 2295

anavam → anvam genç bir kadının adı (Röhrborn 1979: 1); Orh. Ø, BUyg. anavam, anvam, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-iğ 1093 krş. anvam

anç (?) (Zieme 1975a:'da da böyle soru işaretli); Orh. Ø, BUyg. anç, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3605

ançaĝ → ançaq

ançaĝınça o sırada; Orh. Ø, BUyg. ançaĝınça, ançaqınça, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 19

ançah → ançaq

(**ančan**////) (?): a. 2394, 5292

ançata ondan sonra, o zaman, o vakit; Orh. Ø, BUyg. ançata, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3491

ançman (< Soğd. 'nçmn) meclis, topluluk; yüksek, yüce; Orh. Ø, BUyg. ançman, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1955, 2256, 3183, 3308, 3354, 4086, 4618, 5121, 5138,

5165, 5179, a.-qa 3146

ançaq o kadar, o şekilde, bunca, onca, biraz, öyle, böyle; pek çok, defalarca; Orh. ança, BUyg. ança, ançaq, YUyg. ançä (krş. undaq), Türk. ancak: a. 1400, a. 33 (///ançsızın) (?): a. 4606

anço fiyat, paha, değer, kıymet; mükâfât, ödül; Orh. Ø, BUyg. anço, YUyg. Ø, Türk. Ø: ögrünçün a.-n 4164

ançola- sunmak, takdim etmek, bağışlamak, ihsan etmek; Orh. ançula-, BUyg. ançula-, YUyg.Ø, Türk. Ø: a. 881, 898, 901, 1979, a.-sıq 2724, 2750

ançulayu, ançulayuu böylece, bu şekilde, bunun gibi, öyle, bu yolla; Orh. Ø, BUyg. ançulayu, YUyg. (krş. ançiwala), Türk. Ø: a. 46, 51, 179, 294, 302, 313, 318, 322, 476, 928, 971, 974, 1108, 1196, 1216, 3187, 3284, 3285, 3581, 3728, 4249, 4740, a. 4922,

ançulayuma < *ançulayu ymä* (→ Röhrborn 1979: 138b) o şekilde, öyle, öylece de; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 135, 159, 202

ançuman (krş. ançman) < Soğd. 'nçmn 'camia, topluluk, cemaat'; Orh. Ø, BUyg. ançuman, ançman, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1886

andağ, andaq bunun gibi, böylesi, böyle, öyle, o gibi, bunca, onca; Orh. antag, BUyg. antağ, YUyg. andağ, undaq, Türk. Ø: a. 541, 922, 2030, 4851, a. 704 krş. antağ, antaq

ang tamamlayan, tümler, bütünler; tamamlayıcı, bütünleyici, ek, ilave, ulantı, ulama; Orh. Ø, BUyg. ang, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 152, 451, 1127, 2090, 4691, 5297

anga ona; bunun için, onun yerine; Orh. Ø, BUyg. anga, YUyg. anğa, Türk. Ø: a. 2401, 2424, 3119, 3211, 4200

angar ona; Orh. angar, BUyg. angar, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 161, 1072, 3487, 3530, 5043

angaru ona doğru; Orh. angaru, BUyg. angaru, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5154

angittirt- → ängittirt- 'eğdirtmek'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ıngız 3167

(///angi) (?): a. 254

angilkii ilkönce, en birinci, hepsinin iyisi; Orh. Ø, BUyg. eng'ilki, 'engilki, 'eng'ilki (eng+ilki), YUyg. äŋ(!), Türk. en ilk: a. 2044

anglağ akıllı, makul, mantıklı, zeki, anlayışlı; Orh. Ø, BUyg. anğlağ, YUyg. anğlağ, Türk. Ø: a. 340

anglion (krş. ävängliun) incil; Orh. Ø, BUyg. anlion, ävängliun, ävngliun, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1010

anı, **anı** onu; Orh. anı, BUyg. anı, YUyg. uni, Türk. onu: a. 58, 173, 536, 828, 1524, 1535, 1844, 1870, 1876, 2011, 2127, 2915, 3002, 3528, 3541, 3866, 3946, 4824, 4964, anı 1137, 2098, 2807, 3041, 3281, 3287, 3344, 4591, 4608, 5093

anığ kötü, fena; pek çok, gayet; Orh. anyıg, BUyg. anığ, anıg, YUyg. Ø, Türk. onu: a. 17, 30, 494, 703, 723, 766, 954, 1082, 1094, 1869, 2270, 2272, 2281, 2290, 2298, 2300, 2458, 2472, 2552, 2645, 2738, 2800, 2931, 4050, 4101, 4190, 4652, 4729, a.-ağ 2482

anın onunla, o sebeple, onun için, bundan dolayı; Orh. anın, BUyg. anın, YUyg. Ø, Türk. Ø (onunla, onun ile yerine): a. 2940, 3075, 3280, 3287, 3293, 4553, 5281, 5286

anınng, **anınng** onun; Orh. Ø, BUyg. anıng, YUyg. unıñ, Türk. onun: a. 537, 1233, 2639, 2999, a. 3868, 4966

(///anlanmaq) (?): a.-ıg 3165

(a/nmaq) (?): a. 1795, 4345

anta ol'un lokatifi, onda; orada; Orh. anta, BUyg. anta, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 65, 190, 445, 467, 499, 688, 900, 1278, 1792, 1796, 2186, 2430, 2435, 2454, 2938, 2994, 3455, 3456, 3465, 3499, 3545, 3560, 3833, 3838, 4115, 4372, 4705, 4936, 5039, 5068, 5148, 5154

antada ondan, ondan sonra (< anta+da); Orh. Ø, BUyg. antada, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 580, 852, 2674, 3842, 4940

antaddata (krş. antada) ondan, ondan sonra; Orh. Ø, BUyg. antaddata, antada,

YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2470

antağ, antaq bunun gibi, böylesi, böyle, öyle, o gibi; bunca, onca; Orh. antag, antäg, BUyg. antağ, antaş, YUyg. andaq, undaq, Türk. ondan: a. 168, 965, 965, 1056, 1084, 1088, 1227, 1233, 1240, 1246, 1366, 1787, 2336, 2341, 2342, 2432, 2440, 3349, 3393, 3570, 3571, 3659, 3670, 3881, 4335, 4551, 4596, 4978, a. 36, 153, 4471, 5065

antın bundan (ondan) sonra; ondan; oradan; sonradan, arkasından, sonraları; Orh. Ø, BUyg. antın, anşın, YUyg. andin, Türk. Ø: a. 2933

antıq- ant içmek, yemin etmek; inanmak, güvenmek; Orh. Ø, BUyg. antıq-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-dımız 2602.

anun- hazırlık yapmak, hazırlanmak, bir şeye hazırlanmak; Orh. Ø, BUyg. anun-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1198, a.-mış 3064, 3069, , a.-tılar 151, a.-tumuz 2385, 3093

anuq hazır; Orh. Ø, BUyg. anuq, YUyg. eniq, Türk. (halk) anık: a. 961, 3820, 3821

anuşagan (< Far. anōşag-ān) ölümsüzler; ölmezler, ebedi yaşayanlar; Orh. Ø, BUyg. anoşagan, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3229, 3253

anvam → anavam 'genç bir kadının adı'; Orh. Ø, BUyg. anvam, anavam, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1088, 1098, a.-ıg 1080 krş. anavam

anxrwzn burç, burçlar kuşağı; ikizler burcu; Orh. Ø, BUyg. anhrwzn, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ğa 2013, a.-ta 222

ap pekiştirme; reduplikasyon (iki kez kullanılan, tekrarlama) kelimesi; Orh. Ø, BUyg. ap, YUyg. Ø, Türk. ap: a. 3395, 3396

apa abla; Orh. apa; BUyg. Ø, YUyg. apa, Türk. Ø: a. 5325, a.-sı 281

apa çor özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5319

apam eğer, ya; Orh. Ø, BUyg. apam, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3153

apamu ebedi, bengi, sonrasız; öncesiz ve sonrasız, ebediyen, sonsuz, ölümsüz; erkek adı; Orh. Ø, BUyg. abamu, ap(a)mu, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 224, a.-qatägi 1832 'sonsuz kadar'.

aparu † → apamu (Röhrborn 1981: 167b ve 168b'ye göre).

- apisğopa** (< Soğd. 'psqwp' < Sür. ep̄sqōpā 'piskopos'; Orh. Ø, BUyg. apisğop, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2449
- apra-** (~ opra-) 'eskimek, yıpranmak, köhneleşmek, viran olmak, harap olmak'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. upri-, Türk. Ø: a.-p 3020
- aprinçor** özel ad, Bir Türk şehzadesinin adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 586, 604, 625
- aqıġ** akıntı, cereyan, şırlağan, hareket; Orh. Ø, BUyg. aqıġ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3166
- aqıġlı** akan; Orh. Ø, BUyg. aqıġlı ġ, aqaġlaġ, YUyg. eqiġliq, Türk. Ø: a. 1119
- aqıt-** akıtmak; Orh. Ø, BUyg. aqıt-, YUyg. eqit-, Türk. akıt-: a.-ıp 3251, a.-u 4549
- aqtur-** → aġtur-
- ar-** aldatmak, dolandırmak, kandırmak; Orh. ar-, BUyg. ar-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-tılar 150
- ara** ara, orta, arasında, ortasında, içinde (yer için), ara (zaman için); Orh. ara, BUyg. ara, YUyg. ara, Türk. ara: a. 85, 515, 763, 1296, 1299, 1748, 1766, 2305, 2879, 3073, 3112, a.-sinta 3286, a.-taqı 5303
- araġ** → arıġ
- aranyaka** Yos. (?) < Skr. āraṇyaka (?); Orh. Ø, BUyg. aranyaka, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 4747, 4770
- araqı** orta, ara, ortadaki, aradaki; Orh. Ø, BUyg. araqı, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5153, 5155
- araqlq** → aragl(ı)g → ayagl(ı)g 'saygılı, hürmetli', araqlq (aragl(ı)g yerine eski okuma yanlışı Röhrborn 1981: 175a) < Part./OFar. → ayagl(ı)g? (Röhrborn 1988: 123b); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-an 2312
- arazan** (< OFar. 'rz'n 'harf. değer, kıymet, şayan') (?äräzän), (krş. Röhrborn 1981: 177a, k. a., bir tüccarın adı); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. erzan ?), Türk. Ø: a. 4545, 4548, 4559
- arçuni** özel ad; Orh. Ø, BUyg. arçuni, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1688
- argü** → 'ärgü

arğu, aruğu boy adı (Röhrborn 1981: 178a); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. Arğu ~Ağu), Türk. Ø: a. 350, 354, 367

arı-, ari- temiz olmak, arı olmak, saf olmak; Orh. Ø, BUyg. arı-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-dın 2864, a.-miş 2422, 3209, a.-yurça 1113, 1116, a.-zun 2387, 3095, a.-nğlär 2902

arığ, arıg temiz, arı, saf; temizlik, arılık, saflık; Orh. arığ, BUyg. arığ, arağ, arığ, YUyg. erığ, Türk. arı: a. 2634, a. 35, 358, 379, 461, 702, 782, 942, 1148, 1154, 1738, 1740, 1759, 1863, 1886, 2061, 2061, 2061, 2088, 2207, 2391, 2433, 2448, 2449, 2453, 2454, 2476, 2496, 2568, 2572, 2635, 2659, 2711, 2724, 2747, 2749, 2765, 2825, 2826, 2838, 2910, 2920, 3153, 3228, 3252, 3296, 3818, 4042, 4127, 4524, 4538, 4541, 4544, 4550, 4556, a. 2309, a. toruğ 303, 360, 2084, 2104, 3354, 4618, a.-ın 1336, 1550, 2048, 2066, 2719, 3227, 3229, a.-ın toruğun 1333, 1335, a.-ınta 1568, a.-lar 739, a.-raq 3663

arığlı temiz, pak; Orh. Ø, BUyg. arığlığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2053

arığlığ temiz, pak; Orh. Ø, BUyg. arığlığ; YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2384

arığsız temiz olmayan, kirli, pis; Orh. Ø, BUyg. arığsız, arağs(ı)z, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 10, a. 1751, a.-kä 28

arıl- aldatılmak, kandırılmak; Orh. arıl-, BUyg. arıl-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ıpan 3840, 4938

arıla- giriş yapmak, tavsiye etmek, önermek; Orh. Ø, BUyg. arıla-, YUyg. Ø (krş. arıla-?), Türk. Ø: a.-yu 4480

arılağlı temiz, pak(?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. erığdağlıq), Türk. Ø: a. bəgim 1438

arımaq temizleme, arıtma; Orh. Ø, BUyg. arımaq, YUyg. (erığda-), Türk. Ø: a.-ı 3616

arımaqlığ temiz, saf, arı, kutsal; Orh. Ø, BUyg. arımaqlığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 4532

arın- temizlenmek, arınmak; Orh. Ø, BUyg. arın-, YUyg. Ø, Türk. arın-: a.-ıp 2756, 2768

arıt- arıtmak, temizlemek, saflaştırmak, temiz duruma getirmek, arındırmak; Orh. Ø, BUyg. arıt-, arıt-, YUyg. Ø, Türk. arıt-: a.-ı 2055, 2785, a.-ing 1486, 1511, a.-ıp 1291, a.-ırça 1120, 1122

arıtın- temizlenmek, arınmak, yıkanmak; Orh. Ø, BUyg. arıtın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-tıtı 42

arixsız → arıksız

armaq, armağ aldatma, kandırma, dolandırma; Orh. ar-(?), BUyg. armaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-an azğurmaqan 877

arpa arpa; Orh. Ø, BUyg. arpa, YUyg. arpa, Türk. arpa: a.-ça 2134

arqa arka, destek, yardım; topluluk; Orh. Ø, BUyg. arqa, YUyg. arqa, Türk. arka: a. 4081, 4390, a.-sı 4134, a.-singa 374, a.-sinta 5218, 5219, a.-sıntın 5282

arqu (→ arğū = Çin. xian; chuan) büyük nehir, ırmak, sel, akma, akıntı, cereyan; Orh. Ø, BUyg. arqu, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3350, 4597

arquluğ girintili, çıkıntılı kıyı, sahil; (derelerle yarılmış dağlar); Orh. Ø, BUyg. arquluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3343, 4590

arqun en yakın, ertesi, önümüzdeki, gelecek; bugün yarın, şu günlerde; Orh. Ø, BUyg. arqun, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2671

arslan arslan; Orh. Ø, BUyg. arslan, arslan, YUyg. arslan, Türk. arslan: a. 47, 370, 419, 927, 4264, 5205, 5213, 5299, 5316, a.-qa 216

arta- bozulmak, çürümek, kötüleşmek; Orh. arta-(?), BUyg. arta-, arta-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ğay 2932, a.-yu 2400, 3118, 4852

artad- → artat-

artamaq bozulma, çürüme; Orh. arta- (?), BUyg. artamaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 947

artat- bozmak, çürütmek, mahvetmek, kötüleştirmek; Orh. artat-, BUyg. artat-, artat-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-dımız 2610, a.-masar 1224, a.-mazun 1023, 2047, a.-tım 4519, a.-ur 4251

(artayuguq//) (?): a. 2337

artız- aldatmasını sağlamak, kandırtmak, aldattırmak; takip etmek, izlemek, arkasından yürümek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1763, a.-ıp 2638,

a.-mayın 1681

artuq, artuğ fazla, artık, artmış, çok; Orh. artuk, BUyg. artuq, arıuq, YUyg. artuq, Türk. artık: a. 354, 1377, 1400, 2260, 2327, 2969, 3590, 3915, 5294, a.-ı 119, a.-ıı 2466, a.-raq 907, 2184, 2979, 3296, 4037, 4426, 5306

aruni → arwan

arva- büyülemek; Orh. Ø, BUyg. arva-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-dılar 4472

arvış okuyup üfleme, sihir sözü, yalvarıp yakarma, yalvarış; Orh. Ø, BUyg. arvış, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 541, 847, a. 845 (Röhrborn 1979: 77b'ye göre).

arwan ruh (?) < Part. 'rw'n 'ruh' (düzelti için krş. Röhrborn 1981: 218b): Orh. Ø, BUyg. arwan, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2135

arxant (<<Skr. arhant) aziz, ermiş, kutsal, mukaddes; Orh. Ø, BUyg. arħant, arğant, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2423, 3210, a.-lar 741

aryadan (<< skr. āraṇya) inziva yeri, manastır; rahip veya rahibe; Orh. Ø, BUyg. aryadan, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ığ 5269, a.-qa 5274, a.-ta 5272, 5282

aryaman < aryaman < āryāmanā (?) dost, ahbap, arkadaş; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3309, 3316, 3317, 3370, 4501, 4514, 4539, 4553, 4562, 4629

aryayışa → aryayuşa (?) yyşw 'İsa' (Röhrborn 1981: 221a); Orh. Ø, BUyg. aryayışa, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3091

asan- → aşan-

asanmaq → aşanmaq

asğu asma; Orh. Ø, BUyg. asğu, YUyg. asqu, Türk. askı: a. üzüm 5285

asığ, asığ yarar, fayda, kâr, kazanç; Orh. Ø, BUyg. asığ, asağ, YUyg. Ø, Türk. Ø (Osm. assı): a. 483, 2425, 3189, 3194, 3212, 3390, 3709, 4904, 5251, a. 2899, 4875

asığlığ yararlı, faydalı, kazançlı; Orh. Ø, BUyg. asığlığ, asağlığ, asağlağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3158, 3566, a.-ı 2331

asıl- I çoğalmak, artmak; Orh. Ø, BUyg. asıl-, YUyg. isil-, Türk. Ø: a.-ıp 3363, 4627, a.-sar 3057

asıl- II asılmak; Orh. Ø, BUyg. asıl-, YUyg. esil-, Türk. asıl-: a.-matın 1396

- asıra-** < Mo. beslemek, fayda vermek; Orh. Ø, BUyg. asıra-, YUyg. Ø (krş. asra?), Türk. Ø: a.-yu 5280
- aspasanç** < * 'sp's'nc hizmetçi kadın (Moriyasu 1991: 68); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-qa 5136, 5137
- aspasi** < Soğd. 'sp'sy hizmetçi (erkek) (Moriyasu 1991: 68); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5135, 5153
- asra, asraa** alt, aşağı, aşağıda; Orh. asra, BUyg. asra, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 757, 1595, 2545, 3071, 3093, a. 3066
- astar** m(a)nastar hirza, yazdan astar hirza; Orh. Ø, BUyg. astar, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3722, 3737, 3738, 4493, 4916, 4932
- astud** özel ad (Röhrborn 1988: 235b); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5302
- asur-** aksırmak; Orh. Ø, BUyg. asur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-mışça 4399
- aş** yemek, gıda, aş, yiyecek; Orh. aş, BUyg. aş, YUyg. aş, Türk. aş: a. 188, 978, 998, 1036, 1743, 2558, 3057, 3501, 4671, 5140, 5142, 5142, a.-da 2050, a.-ı 5126, 5127, 5138, a.-ıg 5147, a.-ın 514, 983, 2061, a.-ınga 2984, a.-i 5214, a.-qa 192
- aş-** aşmak, geçmek; Orh. aş-, BUyg. aş-, YUyg. aş-, Türk. aş-: a. zun 5185
- aşa-** (yemek) yemek; Orh. Ø, BUyg. aş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-duqumuz 2802, a.-yur 3501
- aşan-** (yemek) yenmek; Orh. Ø, BUyg. aşan-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-mış 977, a.-sar 5157
- aşanmaq** yemek yeme, gıda alma, beslenme; Orh. Ø, BUyg. aşanmaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 999
- aşçı** aşçı; Orh. Ø, BUyg. aşçı, YUyg. aşçı, Türk. aşçı: a.-larıg 5145
- aşnu** önce, evvel, ilk önce; Orh. Ø, BUyg. aşnu, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 710, 740, 1366, 3906, 4334, a.-sı 1316
- aşnuqı, aşnuqu** önceki, evvelki; Orh. Ø, BUyg. aşnuqı, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3772, 3773, 3774, 3775, 3776, 3777, 3778, a. 4326
- at** ad, isim; Orh. at, āt, BUyg. at, at, YUyg. at, Türk. ad: a. 1903, 3336, 4583, a.-ı

352, 1541, 5063, a.-ın 1748, 1914, 2823, 4782, a.-ınga 327, 2234, a.-ıngız 3396

at at, beygir; Orh. at, BUyg. at, YUyg. at, Türk. at: a.-larqa 5172, a.-nang 177

at- atmak, fırlatmak, göndermek; Orh. Ø, BUyg. at-, at-, YUyg. at-, Türk. at-: a.-dım 3481, a.-ğay 236, a.-ılar 5052, a.-mış 238, a.-tı 2969 (tang atmak: şafak sökmek, tan atmak).

ata- ad vermek, adlandırmak, çağırmak, seslenmek; Orh. Ø, BUyg. ata-, atı-, YUyg. ata-, Türk. Ø: a.-dı 940, 1975, a.-ğusı 3554, a.-ng 76, a.-sar 2429, a.-yın 1603, a.-yu 408, 1406, 2448, 3186, 4542, a.-yurlar 70, a.-zun 2060

atağ → adaq

ata baba; Orh. Ø, BUyg. ata, YUyg. ata, Türk. ata: a.-m 3369, 4628, a.-mın 1406

atamaq adlandırma; Orh. Ø, BUyg. atamaq, YUyg. atımaq, Türk. Ø: a.-ımız 1903

atan- şöhrət kazanmaq, tayin edilmek; Orh. Ø, BUyg. atan-, YUyg. atan-, Türk. atan-: a.-ur 3689

atır- → adır-

atlağ → atlığ

atlan- atlanmaq, ata binmek, atla gitmek; Orh. Ø, BUyg. atlan-, YUyg. atlan-, Türk. atlan-: a.-tılar 2971

atlığ adlı, denen, denilen, diye adlandırılan; Orh. atlıq, BUyg. atlığ, atlağ, atlıq, YUyg. atlıq, Türk. adlı: a. 905, 1315, 1890, 2187, 2203, 3432, 4373, 4741, 5046, a. 3092, a. 4545, 4548, 4559, 4562, a. 364, a.-ın 4165, a.-lar 2972, 3547, a.-larına 4810

atqağ bağlı; bağ, kelepçe; Orh. Ø, BUyg. atkağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-tın 3217

atqağlıq bağlılık, sadıqlık, bağlı, kelepçeli; Orh. Ø, BUyg. atkağlıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3210

atqan- bağlanmaq; Orh. Ø, BUyg. atqan-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ıp 3132

atril- → adril-

aulauç yer adı (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1921

aviçqa ihtiyar; Orh. Ø, BUyg. aviçğa, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 933

- avtadan** (Soğd. 'ft'δ'n) 1. piskopos, despot, metropolit; 2. kırmızı şarapla şeker ve turunç kabuğundan yapılan bir içki; Orh. Ø, BUyg. avtadan, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 4283, 4287, 4301, 5163, 5166, 5188, a.-nın 5171, a.-qa 5166
- avurta** sütüne, sütanne; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-lar 1109
- awiş** (< Toh. A. Awiš < Skr. Avīci) en aşağı cehennem adı; Orh. Ø, BUyg. aviş, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2395, 3147
- awiştwez** (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2113
- axrwzn** burç, burçlar kuşağı; Orh. Ø, BUyg. anxrwn, anxrwn, axrvzn, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ağ 163, a.-garu 967
- axtın-** → ağıtın-
- axtur-** → ağıtur-
- ay** ey, ünlem, nida; Orh. Ø, BUyg. ay, YUyg. ey, hey, Türk. ay: a. 1399
- ay** ay, 30 gün (yılın onikide biri); Orh. ay, BUyg. ay, YUyg. ay, Türk. ay: a. 827, 2763, 2776, 2840, 5139, a.-da 2529, 5141, a.-qı 5142, 5143, a.-qı 2784
- ay, ayy** ay, dünyanın uydusu (gök cismi); Orh. Ø, BUyg. ay, YUyg. ay, Türk. ay: a. 267, 319, 474, 476, 631, 638, 732, 734, 814, 816, 823, 824, 825, 1008, 1011, 1153, 1590, 1859, 2139, 2225, 2494, 2500, 2503, 2510, 2516, 2525, 2616, 2676, 2682, 2709, 2836, 2851, 2866, 3277, 3382, 3776, 3783, 3884, 3992, 4229, 4333, 4825, 4981, 5121, 5344, a.-garu 443, a.-qa 348, 438, 1958, 3702, 4897, a. 1920, 2341, 2422
- ay-** söylemek, demek, anlatmak; emretmek; Orh. ay-, BUyg. ay-, YUyg. Ø, TÜRK. Ø: a.-ang 2987, a.-ar 654, a.-dı 470, 473, 1421, 5044, a.-dı 2098, 4214, a.-dılar 3579, a.-dım 3471, 3484, 3520, a.-duğınça 1779, a.-duq 96, a.-duqta 2961, a.-gang 1399, a.-gay 556, 3438, a.-ı 3209, a.-mı 447, 495, 2829, 4177, 4747, 4794, 4811, a.-sar 3391, a.-tingız 2959, a.-u 1145, 1157, 1167, 1521, 2067, 3250, a.-ur 4776, a.-yur 1102
- aya-** saymak, saygı göstermek, hürmet etmek; Orh. aya-, BUyg. aya-, YUyg. aya- (?), Türk. Ø: a. 3262, 3410, a.-guluğ 15527, a.-guluq 906, 3357, 4501, 4621
- ayağ** saygı, hürmet; Orh. Ø, BUyg. ayağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3613, 3618, 3621,

a.-ları 3164, a.-qa 5266, 5268, 5271, 5277

ayağlağ, ayağlığ saygılı, hürmetli; Orh. Ø, BUyg. ayağlağ, ayağlığ, YUyg. Ø, Türk.

Ø: a. 364, 2384, 3092, 3566

ayakantr (?) (→ Gabain-Winter 1958: 20); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3275

ayamaq saygı gösterme, hürmet etme; Orh. aya- ?, BUyg. ayamaq, YUyg. aya-, Türk. Ø: a. 3310, a.-ın 3262, 3270, 4310

ayanç → (ayınç) korku, ürküntü, endişe, merak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2384,

ayançang saygı, hürmet, takdir; Orh. Ø, BUyg. ayançang, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 3092, 3255

ayaq kadeh, fincan, tabak, çanak; Orh. Ø, BUyg. ayaq, YUyg. ayaq, Türk. Ø: a.-ın 4170

ayat- hürmet ettirmek, saygı göstertmek; Orh. ayat-, BUyg. ayat-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-mazun 1687

ayğuç vekil, bakan; söyleyen, idare eden, danışman, sözcü; Orh. ayğuç, BUyg. ayğuç, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5129, 5139, 5141, 5143, 5189, 5191, 5275, a.-lar 5124, 5125, 5128, 5133, 5144, 5151, 5152, 5164, 5181, 5185, 5189, 5192, 5197, a.-larda 5202

ayğuçsız vekilsiz, sözcüsüz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 5151

ayığ, ayğ- kötü, fena; Orh. Ø (anyığ), BUyg. ayığ, ayağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 494, 1445, 1447, 1465, 1485, 2270, 2933, 3025, 3031, 3033, 3100, 3159, 3202, 3216, 3225, 3248, 3249, 3316, 3432, 3509, 4515, 4525, 4532, 4538, 4541, a.-ta 3163, a.-ların 3210, a.-ın 124

ayın- korkmak, ürmek; Orh. Ø, BUyg. ayın-, YUyg. ayna-, Türk. Ø: a.-maz 924

ayınç korku, ürküntü, endişe, merak; Orh. Ø, BUyg. ayınç, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2001

ayıt- sormak; Orh. ayt-, BUyg. ayıt-, ayt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ı 457, a.-mış 521, 4659, 4662, a.-u 5197 krş. ayt-

aymaq söyleme, deme, anlatma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-inga 1351

ayqır- haykırmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-dılar 2990

ayt- sormak; Orh. ayt-, BUyg. ayat-, ayıt-, YUyg. eyt-, Türk. Ø: a.-sar 231, 4807, a.-tı 4784, 4787, a.-u 4266, a.-ur 6664298

aytığ sorma, sorgu, soruşturma; soru; Orh. Ø, BUyg. aytığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 675

(**ayuçu///**) (?): a. 3967, 5015

az I az, çok değil; Orh. az, BUyg. az, YUyg. az, Türk. az: a. 490, 498, 1132, 1871, 3029, 5183

az II (< Soğd. 'z) 'hırs, tamah'; Orh. Ø, BUyg. az, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 194, 1270, 1751, 1764, 2400, 2938, 3023, 3118, 4555, a.-ing 191, 196, 203, 205, 581, a.-ta 3288

(**az///**) (?): a. 2135

az- azmak, yolunu şaşırmak, yanılmak, yoldan çıkmak, yolunu kaybetmek, aldanmak; Orh. Ø, BUyg. az-, YUyg. az-, Türk. az-: a.-mı 1746, 3146, a.-mı 4534, a.-mı 3158

azağ yanlış; Orh. Ø, BUyg. azağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1747, 3355, 4619

azant (< Soğd. 'znd) bilmece, muamma, hikaye, masal; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 1786, 1806, 3462, a.-ı 3497, a.-ığ 3578

azğur- kandırmak, azdırmak, baştan çıkarmak, yoldan çıkarmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. azdur-), Türk. Ø: a.-duqın 2473, a.-ur 3669

azğurmaq kandırma, azdırma, yoldan çıkarma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. azdurmaq), Türk. Ø: a.-an 877

azğuruğlu azan, yoldan çıkan, kandırılan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. azduruğluq), Türk. Ø: a. 2629

(**///azınç**) (?): a. 3931

azıt- azıtmak, şaşırtmak, karıştırmak, yoldan çıkarmak; Orh. Ø, BUyg. azıt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: a.-ıp 2406, 3124

aznd (< Soğd. znd) bilmece, muamma; hikaye, masal; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø,

Türk. Ø: a. 1103 bk. azant

azqıya biraz, azıcık; Orh. azkıya, BUyg. azq(ı)ya, YUyg. az ğinä, Türk. Ø: a. 5308
azu, **azuu** yahut, veya, yoksa; Orh. azu, BUyg. azu, YUyg. Ø, Türk. Ø: a. 2074,
 2702, 2732, 2732, 2753, 3984, 4663, a. 1061, 2069, 2071, 2072, 2073
azuq azık, yiyecek; Orh. azuk, BUyg. azuq, YUyg. Ø, Türk. azık: a.-ı 5127, a.-ıı
 911

b

ba- bağlamak; Orh. ba-, BUyg. ba-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-dı 222, b.-dımız 2738, b.-
 ğay 2013, b.-maz 1374, b.-mazun 2058, b.-mış 4022, 4896, b.-p 1878
baba baba, ata, peder; Orh. Ø, BUyg. baba, YUyg. Ø, Türk. baba: b.-sın 3187
babar yer adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-da 2325
baç oruç; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 615
baça ayıp, kusur, eksiklik (Nadelyayev 1969: 353a, Le Coq 1912: 23, 32); Orh. Ø,
 BUyg. baça, YUyg. Ø, Türk. Ø: mün b. 299
baça- oruç tutmak; Orh. Ø, BUyg. baça-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-dımız 2640, b.-
 madımız 2760, b.-p 2749, 2778, b.-sar 2448,
baçağ, **baçaq** (< Soğd. *pāc < Soğd. p”-, Skr. up- *avasatha*) oruç; Orh. Ø, BUyg.
 baçağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2049, 2049, 2072, 2073, 2448, 2970, 3622, 3624,
 3626, 3628, 3630, 3632, 3634, 3637, 3641, 3643, b. 2640, 2749, 2758, 2759,
 2778, 2787, 2832, b.-qa 1076
baçasız günahsız; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 303
baçık (~başık) türkü, şarkı, ilahi; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1820
bağ bağ, köstek, bend; bağlantı, bağ, soyadı, soy, grup; Orh. Ø, BUyg. bağ, YUyg.
 bağ, Türk. bağ: b. 636, 2036, 4024, 4114, 5105, 5107, 5181, 5187, b.-ı 166,
 972
bağa bir rütbe, Tarkan ünvanını niteleyen bir sıfat; Orh. бага, BUyg. бага, YUyg.
 Ø, Türk. Ø: b. 4021, 4895, 5318
bağırmaq merhametli, şefkatli, sadakatli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk.

bağırsak: b.-im 616

bağlıq soyundan olan, soylu; Orh. Ø, BUyg. bağlıq, YUyg. bağliq, Türk. bağlı: b.-lar 2872

bağr, bağ(ı)r karaciğer, karın; dost, akraba; Orh. Ø, BUyg. bağır, YUyg. bagir, Türk. bağır: b.-ı 1994, b.-ın 2586

bağtad Bağdat; Orh. Ø, BUyg. Bağdat, YUyg. Bağdat, Türk. Bağdat: b. 3480, 3518, 3553, 3559, 3561, b.-qa 3568

balaq balık; Orh. Ø, BUyg. balıq, YUyg. beliq, Türk. Ø: b. 199, 502, 506, b.-ağ 507, krş. balıq II

balıq → balıq I

balıq I şehir ; Orh. balık, BUyg. balıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 356, b. 449, 1105, 1249, 1983, 2032, 2037, 2129, 2463, 4023, 4319, 5067, 5118, 5218, 5282, b.-da 1323, 4009, 4888, 5046, b.-daqı 5050, 5062, b.-ınga 4560, b.-ınta 450, b.-lar 3179, 5241, b.-ning 5301, b.-ta 1981, b.-taqı 5104, 5109,

balıq II balık; Orh. Ø, BUyg. balıq, YUyg. beliq, Türk. balık: b. 2032, b.-lar 3179, krş. balaq

balıq- yaralanmak ; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-duqın 2541

baltu teber, balta, ay balta; Orh. Ø, BUyg. baltu, YUyg. palta, Türk. balta: b.-ça 249

bang hece; Orh. Ø, BUyg. bang, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5044

baqanaq nal; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3348, 4595

baqr, baq(ı)r bakır; Orh. Ø, BUyg. baqır, baqar, YUyg. Ø, Türk. bakır: b. 1753, 1821, 1822, 1825

baqırlıq bakırlı; Orh. Ø, BUyg. baqırlı q, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3329, 4573, 5299

bar var, mevcut; Orh. bar, BUyg. bar, YUyg. bar, Türk. var: b. 335, 515, 523, 652, 653, 964, 965, 966, 971, 973, 1045, 1057, 1105, 1227, 1240, 1402, 2171, 2336, 2362, 2427, 2527, 2665, 2712, 2725, 2731, 2748, 2775, 3218, 3452, 3470, 3570, 3571, 3968, 4012, 4028, 4181, 4314, 4463, 4641, 4718, 5016, 5111, 5112, 5182, b.-ı 835, 1828, 2338, 2363, 4305, b.-ıı 537

bar- varmak, gitmek, devam etmek, ulaşmak; Orh. bar-, BUyg. bar-, YUyg. bar-,

Türk. var-: b.-alım 3455, b.-ap 4812, b.-ayın 615, 3521, b.-daçrı 2728, 2736, b.-damaz 95, b.-dı 454, 3021, 4802, 5068, b.-dı 39, b.-dılar 1910, 2973, 3492, 3562, b.-dım 1836, b.-duqınta 118, b.-ğalı 4241, b.-ğay 2909, 2912, b.-ğayy 1749, b.-ğıl 4772, b.-ıp 3539, 4557, 5127, b.-ır 2170, 2265, 2338, 2806, 4131, 4713, b.-madımız 2770, b.-maz 961, b.-mış 490, 2233, 4028, 4764, b.-ıngaru 3477, b.-mışlar 498, b.-sar 2029, 2499, 2509, 3384, 3404, 5158, 5160, b.-zun 5204

baram mal, varlık; Orh. barım, BUyg. barım, barm, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 171, b.-ı 1023 krş. barım

barça, barçah bütün, hepsi, bütünüyle, büsbütün, tamamıyla; Orh. Ø, BUyg. barça, YUyg. barçä, Türk. Ø: b. 208, 257, 260, 297, 385, 387, 392, 516, 724, 767, 876, 1869, 1871, 1895, 1898, 1913, 2126, 2174, 2421, 2437, 3050, 3094, 3164, 3189, 3193, 3208, 3214, 3316, 3352, 4453, 4515, 4537, 4543, 4543, 4551, 4599, 4684, 4732, 5033, b. 2262, b.-da 3740, 3741

barğ gitme, gidiş; Orh. Ø, BUyg. barğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2932, 3142

barığ yürüme, yürüyüş; Orh. Ø, BUyg. barığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1827, 4520, b.-ı 1297, 1314, 1320, 1325

barım, barm mal, varlık; Orh. barım, BUyg. barım, barm, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1331, 3568, 3987, b.-da 1061, b.-ımta 3528, b.-qa 2702, 2752

barımlıq varlıklı, zengin; Orh. Ø, BUyg. barımlıq, barımlağ, baramlğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 957

barmaq gitme, yürüme, varma, yetişme; Orh. Ø, BUyg. barmaq, YUyg. barmaq, Türk. varmak: b.-ntang 954

barq mal, mülk, ev, ev-bark; Orh. bark, BUyg. barq, YUyg. Ø, Türk. bark: b.-ığ 3328, 4572, b.-qa 2737, b.-qı 4204, b.-qıma 4346, b.-tın 155, 466, 2191, 2201, 2751, 2950, 3226, 4363, b.-u 3161, 3217, 4813

bars pars, kaplan; Orh. bars, BUyg. bars, YUyg. bars (krş. yolwas), Türk. pars: b. 2231, 2365, 3376, 4257, 4273, 4636, 5100, 5104, 5105, 5107, 5109, 5117, 5190, 5191, 5217, 5296, 5311, 5338

- baru** beri, bu yana; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. biri, Türk. beri: b. 89, 101, 413, 557, 616, 2543
- barxan, barxang** yer adı, Aşağı Kıtay (Çin); Orh. Ø, BUyg. barhan, barhang, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 4173, 4192, b. 4314, b.-garu 4166, b.-qa 4177
- bas-** basmak, mahvetmek; Orh. bas-, BUyg. bas-, YUyg. bas-, Türk. bas-: b.-ar 655, 836, 1879, b.-tılar 2423, 3210
- basa** sonra; Orh. Ø, BUyg. basa, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 834, 838, 840, 841, 843, 846, 3077, 5268
- basın-** bastırılmak, zaptedilmek; Orh. basın-, BUyg. basın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-ğay 2920
- basınç** basınç, sıkılma, tazyik, bastırılma, zaptetme; zulüm; Orh. Ø, BUyg. basınç, YUyg. bısım, Türk. basınç: b. 2001, 2914, 2923
- basıntur-** esir etme, esaret altına alma, köleleştirme; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-u 1771
- basur-** ezilmiş olmak, basılmış olmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. bastur-, Türk. Ø: b.-up 848
- basut** yardım; Orh. Ø, BUyg. basut, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 785, 1928, 2152, 2217, 3794, 4038, 4073, 4378, b.-qa 3819
- basutluğ** himaye, kayırma, koruma; birini koruması altına alma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2350
- baş** baş, kafa, başlangıç, baş kısım, ilk, öncü; Orh. baş, BUyg. baş, YUyg. baş, Türk. baş: b. 499, 626, 791, 1722, 1736, 1741, 3292, 5324, 5331, b.-ı 439, 1647, 3000, 2555, b.-iğ 5283, b.-ıh 3703, 4898, b.-ımın 1464, 3690, b.-ın 22, 250, 253, 833, 1546, 1886, 2449, 5271, b.-inga 39, 41, 239, 2628, 2975, b.-ingaa 1959, b.-ının 839, b.-inta 253, b.-ları 3919, b.-ların 5053, b.-larıntan 3920, b.-qa 3473, 3493, b.-ta 636, 5196, b.-tan 13, b.-tın 413
- başig, başik** (Soğd. p'şyk) türkü, şarkı, ilahi; Orh. Ø, BUyg. başik, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1350, b. 644, 1551, 1545, 1823, 3249, 4136
- başla-** başlamak; Orh. Ø, BUyg. başla-, YUyg. başla-, Türk. başla-: b.-ğuç 2972,

- b.-p 4559, 5241, 5276, 5284, 5295, b.-yu 1011, 2184, 2255, 4085, 4455
- başlan-** başlanmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. başlan-, Türk. başlan-: b.-tı 586, 1806, 1932, 4161
- başlıq, başlıq** başlı; Orh. Ø, BUyg. başlıq, YUyg. başliq, Türk. başlı: b. 2463, 2556, b. 3396
- basquq** (→ başguk) dağ, tepe, dağ silsilesi; Orh. Ø, BUyg. başquq, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-larıq 3333, 4577
- bat-** batmak, yok olmak, görünmemek, gizlenmek; Orh. Ø, BUyg. bat-, YUyg. pat-, Türk. bat-: b.-ar 2526, çoma b.-a 1885, 1916
- batağ** (batıq) bataklık, derinlik; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. patqaq, Türk. Ø: b. 3823
- batıl-** batmak, batmış olmak, gömülmek; Orh. Ø, BUyg. batıl-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-ıp 3117
- batsıq, batsıq** batı, garp; Orh. batsık, BUyg. batsık, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-dın 3765, b.-inga 2429
- batut** gizli, saklı, gizlilik; Orh. Ø, BUyg. batut, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 4215
- bavıl** kıyamet, karışıklık, hengame; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5046, 5050, 5062, 5067
- baxşı, baxşı** (<< Çin. bo-shi < pāk-shi) hoca, öğretmen, usta; Orh. Ø, BUyg. bahşı, YUyg. baxşı, Türk. Ø: b.-singa 1359
- baxşılıq** hocalık, öğretmenlik; Orh. Ø, BUyg. bahşılıq, YUyg. baxşılıq, Türk. Ø: b. 3218
- bay** zengin; Orh. bay, BUyg. bay, YUyg. bay, Türk. bay: b. 4026, 4293, 4641, b.-u 4508
- bayağut** zengin kişi, servet sahibi kimse, arazi sahibi; Orh. Ø, BUyg. bayağut, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3302, 3305
- bayıq** doğru, hakiki, samimi; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. (Anadolu: bayık): b. 5253
- bazğan** basan, ezen; yar, dere; Orh. Ø, BUyg. bazğan, YUyg. bazğan; Türk. Ø: b. 52, 219

bädiz süs, resim, tasvir; Orh. bediz, BUyg. bediz, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5305, b.-in 4232

bädizlig resimli, tasvirli; Orh. Ø, BUyg. bedizlig, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5289

bädü- büyümek; Orh. Ø, BUyg. bädü-; YUyg. Ø, Türk. büyü-: b.-miş 3177

bädük büyük, iri; Orh. Ø, BUyg. bädük, YUyg. Ø, Türk. büyük: b. 189, 1930, b.-ün 1226

bädüttür- büyüttürmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-täçi 3308

bäg bey, efendi, üst düzey görevli; prens; Orh. bäg, BUyg. bäg, YUyg. bäg, Türk. bey: b. 123, 319, 371, 2186, 2230, 4739, 5210, 5314, 5315, 5335, b.-i 4765, b.-ii 1097, b.-im 1438, b.-imiz 3656, b.-kä 2977, b.-lär 629, 905, b.-ümüüz 4845

bägäd bey (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-läri 5275

bägädmäk hüküm sürme, hükmetme, hakim olma; Orh. Ø, BUyg. bägädmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-ängizin 3524, b.-im 2951,

bägiz → bäkiz

bägräk kudretli, bey şehzade; Orh. Ø, BUyg. bägräk, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2853, b.-im 591, 593

bägrü → bäkri

bägsig kişi adı; prens; Orh. Ø, BUyg. bägsig, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5336 ?

bäk sağlam, sıkı, sert, berk, dayanıklı; Orh. Ø, BUyg. bäk, YUyg. bäk, Türk. pek: b. 417, 910, 1971, 3759, 4606, 5091, 5202, 5294

bäkiz açık; candan, içten, açıksözlü; Orh. Ø, BUyg. bäkiz, bkiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1300(?), b(ä)kiz bälgülüg "açık, belli" b. 3295

bäkrü katı, sert, sağlam; emniyetli, emin; Orh. Ø, BUyg. bäkri, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 4021, b. 1744, 4895

bälgü, bälgüü belirti, işaret, emare, belgi; Orh. Ø, BUyg. bälgü, YUyg. bälgä, Türk. Ø: b. 488, 493, 1542, 3811, b.-läri 1300, b. 2104, b.-si 1027, 1233, 1246, 1296, 1365, b.-sii 539, b.-sinçä 312

bälgülüg, bälgülük belgili, açık, açık seçik; Orh. Ø, BUyg. bälgülüg, YUyg. bälgilik, Türk. beli: b. 309, 900, 904, 1299, 1315, 1321, 2886, 3295, 4862, b.

5156, b.-ü 874,

bälgür- belirlemek, ortaya çıkmak, görünmek; Orh. Ø, BUyg. bälgür-, YUyg. bälgilän- ?, Türk. belir-: b.-ä 1920, 1922, b.-är 3052, b.-di 3921, b.-ddi 2102, b.-gäy 3536, b.-miş 1417, 4487, b.-ti 1293, b.-tilär 1915, b.-üp 3508

bälgürt- belirtmek, göstermek; Orh. Ø, BUyg. bälgürt-, YUyg. bälgilä- ?, Türk. belirt-: b.-gäy 109, b.-ir 265, b.-ti 60

bälinglä- korkmak, irkilmek; kederlenmek; Orh. Ø, BUyg. bälinglä-, YUyg. Ø, Türk. Ø (Ağızlar: belinle-): b.-dii 30

bär- vermek; Orh. bär-, (bir-), BUyg. bir-, (bär-), YUyg. bär-, Türk. ver-: b.-ür 2842, b.-gen 686 krş. bir-

bärk keskin (koku hakkında); Orh. Ø, BUyg. bärk, YUyg. bärk, Türk. berk: b. 3372, 3397, 4631

bärü, bärüü beri, bu yana; Orh. Ø, BUyg. bärü, birü, YUyg. beri, Türk. beri: b. 1095, 1895, 1900, 2387, 2471, 2551, 2694, 2885, 2945, 3095, 3132, 3205, 3485, 3527, 4033, 4555, 4861, b. 2486, 2515, 2587, 2598, 2627, 2633, 2660, 2780, 2790

bätü- → bädü-

bätüdtür- → bädüttür-

bäz- titremek; Orh. Ø, BUyg. bäz-, YUyg. bäz-, Türk. Ø: b.-di 2940

bçana (?) (Arat 1965: buqaç 'çömlek'); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 660

bçäl → b(ä)çäl 'sakat, topal'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-ig 4015

bğ, b(ä)ğ bey; Orh. bağ, BUyg. bağ, YUyg. bağ, Türk. bey: b. roşan 3387, 3407, 4399

bıç- kesmek, parçalamak, doğramak; Orh. bıç-, BUyg. bıç-, YUyg. piç-, Türk. bıç-: b.-a 37, b.-ar 2352

bıçah bıçak, saldırma; Orh. Ø, BUyg. bıçaq, YUyg. piçaq, Türk. bıçak: b. 3725, 4919

bıçıl- biçilmek, kesilmek, doğranmak, parçalanmak; Orh. Ø, BUyg. bıçıl-, YUyg. piçil-, Türk. biçil-: b.-ip 3715, 4909, b.-miş 3732, 4926, b.-tı 250, b.-ur 3727,

4921

bıçılmaq bıçılme, kesilme, doğranma, parçalanma; Orh. Ø, BUyg. bıçılmaq, YUyg. piçılmaq, Türk. bıçılmək: b.-ı 3730, 4924

bırqaru güney; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-dun 898

bırt- kırmak, parçalamak, yaralamak; Orh. Ø, BUyg. b(ı)rt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-dımız 2831, b.-malım 1761, b.-tımız 2553

bış- pişmek, olmak, yetişmek, olgunlaşmak, kemale ermek; Orh. Ø, BUyg. bış-, YUyg. piş-, Türk. piş-: b.-ip 1723

bışığ pişmiş, pişirilmiş; haşlama, haşlanmış; Orh. Ø, BUyg. bışığ, YUyg. pişşiq, Türk. Ø: b.-ın 1210

bışrun- öğrenmek, çalışmak, alıştırmak yapmak, talim etmek, olgunlaşmak; Orh. Ø, BUyg. bışrun-, bışurun-, bışurun-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-mı 3065, 3069, b.-u 3227

bi bıçak; Orh. Ø, BUyg. bı, bıı, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 587, 5243

bil- bilmek, anlamak, ayırımına varmak; Orh. bil-, BUyg. bil-, YUyg. bil-, Türk. bil-: b.-inglär 1146, b.-ip 2698, b.-ir 1422, 1785, 2153, 2364, 3415, 4094, b.-mädin 3217, 3247, b.-mätin 2487, 2515, 2531, 2552, 2569, 2634, 2698, 4118, b.-mädük 727, 772, 777, b. mälın 2408, b.-mäsär 210, b.-mäs 80, 1881, b.-mäzlär 4128, b.-miş 3029, 3042, b.-ti 3552, b.-tii 2012, b.-timiz 754, 2661, 2664, 2666, 2670, 2675, b.-tükümüzä 2659, b.-zün 4030, 5189, b.-zünlär 3525

bilägu bileği; Orh. Ø, BUyg. bilägu, YUyg. bilek, Türk. bileği: b.-kä 4836, b.-süz 593, 594

bilgä, bilgäh bilge, hakîm; Orh. bilgä, BUyg. bilgä, YUyg. Ø, Türk. bilge: b. 123, 288, 317, 344, 464, 637, 645, 792, 1026, 1164, 1174, 1185, 1192, 1194, 1208, 1247, 1281, 1303, 1308, 1471, 1506, 1809, 1849, 1853, 1865, 2227, 2277, 2282, 2350, 2404, 2685, 2853, 3122, 3135, 3408, 3776, 3971, 3972, 4135, 4141, 4146, 4234, 4250, 4326, 4439, 4485, 4535, 4818, 5019, 5020, 5296, 5300, b. 4845, b.-lär 436, 1890, 1956, 2260, b.-m 597, 599, 600

bilig bilgi; bilinç; Orh. bilig, BUyg. bilig, YUyg. Ø (bilim ?), Türk. Ø: b. 6, 345, 492,

751, 1068, 1174, 1190, 1191, 1191, 1192, 1192, 1198, 1208, 1252, 1252, 1265, 1266, 1266, 1267, 1267, 1282, 1308, 1367, 1472, 1506, 1810, 1824, 2404, 2685, 3030, 3039, 3050, 3057, 3133, 3776, 3930, b.-ängiz 3397, b.-ça 2829, b.-dä 2053, b.-din 3121, b.-i 1247, 1303, 4819, b.-ig 1164, 1176, 1179, 1182, 1185, 1194, b.-imiz 1871, b.-imiznii 2686, b.-in 15, 288, 317, 1234, 1244, 1760, 1900, 2148, 2296, 2553, 2609, 2711, 2779, 2789, 2986, b.-ingäh 2467, b.-ingiz 1553, b.-lär 879, 1264, b. , lärdän 3552, b.-lärii 3222, b.-läring 1254, b.-tä 2404, 3122,

biliglig bilgili, bilinçli; Orh. biliglig, BUyg. biliglig, YUyg. Ø (bilimlik ?), Türk. Ø; b. 1235, 2409, 3136, 4535, b.-im 596, 597

biligsiz bilgisiz, akılsız; Orh. biligsiz, BUyg. biligsiz, YUyg. Ø (bilimsiz ?), Türk. Ø: b. 1267, 2283, 2403, 2474, 3121, 3133, 3355, 4619, b.-in 4, 1248, 2008, 2575, b.-lärda 1341

bilik → bilig

bilin- bilmek, anlaşılma, bilinir hale gelmek, bilinmek; pişman olmak. itiraf etmek; Orh. Ø; BUyg. bilin-, YUyg. bilin- Türk. bilin-: b.-äyin 2848, b.-mäddin 3137, b.-mäl (?) 2410

biligli (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1974

bilmäk anlama, kavrama; Orh. bil-, BUyg. bilmäk, YUyg. bilmäk, Türk. bilmek: b. 4824

biltür- bildirmek; Orh. Ø, BUyg. biltür-, YUyg. bildür-, Türk. bildir-: b.-tüngüz 2396, 3148

bir bir "1"; Orh. bir, BUyg. bir, YUyg. bir, Türk. bir: b. 39, 71, 153, 162, 165, 310, 451, 490, 873, 958, 959, 959, 963, 969, 970, 1071, 1103, 1104, 1200, 1259, 1281, 1287, 1323, 1324, 1424, 1780, 1815, 1821, 1824, 1828, 1913, 2056, 2067, 2070, 2089, 2440, 2536, 2582, 2630, 2680, 2696, 2711, 2723, 2746, 2774, 2776, 2779, 2780, 2784, 2788, 2789, 2840, 2924, 2937, 2963, 2999, 2999, 3409, 3418, 3428, 3433, 3440, 3455, 3463, 3500, 3513, 3534, 3574, 3577, 3872, 3934, 3952, 4001, 4019, 4022, 4151, 4168, 4253, 4393, 4395,

4494, 4516, 4517, 4546, 4641, 4644, 4674, 4684, 4720, 4769, 4893, 4896, 4969, 5000, 5046, 5139, 5139, 5139, 5140, 5141, 5168, 5174, 5178, 5179, 5198, 5211, 5212, 5223, 5237, 5239, 5251, 5259, 5264

bir-, b(i)r- vermek (~ber-); Orh. bir-, (bär-), BUyg. bir-, bär-, YUyg. bär-, Türk. ver- : b.-älim 1739, 1763, 1765, b.-äng 955, b.-di 235, 1543, 2354, 3572, 4224, 4750, 5236, 5237, b.-dilär 2910, 3514, b.-dim 1842, 1844, 3504, b.-dimiz 2643, 2740, b.-gäli 514, b.-gälii 2733, b.-gäy 3487, 3488, 3490, 3498, 3530, 3544, b.-gil 232, b.-ing 1475, 1521, 2865, 3468, 3623, 3625, 3627, 3628, 3630, 3632, 3634, 3638, 3642, 3644, 3651, b.-ip 5126, 5183, 5274, b.-mäduk 4808, b.-mäsär 1727, 1743, b.-mätin 4803, b.-mäz 3529, b.-miş 1800, b.-sär 1021, 2330, 2332, b.-täçii 4505, 4536, b.-ti 127, 128, 137, 527, 752, 5226, b.-tii 1157, 2091, b.-tim 1168, b.-tiim 1145, b.-tingiz 3190, b.-tük 4014, 4123, b.-ü 176, 1897, 2735, 3264, 3272, b.-ür 3683, 3877, 4974, b.-ürçä 134, b.-zün 622, 2218, 3680, 4532, 5120, 5134, 5167, 5173, 5176, 5180, 5208, b.-zünlär 4074, 5195,

birä mil; Orh. Ø, BUyg. birä, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 252, 3957, 5005

birär birer, birer birer, teker teker, tek tek; Orh. Ø, BUyg. birär, YUyg. birär, Türk. birer: b. 455, 5194, 5207, 5211, b. birär 1877, 1877, 4679, 4679

birdin güney; sağ, sağdaki; Orh. birdin, BUyg. birdin, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1403, 3763, 3766,

birdinki sağdaki; güneydeki; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 839

birgärü, birkärü birlikte, beraber, hep birlikte; Orh. Ø, BUyg. birgärü, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 4231, b. 3185

birgäsä- (< Lat. *virga* > ET. *berge* 'kamçı' + *sä-*) kamçılarlamak istemek; Orh. Ø, BUyg. birgäsä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-yür 686

birgüçi veren, verici; Orh. Ø, BUyg. birgüçi, YUyg. bärügüçi, Türk. verici: b.-g 1750

biri biri; Orh. Ø, BUyg. biri, YUyg. Ø, Türk. biri: b. 3504, 4662, b.-n 3023, b.-si 5141

birigli, birikli birikmiş; Orh. Ø, BUyg. birigli, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 813, 937, b.

birigmä veren; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. birikmä, Türk. Ø: b.-lär 699, 805

birim verecek, borç, vergi, bağ; Orh. Ø, BUyg. birim, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3089, 4247

birimçi borçlu, verecekli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2811

birimlig borçlu, verecekli?; Orh. Ø, BUyg. birimlig, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3248

birkinig sakatlık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 299

birlä, birläh ile, birlikte; Orh. birlä, BUyg. birlä, YUyg. bilän, billä, Türk. = ile!: b. 3, 173, 194, 223, 258, 620, 623, 742, 914, 916, 920, 988, 1199, 1201, 1207, 1215, 1230, 1243, 1268, 1339, 2441, 2442, 2456, 2909, 2935, 3195, 3265, 3273, 3418, 3428, 3456, 3561, 3568, 3575, 3997, 4000, 4166, 4355, 4406, 4465, 4554, 4557, 5098, 5102, 5116, 5127, 5133, 5139, 5141, 5143, 5145, 5152, 5164, 5195, 5196, 5205, 5216, 5270, b. 2890, 4866

birmäçi verici, veren (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3542

birmäk verme; Orh. bir- (?), BUyg. birmäk, YUyg. bärmäk, Türk. vermek: b. 1194, b.-i 4780

birög, birök eğer, ise, şayet, ola ki; Orh. Ø, BUyg. birök, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2391, 3153, b. 22, 831, 846, 1231, 1244, 1397, 1419, 1761, 1845, 1861, 1879, 2269, 2928, 3001, 3436, 3909, 3916, 3989, 4092

birtäm birlikte, büsbütün, toptan; Orh. Ø, BUyg. birtäm, YUyg. birdäm, Türk. Ø: b. 1859, 3243, 3289

birtür- verdirmek; Orh. Ø, BUyg. birtür-, YUyg. berdür-, Türk. verir-: b.-tümüz 5281, b.-ü 5287

biş beş; Orh. biş, baş, BUyg. biş, YUyg. baş, Türk. beş: b. 61, 61, 63, 119, 136, 148, 183, 259, 268, 309, 409, 568, 739, 828, 1219, 1221, 1223, 1249, 1261, 1263, 1320, 1534, 1540, 1811, 2017, 2089, 2147, 2396, 2403, 2409, 2455, 2459, 2462, 2500, 2510, 2534, 2546, 2550, 2551, 2560, 2561, 2581, 2587, 2684, 2725, 2728, 2737, 2795, 2803, 2818, 2819, 2819, 2840, 3091, 3113, 3121, 3136, 3148, 3383, 3742, 3761, 3785, 3786, 3788, 3790, 3853, 3918, 3918, 3919, 3920, 3921, 4024, 4091, 4392, 4400, 4408, 4420, 4444, 4642,

4951, 5024, 5130, 5134, 5224, 5226, 5230, 5237, 5238, 5244, 5251, 5254

biş- → **bış-**

bişinç beşinci; Orh. Ø, BUyg. bişinç, YUyg. başinçi, Türk. beşinci: b. 130, 320, 1283, 1342, 1353, 2539, 2581, 2586, 3740, 3784, 3907, b.-in 1387

bişing → (Moriyasu 1991: 81 ve 128. dipnot) ('faiz'); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5178, 5179

bit bit; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. pit, Türk. bit: b.-i 56

bitgäçi, bitgäcii → **bitigäçi**

bitmiş (?) bitimiş?; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 410

biti- yazmak; Orh. biti-, BUyg. biti-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-dim 384, b.-dimiz 5242, b.-miş 3671, b.-yin 5307, b.-yü 278, 5308

bitig kitap; Orh. bitig, BUyg. bitig, YUyg. pütük, Türk. Ø: b. 262, 335, 1010, 1351, 4252, 4307, 5281, 5287, b.-i 4817, b.-ig 2232, b.-im 4274, b.-in 646, 4313, 5156, b.-kä 2355

bitigäçi, bitigäcii → **bitkäçi**

bitil- yazılmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-miş 329, 332, b.-ti 104

bitkäçi (< Sür. *peṭqā* + Türk. *çi*, krş. Clauson 1972: 304a) yazıcı, katip; sekreter; Orh. Ø, BUyg. bitkäçi, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 254, 381, 1126, 2235, 4767, 5330

biz biz, çoğul 1. kişi adılı; Orh. biz, BUyg. biz, YUyg. biz, Türk. biz: b. 93, 93, 536, 537, 637, 638, 639, 641, 646, 1525, 1543, 1576, 1622, 1712, 1757, 1869, 1870, 1898, 1902, 2150, 2151, 2156, 2177, 2386, 2411, 2529, 2532, 2565, 2580, 2596, 2625, 2655, 2656, 2722, 2730, 2744, 2762, 2772, 2794, 2796, 2798, 2799, 2801, 2808, 2811, 2811, 2817, 2821, 2824, 2824, 2837, 2839, 2910, 2910, 2910, 2911, 2911, 2912, 2912, 2913, 2913, 2915, 2961, 3098, 3138, 3254, 3261, 3269, 3271, 3347, 3419, 3420, 3428, 3454, 3604, 3737, 4158, 4233, 4300, 4300, 4486, 4594, 4602, 4795, 4931, b.-ing 588, 589, 1522, 1602, 3801, 4441, 4683, b.-ingä 1635, 2151, 2152, 2990, 3443, 3466, b.-ingärü 2729, b.-ingg 1589, 2850, b.-intä 458, b.-intäg 5347, b.-kä 5273, b.-ni 85, 630, 631, 706, 750, 1520, 1572, 2158, 2389, 3807, 3961, 4154, 4496, 5009, b.-nii 710,

797, 3716, 4910, b.-ning 2462, b.-nitäg 3106, 3151, b.-üng 711

(///?bizilür) (?): b.-ür 2335

bk → bäk

bkçan (bäkçan) (<< Skr. bhakta-chinnaka, Edgerton 1953: 405) ‘yemeyi içmeyi bırakmak, (kendini) aç bırakmak, meditasyon hali; *b. olur-* ‘huzurlu bir şekilde oturmak’; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5273

bkiz → b(ä)kiz

bo, boo bu; Orh. bu, BUyg. bo, YUyg. bu, Türk. bu: b. 2489, 2618, 2624, 2703, 2892, 2906, 3308, 3324, 3362, 3622, 3624, 3626, 3628, 3629, 3631, 3633, 3636, 3640, 3643, 3647, 3661, 3780, 3801, 3844, 3847, 3849, 3890, 4144, 4215, 4310, 4428, 4431, 4498, 4542, 4569, 4626, 4632, 4633, 4868, 4882, 4942, 4945, 4947, 4987, b. 2530, 2543, 2587, 2687, 2885, 2903, 4131, 4861, 4879

bodisav (~ bodisatav, bodisavat, << Skr. Bodhisattva ‘Bodhisattva’) Buda olacak kimse; Orh. Ø, BUyg. bodisatav, bodhistv, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 4781, 4794, 4797, 4798

bodun halk; Orh. bodun, BUyg. bodun, YUyg. Ø, Türk. (Yeni: budun): b. 448, 1424, 1757, 1918, 2135, 2918, 2961, 2973, 2989, 4812, b. 3424, 3431, 3437, 3993, 4024, 4115, 5050, b.-ı 362, b.-ı 1892, b.-qa 544, 907, 2977, 2996, b.-uğ 548, 560, 4813, b.-unguznıh 4847

boğuş boğuk, kapalı; şişkinlik, şiş, ur, tümör; Orh. Ø, BUyg. boğuş, YUyg. boğuş, Türk. boğuk: b. 1410, 3837, 4935

boğuz, boğz boğaz, gırtlak, boyun; dar geçit; Orh. boguz, BUyg. boğuz, YUyg. boğuz, Türk. boğaz: b. 5140, 5142, 5142, b.-ı 5138

boküngii → bökünki

bol- olmak, yardımcı eylem; Orh. bol-, BUyg. bol-, YUyg. bol-, Türk. ol-: b. 73, 694, 5081, b.-alım 393, 4437, 4533, 4534, 4535, 4536, 4536, b.-ar 3926, b.-arım 105, b.-ayan 115, b.-ayın 3610, 4837, b.-gay 554, b.-ğay 483, 540, 552, 1083, 1088, 2672, 2674, 2923, 2931, 2933, 3390, 3433, 3662, 3839, 4708,

4937, b.-ğaylar 112, 2919, b.-ğaysızlar 1084, b.-ğuluq 2063, b.-madı 3447, 3662, b.-mayın 578, b.-maz 689, 3450, 3866, 4964, b.-mazun 577, 1000, 1025, 2443, 2446, 5139, b.-mıış 2365, 3617, 3917, 4191, 4670, 5206, b.-sar 189, 2030, 2340, 2342, 4156, 4823, 5096, 5101, 5107, 5126, 5132, 5143, 5161, 5163, 5214, 5220, b.-tı 88, 328, 330, 332, 769, 874, 2928, 2952, 2992, 3439, 3442, 3458, 3557, 3576, 452, 5066, 5264, b.-tılı 910, 1164, 1923, 2018, 2038, 2088, 2124, 2464, 2468, 2792, 2883, 4859, b.-tılıh 3676, b.-tılar 725, 769, b.-tum 18, 1434, 2846, 2886, 4862, b.-tumuz 1714, 1758, 1919, 1947, 2594, 2604, 2678, 2962, b.-tunguz 3159, b.-tunguzlar 1138, b.-tuqumuz 2474, b.-un 1434, 1498, b.-unng 1097, b.-up 16, 48, 494, 1134, 1318, 2620, 2702, 2752, 3334, 3717, 3747, 4578, 4793, 4911, 5149, 5296, b.-upan 1723, b.-ur 190, 197, 204, 676, 677, 901, 994, 1129, 1233, 1246, 1299, 1315, 1321, 1330, 1340, 1360, 1779, 2268, 2333, 2926, 3004, 3658, 3903, 3944, 3979, 3980, 3985, 3988, 4335, 4339, 4660, 4796, 5168, b.-urlar 310, 867, 901, 994, 3789, 3794, b.-urmän 4741, b.-zun 116, 125, 166, 262, 373, 376, 378, 380, 385, 396, 399, 427, 429, 471, 475, 478, 797, 1098, 1617, 1906, 1927, 1963, 1965, 2163, 2184, 2195, 2197, 2212, 2248, 2253, 2319, 2347, 2363, 2368, 2905, 3295, 3610, 3617, 3706, 3721, 3731, 3833, 4026, 4027, 4039, 4049, 4058, 4078, 4079, 4081, 4083, 4099, 4102, 4130, 4435, 4443, 4633, 4855, 4881, 4901, 4915, 4925, 5039, 5136, 5138, 5201, 5326, 5340, 5341, b.-zunlar 3615

bolmaq olma; Orh. bol-, BUyg. bolmaq, YUyg. bolmaq, Türk. olmak: b. 4440, b.-ıı 1906, 3706, 3721, 4058, 4901, 4915, b.-nang 1829

boltuğma olma, bulunma; Orh. Ø, BUyg. boltuq-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-lar 1686

boqun halk, ahali, nüfus; avam tabakası, halk zümresi; Orh. Ø, BUyg. boqun, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1918, b.-ıı 1892

bor şarap; asma; Orh. Ø, BUyg. bor, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1393, 3434

(borlu///) (?) : b. 2018

borluq bağ, üzüm bağı; Orh. Ø, BUyg. borluq, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5106, 5107, 5129, 5181, 5188, b.-inga 5275, 5284, b.-lar 5199

bosan- † → busan-

boş, **boş** boş, boşalmış; Orh. Ø, BUyg. boş, YUyg. boş, Türk. boş: b. 3306, 3610, 3826, b. 208

boşğur- öğretmek; Orh. boşgur-, BUyg. boşğur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1297, b.-up 3003

boşğurmaq öğretme; Orh. Ø, BUyg. boşğurmaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-ın 1347

boşğut, **boşqut** öğreti, doktrin, sözlü öğretim, meslek, sistem, dizge; Orh. Ø, BUyg. boşğut, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1347, 3003, 3945, b. 3299

boşu- izin vermek, bağışlamak, serbest bırakmak; kurtarmak; Orh. Ø, BUyg. boşu-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-ğalı 2501, 2511, b.-ng 641, 1509, 3830, 5036, b.-yu 1700, 1844, 2766, 2790, 3622, 3624, 3626, 3628, 3630, 3632, 3634, 3638, 3642, 3644, 3651, 3682, 3736, 4930, b.-yurmän 4742

boşun- izin verilmek, bağışlanmak, serbest bırakılmak, kurtarılmak; Orh. Ø, BUyg. boşun-, YUyg. Ø (boşan- ?), Türk. Ø: b.-ğalı 3687, b.-ğalı 2770, b.-mağay 2940, 2954, b.-mış 3614, b.-taçı 2736, b.-taçlı 2728, b.-u 2564, 2595, 2625, 2656, 2692, 2706, 2721, 2744, 2761, 2772, 2781, 2793, 2808, 2839, 4259, 4544, b.-uu 2491, 2532, 2579, b.-up 3619

boşunçsuz (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2489

boşun ğu kurtulma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2869

boşunmaq, †**boşunmağ** izin verilme, bağışlanma, serbest bırakılma, kurtarılma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (boşanmaq ?), Türk. Ø: b. 385, 394, b. 751, 1842

botulmaqlıĝ (→ bodulmaqlıĝ) ‘bağlanma’; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2414

boy renk (Arat 1965: 25); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. boyaq, Türk. boy: qara b. 661

boz I külrengi, boz, kurşunî, gri; kır; Orh. boz, BUyg. boz. YUyg. boz, Türk. boz: b. bulit 662

boz II kin, nefret; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1265, 2623, 5087, b.-da 1060, b.-ta 2405

boz- → buz-

- böğü, böğüü** hikmet, bilgelik; büyü, doğaüstü güç; Orh. böğü, BUyg. böğü, YUyg. Ø, Türk. büyü: b. 1561, 1714, 1907, 1912, 1924, 1934, 2941, 2960, 2970, 2988, 3275, 4060, 4106, 4320, b. 2116, b.-sin 1160
- bögülänmək** dindarlık, zahitlik, inanç, itikat, gizemli bilgelik, gizemli güç; Orh. Ø, BUyg. bögülänmək, YUyg. Ø, Türk. büyülenmek: b. 553, b.-in 263, 1160
- bögüngi** → bökünki
- bökün** bugün; Orh. Ø, BUyg. bökün, YUyg. bugün, Türk. bugün: b. 3892, 4145, b.-kä tägi 2887, 4863, 4989
- bökünki** bugünkü; Orh. Ø, BUyg. bökünki, YUyg. bugünkü, Türk. bugünkü: b. 437, 1957, 2206, 3997, 4545, b.-çäh 3719, 4913
- böl-** ayırmak, bölmek, taksim etmek; Orh. Ø, BUyg. böl-, YUyg. böl-, Türk. böl-: b.-miş 3761
- bölmäk** bölme, ayırma, taksim; Orh. Ø, BUyg. bölmek, YUyg. bölmäk, Türk. bölmek: b. 3780, 3782, 3784, b. 4555, b.-i 3790
- bölük, bölükk** bölüm; Orh. Ø, BUyg. bölük, YUyg. böläk, Türk. bölük: b. 3589, 3787, 4819, 4819, b. 3786, b.-ün 3761
- böri, börii** kurt; Orh. böri, BUyg. böri, YUyg. börä, Türk. Ø: b. 48, b. 927, 3376, 4636, b.-täg 4833, b.-kä 218,
- börk** başlık, serpuş, takke, kasket, bere, kalpak; Orh. Ø, BUyg. börk, YUyg. bök, Türk. börk: b. 3463, 3472, 3486, 3492
- böz** pamuklu kumaş, pamuk bezi; Orh. Ø, BUyg. böz, YUyg. boz, Türk. bez: b. 4495, 5108, 5120, 5120, 5137, b.-i 5136
- brama** Brahma, Tanrı Zervan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1786, 1797, 1804
- brışti, brşti** melek, peri, ferişte; haberci, mesajcı, kurye; Orh. Ø, BUyg. frişti, YUyg. Ø (périşte), Türk. Ø (Osm. ferişte): b. 363, b.-lär 307, 622, b.-lärning 359, b. 485 bk. frişti
- bu, buu** bu; Orh. bu, BUyg. buu, YUyg. bu, Türk. bu: b. 2, 64, 78, 124, 160, 209, 223, 237, 259, 262, 307, 333, 404, 409, 420, 475, 480, 481, 485, 488, 493, 494,

496, 508, 530, 568, 575, 862, 872, 874, 901, 1003, 1026, 1026, 1044, 1055, 1158, 1162, 1164, 1168, 1171, 1174, 1200, 1213, 1223, 1248, 1253, 1254, 1259, 1294, 1322, 1363, 1392, 1414, 1454, 1612, 1643, 1770, 1774, 1797, 1804, 1813, 1815, 1820, 1850, 1852, 1854, 1857, 1866, 1896, 1925, 2168, 2354, 2412, 2416, 2438, 2440, 2618, 2624, 2703, 2867, 2918, 2920, 2925, 2930, 2933, 2936, 2939, 2946, 2953, 2988, 3042, 3056, 3083, 3137, 3139, 3143, 3251, 3380, 3385, 3390, 3394, 3399, 3403, 3405, 3443, 3445, 3457, 3468, 3470, 3472, 3500, 3522, 3534, 3545, 3578, 3897, 4129, 4451, 4649, 4656, 4681, 4682, 4698, 4729, 4735, 4748, 4784, 4786, 4788, 4797, 4799, 4994, 5031, 5156, 5162, 5169, 5171, 5176, 5187, 5192, 5206, 5210, 5212, 5212, 5270, 5274, 5276, 5281, 5286, 5298, 5304, 5306, 5339, b. 2, 540, 929, 1078, 1085, 1101, 1221, 2005, 2065, 2179, 2263, 2687

buçan (?); Orh. Ø, BUyg. buçan, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3609

budun † → bodun

buğağ → buqağ

buğday buğday; Orh. Ø, BUyg. buğday, YUyg. buğday, Türk. buğday: b. 5122, 5264, b.-ning 5168

bukünki → bökünki

bul- bulmak, elde etmek; Orh. bul-, BUyg. bul-, YUyg. Ø, Türk. bul-: b.-ayın 1431, b.-ğay 2915, 3856, 4217, 4954, b.-ğaysız 4386, b.-ırlar 271, 952, b.-madı 301, b.-maddın 3135, b.-masar 207, b.-maz 689, b.-mış 554, b.-sar 2924, b.-tı 3111, b.-tılar 3210, b.-tum 1803, b.-tumuz 84, b.-tunguz 3155, 3195, 3196, b.-u 917, 1899, b.-up 3032, b.-upan 1729, b.-ur 1796, b.-zunlar 2438

bular bunlar; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. bular, Türk. bunlar: b. 257, 1188, 1196, 1259, 1288

bulğamaq bulandırma, karıştırmak; Orh. Ø, BUyg. bulğa-, YUyg. bulğa-, Türk. bula-: b.-ığ 889

bulğan- karışmak, karışık, dağınık olmak; Orh. Ø (bulğa-n-ç), BUyg. bulğan-, YUyg. bulğan-, Türk. bulan-: b.-ğay 2917, b.-mış 28, b.-tı 768, b.-tı 725

- bulğanmaq** karışma, dağılma; Orh. Ø, BUyg. bulğanmaq, YUyg. bulğanmaq, Türk. bulanmak: b.-ı 896
- bulğaq** dalgalanma, çalkantı, bulanıklık; Orh. bulğaq, BUyg. bulğaq, YUyg. (bulgi-, bulğat-, bulğaş), TÜRK. Ø: b.-882, 899, b.-da 1861, b.-ı 895, b.-ığ 886, b.-larağ 893
- bulğaqlı** dalgalı, çalkantılı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2302
- bulğat-** bulatmak, bulandırmak, karıştırmak, dalgalandırmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. bulğat-, Türk. Ø: b.-mış 2867
- bulıt** bulut; Orh. Ø, BUyg. bulıt, bulut, YUyg. bulut, Türk. bulut: b. 660, 662
- bulmaq, bulmax** bulma, elde etme; Orh. Ø, BUyg. bulmaq, YUyg. Ø, Türk. bulmak: b.-angaz 4348, b.-ingız 4365, b.-ingızları 2194
- bulqanyuq** bulanıklık, donukluk; karışık, bulanık; Orh. Ø, BUyg. bulqanyuq, YUyg. bulğiniş, Türk. bulanıklık: b. 3250
- bulqaqlı** → bulğaqlı
- bultur-** buldurmak; Orh. Ø, BUyg. bultur-, buldur-, YUyg. Ø, Türk. buldur-: b.-tunguz 2417, 3144
- buluna-** yakalamak, tevkif etmek; esir etmek; Orh. Ø, BUyg. buluna-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-p 3669
- bulunç** kazanç, yarar, fayda; ganimet, elde edilen şey; Orh. Ø, BUyg. bulunç, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-ı 948
- bulunçsuz** kazançsız, yararsız, faydasız, bulunmayan, erişilmeyen; Orh. Ø, BUyg. bulunçsuz, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 918, 3565, b.-um 603
- bulung** köşe, bucak, taraf, yer, bölge, mahalle, civar, yön, çevre, yan; Orh. bulun, BUyg. bulung, YUyg. bulun, Türk. Ø: b.-ğaru 3481
- bulungur** (Le Coq 1912: 39'da bu şeklin kendisi için yeni bir şekil olduğunu belirtir); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 73
- bulunug** köşe, bucak, taraf, yer, bölge, mahalle, civar, yön, çevre, yan; Orh. bulun, BUyg. bulung, YUyg. bulun, TÜRK. Ø: b.-uğ 2514
- bulxaq** † → bulğaq

bun temel, esas; Orh. Ø, BUyg. bun, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3779, 5183

bunqı (< Çin. *bun* + Türk. *qı*) asıldaki, asıl; Orh. Ø, BUyg. bunqı, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 5130

buqağı zincir, köstek, bukağı; bağ, ayakbağı; boyunduruk; Orh. Ø, BUyg. buqağı, YUyg. Ø, Türk. bukağı: b. 2411, b.-ğ 4533, b.-sı 973, b.-taqılar 3138

buqapçı yer adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-taqı 5244

buqun † → boqun

burçaq tane; bezelye, nohut, fasulye, bakla; baklagiller; Orh. Ø, BUyg. burçaq, YUyg. purçaq, Türk. burçak: b. 5122

burğuçan özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 371

burhan, burqan (< Çin. *b'iu't* + Türk. *qan*) Buda; Orh. Ø, BUyg. burhan, YUyg. Ø (burhan ?), Türk. Ø: b. 1064, 1100, b.-larqa 2567, krş. burxan

burun, burn burun; zirve, doruk, dağ tepesi; Orh. Ø, BUyg. burun, YUyg. burun, Türk. burun: b.-ı 4134, b.-ınta 662,

burxan (< Çin. *b'iu't* + Türk. *qan*) Buda; Orh. Ø, BUyg. burhan, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 83, 117, 287, 306, 432, 545, 558, 782, 937, 1140, 1403, 1420, 1646, 1850, 1945, 1952, 2087, 2257, 2290, 2384, 2571, 2650, 3155, 3194, 3196, 3218, 3280, 3287, 3358, 3392, 3421, 3438, 3449, 3459, 3859, 4003, 4087, 4352, 4431, 4439, 4485, 4503, 4504, 4505, 4622, 4957, 5055, 5056, 5059, 5066, 5343, 5346, b.-ağ 3857, 4955, 5052, 5060, 5063, b.-ça 224, 4388, b.-garu 3389, b.-ım 603, 3092, b.-lar 307, 1907, 1913, 2215, 2415, 2635, 2685, 3142, 3252, 3373, 4061, 4376, 4632, b.-larning 2506, 329, b.-larning 2496, b.-larqa 2677, 2710, b.-larqah 3318, 4563, b.-larta 3155, b.-qa 2779, 3411, 4312

burxanlıq Budalı, Burhanlı, Tanrılı; Orh. Ø, BUyg. burhanlıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2411, 3138

buryuq bakan, kumandan, vekil, buyruk, emir; Orh. buyruk, BUyg. buryuq, YUyg. buyruq, Türk. buyruk: b. 671 krş. buyruq

busan- kederlenmek, üzölmek; Orh. Ø, BUyg. busan-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-u 4804

busuş keder, üzüntü ; Orh. Ø, BUyg. busuş, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2261, 4052, b.-ı

1540, b.-un 3795, 4801

busuşluğ kederli, üzüntülü, hüznü, gamlı, ıstıraplı; Orh. Ø, BUyg. busuşluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 1918, 4219

busuşsuz kedersiz, gamsız, hüznü; Orh. Ø, BUyg. busuşsuz, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-in 1961, b.-un 391, 425

buş- incitmek, canını acıtmak; sinirlenmek, kızmak, öfkelenmek; Orh. Ø, BUyg. buş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-up 4406

buşantur- öfkelenmek, kızdırmak, hiddetlendirmek (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-ğ(u)luq işlər 3047

buş, buşi, buşii, buşih (< Çin. bu shi) sadaka; Orh. Ø, BUyg. buş, büşi, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 450, 935, 937, 955, 1020, 1748, 2642, 2724, 2733, 2734, b. 1763, 1764, b. 1738, b.-da 1800, b.-n 1740, 3799, b.-qa 2822

but but, uyluk, baldır, bacak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. put, Türk. but: b. 2846, b.-in 4020, 4894

butarla- yırtmaq, parçalamak, parça parça ayırmak; Orh. Ø, BUyg. butarla-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-yu 36, b.-yur 217

butıq dal, budak; kol; Orh. Ø, BUyg. butık, YUyg. = putaq, Türk. = budak: b.-ı 4446, 5026

butluğ butlu: b. tınl(ı)ğ 'baldırlı, bacaklı'; Orh. Ø, BUyg. butluğ, YUyg. putluq, Türk. butlu: b. 1891, 2080, 2583, b.-lar 3351, 4598

butulmaqlıq bağlantılı, irtibatlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3141

buyan iyi davranış, iyi; iyilik, 'sevap'; Orh. Ø, BUyg. buyan, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2643, 3362, 4552, 4626, 4633, 5274, b.-ımız 3257, b.-ingız 3194, b.-ta 423

buyançı, buyançu hayırsever, hayırsahibi, velinimet, iyilikeden, iyilikçi; Orh. Ø, BUyg. buyançı, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 3962, 5010, b. 2568, b.-lar 3827

buyanlıq iyi davranışlı, iyi davranışa sahip, sevaklı, yararlı; Orh. Ø, BUyg. buyanlıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2416, 3143, 3251

buyruq bakan, kumandan, komutan, vekil, hizmetliler, hizmet erbabı; Orh. buyruk, BUyg. buryuq, buyruq, YUyg. buyruq, Türk. buyruk: b. 4179, 5323, b.-uğ

4174, b.-um 4183, b.-unguz 4178, b.-laringa 4809

buz buz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. muz), Türk. buz: b. 5159, b.-nung 5119, b.-ta 3123

buz- bozmak, mahvetmek, tahrip etmek; Orh. buz-, BUyg. buz-, YUyg. buz-, Türk. boz-: b.-ung 711, b.-up 5302

buzagı buzağı, dana; Orh. Ø, BUyg. buzağı, YUyg. Ø (krş. mozay), Türk. buzağı: b. 47, 216, 3369, 4628

buzul- bozulmak, mahvolmak, tahrip olmak, harap olmak; Orh. Ø, BUyg. buzul-, YUyg. buzul-, Türk. bozul-: b.-tı 2690

bügtäçii (→ bögtäçii! → < OFar. Turfa boğtag 'kurtaran, kurtarıcı, bağışlayıcı' *bogta* ve Türk. *çıl* 'kurtarıcı, Hz. İsa') 'koruyucu, kurtarıcı, övgüye değer' (Menges 1995²: 170, Clauson 1972: 328a, Zieme 1975a: Açk. 264, 38); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2568

bügtäg (→ bögtäg! → < OFar. Turfa boğtag 'kurtarıcı, bağışlayıcı') 'övme, saygı gösterme' (Edgerton 1953: 325b); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: b. 2644

bügü → bögtü

bügün → bökün

bügün- bilmek, tanımak, teşhis etmek, anlamak, kavramak, farkına varmak; Orh. Ø, BUyg. bugün-, YUyg. Ø, Türk. Ø: b.-üp 3232

bügüngi, бүгünki → bökünki

bükün → bökün

(///büngükii) (?): b. 4122

bütün bütün, tamamiyle; Orh. Ø, BUyg. bütün, бүтүн, YUyg. pütün, Türk. bütün: b. 4436, b.-in 426, 1962, b.-ü 2162, b.-ün 388

bütür- bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek; olgunlaştırmak; Orh. Ø, BUyg. bütür-, YUyg. püttür-, Türk. bitir-: b.-ti 3233, b.-tii 3228, 3231

çağşapt → çaqşapat

çağşaput → çaqşapat

çangşi bir rütbe; Orh. Ø, BU. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 2364

çapunk (?) (Gabain - Winter 1958: 22, Açk. 64: *çapunk*, *çäpünk*, *çäbüñ*? < Çin. ?);

Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 3330, 4574

çaqşapat, **çqşpt** (<< Soğd. çihşâpad (čxš'pd) < Skr. śikṣâpada) dini talimat, öğreti;

Orh. Ø, BUyg. çaḥşapat, çaḥşapt, çaḥşaput, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç.- ağ 1354,

ç.-ğ 4513, ç.-iğ 3227, ç.-qa 1338, krş. çaxşapat

çati kişi adı (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 5235

ç(a)tu 'merdiven, ip merdiven' (Krş. Ht., Suv. şatu); Orh. Ø, BUyg. = şatu, YUyg.

şuta, Türk. Ø: ç. 730

çavış bir rütbe, ünvan, başkumandan; Orh. çabiş, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. çavuş:

ç. 5318

çavişlıg → çävişlig

çaviş → çäviş

çaxşapat, **çxşapt** dini talimat, öğreti (< Soğd. < Skr.); Orh. Ø, BUyg. çaḥşapat,

çaḥşapt, çaḥşaput, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 1547, 2090, 2111, 2694, 2776, 2832,

3299, ç.-ğ 4507, 4521, ç.-iğ 2703, 2784, 3223, 3226, 3229, 3231, ç.-ın 4524,

ç.-qa 2822 bk. çaqşapat

çaxşapatlıg öğretili, akideli, inançlı, itikatl, dini akide ile ilgili; Orh. Ø, BUyg.

çaxşapatlı g, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 3284

çaydan sahanlık (Nadelyayev 1969: 136b); Orh. Ø, BUyg. çaydan, [çaydanta],

YUyg. Ø, Türk. Ø: ç.-ta 2777, 2786

çäçäk çiçek; Orh. Ø, BUyg. çäçäk, YUyg. çeçäk, Türk. çiçek: ç.-i 5311

çärik ordu; asker (?); Orh. çärig (İhe Hüšötü; Clauson 1972: 429-430), BUyg. çärig,

YUyg. çerik, Türk. çeri: ç. 350

çäviş hile, aldatma, kandırma, yalan; Orh. Ø, BUyg. çäviş, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç.

2273

çävişlig kurnaz, hileci, canbaz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 3668

- çığay** yoksul, fakir; Orh. çığaŋ, BUyg. çığay, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 1917, 4025, ç.-in 3231, 4517
- çın** (< Çin. chên) gerçek, doğru; gerçeklik, doğruluk; Orh. Ø, BUyg. çın, YUyg. çin, Türk. Ø: ç.-in 1210
- çigilkänt** yer adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 369
- çigši, çigši** bir rütbe; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 2186, 5322, 5333
- çin** (?) (çin//); Orh. Ø, BUyg. çin, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 4274, 4426
- çinak** (<< Skr. *chandaka* < chanda-ka; < Chanda-yācaka), (Edgerton 1953: 235a) 'alan, isteyen'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 4780, 4787, ç.-dä 4798, ç.-kä 4783
- çintamani** bir mücevher; inci; Orh. Ø, BUyg. çintamani, çintamani, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 3281, 3282
- çnggurluğ** kuleli, abideli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 5301
- çoğ** parlaklık; Orh. Ø, BUyg. çoğ, YUyg. çoğ, Türk. Ø: ç. 3285
- çoluğ** aile, familya; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. çoluk (çocukla birlikte kullanılıyor): ç. 2445
- çom-** batmak, dalmak; Orh. Ø, BUyg. çom-, YUyg. çöm-, Türk. çim-: ç.-a bata 1884
- çoqan** nişanlı, yavuklu; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. çokan, Türk. Ø: ç. 932, 1998
- çoqra-** kaynamak, haşlanmak; galeyana gelmek; Orh. Ø, BUyg. çoqra-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç.-yurlar 880
- çor** rütbe (makam) sahibi; Orh. çor, BUyg. çor, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 2362, 5196, 5336
- (çöbi//)** (?): ç. 2297
- çök-** çökmek, diz çökmek, alçalmak; inmek, düşmek, batmak; Orh. Ø, BUyg. çök-, YUyg. çök-, Türk. çök-: ç.-di 2956
- çtu** → ç(a)tu
- çulvuu, çulwuu** sövgü, küfür, kötü-yakışıksız söz; iftira; Orh. Ø, BUyg. çulvu, YUyg. Ø, Türk. Ø: ç. 2523, ç. 2488
- çupan** çoban; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. çupan, Türk. çoban: ç. 5219

d

dın, ddin (<< Soğd. δyn) öğreti, doktrin, kaide, sistem, dizge; Orh. Ø, BUyg. din, YUyg. din, Türk. din: d.-in 3354, 4618, d.-qa 2954,

dındar, ddintar → dindar

didim (< Soğd. δyδym dīdīm) taç, alın çemberi, alınlık, diyadem, iklil; Orh. Ø, BUyg. didim, tidim, YUyg. Ø, Türk. Ø: d.-in 2975, d. tåg 3278,

didm → didim

dindar, dintar (< Soğd. dīndâr (δynδ'r) seçilmiş, seçkin; Orh. Ø, BUyg. dintar, YUyg. dindar, Türk. dindar: d. 294, 461, 549, 552, 2087, 1344, 1747, 2369, 2573, 2911, 2948, 2954, 5296, d.-ag 1759, d.-ağ 287, d.-ça 2747, d.-ıg 2450, d.-lar 435, 703, 719, 1202, 1334, 1538, 1887, 1955, 2636, 2765, 2910, 2921, 2935, 2942, 2957, 2961, 2971, 2979, 2983, 3681, 3717, 4911, 5203, d.-larıg 2919, d.-larning 1220, d.-larqa 379, 2454, 2569, 2827, 2838, 2942, 2991, 3819, d.-ning 5214, d.-qa 550, 556, 955, 1726, 1766, 2061, d.-qah 1742,

dinqutı takdis, hayırdua; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: d. 873

(///dintan) (?): d. 3894, 4991

dşiningizän (?) (aslından kontrol edilememiştir); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: d. 1513

ä

äçä ağabey, amca; Orh. eçi, BUyg. äçi, içi, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-si 281

äd, ädd mal, mülk, madde; Orh. Ø, BUyg. äd, 'äd, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 207, 982, 2269, 3726, 4051, 4920, ä. 4560, ä.-gä 3580, ä.-ig 3468, ä.-kä 1106, ä.-lär 1162, 3565, ä.-lärig 3522, ä.-siz 180

äd- → ät-

äddgüü, äddkü → ädgü

äddlig varlıklı, varıl, zengin, malı-mülkü çok olan; değerli; Orh. Ø, BUyg. ädlig,

YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 4546

ädgär- dikkate almak; Orh. Ø, BUyg. ädkär-, ädgär-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-máz 1756

ädgü, ädgüü iyi, güzel; iyilik, üstünlük; Orh. ädgü, BUyg. ädgü, YUyg. Ø, Türk. iyi: ä. 86, 114, 128, 273, 345, 346, 392, 590, 726, 737, 737, 740, 770, 778, 778, 915, 935, 939, 940, 949, 965, 1020, 1020, 1201, 1211, 1214, 1253, 1286, 1305, 1308, 1313, 1313, 1340, 1459, 1468, 1495, 1513, 1642, 1657, 1791, 1794, 1798, 1800, 1874, 2192, 2202, 2355, 2376, 2572, 2856, 2926, 2929, 2929, 2955, 2977, 2994, 2996, 3000, 3003, 3127, 3140, 3169, 3192, 3197, 3227, 3290, 3303, 3362, 3380, 3516, 3661, 3665, 3718, 3800, 3808, 3810, 3980, 4037, 4097, 4261, 4288, 4330, 4458, 4494, 4626, 4633, 4912, 5339, ä. 2059, 2060, 2065, 2076, 2078, 2279, 2852, ä. 2496, ä. 3364, 4630, ä.-g 2481, ä.-kä 2220, ä.-lärii 3221, ä.-n 4212, 4262, 4300, ä.-ngüznüng 3192, ä.-si 588, 589, ä.-sün 5295,

ädgölüg iyilik, güzellik, üstünlük; Orh. Ø, BUyg. ädgölüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 4532, 4532

ädgüti, ädgütii iyilik, mutluluk; iyi, hoş, latif; tam, tamamiyle, tıpkı, doğru; Orh. ädgüti, BUyg. ädgüti, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2759, ä. 2714, 2784, 2787

ädligsiz (Röhrborn 1994'e göre ädliksiz) 'varlıksız, yoksul'; Orh. Ø, BUyg. ädligsiz (?), YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-çä 1370

ädrämlig erdemli, kudretli; Orh. Ø, BUyg. ädrämlig, YUyg. Ø, Türk. erdemli: ä. 3301

äfir- evirmek, çevirmek; tercüme etmek; Orh. äbir-, BUyg. ävir-, YUyg. Ø (krş. örü-), Türk. evir-: ä.-[är] 3379, ä.-är 4639

äfril- evrilmek, çevrilmek; Orh. Ø, BUyg. ävril-, YUyg. Ø (krş. örül-), Türk. Ø: ä.-ip 4549

ägin (ängen) omuz; Orh. Ø, BUyg. ägin, ägin, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2251, 4081

ägsüg → ägsük

ägsügsüz → ägsüksüz

- ägsük** eksik, az, tam değil; Orh. Ø, BUyg. ägsük, YUyg. Ø, Türk. eksik: ä. 2791
- ägsüklüg** eksiklik, azlık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. eksikli: ä. 2810, 2821
- ägsüksüz** eksik olmayan, eksiksiz, tam; Orh. Ø, BUyg. ägsüksüz, YUyg. Ø, Türk. eksiksiz: ä. 1505, 1470, ä. ün 4434
- ägsüt-** eksiltmek, azaltmak; Orh. Ø, BUyg. ägsüt-, YUyg. Ø, Türk. eksilt-: ä.-ümüz 2704, 2834
- ägzig** ses, nağme, melodi, ezgi; Orh. Ø, BUyg. ägzig, YUyg. Ø, Türk. ezgi: ä. 3954, 5002, ä.-intä 1933
- äki, äkii** iki “2”; Orh. eki, BUyg. iki, YUyg. ikki, Türk. iki: ä. 124, 1214, ä. 119, 533, 1198, 1201, 1204, 1206, 2219, 2582, 2627, 2660, 2746, 3236
- äkigün** ikisinin arasında (?); Orh. Ø, BUyg. ikigün, YUyg. Ø, TÜRK. Ø: ä. 1083
- äkin** (önceki sözcük *biz*’le birlikte *bizäk-in* ‘bezek ile’ olabilir Zieme 1975a: 65, 675. Açk.’ya göre); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 4233
- äkindii** ikinci; Orh. ekinti, BUyg. ikinti, YUyg. ikkinçi, Türk. ikindi: ä. 1213, ä. 126, 166, 1203, 2583, ä. 976, 1150, 1152, 2631, 2681, ä.-kä 71, ä.-nng 970
- äkinti, äkintii** → äkindi, äkindii
- äkün** → äkin (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 4806
- älig , älg-** el; Orh. älig, BUyg. ’älig (ilig), YUyg. ilik, Türk. el: ä.-imtä 3493, ä.-in 291, 1120, 2696, 2816, 3460, 4748, ä.-ingärü 1331, ä.-intä 1110, 1113
- älig** elli; Orh. älig, BUyg. älig, YUyg. ällik, Türk. elli: ä. 291, 2747, 5134, 5135, 5292
- älgät-** ayırmak, ayıklamak (krş. Röhrborn 1994: 363b); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-miş 1025
- älit-** getirmek, iletmek; Orh. älä-, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. ilet-: ä.-ii 911, ä.-ir 888, 891, 893, ä.-irlär 740
- älitmäk** getirme, iletme; Orh. älä-?, BUyg. äli-, älitmäk, YUyg. Ø, Türk. iletmek: ä. 2101
- äm** ilaç, deva; Orh. Ø, BUyg. äm, ’äm, YUyg. Ø, Türk. em: ä.-ig 405, ä.-in 5202
- ämgäk** sıkıntı, eziyet, ıstırap, ‘emek’; Orh. ämgäk, BUyg. ämgäk, YUyg. ämgäk,

Türk. emek: ä. 68, 579, 1128, 3128, 3795, 4434, 5280, 5307, ä. 4536, ä.-ämäzin 101, ä.-dä 648, 1860, 3825, 3829, 5035, ä.-in 70, 2396, 3148, 3200, ä.-intin 3215, ä.-lär 2914, 3326, 4571

ämgäklig ıstıraplı, sıkıntılı, eziyetli, elemli; Orh. Ø, BUyg. ämgäklig, YUyg. Ø, Türk. emekli: ä. 3139, 3140, 3198, 3537, ä. 2412

ämgän- acı çekmek, ıstırap çekmek; Orh. Ø, BUyg. ämgän-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-miş 101, ä.-sär 945, ä.-tingizlärning 2197, ä.-tükin 66, ä.-ür 1132, 1754, 3905

ämgät- acı çektirmek, elem vermek, ıstırap çektirmek; Orh. ämgät-, BUyg. ämgät-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-äng 2959, ä.-igli 2302, ä.-ip 2122, ä.-ir 2801, 2817, ä.-gülüg 3045, ä.-tim 2945

ämig göğüs, meme; Orh. Ø, BUyg. ämig, 'ämig, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-i. 661

ämkkäk → ämgäk

ämkkäklig → ämgäklig

ämki → ämig (Arat 1965: 25'e göre)

ämlä- otamak, tedavi etmek, iyileştirmek; Orh. Ø, BUyg. ämlä-, YUyg. emle-, Türk. emle-: ä.-täçii 4535

ämlät- iyileştirmek; Orh. Ø, BUyg. ämlät-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-güçi 5201, ä.-zün 5202

ämtär- toplamak, toplanmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-tingiz 3165

ämti, ämtı şimdi, şimdiki, halihazırdaki, bugünkü; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. ämdi, TT Ø (= şimdi); ä. 1583, ä. 4791 bk. amtı.

äng ilk, önce, en; Orh. äŋ, BUyg. äng, 'äng, YUyg. äŋ, Türk. en: ä. 3906, 3918

ängäk çene, çene kemiği; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. iñäk, Türk. Ø: ä.-ii 3019

(//änsizlig) (?): ä. 1526

änüg (änük ?) ö. a., kişi adı; Orh. Ø, BUyg. änük, änüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 3375, 4635

är er, bey, erkek; kişi, kimse; Orh. är, BUyg. är, 'är, YUyg. är, Türk. er: ä. 12, 20, 457, 481, 511, 512, 1611, 1778, 1781, 2282, 2984, 2999, 3376, 3376, 3434, 3937, 4019, 4020, 4243, 4636, 4636, 4641, 4796, 4893, 4894, ä.-dä 2054, ä.-kä

2999, ä.-lär 3337, 4584, ä.-n(ä)ng 169, ä.-nii 3019, ä.-nng 972

är- imek, yardımcı eylem, {-Dİr}; var olmak, bulunmak, mevcut olmak; Orh. är-, BUyg. är-, 'är-, YUyg. ä- (ä-mäs < är-mäz), Türk. i-: ä.-älim 643, ä.-äyin 2950, ä.-di 852, 2970, 4452, 5032, ä.-dii 2883, 4859, ä.-dim 3501, ä.-gäy 4212, ä.-gil 1868, ä.-ing 2097, ä.-inng 4459, ä.-mäz 963, 970, 1079, 1324, 2179, 2963, 3429, 3444, 4631, ä.-mäzün 1911, ä.-miş 493, 515, 516, 518, 519, 2665, 4020, 4641, 4689, 4894, 5292, ä.-mişlär 4171, ä.-sär 301, 910, 912, 913, 921, 935, 1057, 1319, 1365, 1858, 1983, 2054, 2082, 2288, 2477, 2479, 2481, 2483, 2484, 2486, 2488, 2490, 2519, 2522, 2524, 2525, 2527, 2528, 2530, 2554, 2555, 2559, 2563, 2570, 2574, 2576, 2577, 2590, 2591, 2592, 2593, 2600, 2601, 2603, 2604, 2606, 2609, 2610, 2611, 2613, 2614, 2616, 2618, 2621, 2623, 2641, 2642, 2643, 2646, 2649, 2651, 2653, 2654, 2689, 2690, 2691, 2704, 2705, 2715, 2717, 2719, 2720, 2729, 2735, 2738, 2740, 2741, 2743, 2758, 2760, 2771, 2783, 2786, 2788, 2791, 2792, 2828, 2830, 2831, 2834, 2835, 3049, 3090, 3182, 3427, 3451, 3586, 3606, 3608, 3611, 3662, 3727, 3904, 4025, 4026, 4028, 4080, 4150, 4151, 4451, 4519, 4522, 4530, 4531, 4537, 4546, 4546, 4547, 4659, 4704, 4921, 5031, 5111, 5112, 5182, 5278, 5307, ä.-särlär 3735, 4632, 4929, ä.-ti 162, 230, 455, 525, 529, 530, 583, 1107, 1394, 1395, 1396, 1417, 1418, 1779, 1860, 2011, 2177, 2248, 2775, 2782, 3004, 3171, 3407, 3448, 3463, 3567, 3570, 3571, 3662, 3667, 3712, 3918, 3932, 4005, 4009, 4012, 4022, 4078, 4313, 4314, 4791, 4888, 4896, 4907, 5044, 5047, ä.-tii 33, 34, 909, 909, 914, 917, 1105, 1919, 2172, 2392, 2406, 2697, 2712, 2725, 2732, 2749, 2751, 2767, 2777, 3109, 3111, 3124, 3154, 3183, 3185, 3187, 3218, 3330, 3332, 3335, 3337, 4416, 4574, 4576, 4579, 4584, ä.-tih 915, ä.-tilär 245, 2086, 2399, 2402, 3117, 3120, 3204, 3548, ä.-tim 2891, 4867, ä.-timiz 1897, ä.-tingizlär 559, , ä.-tük 2273, ä.-tüki 758, 5067, ä.-ür 192, 196, 287, 292, 304, 489, 523, 750, 923, 961, 1031, 1033, 1035, 1038, 1041, 1200, 1203, 1213, 1218, 1227, 1240, 1253, 1257, 1259, 1260, 1270, 1322, 1335, 1366, 1392, 1392, 1789, 1820, 1852, 1869, 2178, 2544, 2915,

2969, 3283, 3476, 3479, 3749, 3905, 3916, 3920, 3932, 3940, 4093, 5074, ä.-ürbiz 2177, ä.-ürçä 159, 1200, ä.-ürlär 259, 879, 881, 1301, 2313, 2921, 3786, 3787, 3867, 4965, ä.-ürsüz 4843, 4846, ä.-zün 2320

ärän, äräng er, erkek; insan; erler, erkekler, insanlar; Orh. ärän, BUyg. ärän, 'ärän, YUyg. ärän, Türk. eren: ä. 4739, 5153, 5157, ä.-kä 5135, ä.-lär 872, 3034, ä.-lärig 5196,

ärdäm erdem, fazilet, namus, iffet, meziyet; Orh. Ø, BUyg. ärdäm, YUyg. ärdäm, Türk. erdem: ä. 4095, ä.-ängiz 3395, ä.-i 3470, 3472, 3475, 3478, ä.-in 1160, 2226, 3784, ä.-tä 164

ärdämli namuslu, iffetli, faziletli; Orh. Ø, BUyg. ärdämli, YUyg. Ø, Türk. erdemli: ä. 122, 1929, 3398, 3425, 3426, 4071, ä.-lär 3792

ärdini cevher, mücevher, inci, değerli taş; Orh. Ø, BUyg. ärdini, ärtini, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 588, 589, 4560, ä.-dä 590, 591, ä.-g 2389, 3151, 3198, ä.-kä 3309, ä.-käh 3298, ä.-kätäki 4557, ä.-lär 3301, ä.-täg 3282

ärdinilig, ärddnilig mücevherle işlenmiş, mücevherli, cevherli, incili; Orh. Ø, BUyg. ärdinilig, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 1563, 1904, ä. 2121

ärdz → ärt(i)z- → art(ı)z-

ärgi → är(i)g

ärgi- (?) okuma ya da yazım yanlış; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-p 1131

ärgü (kalınacak) yer, barınak, ev, durak, mevki, orun, ikametgah; Orh. Ø, BUyg. ärgü, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 4204, 4994, 'ä. 1343, ä.-ni 1305, ä.-si 3897, ä.-sintä 158

ärig öğüt, nasihat; yaşama tarzı, gidiş; erişilir; Orh. ärig, BUyg. ärig, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 1827, ä.-i 1297, 1314, 1320, 1325, ä.-i 1228, ä.-ii 4548, ä.-in 3941, 4545

ärigli öğütlü, nasihatli; erişen, yetişen; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2942

ärigmä var olan, mevcut; Orh. Ø, BUyg. ärigmä, 'ärigmä, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.

1888

ärin özel ad, kişi adı (?); Orh. Ø, BUyg. ärin, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-lär 4878

ärk güç, kuvvet, kudret, erk; Orh. Ø, BUyg. ärk, 'ärk, YUyg. ärk, Türk erk: ä.-in 5344

ärkän iken; Orh. Ø, BUyg. ärkän, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2228, 2665, 2715, 4611, 5071, 5299

ärki, ärkii acaba, herhalde; Orh. Ø, BUyg. ärki, ärkii, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2289, 3015, 4262, ä. 2526, 3012

ärklänmäk güçlenme, kuvvetlenme; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-im 2951, ä.-ingizin 3525

ärklig güçlü, kuvvetli, kudretli, erkli; Orh. ärklig, BUyg. ärklig, YUyg. Ø, Türk. erkli: ä. 1318, 1384, 1793, 1927, 2520, 3277, 4175, 4552, 4842, ä.-i 369, ä.-in 2757, 2767

ärksin- hakim olmak, hükmetmek, yetkili olmak; Orh. Ø, BUyg. ärksin-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-máz 1368, ä.-tük 372, ä.-ü 3932, ä.-ür 1279, ä.-zün 5277

ärksinmäk hakimiyet, egemenlik, iktidar, yetki; Orh. Ø, BUyg. ärksinmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 1207

ärksirä- gücünü kaybetmek, güçsüz hale gelmek, güçsüzleşmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. äkse-), Türk. Ø: ä.-yin 573

ärksiz güçsüz, kuvvetsiz, kudretsiz, iktidarsız; Orh. Ø, BUyg. ärksiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-in 2526, 2757, 2768.

ärlä- evlenmek, barklanmak, dünya evine girmek, nikah altına almak; Orh. Ø, BUyg. ärlä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-ng 1815

ärli insanlı, erkekli (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. uzuntonluğlı 181

ärlik erkeklik; özel ad(?); Orh. Ø, BUyg. ärlik, YUyg. ärlik, Türk. erlik: ä. 5312

ärmägür- tembel olmak, gevşek olmak, uyuşuk olmak, kayıtsız kalmak, kaygısız olmak; Orh. Ø, BUyg. ärmägür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-sär 3002, ä.-üp 2713, 2757, 2768

ärmäk olma, bulunma, var olma, mevcut olma; Orh. ärmäk, BUyg. ärmäk, YUyg.

Ø, Türk. imek: ä. 1032, 1034, 1211, 1212, 1213, 1286, 1550, 1810, 1822, 3223, 3227, 3229, 3231, 4068, ä.-ängizlär 2196, ä.-i 2253, 4077, 4081, 4083, ä.-ig 1334, 1336, 1364, ä.-imiz 4435, ä.-läri 2368, 3576

ärngäk parmak; Orh. Ø, BUyg. änräk ~ ärnäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-i 665, ä.-in 2556

ärsi- iğrenmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-müz 933

ärt- geçmek, (zaman) geçmek; ölmek; Orh. ärt-, BUyg. ärt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-dim 4530, ä.-äyin 3834, 5040, ä.-ip 3011, ä.-miş 1104, 3886, 4983

ärtigli geçici, ölümlü; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 1223, 1249

ärtimlig fani; fanilik, ölümlülük; Orh. Ø, BUyg. ärtimlig, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2412, 3139, ä.-in 3226

ärtingü, ärtingüü son derece, aşkın, olağanüstü, fevkalade; Orh. ärtingü, BUyg. ärtingü, 'ärtingü, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 1405, 2962, 3563, 4299, ä. 2131,

ärtiz- → art(1)z-

ärüş çok, birçok, pek çok, nice; Orh. Ø, BUyg. ärüş, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 336, 1752, 2351, 2969, 3431, 3507, 3567

äsän (< OFar. āsan) sağlam, sağlıklı, salim, sakın; Orh. Ø, BUyg. äsän, YUyg. isen, Türk. esen: ä. 1032, 3526, 3639, 4268, ä.-in 94, 95, 2162, 4082, 4262, 4300

äsängü, äsängüü sağlık, sağlamlık, sıhhat, afiyet; Orh. Ø, BUyg. äsängü, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2237, 4067, ä. 373, 4063, ä.-sin 127

äsängülä- sağlıklı kılmak, rahat ve esen duruma getirmek; hatır sormak; Orh. Ø, BUyg. äsängülä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-yü 4265, 4286, 4297

äsirgä- esirgemek, cimrilik etmek, pintilik etmek, (bir şeyden) kısmak, acımak, merhamet etmek; Orh. Ø, BUyg. äsirgä-, YUyg. Ø, Türk. esirge-: ä.-dilär 4547, ä.-rü 1332

äsirkä- → äsirgä-

äsirkänçsiz esirgemeyen, cömert, (bir şeyden) kaçınmayan; Orh. Ø, BUyg. äsirkänçsiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-in 3198

äsizlik kötü, fena, hain; Orh. Ø, BUyg. äsizlik, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 3674

äski eski, kadim, köhne; Orh. Ø, BUyg. äski, äsiki, YUyg. äski, Türk. eski: ä. 5301

äsmäk akma, geçme, seyir, gidiş; akıntı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-i 896, ä.-ig 887

äsrii renkli, karışık renkli, ala, alaca bulaca, rengârenk; Orh. Ø, BUyg. äsri, 'äsri, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 1728

äsrük sarhoş; Orh. Ø, BUyg. äsrük, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-ii 21, ä.-in 4, ä.-ün 16

äsürügli sarhoş, kafası dumanlı, mest, heyecanlı, coşkun; Orh. Ø, BUyg. äsürügli, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 3774

äş dost, ahabap; Orh. Ø, BUyg. äş, YUyg. äş, Türk. eş: ä. 3139, 3197

äşbir < İr. savaş alanı, arena (Shimin - Klimkeit - Laut 1987: 53, dipnot 20); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 3452

äşid-, äşidd- işitmek, duymak; Orh. äşid-, BUyg. äşid-, äşit-, YUyg. işit-, Türk. işit-: ä.-änä 4142, 4144, ä.-gäy 2934, ä.-ip 1606, 2391, 2815, 3153, 3251, 3457, 3881, 4299, 4304, 4546, 4735, 4799, 4806, 4978, ä.-inklär 4561, ä.-inng 1102, ä.-mişim 4701, ä.-sänä 4143, ä.-ti 2939, ä.-(t)ürsär 3544, ä.-(t)ürtü 3532,

äşit-, äşt- → äşid-

äşidtür- işittirmek, duyurmak, duymasını sağlamak; Orh. Ø, BUyg. äşidtür-, äşittür-, YUyg. Ø, Türk. işittir-: ä.-üng 1679

äşkäk eşek; Orh. Ø, BUyg. äşgäk, YUyg. eşäk, Türk. eşek: ä.-näng 178

äştil-, äş(i)til- işitilmek, duyulmak; Orh. Ø, BUyg. äşidil-, äştil-, YUyg. Ø, Türk. işitil-: ä.-müz 2304

ät et; Orh. Ø, BUyg. ät, YUyg. ät, Türk. et: ä. 978, 981, 1001, 1062, 1197, 1263, 3434, ä.-in 502, 2305

ät- yapmak, etmek; Orh. ät-, BUyg. ät-, it-, YUyg. ätmäk, Türk. et-: ä.-dim 4511, ä.-mäyin 1499

ätäk etek; Orh. Ø, BUyg. ätāk, 'ätāk, YUyg. etāk, Türk. etek: ä.-ingizdäh 4848

ätigllü ötüşlü, öten; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 1892

ätiz- çalıp söylemek, çalgı eşliğinde şarkı söylemek; Orh. Ø, BUyg. ätiz-, 'ätiz-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä.-äng 4813

ätöz vücut, beden; kendi; Orh. Ø, BUyg. ät'öz, ätöz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 184, 203, 874, 901, 945, 1260, 1262, 2318, 2698, 2912, 2951, 3226, 3227, 3732, 3830, 3931, 4096, 4124, 4821, 4926, 5036, ä.-dä 64, 1248, ä.-däki 3729, 4923, ä.-dän 1223, ä.-i 47, 4261, 4281, 4288, ä.-in 246, 657, 1317, 1379, 1997, 2121, 4558, ä.-indän 1220, ä.-intä 195, ä.-intäkih 9, ä.-kä 193, 947, 991, 1999, 3715, 3725, 4909, 4919, ä.-lärin 3788, ä.-ümüz 387, 640, ä.-ümüzkä 4433, ä.-ümüzni 640, ä.-üngüz 3413, ä.-üngüzlär 2193

ätözlüg, ätözlük vücutlu, bedenli, gövdeli; Orh. Ø, BUyg. ät'özlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 1029, ä. 430, 1966

ätük ayakkabı; Orh. Ø, BUyg. ätük, 'ätük, YUyg. ötük, Türk. Ø: ä. 5136

äv ev; Orh. Ø, BUyg. äv, 'äv, YUyg. öy, Türk. ev: ä. 155, 2201, 2751, 2949, 3105, ä.-ig 3328, 4572, ä.-imdä 522, ä.-ingizdä 908, ä.-ingizlärkäh 4558, ä.-intä 2444, ä.-kä 2737, ä.-tin 3226

ävin yemiş, tane, tohum; Orh. Ø, BUyg. ävin, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 201, 3854, 3922, 4952

äving (ävinng) yabancı; çalışkan, gayretli (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2615

ävir- çevirmek, tercüme etmek; sevap etmek, kazanılan sevabı birisine bağışlamak; Orh. Ø, BUyg. ävir-, YUyg. Ø (krş. örü-), Türk. evir-: ä.-ür 613

ävrän gökyüzü, gökküre; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. evren: ä. 3502

ävril- çevrilmek, dönmek, yön/inanç değiştirmek; Orh. Ø, BUyg. ävril- 'ävril-, YUyg. (krş. örül-), Türk. Ø: ä.-dükümtä 3512

ävsiz evi olmayan, evsiz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. öysiz, Türk. evsiz: ä. 1726

äwangelion, äwangelion, äwangelion incil; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 2389, ä. 2355, ä. 3151

äyilmtn (?); Orh. Ø, BUyg. äyilmtn (?), YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 4451

äzrua, äzruaa, äzruah (→ Soğd. 'zrw' (azru[v]a)) Brahmā, Tanrı Zervan; Orh. Ø, BUyg. Äzrua ~ äzrua, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 257, 279, 323, 326, 722, 786, 1014, 2476, 2675, 2681, 2709, 2854, 3279, 3748, 3752, 3999, ä. 1767, ä. 787,

5269

ğ

ğadız → qadız

ğaltı → qaltı

ğan (?) (okuma yanlış); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ğ. 2441

ğarı → qarı

ğarıt- → qarıt-

ğay → qay

ğıl- → qıl-

ğılınç → qılınç

ğırq → qırq

ğod- → qod-

ğonağ → qonağ

ğormuzta → xormuzta

ğoştı → qoştı

ğuan → xuan

ğurğun (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ğ.-ı 1823

ğutğar- → qutğar-

ğvza → hvza; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ğ. 4887

h

hirza, hırzah manastar hirza, yzdan astar hirza ‘günahlarımızı affet’; Orh. Ø, BUyg.

hirza, YUyg. Ø, Türk. Ø: h. 2533, 2565, 2580, 2596, 2626, 2657, 2693, 2707, 2722, 2745, 2762, 2773, 2794, 2809, 2840, 3623, 3625, 3627, 3629, 3630, 3633, 3635, 3737, 4260, 4277, 4287, 4493, 4539, 4544, 4550, 4551, 4931, h. 2492, 3722, 3738, 4916, 4932

hvza (Hβz’) ‘özel ad, kişi adı’ (bir kralın adı); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: h. 4008

I

- ı, ıı** ağaçlık, orman, bitki, ağaç; Orh. ı, BUyg. ı, YUyg. Ø, Türk. Ø: ı. 133, 452, 536, 539, 546, 670, 804, 833, 835, 1042, 1423, 1550, 1607, 1607, 1693, 2125, 3018, 3267, 3854, 4496, 4952, 4983, 5047, 5049, 5057, 5117, ıı. 1089, ı.-da 62, 63, 3787, 4088, 5047, ı.-ning 4446, 5026
- ıçgın-** kaybetmek, yitirmek; ortadan kaybolmak, görünmez olmak, sıvışmak, kaçmak; Orh. ıçgın-, BUyg. ıç gın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ı.-sar 1232, 1245
- ıd-** göndermek, yükseltmek; Orh. ıd-, ıt-, yıd-, BUyg. ıd-, ıt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ı.-ang 3521, ı.-ang 2959 (BT V. s. 51, 449. Açk.), ı.-ayın 5058, ı.-ddıı 2469, ı.-ıp 5207, ı.-mağaylar 2925, ı.-mış 1163, 5301, ı.-tı 147, ı.-tılar 3526, ı.-tımız 2743, 4495, ı.-u 3877, 4974, ı.-ur 1238, 4266, ı.-urbiz 4267, 4298
- ıdduq** → ıduq
- ıduq, 'ıduq** kutsal, mukaddes, 'gönderilmiş'; Orh. ıduk, BUyg. ıduq, YUyg. Ø, Türk. Ø: ı. 1902, 1903, 1916, 1921, 1925, 1926, 2394, 3108, 3110, 3125, 3146, 3197, 3284, 3308, 3356, 3724, 4288, 4503, 4620, 5298, 5304, 'ı. 4918
- ığaç** ağaç; Orh. ığaç, BUyg. ığaç, YUyg. yağaç, Türk. ağaç: ı. 133, 670, 835, 1089, 1809, 3854, 4135, 4952, ı.-ağ 45, ı.-da 62, 63, 3787, 4089, ı.-dan 44, ı.-ıg 2820, ı.-ning 4446, 5026, ı.-qa 2562
- ığaççı** marangoz; Orh. Ø, BUyg. ığaççı, YUyg. yagaççı, Türk. Ø: ı. 5206
- ıgılmaq (?)** yollama, gönderme; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ı. 4639
- ıgla-** ağlamak, gözyaşı dökmek; Orh. Ø, BUyg. ıgla-, YUyg. yigla-, jigli-, Türk. ağla-: ı.-yur 669
- ıgma** durgunlaşma, tıkanma, ağır ağır akma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ı. 804, ı.-lar 698
- ıgtıgma (?)** → aytıgma (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ı.-larqa 693
- (ımayı//) (?)**: ı.-yu 5086
- ınağ** dayanak, sığınak, güvence, inanılacak-güvenilecek kimse; Orh. Ø, BUyg. ınağ, YUyg. inaq, Türk. Ø: ı. 2386, 3094, 3162

inal bakan, vekil, rütbe, makam-ünvan sahibi; Orh. inäl, BUyg. inal, YUyg. Ø, Türk.

Ø: 1. 2234, 4272, 4554, 5333

inan- inanmak, güvenmek; Orh. Ø, BUyg. inan-, YUyg. Ø, Türk. inan-: 1.-(i)ng 959, 1.-tımız 2677, 1.-u 943, 4499

inanç bir ünvan, bir memurluk ünvanı, güvenilen bey; Orh. Ø, BUyg. inanç, YUyg. Ø, Türk. inanç: 1. 5310, 5311, 5315, 5324, 5332

inaru öte, sonra, ileri, daha ileride, bu yana; Orh. Ø, BUyg. inaru, inerü, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 490, 498, 513, 1498, 1500, 4700

inca → inça

inça, inçä öyle, böylece, şöyle; Orh. Ø, BUyg. inça, inçe, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 3661, 3669, 3671, 3917, 4172, 4177, 4182, 4186, 4214, 4398, 1. 3603

inçaq kederli, üzgün, tasalı, üzüntülü, gamlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 38

iplamaq (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 2100

ıqaç → ığaç

ıraq uzak, ırak; Orh. ırak, BUyg. ıraq, YUyg. yıraq, Türk. ırak: 1. 4106, 5350, 1.-tan 4258, 4267, 4275, 4282, 4285, 4492

ısız (?) ağaçsız, ormansız, bitkisiz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 1693

ışığ başlık, serpuş, miğfer, kask, tolga; Orh. Ø, BUyg. ışığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 5286

ıt köpek; Orh. Ø, BUyg. ıt, YUyg. it, Türk. it: 1. 2301, 1.-çä 1891

ıt- → ıd-

ıtçor 'özel ad'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 5332

(//ıtır) (?): 1. 1793

ıtqya kişi adı (?); Orh. Ø, BUyg. ıtq(ı)ya, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. tängrim 4100

ıya korku, endişe, merak; Orh. Ø, BUyg. ıya, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 3077

ıyınç (?) baskı, zulüm, işkence; Orh. Ø, BUyg. = ayınç, YUyg. Ø, Türk. Ø: 1. 2914, 2923

i

iç iç; Orh. iç, BUyg. iç, YUyg. iç, Türk. iç: i. 5301, 5323, i-indä 729, 4410, i.-indäki 3079, i.-ingä 511, 836, i.-intäki 3043, i.-intä 351, 361, 674, 774, 863, 1010, 1312, 1720, 1728, 1888, 2950, 3204, 3671, 3789, 3931, 4019, 4022, 4042, 4248, 4726, 4896, i.-intäkii 4050, i.-lärin 1058

iç- içmek, emmek, içine çekmek; Orh. Ø, BUyg. iç-, YUyg. iç-, Türk. iç-: i.-ip 1609, i.-mäz 3434, i.-sär 4016

içgü iç, içeri; Orh. Ø, BUyg. içgü, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 4653

içgäk şeytan, vampir, dev, cin; Orh. Ø, BUyg. içgäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-ig 3848, 4946, i.-kä 2647

içgärü, içkärü içeri, içeriye, saraya mensub; Orh. Ø, BUyg. içgärü, YUyg. içkiri, Türk. içeri: i. 3, i. 3173, i.-räk 3741,

içgü içki, içecek, içilecek şey; Orh. Ø, BUyg. içgü, YUyg. içkü, Türk. içki: i. 189, 998, 1036, 2558, i. 4671, i.-kä 192, i.-n 2062, 4170

içi, içii ağabey; Orh. eçi, BUyg. eçi (içi), YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 743, i.-lärin 1387, i.-si 3499

içilii ağabeyli: inilii i. 'ağabeyli kardeşli'; Orh. eçili, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2485

için, içün → üçün

içkü, içküü → içgü

içrä içeri, içeride; Orh. içrä, BUyg. içrä, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 24, 200, 203, 503, 900, 1197, 1280, 1289, 1300, 1338, 1364, 1367, 2310, 2495, 2517, 3749, 3750, 3763

içräki, içräkii içerdeki; Orh. içräki, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 194, 504, 1292, i. 2585

içtin içinde, içerisinde; Orh. Ø, BUyg. içtin, içdin, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 878, 1885, 2118, 2223, 2250, 2254, 3711, 4080, 4084, 4454, 4906

içtinki içinde, içerisinde olan, içerideki, içindeki, içerisindeki; Orh. Ø, BUyg. içtinki, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 5303

için, içün için, -DEn dolayı, nedeniyle, sebebiyle; Orh. üçün, BUyg. üçün, YUyg.

üçün, Türk. için: i. 72, 613

id- → ıd-

idär- takip etmek, peşinden gitmek, peşine düşmek; Orh. Ø, BUyg. idär-, YUyg. Ø,

Türk. Ø: i.-ür 493

idi, iddi I asla, hiçbir şekilde, hiçbir surette, kesinlikle, (olumsuzluk bildirir); Orh.

idi, edi, BUyg. idi, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2950, 2952, 3424, 4307, i. 2337

idi II sahip; Orh. idi, BUyg. idi, YUyg. igä, Türk. iye; i.-si 262, i.-singä 520

idig → itig

idiş kap, madde, cisim, alet, makine, cihaz, mal, mülk; Orh. Ø, BUyg. idiş, YUyg.

Ø, Türk. Ø: i.-ig 3527, i.-lär 3565

(**idtü[r]///**) (?): i. 5291, i.-ti 5306

ig hasta, hastalık; Orh. Ø, BUyg. ig, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2062, 3729, 3907, 4051,

4792, 4923, i.-dä 3829, 4432, 5035, i.-ig 4535, i.-intä 4017, i.-kākāh 4835

igälä- (?) esirgemek, korumak, muhafaza etmek, sakınmak; Orh. Ø, BUyg. igälä-;

YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-yü 5299, i.-zün 5270, 5278

igidil- (?) tutmak, yardım etmek, yardım göstermek, kayırmak, himaye etmek,

himayesi altına almak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-ürlär 2315

(**igdür///**) (?): i. 289

igid, igidd yanlış, hata; Orh. igid, BUyg. igid, igit, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 555, 2601,

2603, 3816, i. 2630, 2650,

igid- beslemek, bakmak; Orh. igid-, igit-, BUyg. igid-, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-ürsüz

4850, i.-ürçä 1110

igidä- günah işlemek, hata yapmak, yanılmak; Orh. Ø, BUyg. igidä-, igiddä-, igdä-,

YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-dimiz 2601, i.-yü 2602, 2637, i.-yüü 248 krş. igdä-

(**igidigmä///**) (?): i. 802, 3798

(**igidigmälä///**) (?): i. 696

igil Budizmi kabul etmekle birlikte rahip olmayan; Orh. Ø, BUyg. igil, (egil), YUyg.

Ø, Türk. Ø: i. 932, 1998, i.-tän 5279

- iglä-** hastalanmak, hasta olmak; Orh. Ø, BUyg. iglä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-di 4791, i.-p 5203, i.-sär 5200
- iglämäk** hastalanma, hasta olma; Orh. Ø, BUyg. iglemek, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 1032, i.-in 67
- iglig** hastalıkla ilgili, hasta; Orh. Ø, BUyg. iglig, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2445, i.-lär 3174, i.-lärig 4444, 5024
- iglii** hastalıklı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 3716, 4910
- igsöz, igsiz** hastalıksız, sağlıklı; Orh. Ø, BUyg. igsiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 4789, i.-in 389
- iki, ikih, ikiih, ikii** iki '2'; Orh. eki, BUyg. iki, YUyg. ikki, Türk. iki: i. 400, 405, 416, 420, 819, 824, 838, 1256, 1257, 1258, 1260, 1271, 1272, 1288, 1288, 1294, 1307, 1362, 1392, 1644, 1666, 1822, 1825, 2256, 2516, 2935, 3572, 3782, 3892, 3956, 4086, 4421, 4431, 4989, 5004, 5119, 5121, 5122, 5124, 5126, 5132, 5138, 5144, 5146, 5164, 5165, 5168, 5169, 5179, 5181, 5185, 5208, 5212, 5239, 5240, 5244, 5255, 5258, 5292, i. 434, 1954, i. 2002, i. 734, 735, 736, 1886, 1891, 1927, 2102, 2128, 2494, 2556, 3247, 4543, i.-si 1823,
- ikidin** her ikisi; Orh. Ø, BUyg. ikidin, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 841
- ikigü** ikisi, ikisi bir arada; Orh. ikegü, BUyg. ikigü, ikegü, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 3454, 3461, 4709, 5101, 5102, 5115, 5212, i.-dä 3419
- ikilä-** tekrarlamak, yinelemek; Orh. Ø, BUyg. ikilä-, YUyg. Ø, Türk. ikile-: i.-yü 1835, 2992
- ikinti, ikintii** ikinci; ertesi; Orh. Ø, BUyg. ikinti, ikindi, YUyg. ikinci, Türk. ikindi: i. 166, 271, 312, 1269, 1281, 1373, 1853, 2530, 2536, 3418, 3428, 3455, 3463, 3487, 3575, 3611, 3906, i. 2493, 4546, i.-kä 2963, 4168
- ikirär** ikiye; Orh. Ø, BUyg. ikirär, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 5158
- ikirçgü** ikircik, kuşku, şüphe; Orh. Ø, BUyg. ikirçgü, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 1356, 2419, 3206
- il, 'il** ülke, memleket, devlet; Orh. il, BUyg. il, YUyg. äl, Türk. il: i. 370, 1318, 1319, 1322, 1888, 1890, 1897, 1923, 2122, 2219, 2226, 2231, 2374, 2376, 3149,

3712, 3889, 4013, 4110, 4273, 4467, 4580, 4986, 5192, 5275, 5295, 5296, i.-i
3886, 3887, 4082, 4983, 4984, 'i. 4907, i.-ii 1931, 4053, i.-in 1280, 2120, i.-
ingä 3560, i.-ingiz 2917, 2932, i.-ingizdä 2925, 2927, 3950, 3955, 4998, 5003,
i.-ingizgärü 1588, 2850, i.-intä 3356, 4620, i.-tä 904, i.-täki 2961

il- yakalamak, bağlamak; Orh. Ø, BUyg. il-, YUyg. il- (ilmäk), Türk. il- (ilmäk): i.-
gü 2414, 3141

ila- (*i/layur* → ı[ğ]layur) (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-yur 2325

ilanmāk → ilānmāk

ilān- hüküm sürmek, hükmetmek, hakim olmak; Orh. Ø, BUyg. ilān-, YUyg. Ø,
Türk. Ø: i.-mägäy 171, i.-tük 372, i.-ü 3932, i.-ür 1631, 2228, i.-ürlär 1279

ilānmāk hüküm sürme, hükmetme, saltanat sürme, hakim olma; Orh. Ø, BUyg. Ø,
YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 1204, 1207, 1281, 1393, i.-i 1272, i.-ig 1295, i.-im 2951

(///iläri) (?): i. 3664

ilçii, ilçü elçi; Orh. Ø, BUyg. ilçi, YUyg. älçi, Türk. elçi: i. 1890, 1956, i. 436

ilg özel ad, (Tanrı adı olmalı?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2183

ilgärü önde, ilerde, ön tarafta, başta; Orh. ilgärü, BUyg. ilgärü, YUyg. ilgiri, Türk.
ileri: i. 352, 3481, 3893, 4990

ilgät- iletmek, ulaştırmak, sürdürmek; Orh. Ø, BUyg. ilgät-, 'ilgät-, YUyg. Ø, Türk.
ilet-: i.-zün 2043

ilimğa özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. Totok 5099, 5104, 5111,
5190

ilig, ilig, 'ilig I hükümdar, han, hakan; Orh. ilig, BUyg. ilig, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.
98, 107, 323, 326, 548, 646, 648, 1013, 1108, 1112, 1149, 1158, 1572, 1682,
1715, 1781, 1906, 2198, 2221, 2358, 2863, 2935, 2938, 2941, 2960, 2970,
2974, 2996, 2998, 3321, 3480, 3497, 3518, 3555, 3561, 3579, 3707, 3748,
3769, 3999, 4008, 4059, 4220, 4224, 4315, 4566, 4816, 4825, 4887, 4902,
5206, 5296, 5300, i. 1171, 'i. 4842, i.-äg 3550, i.-ämäz 87, i.-i 1672, i.-ig 3934,
i.-ii 1156, i.-imiz 1902, 1916, 1921, 1926, 1930, 4234, 4843, i.-kä 1121, 2989,
3553, 3558, i.-lär 931, 1279, 1924, 1925, 2172, i.-lärä 74

ilig II el; Orh. Ø, BUyg. ilig, ilg-, YUyg. ilik, Türk. el: i.-intin 3159

'ililig → Clark illig = él+lig 'devleti olan, hükümdarı olan' (Clark 1982: 201, 202, dip. 169); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 3218 ?

ilin- takılmak, ilişmek, yapışmak, tutunmak; Orh. Ø, BUyg. ilin-, YUyg. ilin-, Türk. Ø: i.-miş 2412, 3217, i.-mişkä 3139, i.-sär 2032

ilişlig bağlı, yapışık, ilişik; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 3131

ilit- → ilt-

ilki, ilki ilk, ilk olan, birinci, baş, başlangıç; Orh. ilki, BUyg. ilki, YUyg. Ø, Türk. ilk: i. 152, 2451, i. 1127, 1924, 2090, 2177, 2618, 4325, i.-dä 3114, i.-däki 5096, 5098, 5099, 5150, i.-täbärü 3132, 3205

ilt- götürmek, iletmek, sevk etmek, yol göstermek; Orh. ilt-, elt-, BUyg. ilt-, YUyg. Ø, Türk. ilet-: i.-gäli 3292, i.-ip 2607, 5304, i.-ir 1629, 3669, i.-käyy 1750, i.-särlär 1875, i.-tingiz 2414, 3141

im em, ilaç; Orh. Ø, BUyg. im, em, YUyg. Ø, Türk. em: i. 3053

in- inmek; Orh. in-, BUyg. in-, YUyg. Ø, Türk. in-: i.-gäy 1412, 3843, 4941, i.-ip 4481, i.-ipän 2140, 2145, i.-ipänin 1937, i.-mäsär 3110, i.-miş 2215, 4375, i.-ti 221, 224, 1936, 3878, 4975, i.-tii 2458, i.-tim 1416, i.-tingiz 2407, 3125, 3155

inäk inek; Orh. Ø, BUyg. inek, inäk, inäk, YUyg. inäk, Türk. inek: i.-im 1436

inärü → inaru

inç sükunet, rahatlık, barış, huzur, durgunluk; Orh. Ø, BUyg. inç, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 4268, 4299, 4445, 5025

inçä, 'inçä öyle, böylece, şöyle; Orh. Ø, BUyg. inçä, inça, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 1, 44, 55, 60, 82, 116, 132, 197, 203, 215, 231, 234, 261, 265, 298, 305, 311, 315, 398, 441, 457, 460, 470, 473, 474, 480, 495, 520, 521, 527, 532, 543, 556, 869, 871, 875, 909, 940, 944, 952, 958, 962, 993, 994, 998, 1007, 1016, 1070, 1100, 1111, 1114, 1117, 1123, 1126, 1129, 1141, 1146, 1398, 1420, 1782, 1858, 1862, 1867, 1872, 1876, 2010, 2016, 2021, 2286, 2347, 2439, 2900, 2910, 2939, 2944, 2946, 2953, 2960, 2977, 2998, 3041, 3381, 3389, 3392, 3411, 3415, 3417, 3421, 3437, 3449, 3465, 3469, 3472, 3483, 3499, 3520, 3533,

3535, 3578, 4648, 4655, 4662, 4665, 4721, 4746, 4774, 4784, 4787, 4794, 4838, 5058, 'i. 4876

inçäk böylece; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2937

inçgä ince; Orh. yinçgä, BUyg. inçgä, YUyg. inçikä, Türk. ince: i. 1381, 4257, 4396
krş. yinçkä

inçgä- kurtarmak, azat etmek, kurtulmak; Orh. Ø, BUyg. inçgä-, YUyg. Ø, Türk. Ø:
i.-dük 4428

inçgülüg huzurlu, sakin, rahat, durgun; Orh. Ø, BUyg. inçgülüg, YUyg. inçikilik,
Türk. Ø: i. 3102

inçip, 'inçip böylelikle, sonra; fakat, lakin; Orh. Ø, BUyg. inçip, YUyg. Ø, Türk. Ø:
i. 181, 918, 1073, 1173, 1330, 1389, 1404, 1880, 1911, 2882, 2908, 2948, 3400, 3416, 3433, 3451, 3530, 3542, 3937, 4336, 4649, 4690, 4777, 'i. 4858, 4884

inçkä → inçgä

inçkülüg → inçgülüg

inçü mücevher, kıymetli taş, inci; Orh. Ø, BUyg. inçü, yinçü, YUyg. Ø, Türk. inci:
i. 4497, 4498, 5318, 5319

ingü inme; Orh. Ø, BUyg. ingü, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-sin 842

ini, inii küçük erkek kardeş; Orh. ini, BUyg. ini, YUyg. ini, Türk. Ø: i. 743, i.-lärim 870, i.-si 4314, 5205, 5215

inilii kardeşli: inilii içilii 'ağabeyli kardeşli'; Orh. inili, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2485

inmäk inme; Orh. Ø, BUyg. inmäk, YUyg. Ø, Türk. inmek: i. 2395, 3147, i.-i 969, i.-in 1159, i.-kä 4131

intür- indirmek; Orh. Ø, BUyg. intür-, YUyg. Ø, Türk. indir-: i.-ü 1771, i.-üpän 4486

ir (ir ~ yir) (?) orada; Orh. Ø, BUyg. ir, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-din sınar 893

iraitii-tarqa (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2096-2097

iräy (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 91

irin- kızmak, öfkelenmek, mutsuz olmak, sefil, acınacak durumda olmak; Orh. Ø, BUyg. irin-, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-ür 668

irinç yoksul, fakir, sefil, zavallı; Orh. Ø, BUyg. irinç, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 69, 725, 768, 2410, 3006, 3115, 3137, 3874

irinçkä- acımak, merhamet etmek; Orh. Ø, BUyg. irinçkä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-yü 3202

irinçlämäk mutsuz, bedbaht olma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 1817

irinçü günah; Orh. Ø, BUyg. irinçü, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 651, 676, 4111, i.-kä 2800, i.-läri 3616, i.-min 1511, i.-sin 4133

irinçülüg günahlı, günahkar, suçlu; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2797, 4337

irinng cerahat, irin; Orh. Ø, BUyg. iring, (yiring), YUyg. jirin, Türk. irin: i. 10, 25, i.-ä 14

irintür- sefil etmek, düşkün-zavallı hale getirmek; Orh. Ø, BUyg. irintür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-gülük 3046.

irinz → irinç

irişmäk varma, erişme, ulaşma; Orh. Ø, BUyg. irişmäk, YUyg. erişmäk, Türk. erişmek: i.-ig 3166

irkäk erkek; Orh. Ø, BUyg. irkäk, YUyg. ärkäk, Türk. erkek: i. 515, 2094, i.-i 518, 524, 525, i.-läring 584

irkäkli (?) erkekli; Orh. Ø, BUyg. irkäkli, YUyg. Ø, Türk. erkekli: i. tişili 195

irklät- zorlamak, elde etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø (irklä- ?), YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-ip 3136

irü belirti, işaret, gösterge; Orh. Ø, BUyg. irü, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 489

irülüg uygun, iyiye işaret, işaret; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 346

isä (?) 'şey' (Le Coq 1912: 10.13) (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-ngäzän 96

isig, isiig sıcak; Orh. Ø, BUyg. isig, YUyg. issiq, Türk. ısı: i. 92, 185, 2306, 3907, 4718, i. 4547, i.-i 1412, i.-ig 3851, 4949, i.-ğa 2353

isin- ısınmak; Orh. Ø, BUyg. isin-, YUyg. issin-, Türk. ısın-: i.-mäsär 5203

isiz kötü, fena; Orh. Ø, BUyg. isiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 74

islig → işlig

ismir bir şeytanın adı (ismir yäk); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 953, i.-ing 953

ismiŝ (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 5160, 5162

iş iş, görev; Orh. iş, BUyg. iş, YUyg. iş, Türk. iş: i. 180, 905, 1667, 2699, 2799, 3311, 4030, 4154, 5109, 5124, 5128, 5129, 5132, 5132, 5139, 5141, 5143, 5144, 5149, 5150, 5151, 5152, 5164, 5181, 5185, 5186, 5189, 5189, 5191, 5192, 5197, 5202, i. küç 5280, 5284, i.-i 5220, i.-ig 2027, 2042, 2617, 5103, 5105, i.-ig 3158, i.-in 208, 1909, 4453, 5033, 5197, i.-ing 2079, i.-ingä 2122, 4336, i.-kä 2769, 2994, 4337, 5220, i.-lär 3048, i.-lärig 3161, 5192, i.-lärig 3169, i.-tin 2218

iŝid- işitmek, duymak; Orh. äŝid-, BUyg. iŝid-, äŝid-, YUyg. işit-, Türk. işit-: i.-älim 646, i.-ip 1414, 4002, 4190, i.-tim 1404, i.-ü 4262

iŝik eşik; Orh. Ø, BUyg. iŝik (son dönem), YUyg. iŝik, Türk. eşik: i.-in 512

iŝlä- işlemek, çalışmak, yapmak, yerine getirmek; Orh. Ø, BUyg. iŝlä-, YUyg. iŝlä-, Türk. işle-: i.-dämär 97, i.-dimiz 2617, i.-sär 1568, i.-yü 180, i.-yür 2799, 2911, i.-zün 5104, 5105, 5218, 5220

iŝlämäsig işlenmesi yasak olan iş; Orh. Ø, BUyg. iŝlämäsig, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2799

iŝlät- kullanmak, işletmek; Orh. Ø, BUyg. iŝlät-, YUyg. iŝlät-, Türk. işlet-: i.-ingiz 3158, 3161, i.-tingiz 3169, i.-zün 5100, 5115, 5133, 5197

işlig hareketli, edimli, teşebbüs sahibi; Orh. Ø, BUyg. işlig, YUyg. Ø, Türk. işli: i. 982, 4654

iŝoyazd Hazreti İsa; Orh. Ø, BUyg. iŝuyazd, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 382

işsiz işsiz, boşta olan, boş; Orh. Ø, BUyg. işsiz, YUyg. işsiz, Türk. işsiz: i. 208

iŝtig (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 677

iştil- işitilmek; Orh. Ø, BUyg. iştil-, YUyg. iştil-, Türk. iştil-: i.-miş 352, i.-tür

3957, 5005

iştrüş- anlatmak, hikaye söylemek, karşılıklı hikaye anlatmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-üp 2964

iştür- algılamak, almak, farkına varmak; Orh. Ø, BUyg. iştür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-máz 925

işuĉor özel ad (işu < Soğd. 'yšw Hz. İsa; İsa peygamber; Mesih; Orh. Ø, BUyg. İşu, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 5337

it → it

it- yapmak, inşa etmek; süslemek, hazırlamak; Orh. it-, ät-, BUyg. it-, YUyg. ät-, Türk. et-: i.-däçi 3629, i.-di 163, i.-gäli 151, i.-i 163, i.-ip 2730, 5298, 5303, i.-miş 878, 3461, 4554

itadalar (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2223

itgü yapma, inşa etme; Orh. Ø, BUyg. itgü, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 5117

itig süs, ziynet; dekorasyon; heykel, heykelcilik; hazırlık; Orh. Ø, BUyg. itig, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-in 331, 5304

itiglig süslü, süslenmiş; Orh. Ø, BUyg. itiglig, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 1381

itil- yapılmak, süslenmek, hazırlanmak; Orh. Ø, BUyg. itil-, YUyg. etil-, Türk. edil-: i.-miş 54, 2178, 3781, 5069

itmäk yaptırma, süsleme, hazırlama; Orh. Ø, BUyg. itmäk, YUyg. ätmäk, Türk. etmek: i. 3896, 4993

iträš- (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-ip 5186, i.-mázün 5186

ittür- yaptırmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-üp 5182, 5185, i.-zün 5106

itür- → it-(t)ür-

iy- sıkıştırmak, sıkmak, basmak, tazyik etmek, ezmek, yassılamak; Orh. Ø, BUyg. iy-, YUyg. Ø, Türk. Ø: i.-a bar 2028

iyin (-DEn) dolayı, takip ederek, (-E) göre, uygun olarak; Orh. Ø, BUyg. iyin, iiyin, YUyg. Ø, Türk. Ø: i. 2051, 3030, 3031, 3039, 3051, 3085, 3246, 3303

j (= ž)

jirift, jirivt varlık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: j.-nung 636, j. 3387, 3407
jünkim → jünim 'bir tür ipek'; Orh. Ø, BUyg. jünim, YUyg. Ø, Türk. Ø: j. 5194

k

kamağ tamamı, hepsi, bütün, hep, toplam, bütünüyle, 'kamu'; Orh. qamağ, BUyg.

qamağ, YUyg. (+si ile: hämmisi), Türk. kamu: k. 1168, krş. qamağ

kanig 'özel ad'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2213

käçür- geçirmek, karşıdan karşıya geçirmek; Orh. Ø, BUyg. käçür-, YUyg. käçür-,
 Türk. geçir-: k.-tüngüz 3140

käd (?) aziz, faziletli, erdemli, meziyetli, namuslu; Orh. Ø, BUyg. käd, YUyg. Ø,
 Türk. Ø: küsin k.-in 264

käd- giymek; Orh. Ø, BUyg. käd-, YUyg. kiy-, Türk. giy-: k.-ip 856, 2976, k.-miş
 4642, k.-mişin 35, k.-sär 3477, k.-tim 3493, 3495

kädgir- korkutmak, ürkütmek, yıldırmak; sendelemek, tökezlemek, ayağı
 dolaşmak, kapaklanmak, düşeyazmak; Orh. Ø, BUyg. kädgir-, YUyg. Ø, Türk.
 Ø: k.-miştä 4692

kädgü elbise, giysi, üst, giyecek; Orh. Ø, BUyg. kädgü, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5120

kädil- giyilmek; Orh. Ø, BUyg. kädil-, YUyg. giyil-, Türk. giyil-: k.-ip 216, 218,
 258, k.-miş 1948, 5043, k.-üür 1161

kädizçi → kidizçi

kädmä giyme, giyim, elbise; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. giyme: k.-5133, k.-
 kä 5134

käd oğul özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5295, 5297, 5306

käduğmış özel ad; Orh. Ø, BUyg. käduğmış, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5210

kädür- giydirmek; Orh. Ø, BUyg. kädür-, YUyg. Ø (krş. kiydür-), Türk. Ø: k.-ür
 1178, 1181, 1184, 1186, 1202

käk kin, hınç, garaz, nefret, öç, intikam; Orh. Ø, BUyg. käk, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.
 1791, 3087, 4272

käkräş- nefret etmek, tiksirmek, kızmak, öfkelenmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø,

Türk. kekreş-: k.-tükin 79

käl → käl(ig?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1854

käl- gelmek; Orh. käl-, BUyg. käl-, YUyg. käl-, Türk. gel-: k.-gäy 546, 558, 2955, 3394, 3838, 4150, 4151, 4936, k.-ginçä 2927, k.-ip 764, 1161, 2199, 4016, 4806, 5296, k.-ipänin 679, 1939, k.-ir 653, 659, 685, 926, 1328, 1418, 1790, 2009, 2020, 3289, k.-irçä 928, k.-mäz 3982, k.-mäzün 4434, k.-miş 911, 2205, 2389, 3151, 4167, k.-mişlär 505, 4169, k.-miştä 404, k.-sär 173, 930, 1332, 3404, 3486, 3532, 4307, 5167, k.-särlär 308, k.-tämäz 95, k.-ti 627, 628, 628, 1398, 1419, 2942, 3837, 4935, k.-tii 627, 1094, 1170, 4473, k.-tiih 2457, k.-tilär 143, 2967, 3339, 3352, 3503, 3512, 3562, 4586, 4599, k.-tim 462, 2982, k.-timiz 3137, k.-ting 458, k.-tingiz 3195, k.-tük 2151, k.-tükdä 2087, k.-tükümün 3523, k.-ü 4754, k.-ür 3885, 4982, k.-zün 2201, k.-zün 1906, 1928, 2895, 3706, 3711, 4038, 4059, 4069, 4871, 4901, 4906

käliglii, käligli gelecek, önümüzdeki, ilerideki; Orh. Ø, BUyg. käligli, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2022, k.-kä 3488, 3489

kälmäk gelme; Orh. kel-, BUyg. kälmäk, YUyg. käl-, Türk. gelmek: k. 2183, k.-i 83, 1045, 1047, k.-in 1159

kälür- getirmek, getirtmek; Orh. kälür-, YUyg. kelür-, YUyg. kältür-, Türk. Ø: k.-di 1420, 1938, 1950, k.-dii 2729, k.-dilär 3569, k.-düm 3527, 3540, 4706, 4709, 4717, k.-miş 4644, 4648, k.-üng 3485, k.-üp 2607, 3714, 4908, 5158, 5201, k.-ür 5211, 5212, k.-zün 5174, 5177, 5207, 5209

kämiçi gemici, kayıkçı, sandalcı; Orh. Ø, BUyg. kämiçi, YUyg. kemiçi, Türk. gemici: k. 736

kämiş- atmak, fırlatmak, terk etmek, vazgeçmek; Orh. Ø, BUyg. kämiş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-gäy 3846, 4944, k.-ip 1119, 1878, 4689, k.-mişlär 503, k.-sär 3430, 3437, k.-tih 41, k.-tii 38

känç genç; Orh. Ø, BUyg. känç, YUyg. Ø (= känji), Türk. genç: k. 5310

känçäk bebek, yavru; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5310

kändtü → kändü

kändü kendi; Orh. kântü, BUyg. kändü, kântü, YUyg. Ø, Türk. kendi: k. 26, 49, 53, 55, 58, 69, 82, 146, 205, 208, 272, 275, 275, 279, 286, 446, 481, 666, 921, 941, 1048, 1058, 1086, 1151, 1155, 1172, 1174, 1203, 1218, 1225, 1238, 1257, 1258, 1259, 1265, 1269, 1271, 1280, 1290, 1290, 1295, 1317, 1335, 1358, 1364, 1370, 1373, 1585, 1657, 1788, 1793, 1852, 1909, 1949, 2099, 2232, 2264, 2528, 2801, 2803, 2848, 2916, 2928, 2941, 2975, 3474, 3495, 3496, 3553, 3811, 3813, 3816, 3864, 3905, 3983, 4005, 4020, 4165, 4377, 4408, 4410, 4466, 4473, 4757, 4764, 4802, 4894, 4962, k. 1749, 2468, k.-lär 1261, k.-ni 3474, k.-nüng 939, 1006, 10171178, 1184, 1181, 4204

känglig önemli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 981

känigroşan (kny rwşn) ö. a.; Orh. Ø, BUyg. känig roşan, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1151, 1172, 1175

känt (< Soğd. k'nδ) şehir; Orh. Ø; BUyg. känd, YUyg. kânt, Türk. kent: k. 5219

kântü, kântüü → kändü

käpüz (<< Pali kappāsa) pamuk; Orh. Ø, BUyg. käpüz, YUyg. kevüz, Türk. Ø: k. 5136, 5207, 5208, 5208

kärgäk, kärgääk gerek, ihtiyaç, lüzum; Orh. kärgäk, BUyg. kärgäk, YUyg. keräk, Türk. gerek: k. 304, 909, 984, 999, 1019, 1551, 1866, 2697, 2750, 2767, 2776, 2782, 2792, 3029, 3042, 3429, 3444, 4824, k. 1005

kärgäklig gerekli; Orh. Ø, BUyg. kärgäklig, YUyg. keräklig, Türk. gerekli: k. 4675

kärgäksiz gereksiz; Orh. kärgäksiz, BUyg. kärgäksiz, YUyg. keräksiz, Türk. gereksiz: k. 74

kärgät- zarar vermek, zarara uğratmak, yok etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-imiz 2705, 2835

käril- gerilmek, uzatılmak; Orh. Ø, BUyg. käril-, YUyg. keril-, Türk. geril-: k.-ip 1988

käsgüçi dağıtıcı, ayırıcı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. kesküçi, Türk. kesici: k.-lär 5285

käsilmäk kesilme; Orh. Ø, BUyg. käsilmäk, YUyg. kesilmäk, Türk. kesilmek: k.-ii 3731, 4925

kät- → kit-

käväl yürük at; Orh. Ø, BUyg. käväl, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-läri 5171

käy gam, dert, keder, elem, acı, kahr; Orh. Ø, BUyg. käy, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-kä 3510

käyik vahşi hayvan; Orh. keyik, BUyg. käyik, kiyik, YUyg. kiyik, Türk. geyik: k. 3536, 4118, k.-lär 4727

käyiklä- vahşi hayvan avlamak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-yür 3537

käz- gezmek, yaya dolaşmak; Orh. Ø, BUyg. käz-, YUyg. käz-, Türk. gez-: k.-tingiz 2388, 3150

(//ki, //kii) (?): k. 2504, 3671, 3699

kiçä gece, akşam; Orh. Ø, BUyg. kiçä, YUyg. keçä, Türk. gece: k. 428, 1964

kiçig küçük, ufak; Budist rahip adayı; Orh. kiçig, BUyg. kiçig, YUyg. kiçik, Türk. küçük: k. 2073, 2970, 2973, 3622, 3624, 3626, 3628, 3630, 3632, 3634, 3637, 3641, 3643, 4256, 4302, 4790, 5176, kiçigi 5190, 5192, 5297, k.-kä 2589, k.-lär 5308

kiçigkiyä, kiçikkiyä, kiçikiyä ufacık, küçücük ; Orh. Ø, BUyg. kiçigkiyä, YUyg. kiçikkinä, Türk. Ø: k. 2233, k. 3505, k.-m 617

kiçirmin (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 411

kidin arka, batı, batıda; Orh. Ø, BUyg. kidin, YUyg. keyin, Türk. Ø: 2428, 5104, 5108, 5180, 5241, 5293

kidinki arkadaki, batıdaki; Orh. Ø, BUyg. kidinki, YUyg. keyinki, Türk. Ø: k. 5118

kidinus Yosıpas'ın adı; Orh. Ø, BUyg. kidinus, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 4695, 4743, 4765, k.-qa 4761

kidizçi keçeci; Orh. Ø, BUyg. kedizçi, kidizçi, YUyg. kigizçi, Türk. Ø: k. 5217

kiginç cevap, karşılık; Orh. Ø, BUyg. kiginç, kikinç, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 232, 527, 2910, 4648, 4661, 4780, 4807

kigür- sokmak; Orh. kigür-, BUyg. kigür-, kügür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5098, k.-ä 5262, k.-dilär 3510, k.-üng 1489, k.-zün 5115, 5131

kigürsüg takdim yasası, sunuş yasası (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.

öznä- itiraz etmek, karşıtını söylemek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.
4601

p

padd (?); Orh. Ø, BUyg. pad, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 3177

padsar başlangıç → *patsār* (Asmussen 1965: 204, 39 için Açk. (Far.)); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 2493

padvaxtag, padwaxtag (< Soğd. pδw'xṭq) Tanrı adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 2727, p. 138

pağ (Clark 1982: *pa* 'bağ, bukağı'+g (Ak. s. 205, 347. Açk.)); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 4533

paqırlığ → baqırlığ

par- → bar-

paşdanak koruyucu, korucu (?) (< ?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p.-i 370, p.-larin 376

paşık (< Soğd. p'şyk) milli marş, devlet marşı; ilahi; Orh. Ø, BUyg. paşık, başık, YUyg. Ø, Türk. Ø: p.-in 4458

patıl- → batıl-

päk → bäk

pärikan (pärikän < Orta Far. pryğ'n, pryk), peri; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 1835, 1840, krş. pärikän

pässak (psak << Soğd. 'ps'kh) çelenk, (Toh. psak) çiçek dizisi; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 3279 krş. psak

pcny (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 5323

pdkruk (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 1762

pğrlığ → baqırlığ

pışrun- → bışrun-

pidziwanta → *pidr* 'peder' *žiwanta* 'yaşam, hayat'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 745, 762

1149

üzüg, üzük yanlış, hatalı, ters, yalan, uydurma, sahte; Orh. Ø, BUyg. üzüg, 'üzüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ä. 3840, 4184, 4938, ä. 1389, 2063, ä.-in 4194

f

faruxii (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: f. 794

färişti → frişti

färzind → Frazend → *raymast färzind* Rāimast Frazend 'özel ad'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: f. 2491

firnibran (< prnybr'n < Skr. parinirvāna) Nirvana'nın en yüksek ve en yukarı derecesi; Orh. Ø, BUyg. frnibran, YUyg. Ø, Türk. Ø: f.-käh 3122

fişaylığ (< Skr. Visaya, Mo. *bişai* ~ *vişai* + Türk. *lığ*) anlayışlı, akıllı, duygulu, akıllı, uslu; Orh. Ø, BUyg. fişailiğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: f. 2423, 3210

fristum (prystwm) (?); Orh. Ø, BUyg. fristum, fristom, YUyg. Ø, Türk. Ø: f. 3309, 3316, 4501, 4514, 4539, 4553

frişti, friştii (< Soğd. fryšty) melek, peri, ferişte; haberci, mesajcı, kurye; Orh. Ø, BUyg. frişti, YUyg. = perişte (doğrudan EUyg.'dan değil), Türk. = Osm. ferişte (< Far.): f. 2150, 2214, 2242, 3322, 4072, 4567, f.-kä 2149, 2154, f.-lar 2249, 3361, 4623, 4625, 4976, f.-larga 639, f.-larqa 3360, 3806, 4624, f.-lär 1533, 2024, 2159, 2214, 2241, 2243, 2319, 2726, 3359, 3843, 3846, 3860, 3879, 4071, 4073, 4079, 4941, 4944, 4958, 5048, f.-lärkä 695, 5044

frnxwnty (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: f. 4295

fuğşing (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: f. 2370

g

gang (< Skr. Gaṅga) Ganj ırmağı; Orh. Ø, BUyg. gang, YUyg. Ø, Türk. Ø: g. 2099

gioargiz Mar Giorgiz 'özel ad'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: g. 2435, 2443

grıwin (~ griv) 'ruh, akıl, can'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: g. 271

guitso kişi adı < Çin. (< ?); Orh. Ø, BUyg. Guitso (Şilavanti), YUyg. Ø, Türk. Ø: g.

törü 2731

kiin → kin

kiing → king

kikşür- kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek; Orh. Ø, BUyg. kikşür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-üü 2608

kim kim; ki, o ki, öyle ki; Orh. Ø, BUyg. kim, YUyg. kim, Türk. kim: k. 44, 53, 56, 169, 191, 194, 216, 217, 219, 272, 273, 279, 335, 383, 407, 454, 542, 582, 739, 871, 873, 875, 880, 882, 898, 901, 945, 948, 978, 1049, 1057, 1072, 1091, 1102, 1137, 1144, 1151, 1155, 1171, 1174, 1201, 1204, 1215, 1217, 1219, 1265, 1294, 1363, 1393, 1395, 1451, 1572, 1638, 1693, 1774, 1788, 1852, 1858, 2112, 2181, 2290, 2447, 2629, 2669, 2906, 2921, 2939, 2953, 2968, 3001, 3004, 3473, 3476, 3479, 3485, 3531, 3536, 3542, 3543, 3547, 3551, 3566, 3570, 3571, 3745, 3747, 3758, 3793, 3905, 4027, 4110, 4431, 4682, 4716, 4803, 4882, 5043, 5166, 5276, 5276, 5278, k.-ing 3474, 4690, k.-kä 923, 924, 3529, 3542, 4803, k.-ni 1388, k.-nii 929

kin sonra, sonradan, sonraki, gelecek; Orh. Ø, BUyg. kin, YUyg. keyin, Türk. Ø: k. 119, 407, 580, 618, 1012, 1017, 1128, 1132, 1278, 1776, 2198, 2251, 2938, 3155, 3806, 3842, 4081, 4940, 5148, 5155, k.-ingä 4128, 4691, 4795, k.-intä 3238, 3313, 3378, 4638, k.-ki 4113, 5307, k.-rāk 3984, k.-tä 3235, 4891, k.-täg 3180

king geniş, bol, çok; açık (yüz hakkında); Orh. Ø, BUyg. king, YUyg. käng, Türk. Ø: k. 1304, 1911, 2888, 3832, 4864, 5038, k.-in 1772, 1775, 2219, 2238, 3712, 4068, 4847, 4907, k.-iin 2890, 4048, 4866

kinlän- dönmek, sık sık görüşmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-ürlär 3081

kinti- kaşağılamak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-yürçä 1122

kir- girmek; Orh. kir-, BUyg. kir-, YUyg. kir-, Türk. gir-: k.-äp 4803, k.-äyin 617, 3924, k.-di 3991, 5222, 5223, 5224, 5228, 5229, 5230, 5232, 5233, 5234, 5235, k.-ip 3, 486, 2975, 3935, k.-mädin 5285, k.-máz 2285, k.-mázün 5151, 5152,

k.-miş 5221, k.-mişin 5262, k.-sär 3384, 3404, 4688, 5097, 5150, k.-ti 4414, k.-tii 23, 4410, k.-ür 193, 482, 824, 979, 5129, 5184, k.-zün 1604, 1614, 5096, 5098, 5198

kirgü girme, giriş; Orh. Ø, BUyg. kirgü, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-sin 5113, 5114

kirik kirli olmak, pis olmak, pasaklı-çamurlu olmak (?); Orh. Ø, BUyg. kirik, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2418, 3205

kiriş kiriş; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. kiriş: k.-lärin 3345, 4592

kirli kirli, lekeli; Orh. Ø, BUyg. kirli, kkirli, YUyg. Ø, Türk. kirli: k. 3225

kirmäk girme; Orh. Ø, BUyg. kirmäk, YUyg. kirmäk, Türk. girmek: k.-ii 3705, 4900

kirtgün- inanmak, iman etmek; Orh. Ø, BUyg. kirtgün-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-mädimiz 2521, 2573, k.-mädin 2636, k.-sär 1567, 4822, k.-tilär 2993, k.-üng 563, k.-yük 937, k.-zünlär 3523

kirtgünç, kirtkünç inanan, inançlı, imanlı, mümin; Orh. Ø, BUyg. kirtgünç, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1191, 1252, 3224, 5294, k. 2190, 4344, 4362, k.-dä 1059, k.-in 2387, 3095, k.-tin 4550

kirtgünçlüg inançlı, dindar, iman sahibi, dinine bağlı; Orh. Ø, BUyg. kirtgünçlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 402, 418

kirtgünçsüz inançsız, imansız, dinsiz; Orh. Ø, BUyg. kirtgünçsüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3839, 4823, 4937

kirtgünmäk, kirtkünmäk inanma, iman etme; Orh. Ø, BUyg. kirtgünmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1284, k.-ingiz 1429, k. 1179, 1193, 1209, 1660, 2682, 1210

kirtkün- → kirtgün-

kirtü gerçek, hakikat; doğru; Orh. Ø, BUyg. kirtü, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 339, 463, 547, 560, 562, 564, 1135, 1284, 1691, 1759, 1779, 1789, 2520, 2570, 2633, 2658, 3225, 3225, 3777, 3857, 3939, 3962, 4117, 4127, 4174, 4178, 4180, 4183, 4817, 4955, 5010, k.-n 1355, 3466

kirü batı; Orh. Ø, BUyg. kirü, YUyg. Ø, Türk. geri: k. 352, 618, 2922, 3894, 4800, 4991

kisrā sonra, sonraki, ilerki, sonradan, (ondan) sonra, (daha) sonra; Orh. kisrā, BUyg.

kisrā, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2674

kişi, **kişii** kişi, insan, şahıs; Orh. kişi, BUyg. kişi, YUyg. kişi, Türk. kişi: k. 56, 57, 58, 60, 69, 80, 207, 209, 483, 1230, 1231, 1243, 1244, 1294, 1309, 1317, 1325, 1363, 1365, 1567, 1569, 2433, 2441, 2444, 2615, 3521, 3592, 3658, 3659, 3945, 4093, 4699, 4724, 4725, 4786, 4788, 5207, 5217, 5266, k. 1745, 2169, 2603, k.-ça 926, k.-dä 2336, k.-g 1752, 1998, 2057, 2605, 2607, 3947, k.-kä 295, 1079, 2582, 2739, 3440, 5173, k.-lär 297, 645, 966, 2077, 2171, 3026, 3176, 3662, 4016, kişilärig 938, 3061, k.-läring 1368, k.-lärkä 932, k.-ning 1026, 1228, 2430

kit- gitmek, uzaklaşmak, vazgeçmek; Orh. Ø, BUyg. ket-, kit-, YUyg. kät-, Türk. git-: k.-ipän 3340, 4587

kitär- uzaklaştırmak, gidermek, yok etmek, ortadan kaldırmak; Orh. Ø, BUyg. kiter-, YUyg. Ø (krş. köter-), Türk. gider-: k.-ürlär 3824

kizlä- gizlemek, saklamak; Orh. Ø, BUyg. kizlän-, YUyg. Ø, Türk. gizle-: k. 1744, k.-mäz 1332, k.-ng 944, k.-nng 944

kizlänçü gizli, saklı, gizil; Orh. Ø, BUyg. kizlänçü, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-ngün 941

klip → k(ä)lip

knyg (kny ~ känig roşan) 'özel ad'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. roşan 732

kny (< Soğd. känig roşan) 'özel ad'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. rwşn 3777

kop bütün, hep; bütünüyle; her türlü, çok, bir çok; Orh. köp, BUyg. Ø, YUyg. köp, Türk. Ø: k. 1713

kozün- → közün-

köçür- göçürmek, nakletmek, naklettirmek, taşımak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. köçür-, Türk. göçür-: k.-üp 5302

ködüg iş, uğraş, meşgale, uğraşılacak şey; Orh. Ø, BUyg. ködüg, küdüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-kä 2769, k.-lär 3049

köfänçlig → küvänçlig

kög gök, sema, gökyüzü; Orh. kök, BUyg. kök, kək, YUyg. kök, Türk. gök: k. 3218, k.-i 4162 bk. kök

kögmän yer adı (Sayan Dağları); Orh. kögmen, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1418

kögüz → köküz

kök gök, sema, gökyüzü; Orh. kök, BUyg. kök, kək, YUyg. kök, Türk. gök: k. 152, 160, 850, 854, 1893, 2014, 2545, 4332, 4833, k.-ii 910, k.-lärđän 582, k.-üg 2356

köklä- bağlamak, kapamak; Orh. Ø, BUyg. kökle-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-yür 1753

köküz göğüs; kalp, düşünce, fikir; Orh. Ø, BUyg. kögüz, köküz, YUyg. = köks, Türk. göğüs: k. 351, k.-i 211, k.-in 4778, k.-üg 339, k.-ümüz 390

köküzlüg göğüslü; kalpli, düşünceli; Orh. Ø, BUyg. köküzlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-üm 599, 600

köl göl; Orh. köl, BUyg. köl, YUyg. köl, Türk. göl: k. 5317, k.-ça 3995, k.-nüng 5256

köl- sarmak, bağlamak, ciltlemek; Orh. Ø, BUyg. köl-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-miş 4679

kölük araba, vasıta; bağ; Orh. Ø, BUyg. kölük, kölük, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-i 972, k.-läringä 4306

kömür kömür; Orh. Ø, BUyg. kömür, YUyg. kömür, Türk. kömür: k.-1723, k.-ii 4836

kömüş- batmak, dalmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-täçilär 1833

kön- doğrulmak, düzelmek; alevlenmek, yanmak, ateşlenmek; Orh. Ø, BUyg. köy-, YUyg. köy-, Türk. Ø: k.-tüm 1696

könçi (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-ça 696

köngül, köngl gönül, yürek, kalp; düşünce; Orh. köngül, BUyg. köngül, köngül, köngl, YUyg. köngül, Türk. gönül: k.-283, 295, 1178, 1251, 1289, 1292, 1356, 1468, 1812, 1857, 1863, 2467, 3063, 3108, 3207, 3215, 3221, 3237, 3477,

3763, 4266, 4269, 4275, 4286, 4298, 4303, 4492, 5087, 5294, k.-är 879, k.-i 1302, 1390, 2938, 2940, 3446, 3458, 3939, 4261, 4288, k.-ii 3175, k.-in 169, 1232, 1245, 1295, 1364, 1367, 1373, 1520, 1760, 2384, 2385, 2406, 2609, 2701, 2831, 3092, 3093, 3124, 3255, 3307, 3312, 4502, 4778, k.-ingä 17, 480, k.-intä 1309, 5057, k.-intäki 3145, k.-intäkii 2393, k.-lär 3252, k.-lării 3223, 3224, 3249, k.-lärin 2403, 3121, 3219, k.-tä 448, 1004, 1095, 1895, 1899, 2780, 2790, k.-täki 1898, 1552, k.-tākii 3064, 3221, k.-üg 338, 1287, k.-üm 2949, 2956, 3968, 5016, k.-ümçä 3495, k.-ümtäki 1557, k.-ümüztä 1575, k.-ümin 1441, k.-ümüz 390, 2756, 2980, 3965, 5013, k.-ümüzä 2679, k.-ümüzni 2687, 2716, k.-ün 943, 958, 1900, 2695, 2711, 2889, 2902, 3220, 3696, 4865, 4878, k.-üngüz 1561, 2861, 3188, 3191, 3450, k.-üngüzni 2959

köngüllüg kalpli, gönüllü, gönle sahip, düşünceli; Orh. Ø, BUyg. köngüllüg, kōngüllüg, köngülüg, YUyg. köñüllük, Türk. gönüllü: k. 229, 2419, 1664, 2422, 3178, 3206, 3209, 3250, 3361, 4625, k.-lärig 3160, k.-ün 1212,

köngülsüz kalpsiz, gönülsüz, düşüncesiz; Orh. Ø, BUyg. köngülsüz, kōngülsüz, kōngülsiz; YUyg. köñülsiz, Türk. gönülsüz: k.-2402, 2468, 3120

köni, köni doğru, gerçek; Orh. Ø, BUyg. köni, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 339, 1050, 1305, 1637, 3144, 3161, 3212, k. 671, 2413, 3140, k.-n 1209, 1228, 2316

könici gerçekçi, doğrucu; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 4823

köntämäk → küntämäk

köntür- doğrultmak, düzeltmek; Orh. Ø, BUyg. köndür-, köntür-, YUyg. köndür-, Türk. Ø: k.-üp 5183

könül- doğrultmak, düzeltmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-tii 2127

könürügli kızarmış, kızarık, yanmış, yanık, dağlanmış, dağlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2306

köpik köpük; Orh. Ø, BUyg. köpik, YUyg. köpük, Türk. köpük: k. 2268, k.-lări 895

köplüg şiş, şişlik, kabarma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3351, 4598

köprüg köprü; Orh. Ø, BUyg. köprüg, YUyg. kövrük, Türk. köprü: k.-i 3832, 5038, k.-üg 2393, 3145

kör → kür

(**kör///**) (?): k. 4317

kör- görmek, bakmak; Orh. kör-, BUyg. kör-, YUyg. kör- Türk. gör-: k.-älim 100, k.-ddi 1993, k.-düm 1416, k.-gäli 3280, 3286, 3412, k.-gälii 2337, 3138, k.-ginçä 3203, k.-gü 3185, k.-käli 2411, k.-mädim 1405, k.-mätin 3467, k.-mäyin 4405, k.-mäz 3475, k.-mäzlär 3176, k.-mäzün 1745, k.-miş 69, 491, 1400, 3184, 3233, 5192, k.-miştä 3214, k.-sär 59, k.-tii 27, k.-tük 4116, k.-tükin 68, k.-ü 2067, 3170, 4700, 5200, k.-ügmä 630, k.-üng 875, 4107, 4542, k.-ünglär 2884, 4860, k.-ünng 1093, k.-üp 1, 29, 443, 493, 520, 1784, 1996, 2040, 2701, 2814, 3200, 3219, 3522, 5213, 5262, k.-üpänin 1712, k.-ür 497, 688, 1128, 1133, 1813, k.-ürlär 3171, k.-üü 2023, k.-zün 914

körg → körk

körglä → körklä

körk güzellik, ihtişam, görk, görkem, görünüş; heykel; Orh. Ø, BUyg. körk, YUyg. körk, Türk. görk: k. 320, 2426, 3213, 3216, k.-i 3993, k.-ii 2337, k.-in 109, 1369, 1914, k.-ün 315, 1166, 4132, 4474, k.-üngüz 2427, k.-üngüzni 1711, 3214, 3170, 3184, k.-üngüzün 90

körkit- göstermek, işaret etmek; Orh. Ø, BUyg. körkit-, körküt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-ip 3216, k.-tingiz 2393, 2395, 3142, 3145, 3147, 3162

körklä güzel; Orh. Ø, BUyg. körkle, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3170

körklüg güzel, görklü; güzel görünüşlü; Orh. Ø, BUyg. körglüg, YUyg. Ø, Türk. görklü: k. 3413

körksüz güzel olmayan, ihtişamsız, görksüz, görkemsiz, çirkin; Orh. Ø, BUyg. körksüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3432, 4785, 4792

körmäk görme, bakma; Orh. Ø, BUyg. körmäk, YUyg. körmäk, Türk. görmek: k. 4702, k.-imiz 4158, k.-lär 902

köröksä- → körügsä-

körtkür- görünmek, göstermek; Orh. Ø, BUyg. körtkür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-ddi 2104, k.-ü 1543, k.-ür 3811

- körtkürügli** (k. ezrua t(e)ngri) görünen, gösteren (?); Orh. Ø, BUyg. körtkürügli, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1440, 2854
- körtlä** güzel, zarif, iyi, hoş, yahşi; Orh. Ø, BUyg. körtle, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 89, 108, 315, 601, 602, 1083, 1084, 1089, 1562, 1710, 1874, 1928, 2336, 3414, 3462, 3753, 3755, 3959, 4160, 4790, 5007, 5042, 5210, k.-m 611
- körträk** daha güzel; Orh. Ø, BUyg. kört (?), YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2313
- körtür-** (?) gördürmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. gördür- (?): k.-ürlär 701
- körüğ** casus; Orh. küräg, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2442
- körügsä-** görmek istemek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-yür 93
- körün-** görünmek; Orh. Ø, BUyg. körün-, YUyg. körün-, Türk. görün-: k.-ügme 631
- körüş-** görüşmek, buluşmak, karşılaşmak, biraraya gelmek, toplanmak; Orh. Ø, BUyg. körüş-, YUyg. körüş-, Türk. görüş-: k.-üp 4168, k.-ür 819
- kösıgıg** (?) (okuma yanlışı?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 747
- kötrü** → köt(ü)r-
- kötü** çatı, dam; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2211
- kötük** → ködüg
- kötür-** götürmek; yükseltmek, yüceltmek; Orh. kötür-, BUyg. kötür-, YUyg. kötür-, Türk. götür-: k.-ddii 2001, k.-mäyin 579, k.-täçii 4537, k.-ü 1596, k.-üng 1816, k.-üp 23, 3343, 4590, k.-ür 1762, 2209, k.-ürçäh 1762, k.-/// 536
- kötüt** ö. a., kişi adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3375, 4635
- kövän-** → küvän-
- kövrük** → küvrüg
- köy-** yanmak, göyünmek; Orh. Ø, BUyg. köy-, koy-, YUyg. köy-, Türk. göyün-: k.-ü 428, 1964, 3321, 4566, 4849, 5341, k.-ügürçä 198
- köyür-** yakmak; Orh. Ø, BUyg. köyür-, YUyg. köydür-, Türk. Ø: k.-äyin 4748, k.-gäy 1413, k.-üpän 1722, k.-ür 215
- köz** göz; Orh. köz, BUyg. köz, YUyg. köz, Türk. göz: k. 290, 3169, k.-i 623, k.-in 2814, k.-ingä 171, 857, 2937, 1385, k.-lär 3160, k.-üg 3241, 4535, k.-ümtä 2952, k.-ümüz 4683, k.-üngüz 4105,

közlüg gözlü; Orh. Ø, BUyg. közlüg, YUyg. közlük, Türk. gözlü: k.-lär 3329, 3351, 4573, 4598

közsüz gözsüz, gözleri görmeyen, kör; Orh. Ø, BUyg. közsüz, YUyg. Ø, Türk. gözsüz: k. 212

közün- görünmek, gözükmek; Orh. Ø, BUyg. közün-, közün-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-gäli 4166, k.-mäz 1264, k.-tilär 1170, k.-tüngüz 3241, k.-ü 1385, k.-üpän 672, k.-ür 667, 1261, 1853, 3032, k.-ürtäki 3378, 4638, k.-ürtäkih 3237, 3312

közüngü önsöz, giriş, başlangıç; ayna; Orh. Ø, BUyg. közüngü, közüngü, YUyg. Ø, Türk. (Ağızlar: gözgü, güzgü): k. 3516, k.-çä 671

kpyxy (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5249

(krikdakd(?)) (?): k. 1565

krmsuğun (< Soğd. krmšwhn) günah çıkarma, günahların affı; Orh. Ø, BUyg. krmšu ğun, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3587, 3660 krş. krmšuhn

krmsuhn, krmšuxn, krmšwhn (< Soğd. krmšwhn) günah çıkarma, günahların affı; Orh. Ø, BUyg. krmšuğun, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3272, 3736, 4930, k. 2944, k. 3264, 4538, 4541, 4544, 4549 bk. krmšu ğun

kşanti (<< Skr. ksānti, kṣānta) günahlarını söyleme, ikrar etme, tövbe, pişmanlık, günah çıkarma; sabır; Orh. Ø, BUyg. kşanti, kişanti, kşnti, kaşaanti, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3610, 3615, 3619

kuimsa (///kuimsa) < ? Çin. kadın adı/ünvanı (?); Orh. Ø, BUyg. kuimsa, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3365, 4631

kuşalapkş (Toh. kuşalapākś < Skr. kuśala-pakṣa) hayırlı iş; iyilik, nimet, ihsan; hoşluk; Orh. Ø, BUyg. kuşalapkş, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5273

kuu bir hayvan adı (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5299

küç güç, kuvvet; koruma, yardım; Orh. küç, BUyg. küç, kuç, YUyg. küç, Türk. güç: k. 622, 1221, 1704, 1897, 1928, 2217, 2243, 4038, 4073, 4378, 4420, 5132, 5149, 5186, iş k. 5280, 5284, k.-i 188, 576, 813, 830, 1219, 1870, 3869, 4091, 4581, 4967, k.-ii 2549, k.-in 183, 223, 1224, 1236, 1249, 1639, 1826, 3415, 3785, 3790, k.-ingä 543, 4438, k.-ining 3785, k.-intä 3362, 3366, 4626, 4634,

k.-läri 3258, 3362, 4626, k.-üg 5105, k.-üm 4673, 5298, k.-ümüz 3417, k.-ün 936, 1593, 1811, k.-üngüzkä 94

küçä- güç kullanmak, zor kullanmak; Orh. Ø, BUyg. küçä-, YUyg. küçä-, Türk. Ø: k.-dükintä 7

küçäd- güçlenmek, kuvvetlenmek; Orh. Ø, BUyg. küçäd-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-ip 3018, k.-sär 3058, k.-ür 3903

küçäg güçlü, kuvvetli, zorba; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1235 krş. küçäk

küçän- gayret etmek, çabalamak, çalışmak; güçlenmek, kuvvetlenmek; Orh. Ø, BUyg. küçän-, YUyg. küçän-, Türk. gücen-: k.-ip 3352, 4599

küçät- → küçäd-

küçgü güç, kuvvet; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-n 5204

küçlük, † **küçlög** güçlü, kuvvetli; Orh. küçlög, BUyg. küçlög, YUyg. küçlük, Türk. güçlü: k. 189, 197, 204, 284, 359, 637, 733, 734, 829, 844, 982, 993, 1000, 1494, 1516, 1619, 1715, 1930, 2155, 2447, 2520, 2676, 2710, 3416, 3424, 3633, 3639, 3791, 3903, 4070, 5044, k. 3408, k.-lär 879, 1168, 1339, 3805, k.-lärä 748, k.-lärän 1928, k.-ün 1226, k.-räk 3420

küçsüz güçsüz, kuvvetsiz; korumasız; Orh. Ø, BUyg. küçsüz, YUyg. küçsiz, Türk. güçsüz: k. 2883, 3176, 3933, 4859, k.-räk 3664

küd- (birini, bir şeyi) beklemek, gözlemek; kollamak, gözetmek; geciktirmek, ertelemek; Orh. Ø, BUyg. küd-, küd-, YUyg. küt-, Türk. güt-: k.-üglii 559

küdagü güvey, damat; Orh. Ø, BUyg. küdegü, YUyg. (küy oğul sözünde!), Türk. güveyi: k. 5314, 5316, k.-müz 5309, 5323

küdäz- saklamak, korumak, muhafaza etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-ing 716

küfänçlig → küvänçlig

küg ün, haber; Orh. Ø, BUyg. küg (?), YUyg. Ø, Türk. Ø: 2354, 3371, k.-i 587, 604, 2322

(kü///g) (?): k. 1566, 3371,

kül kişi adı; Orh. kül, BUyg. kül, YUyg. kül, Türk. kül: k. 2322, 2324, 2329, 3964, 4293, 4293, 4293, 5012,

kül- gülmek; Orh. Ø, BUyg. kül-, YUyg. kül-, Türk. gül-: k.-lär 1866, 4656, 4736, k.-üng 91

külüg ünlü, meşhur, şöhrətli, namdar, şanlı; Orh. külüg, BUyg. külüg, kүүлüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1315, 2365, 3635, 3668, 4284, 4521, k.-üm 602,

külüsüg → külüşüg

külüşüg gülüş; Orh. Ø, BUyg. külüşüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-in 624

kün gün, gündüz; güneş; Orh. kün, BUyg. kün, YUyg. kün, Türk. gün: k. 20, 266, 316, 598, 599, 630, 638, 731, 734, 819, 825, 832, 891, 896, 923, 1085, 1092, 1200, 1203, 1205, 1214, 1216, 1218, 1255, 1255, 1275, 1301, 1395, 1590, 1644, 1780, 1884, 1916, 1919, 2009, 2021, 2034, 2035, 2039, 2073, 2107, 2198, 2340, 2360, 2411, 2428, 2428, 2494, 2500, 2503, 2510, 2516, 2525, 2616, 2675, 2682, 2709, 2747, 2795, 2835, 2851, 2936, 3138, 3221, 3222, 3276, 3382, 3409, 3500, 3596, 3601, 3704, 3764, 3765, 3775, 3783, 3838, 3883, 3992, 4000, 4098, 4329, 4899, 4936, 4980, 5174, 5211, k.-i 3977, k.-ii 929, k.-in 1383, 2764, k.-ingä 1301, 2198, 3221, k.-gä 4555, k.-kä 347, 438, 815, 1958, 2071, 2074, 2075, 2206, 2280, 2359, 2708, 2802, 3563, 3702, 4108, 4113, 4897, k.-kii 4328, k.-lär 1273, k.-tä 2529, 2937, 3577, 3622, 3624, 3626, 3628, 3630, 3632, 3634, 3637, 3641, 3643, 3998, 5212, k.-üg 1896

künbatsıq batı, günbatısı; Orh. kün batsık, BUyg. künbatsıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-dağı 837, k.-dın 888, k.-ıngaru 887, k.-qatägi 4047

künçit (< Toh. kuñcit) susam; Orh. Ø, BUyg. künçit, YUyg. küncüt, Türk. küncü: k. 5122

kündäm (?); Orh. Ø, BUyg. kündem, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1219

küng esir, köle, kul, cariye, hizmetçi kadın; Orh. küñ, BUyg. küng, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2081, 4748

künilä- kıskanmak, imrenmek, haset etmek, günölemek; Orh. Ø, BUyg. künilä-, küünilä, YUyg. künlä-, Türk. günüle-: k.-dii 4419, k.-p 4176

- künlüg** günlük, gündelik, her günkü; her gün; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. künlük, Türk. Ø: k. işin 5197
- küntämäk** her gün, her zaman; Orh. Ø, BUyg. küntämäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1390, 3185, 3381
- kün tängri** bir ilah, güneş tanrısı, güneş; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 817, 820, 1411, 1417, k.-ça 3994
- kün tuğsuq** doğu, gündeğusu; Orh. kün tugsık, BUyg. küntuğsıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-dan 890, 4046, k.-dunqı 885
- küpçük** küçük kap, fıçı (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5158
- kür** hile, aldatma, kandırma, düzen; Orh. Ø, BUyg. kür, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. täv 541, 4293, k.-i 5178, 5208, 5208, 5224, 5226, 5227, 5230, 5236, 5237, 5238, 5239, 5240, 5244, 5251, 5261, 5264, 5265, k.-üg 3358, k.-ün 877
- kürä-** kazmak, toprağı kazımak; Orh. Ø, BUyg. kürä-, YUyg. kürä-, Türk. küre-: k.-di 5045
- küräşmək** güreşme; Orh. Ø, BUyg. (küräş-?), YUyg. küräşmək, Türk. güreşmek: k. 3444
- kürlä-** aldatmak, kandırmak (?); Orh. Ø, BUyg. kürlä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-dimiz 2614
- kürlädä** özel ad; Orh. Ø, BUyg. kürlädä, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 4287
- küs** → küz
- küsä-** istemek, dilemek, arzulamak; Orh. Ø, BUyg. küsä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-di 2232, k.-düküg 2361, k.-särlär 3240, k.-yür 93, k.-yürlär 3185
- küsän** kadın, kız; akrabalar, hısımlar; Orh. Ø, BUyg. küsän, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 3311
- küsänçig, küsänçiğ** arzu, istek, dilek; istenilen; Orh. Ø, BUyg. küsänçig, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1929, 2340, 3212, k. 2425
- küsänlig** akrabalı, hısımlı, kadınlı, kızlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5322
- küsün** güç, kuvvet; Orh. Ø, BUyg. küsün, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1986, k.-läri 3363,

4627

küsünsüz güçsüz, kuvvetsiz; Orh. Ø, BUyg. küsünsüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1985, 3933

küsüş istek, dilek, arzu; Orh. Ø, BUyg. küsüş, küşüş, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-in 2922, k.-ün 384, k.-lärii 3378, k.-lärii 4638

küsüşlüg istekli, arzulu, isteyen, arzulayan; Orh. Ø, BUyg. küsüşlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1896

küü şöhet, ün, şan; Orh. kü, BUyg. kü, k üü, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 1854

küvân- güvenmek, kibirli olmak, gururlu olmak; Orh. Ø, BUyg. küvân-, YUyg. Ø, Türk. güven-: k.-ür 3448

küvânçlig güvençli, kibirli, mağrur; Orh. Ø, BUyg. küvânçlig, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 2417, 3144

küvrüg davul, trampet; Orh. köbürgä, BUyg. küvrüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-in 2141

küy- → köy-

küyür- → köyür-

küz sonbahar, güz; Orh. Ø, BUyg. küz, YUyg. küz, Türk. güz: k. 1039, k.-i 353, 2324, k.-263, 3784

küzäd-, küzät- gözetmek, yardım etmek; Orh. küzäd-, BUyg. küzät-, YUyg. küzät-, Türk. gözet-(?): k. 2214, k.-ing 631, 640, k.-ip 2418, 3205, k.-ü 428, 1964, 4849, 5341, k.-zün 3260, 3268, k. 3173, k.-di 4523, k.-dii 3220, 3226, k.-ti 3223, k.-tii 3229, k.-mişä 3220, k.-ü 3321, 4522, 4566

küznäk akis, yansıma, yansı, gölge; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-ingä 2417, 3144

küzünç (~ közünc) görüntü; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k.-üm 602

kwmpnty (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5234

kyä küçültme eki (-cık); Orh. Ø, BUyg. kyä, kiyä, YUyg. Ø, Türk. Ø: k. 5206, 5298

I

lağzin domuz; Orh. lagzin, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: l. 120

lalan oduncu; koleksiyoncu; Orh. Ø, BUyg. lalan, YUyg. Ø, Türk. Ø: l. 5209

ligui özel ad (li gui = hui 'hikmet, bilgelik; bilgi; akıl'); Orh. Ø, BUyg. Ligui (Tutung), YUyg. Ø, Türk. Ø: L. Tutung 5267, 5269, 5271, 5279

lin (< Toh. leṃ < Skr. lena) hücre, göze; Orh. Ø, BUyg. lin, YUyg. Ø, Türk. Ø: l.-in 5277

liv (< ? Çin. li) meyhaneci; Orh. Ø, BUyg. liv, YUyg. Ø, Türk. Ø: l. 5123, 5125, 5126, 5168

lwqtw (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: l. 5305

m

ma → bk. mā 've, ise, dahi'; Orh. Ø, BUyg. ma, mā, YUyg. Ø, Türk. Ø: biz m. 4795

mağistak, mğistak Maniheist din adamlarının (papazlarının) bir sınıfı, bir bölümü; Orh. Ø, BUyg. O, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 1933, m. 1951, m.-ig 1950, krş. maxistak

man (< Çin. man) dolu, dolmuş; Orh. Ø, BUyg. man, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 4314,

manastar manastar hirz-a [mnāstār hīrz-a] 'günahlarımızı affet'; Orh. Ø, BUyg. m(a)nastar, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 412, 424, 2492, 2533, 2565, 2580, 2596, 2625, 2657, 2692, 2707, 2722, 2745, 2762, 2772, 2794, 2808, 2839, 3623, 3625, 3627, 3629, 3630, 3632, 3635, 4260, 4277, 4286, 4539, 4544, 4550, 4551

manga (ben'in datifi) bana; Orh. maṇa, BUyg. manga, YUyg. maṇa, Türk. bana: m. 381, 482, 562, 563, 1844, 2434, 2447, 2953, 3465, 4755

mangra- bağırmak; Orh. Ø, BUyg. mangra-, YUyg. Ø, Türk. Ø: m.-dı 859, m.-dı 31, m.-yu 4655, m.-yur 1875

mani Mani, Maniheizmin kurucusu; Orh. Ø, BUyg. mani, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 117, 123, 286, 306, 565, 639, 1140, 2087, 2149, 2150, 2208, 2257, 2384, 3092, 3280, 3280, 3287, 3358, 3388, 3392, 3411, 3420, 3438, 3449, 3459, 4003, 4087, 4312, 4622, 5343, 5346

manistan (m'nyst'n) manastır, keşişhane; tekke; Orh. Ø, BUyg. manistan, YUyg.

Ø, Türk. Ø: m. 3975, 5128, 5180, 5215, 5303, m.-da 5149, m.-garu 2207, m.-ig 5298, 5302, m.-lar 361, m.-lardağı 5181, m.-ning 5225, 5305, 5304, 5307, m.-qa 5174, 5198, 5208, m.-qı 5233, m.-ta 5157, 5175, 5176, 5207, 5217, m.-tağı 5097, 5131, 5195, 5209, 5261

manohmed özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 5345

mar (< Sür. Mār Amu) Maninin öğrencilerinden biri; bey, efendi; Tanrı; sahip, iye; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 123, 365, 382, 440, 449, 452, 456, 459, 472, 484, 639, 2435, 2442, 4154, 5348

mansız alçakgönüllü, mütevazı, çekingen; Orh. Ø, BUyg. mansız, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 3067, 3071

maxıstak, maxıstak (Soğd. mhystk) Maniheist din adamlarının (papazlarının) bir sınıfı, bir bölümü; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 270, m. 382, 5348, m.-a 124

mä (ymä'nin kısalmış şekli) 'da/de, dahi, bile, her ne kadar, yine, ve, ise'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: nāgü m. 5280

män ben, 1. tekil kişi adılı; Orh. män, bän, BUyg. män, mn, YUyg. män, Türk. ben: m. 113, 113, 237, 241, 416, 442, 461, 467, 488, 497, 530, 531, 547, 547, 559, 559, 564, 610, 613, 616, 618, 693, 1072, 1075, 1144, 1165, 1421, 1422, 1433, 1457, 1497, 1504, 1518, 1556, 1587, 1649, 1670, 1783, 1785, 1834, 2234, 2275, 2278, 2295, 2429, 2435, 2490, 2491, 2492, 2844, 2849, 2866, 2868, 2870, 2871, 2898, 2909, 2909, 2910, 2950, 2958, 2982, 2983, 3281, 3293, 3298, 3309, 3310, 3316, 3320, 3415, 3416, 3417, 3426, 3427, 3430, 3430, 3431, 3469, 3487, 3489, 3490, 3492, 3498, 3505, 3515, 3520, 3529, 3530, 3531, 3537, 3539, 3541, 3542, 3544, 3608, 3609, 3617, 3751, 3833, 4092, 4430, 4501, 4503, 4504, 4505, 4514, 4539, 4539, 4553, 4565, 4639, 4649, 4663, 4674, 4740, 4741, 4742, 4776, 4874, 5006, 5011, 5297, m.-i 2864, m.-ing 299, 527, 590, 592, 981, 1437, 1441, 1464, 1582, 2004, 2441, 2843, 2948, 3535, 3637, 3641, 3644, 4183, 4193, 4195, 4454, 5270, m.-innng 2, 1405

mängi, mängii sevinç, mutluluk, neşe, huzur; Orh. Ø, BUyg. mänggi, mängi,

YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 4536, m.-kâ 114, 2412, 3139, m.-kâh 3720, 4914, m.-lär 2425, 3210, 3212, m.-n 514, 1082, 2196, 3576, 3987, 4029, 4036, 4211, 4232, m.-si 2951

mängigü, mängigüü → mängü

mängilig sevinçli, mutlu, neşeli, huzurlu; Orh. Ø, BUyg. mängilig, YUyg. Ø, Türk. Ø: m.-in 3199

mängiz, mängz yüz, çehre, sima, beniz, görünüş; Orh. Ø, BUyg. mängiz, YUyg. mängiz, Türk. beniz: m. 321, m.-i 2548, m.-in 1369,

mängizligg güzel, yakışıklı, alımlı, benizli, görünüşlü; Orh. Ø, BUyg. mängizlig, YUyg. Ø, Türk. benizli: m. 881

mängizsiz çirkin, alımsız, benizsiz, görünüşsüz; Orh. Ø, BUyg. mängizsiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 1984

mängü, mängüh bengi, ebedî, ölümsüz, sonsuz, kalıcı, bakî; Orh. Ø, BUyg. mängü, YUyg. mängü, Türk. bengü: m. 99, 102, 102, 108, 111, 115, 115, 397, 420, 722, 798, 913, 950, 1135, 1588, 1648, 1692, 1697, 1769, 2154, 2179, 2180, 2301, 2347, 2371, 2469, 2483, 2850, 4437, 4438, 5320, m.-gä 2163, m.-kâ 44

mängülüg ölümsüz, bengi, sonsuz, kalıcı; Orh. Ø, BUyg. mängülüg, YUyg. mängülük, Türk. bengilik: m. 957

mängzät- benzetmek; kıyaslamak, karşılaştırmak; Orh. Ø, BUyg. mängzät-, YUyg. Ø, Türk. benzet-(?): m.-i 294

(///[mä]nigü) (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. bolzun 4855

mdman (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m.-ğa 2452

mğistkan (< Soğd./OFar. Magistak) kişi adı ; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 868

ming → mung

min çorba; Orh. Ø, BUyg. mün, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 400,

min (män) ben, 1. tekil kişi adılı; Orh. män, BUyg. min, mn, YUyg. män, Türk. ben: m. 685, m.-i 408, 1398, 1444, 1487, 1496, 1507, 1646, 1686, 2429, 2845, 2869, 2875, 2947, 2981, 3436, 3508, 3517, 3520, 3526, 4646, 4660, 4664, m.-

- däh 2891, 4867, m.-ga 225, m.-ii 562, m.-in 5161, m.-ing 4459, m.-kä 5162, m.-tä 407, m.-tin 407, 4449, 5029
- ming** bin '1000'; Orh. bɨŋ, BUyg. ming, YUyg. miŋ, Türk. bin: m. 2170, 2170, 3743, 3887, 4385, 4984, 5130
- minglig, minglik** binlik, binlerce; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. miŋliq, Türk. binli: m. 2965, m.-lär 4114
- mingü** binek atı, binek hayvanı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m.-si 5344, m.-sii 539
- mir** (Çin. mie < miet < Skr. maireya) bal; Orh. Ø, BUyg. mir, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 5322, 5336
- mitri, mitrii** (<< Skr. maitreya) Maitreya; Orh. Ø, BUyg. mitri, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 3857, 3859, 4955, 4957, m. 535, 545, 555, 558, 563
- mngwmyd** (mnḍwmyḍ) 'Manuhmed ~ Manhumed (Zieme 1975a: Açk. 375); Orh. Ø, BUyg. mngwmyd, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 3936, m. rwšn 4294
- mnkw** (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 5205
- moğuç** sihirbaz, büyücü, bağıcı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. (= mecûc) Ø: m. 2105
- mojag, mojak** (< Soğd. mwčk) öğretmen, hoca; Orh. Ø, BUyg. mojak, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 2934, m. 366, 433, 440, 449, 452, 460, 472, 484, 1953, 4085, 4280, 5099, 5162, 5163, 5165, 5188, 5302, m.-ka 456, 5178, m.-kä 5149, 5166, m.-lar 4497, m.-ning 5171
- monçuq** mücevher, kıymetli taş; Orh. Ø, BUyg. monçuk, YUyg. monçaq, Türk. boncuk: m.-lar 3016
- monqul** akla aykırı, akıl kârı olmayan, akılsız; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 3116, 3117, 3178
- mrđaspnt** → Mardaspant; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 357
- mşihā, mşixa** (krş. mişāḥa myšyh < Skr. mśyha) Mesih; İsa; Orh. Ø, BUyg. mşihā, mśyh', mişā ḥa, myšyh', YUyg. Ø, Türk. Ø (Mesih): m. 3652, m. 936
- mtripolita** mtrip-olita 'metropolit' başpiskopos, patrik, piskopos << Sür. (Nest.)

- maṭrīpōlīṭ*; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 2448
- mu** bu; Orh. Ø, BUyg. mu, YUyg. bu, Türk. bu: m. 2336, m.-nun 2262
- mu** soru eki {mI}; Orh. mu, BUyg. mu (mü), YUyg. mu, Türk. mu: m. 4664
- mun-** akılsız olmak, deli olmak; Orh. Ø, BUyg. mun-, YUyg. Ø, Türk. Ø: m.-mı 1746
- muna** işte; Orh. Ø, BUyg. muna, YUyg. mana, Türk. Ø: m. 3028, 3040, 3083
- munça** bunca, bu kadar, böylesi; Orh. Ø, BUyg. munça, YUyg. munçä, Türk. bunca: m. 35, 209, 847, 1813, 1815, 2593, 2621, 3829, 5035, 5125, 5217, m.-da 557
- munçulayu** böylesine, bu şekilde, böyle, bunca, bu kadar; Orh. Ø, BUyg. munçulaya, YUyg. munçiwala, Türk. Ø: m. 1996, 3614, 4796
- mundağ** böylesi, bu(nun) gibi, benzer, böyle; Orh. Ø, BUyg. mundağ, muntağ, YUyg. mundaq, bundaq, Türk. Ø: m. 2489 krş. muntağ
- mung** sıkıntı, dert, keder, elem, acı, üzüntü; Orh. buñ, BUyg. mung, YUyg. muñ, buñ, Türk. bun: m. 509, 2732, 3393, 3509, m.-inta 2431, m.-umuz 2702, 2753
- mungaddinçig** hayran bırakan, hayret verici; Orh. Ø, BUyg. mungadinçig, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 2103
- mungar** buna; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 293
- mungda** (?) bunda; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. bunda: m. 3401, 3824
- munluğ** sıkıntılı, üzüntülü, dertli, acılı; Orh. Ø, BUyg. munluğ, YUyg. muñluq, Türk. bunluk: m. 955, m.-larığ 2874, m.-un 1770
- mungraç** (?) (metinden anlam çıkmıyor); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 4148
- mungsuz** sıkıntısız, kedersiz, tasasız, zararsız, ziyansız; Orh. Ø, BUyg. mungsuz, YUyg. Ø, Türk. Ø: m.-un 1773, 4140.
- munı** bunu (*bu*'nun belirtme durumu); Orh. Ø, BUyg. munı, mını, YUyg. buni, Türk. bunu: m. 2398, 3028, 3116, 3153, 3193, 5162
- munta** burada; Orh. Ø, BUyg. munta, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 4268, 4300
- muntada, muntata** burdan, buradan; Orh. Ø, BUyg. muntada, muntıda, mintada, mintıda, mintın, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 1400, 1498, m. 5290

muntadan buradan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 1401, 1402

muntağ böylesi, bu(nun) gibi, benzer, böyle; Orh. Ø, BUyg. muntağ, mundağ, YUyg. bundaq, mundaq, TT Ø: m. 106, 2487, 2930, 2946, 2953, 3473, 3475, 3479, 3661, 4784, 4792

muntrumuntuz (?) → *muntr muntuz* ‘aptal, ahmak, bunak’ (*muntuz* için krş. Ş. Tekin, *Maitrismit nom bitig, 1.*, 26 Rückseite 6, Berlin 1980: 87); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 684

muntur- hataya düşmek, yanlış yola sapmak, yanılmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m.-ur 1752

murutluq manastırlı, manastıra bağlı, manastıra ait; Orh. Ø, BUyg. murutluq, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 5268, 5272

murva murva? (Asmussen 1965, Hamilton 1986: 7. 18, 61, OFar. 229, 307, < Soğd. övgü); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 2809

muyğaq erkek geyik; Orh. Ø, BUyg. muyğaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 491, 491

mü soru eki {mI}; Orh. mu, BUyg. mu, mü, YUyg. mu, Türk. mü: m. 4663, 4261krş mu

mün günah, suç, kabahat, kötü davranış; Orh. Ø, BUyg. mün, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 299, m.-gälär 697

münlüg günahlı, suçlu, kabahatli; Orh. Ø, BUyg. münlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 1387

münsüz günahsız, suçsuz, kabahatsız; Orh. Ø, BUyg. münsüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: m. 90, 99, 303, 2108

müyüz boynuz; Orh. Ø, BUyg. müyüz, YUyg. müñüz, Türk. Ø: m.-i 178

n

nağviğr (Röhrborn 1979: 77b *arvişı* yerine okuma yanlışı, → *arviş+* ı); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 845

(///nang) (?): n. 1808, 1846

narwan (?) (→ *naruan*?) karaağaç; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 5046

nä ne; Orh. nä, BUyg. nä, YUyg. nä, Türk. ne: n. 296, 457, 479, 496, 496, 521, 729, 775, 834, 869, 922, 985, 990, 1009, 1021, 1169, 1410, 1432, 1799, 1868, 1877, 2436, 2446, 2665, 2674, 2719, 2907, 2912, 3429, 3470, 3536, 4254, 4269, 4452, 4646, 4661, 4665, 4680, 4699, 4707, 4772, 4786, 4883, 5032, 5110, 5132, n.-dä 2667, 1009, n.-ddä 2671

näçä nice, ne kadar, kaç; Orh. Ø, BUyg. näçä, YUyg. näççä, Türk. nice: n. 33, 172, 2477, 2519, 2522, 2553, 2558, 2562, 2569, 2589, 2590, 2591, 2592, 2601, 2602, 2603, 2605, 2608, 2610, 2611, 2613, 2614, 2617, 2620, 2622, 2639, 2641, 2642, 2645, 2704, 2791, 2795, 2797, 2798, 2827, 2834, 3045, 3980, 3981, 4807, 5154, 5180, 5182, n.-dä 5161, n.-kä 182, n.-kätägi 3904

näçük, †näçüg nasıl, niçin, neden (dolayı); ne sebepten; Orh. Ø, BUyg. näçüg, näçük, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 3727, 4921, 1724, 1737

näçükläti nasıl, ne suretle; ne, ne kadar; Orh. Ø, BUyg. näçükläti, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 230

nägü nasıl, ne, neden; Orh. Ø, BUyg. nägü, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 3390, 4658, 5280

nägülük, †nägülüg nasıl, ne, neden, ne sebeple; Orh. Ø, BUyg. nägülük, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 4754

nälük, †nälüg nasıl, ne, neden; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 458

näng asla, hiç; Orh. näng, BUyg. näng, nng, YUyg. Ø, Türk. n. 56, 57, 171, 175, 177, 177, 180, 184, 187, 210, 214, 243, 444, 444, 518, 524, 526, 529, 540, 848, 960, 1366, 1369, 1376, 1404, 1724, 1735, 1857, 1863, 2175, 2179, 2259, 2450, 2854, 2934, 2949, 3474, 3529, 3542, 4124, 4180, 4663, 4803, 4807

nängäyük (?) ayrı; Orh. Ø, BUyg. nängäyü, nängäyük, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 1375

nätäg nasıl, ne gibi, ne şekilde, ne denli; Orh. Ø, BUyg. nätäg, YUyg. Ø, Türk. (nite-lik) Ø: n. 290, 291, 4261, 4288, 4298, 4775, 5149

ne ne; Orh. nä, BUyg. nä, YUyg. nä, Türk. ne: n. 3285, 3291

ngyny (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 4006

nıgoşak, nıgoşag → nıgoşak

nızbanı, nızbanı → nızvanı

niġoşak, niġoşaak, niġoşaq (< Soğd. nṡwš'k) dinleyici, öğrenci; Orh. Ø, BUyg. niġoşak, YUyg. Ø, TT Ø: n. 403, 419, 964, 1069, 2188, 2204, 2369, 2678, 2823, 4360, n. 4456, n. 1056, n. 4341, n.-ağ 288, n.-da 1067, n.-lar 963, 1373, 1374, 1376, 4380, n.-larığ 2924, 5328, n.-larqa 386

niġoşakanç (< Soğd. nṡwš'k'nç) dinleyici, dinleyiciler, öğrenci; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n.-lar 2205, n.-larxa 2188

niġoşakpt (< Soğd. nṡwš'kpt) öğretmen, başkan; Orh. Ø, BUyg. niġoşakpt, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 2349, 4278

nirban → nirvan

nirvan (< Toh. A/B nervâṃ < Skr. nirvâṇa) sonsuz huzur, kurtuluş; Orh. Ø, BUyg. nirvan, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 3290, n.-ığ 3256, n.-qah 2414, 3141, n.-ta 3255

niw (nev 'nyw') kahraman; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 123

niyam meditasyon, içebakış; Orh. Ø, BUyg. niyam, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 5273

nizvani, nizwani (<< Soğd. nizβan 'nyzβn') özlem, ihtiras, tutku; Orh. Ø, BUyg. nizvani, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 999, 2400, 2401, 2405, 3024, 3085, 3119, 3123, 3288, 4509, n.-lar 988, 1000, 2406, 3124, n.-ları 3076, 3204, n.-larang 991, n.-larqaa 3246, n.-qa 3118, 2400

nizvaniliğ ihtirashı, tutkulu, tutkuyla ilgili; Orh. Ø, BUyg. nizvaniliğ, nizvanilağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 4535

noğdar (Soğd. nṡ'δ' (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 1933, 1949, 1950

nom, noom (< Soğd. nwm /nom/) din, öğreti, töre, kanun, doktrin, akide, Buddha'nın verdiği vaaz; Orh. Ø, BUyg. nom, noom, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 83, 121, 335, 356, 374, 376, 639, 741, 752, 783, 1020, 1155, 1156, 1195, 1204, 1215, 1300, 1312, 1338, 1348, 1469, 1536, 1548, 1691, 1825, 2003, 2214, 2218, 2254, 2389, 2391, 2451, 2837, 2999, 3091, 3151, 3298, 3671, 3679, 3711, 3734, 3753, 3926, 3942, 4007, 4084, 4780, 4820, 4886, 4906, 4928, 5344, n. 3584, n.-ça 2759, 2787, 2833, n.-da 962, 1570, n.-ı 1804, 1808, 1831, 1874, 2250, 3380, 4080, 5042, n.-ıı 537, n.-ın 468, 649, 1945, 2105, 2119, 2574, 3354, 4618, n.-ii 720, n.-larda 1573, n.-larığ 3070, 3127, 3163, 3232,

3066, n.-larta 3227, 3228, n.-nung 2496, n.-qa 760, 942, 1074, 1832, 2353, 2650, 2724, 2731, 2734, 2764, 2826, 2947, 3002, 3793, n.-ta 2390, 3152, n.-uğ 128, 421, 702, 966, 2088, 2393, 2413, 2576, 2630, 2634, 2659, 2661, 3140, 3145, 3153, 3360, 3827, 4117, 4128, 4624, n.-un 2887, 4863

nomçu din bilginini; Orh. Ø, BUyg. nomçı, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 2826, n.-min 2638, n.-qa 544

nomla- öğüt vermek, anlatmak, (dini konuları) açıklamak, vaaz vermek; Orh. Ø, BUyg. nomla-, noomla-, YUyg. Ø, Türk. Ø: n.-p 2390, 2391, 3152, 3153, n.-sar 2636, n.-yu 3127, 3360, 4624, n.-yur 1334

nomlağ → nomluğ

nomlağma yayan, dini öğretiyi yayan, vaiz, propagandacı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n.-lar 1539

nomlamaq öğüt verme, (dinî konuları) açıklama, vaaz verme; Orh. Ø, BUyg. nomlamaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: n.-qa 1348

nomlat- anlattırmak, açıklatmak, vaaz verdirmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n.-ingız 3103, 3140, 3163

nomluğ öğretili, öğretiyile ilgili, öğretiye ait, dinî; Orh. Ø, BUyg. nomluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 2354, 3144, 3197, 5294, n.-lar 1747, n.-larta 3355, 4619

nom qutı, nom qutıh öğreti mutluluğu, dini saadet, dinle ilgili mutluluk; n. 274, 1787, 1948, n. 4537, n.-n 2144,

noş (<< Soğd. nwš < mir. 'nwš(yn), İr. anōš) hayat iksiri, abıhayat, bengisu; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n.-da 343

nštxwšty (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 5329

nwydma (nwydm') 'davet, çağrı, çağrı yazısı; kişi adı (?) (Moriyasu 1991: 76, Açk. 63a); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 1766, 5123, n.-kä 5158, 5160

nwydwx (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 5250

nwymğw (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: n. 4006

odğur- uyandırmak, hatırlatmak, teşvik etmek; Orh. Ø, BUyg. odğur-, YUyg. Ø,

Türk. = uyar-: o.-tı 130

odğuraq açık, açıkça, etraflica, ayrıntılı olarak; Orh. Ø, BUyg. odğuraq, YUyg. Ø,

Türk. Ø: o. 3194

odğuratı tamamiyle, hep; Orh. Ø, BUyg. odğuratı, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 1542

oğat- (?) kaybolmak, gözden kaybolmak, görünmemek; acele etmek; Orh. Ø, BUyg.

Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-ıp 2389, 3151

oğlağı ince, nazik, yumuşak, hassas, ince duygulu; Orh. Ø, BUyg. oğlağı, YUyg.

Ø, Türk. Ø: o. 1379, 2855

oğlan çocuk, oğul, evlat; rahip adayı genç; Orh. oğlan, BUyg. oğlan, YUyg. oğlan,

Türk. oğlan: o. 158, 1127, 5155, o.-ı 5205, 5206, o.-ıı 2462, 3188, o.-ııh 3734, 4928, o.-ının 3109, o.-ım 1142, o.-ında 1450, o.-inga 2535, 3215, o.-ları 582, o.-laringız 4557, o.-qa 4306

oğlansız çocuksuz, oğulsuz, evlatsız; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 5153

oğl-, oğ(u)l → oğul

oğrı, oğrılı hırsız, yankesici, soyguncu; Orh. Ø, BUyg. oğrı, YUyg. oğrı, Türk.

uğru: o. 3611, o. 925, o.-larning 3022

oğrınta → uğrınta

oğşa- → oqşa-

oğşağı → oqşağı

oğşat- → oqşat-

oğul çocuk, oğul, evlat; Orh. og(ı)l, ogul, BUyg. oğul, YUyg. oğul, Türk. oğul: o.

158, 176, 186, 190, 3310, 3377, 3904, 3988, 4637, 5217, 5295, 5297, 5306, 5310, 5324, o.-ça 2853, o.-ı 48, 48, 69, 546, 1399, 1421, 2229, 2234, 2852, 4008, 4887, 5215, 5216, o.-ıı 539, 547, 555, 557, 560, 1109, o.-inga 4806, o.-inta 5263, o.-qa 1753, o.-ta 5258, o.-um 3376, 4636, o.-umuz 4264, o.-ungızın 1531

oğulan, oğlan oğul, evlat; Orh. oğlan, BUyg. oğulan, oğlan, YUyg. oğlan, Türk.

oğlan: o.-ı 3626, 4084, o.-ım 870, o.-ında 1486, o.-ların 1311, 3744

oğur → uğur

oğurla- çalmak, hırsızlık etmek; Orh. Ø, BUyg. oğurla-, YUyg. oğurla-, Türk. Ø
(Ağızlar: oğurla-): o.-dım 3611

oğuz oğuz, (Yazıtlarda) bir Türk boyu, Tokuz Oguz ‘Dokuz Oğuz’; Orh. oguz, BUyg. Ø, YUyg. oğuz, Türk. oğuz: o. 2142

ol o, işaret sıfatı, bu; Orh. ol, BUyg. ol, YUyg. ol, Türk. o: o. 6, 8, 12, 20, 34, 40, 42, 49, 54, 89, 91, 98, 107, 110, 114, 141, 169, 187, 191, 193, 196, 204, 221, 226, 228, 245, 248, 250, 255, 272, 273, 279, 446, 455, 460, 469, 473, 476, 479, 482, 484, 486, 501, 512, 514, 516, 519, 520, 534, 538, 538, 542, 555, 556, 565, 581, 581, 584, 585, 664, 665, 665, 700, 726, 735, 747, 769, 807, 813, 815, 829, 833, 842, 845, 846, 856, 860, 878, 883, 886, 889, 892, 895, 898, 948, 953, 957, 962, 965, 977, 978, 980, 983, 987, 989, 1048, 1049, 1066, 1069, 1134, 1143, 1147, 1151, 1155, 1172, 1175, 1217, 1218, 1231, 1244, 1250, 1261, 1265, 1271, 1307, 1325, 1365, 1374, 1376, 1400, 1414, 1453, 1469, 1480, 1502, 1569, 1655, 1685, 1770, 1772, 1778, 1780, 1790, 1799, 1834, 1835, 1910, 1912, 1982, 1983, 2029, 2032, 2034, 2099, 2265, 2279, 2290, 2292, 2311, 2325, 2390, 2397, 2427, 2430, 2443, 2460, 2482, 2484, 2485, 2500, 2510, 2550, 2880, 2884, 2938, 2941, 2960, 2962, 2964, 2974, 2987, 2996, 3022, 3040, 3059, 3152, 3194, 3214, 3298, 3387, 3401, 3444, 3465, 3504, 3510, 3526, 3527, 3545, 3549, 3551, 3554, 3556, 3561, 3563, 3565, 3579, 3583, 3658, 3659, 3659, 3671, 3745, 3745, 3747, 3757, 3760, 3761, 3841, 3843, 3852, 3858, 3878, 3891, 3895, 3904, 3910, 3916, 3917, 3919, 3947, 4016, 4018, 4020, 4093, 4095, 4152, 4170, 4173, 4181, 4206, 4209, 4213, 4216, 4313, 4402, 4419, 4545, 4551, 4559, 4646, 4658, 4690, 4808, 4860, 4890, 4892, 4894, 4939, 4941, 4950, 4956, 4975, 4988, 4992, 5045, 5047, 5047, 5049, 5050, 5052, 5057, 5061, 5143, 5262

olar onlar, bunlar, işaret zamiri; Orh. Ø, BUyg. olar, YUyg. ular, Türk. onlar: o. 148, 2305, 2316, 2318, 2985, 2427, 3182, 3214, 3471, 3491, 3513, 3554, 3815, 4709, o.-ğaru 5053, o.-ing 691, o.-nı 3207, o.-nı 3188, o.-ning 1301, o.-qa

2088, 2427, 3214, 3250, 3469, 3483, 3503, 3566, 5055

olayu → ulayu

olğurt- oturtmak, yerleştirmek; Orh. olğurt-, BUyg. olğurt, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-ur 674, 1728

olınçığ (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 2408, 2421

oloqma → *ol oq ma* (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 651

oltur- oturmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. oltur-, Türk. otur-: o.-up 656

olur- oturmak, ikamet etmek, tahta çıkmak; Orh. olur-, BUyg. olur- YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 1002, 4019, 4893, o.-alım 624, o.-ayın 467, o.-dı 2976, 4705, 5057, o.-dum 2982, o.-mış 4804, o.-sar 1082, 3405, 3935, 5146, o.-tı 4411, o.-u 1912, 1923, 2783, 2788, 3997, o.-ung 471, o.-up 2759, 2778, 5273, o.-ur 824, 3548, o.-uu 1904, o.-zun 5128, 5148, 5274

olurd- → olurt-

olurğu yer, mahal, konum; meydan, alan; Orh. Ø, BUyg. olurğu, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-sin 3746

olursuq oturma, oturuş; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 2748, 2775

olurt- oturtmak, tahta çıkartmak, ikamet ettirtmek; Orh. olurt-, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. otur-: o.-mayın 1501

oluruğma oturan; Orh. Ø, BUyg. oluruğma, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 2495, 2505, 2518

on on; Orh. on, BUyg. on, YUyg. on, Türk. on: o. 152, 160, 853, 2013, 2069, 2438, 2544, 2555, 2599, 2624, 2693, 2703, 2821, 3356, 4109, 4620, 5121, 5222, 5245, 5245, 5248, 5265

on- iyileşmek; Orh. Ø, BUyg. on-, YUyg. Ø, Türk. on-: o.-ar 518, 524, 526, o.-arlar 517, o.-maz 524, 526, 529

onar onar; Orh. Ø, BUyg. onar, YUyg. Ø, Türk. onar: o. 2999

ong on 'sağ'; *ongınta* 'sağında' (< ong+ınta); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. ong, Türk. Ø: o.-ınta 131

ongın → ong

ongjın (< Çin. wang jen) cüce, cin, şeytan; Orh. Ø, BUyg. ongjın, YUyg. Ø, Türk.

Ø: o.-lar 3180

ongtun, ontun sağ; Orh. Ø, BUyg. ontın, ondın, ontun, YUyg. ongdin, Türk. Ø: o. 1033, 1034, 1037, 4060, o. 1907, o.-ınta 1030, 1040, 1043

onunç onuncu; Orh. onunç, BUyg. onunç, YUyg. oninçi, Türk. onuncu: o. 1286, 2708

ool → ol

oon → on

oot → ot I

oot → ot II

ootacı → otaçı

ooz- → oz-

oprı çukur; Orh. Ø, BUyg. oprı, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 1728

opu (?) kasırğa; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-ça 3081

oq (krş ök) pekiştirme edatı; Orh. ok, ök, BUyg. oq, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 250, 3056, 3078, 3453, 3484, 3491, 3528, 3563, 3614, 5062, 5276

oqı- okumak, öğrenmek, yüksek sesle okumak; çağırmaq, davet etmek; Orh. okı-, BUyg. oqı-, YUyg. oqu-, Türk. oku-: o. 2254, 5063, o.-dı 1398, 1406, 4707, o.-ğalı 3690, o.-ğlı 742, o.-mış 1188, o.-p 5201, o.-sar 408, o.-tım 415, o.-yu 406, 421, o.-yur 1421

oqımaq okuma, öğrenme; çağırma, davet; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. oqumaq, Türk. okumak: o.-inga 1351

oqış- karşılıklı okumak, öğrenmek, birbirini çağırmaq, davet etmek; Orh. Ø, BUyg. oqış-, YUyg. oquş-, Türk. Ø: o.-urlar 73

oqıt- okutmak; Orh. Ø, BUyg. oqıt-, YUyg. oqut-, Türk. okut-: o.-mış 1138, 1987, o.-ıp 2402, o.-tingız 2393, 2420

oqşa- benzemek; Orh. Ø, BUyg. oğşa-, oqşa-, YUyg. oxşa-, Türk. okşa-: o.-yur 161, 1255, o.-yurlar 4242

oqşağı ince, nazik, yumuşak, hassas, ince duygulu, nazlı; Orh. Ø, BUyg. oqşağı, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 2233, 5309

oqşat- benzetmek, karşılaştırmak; Orh. Ø, BUyg. oqşat-, YUyg. oxşat-, Türk.

okşat-: o.-ı 1326, o.-maz 1376

or (?) taht, kale; Orh. Ø, BUyg. or, YUyg.Ø, Türk. or: o.-lar 3164

or- → ur-

ordduu → ordu

ordu, orduu karargah, saray, köşk; Orh. ordu, BUyg. ordu, YUyg. orda (< Mo.), Türk. ordu: o. 819, 1395, 2494, 2504, 3782, o. 2517, o.-dağı 5173, o.-ğ 3889, 4986, o.-ğa 401, 417, o.-ğaru 2008, o.-lardan 3742, o.-larning 3783, o.-sı 817, o.-singa 817, 823, o.-singaru 1836, o.-sinta 4479, o.-sintan 820, o.-sintağı 814, o.-ta 304

ordukänt bir şehir adı, Uygurların başkenti; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 355, 368

orğaqlı oraklı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 1042

orna- yerleşmek, oturmak, sığınmak, bulunmak, yerleşmiş bulunmak; Orh. Ø, BUyg. orna-, YUyg. orna-, Türk. Ø: o.-zun 2240, 4070

ornağ, ornag, yer, bölge, arazi, semt, oturulacak yer; taht; Orh. Ø, BUyg. ornağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-u 1253, o.-ı 5345, o.-ları 3760

ornağlığ sağlam, dayanıklı, kuvvetli, canlı, dinç, berk; Orh. Ø, BUyg. ornağlığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-lar 1338

ornağsız kararsız, huzursuz, rahatsız, kaygılı, endişeli, döneke; Orh. Ø, BUyg. ornağsız, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 1356

ornan- yerleşmek, oturmak, (bir yere) konmak, yurt tutmak; Orh. Ø, BUyg. ornan-, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-gusı 357, o.-ıp 3749, o.-maz 2949, o.-mış 1343, 4826, o.-u 1905, o.-ur 3938, o.-zun 1931, 3804

ornanmaq yerleşme; kalma, ikamet; sığınak, barınak; Orh. Ø, BUyg. ornanmaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-ı 1926, 2367

ornaş- yerleşmek, oturmak, sığınmak; Orh. Ø, BUyg. ornaş-, YUyg. ornaş-, Türk. Ø: o.-ğuşı 2451

orn → orun

ortu orta, ara, merkez; Orh. ortu, BUyg. orta, ortu, YUyg. orta, Türk. orta: o.-da 892, o.-dun 897, o.-sın 3750, 3762, o.-singaru 5068, o.-sinta 2146, 4487, o.-sintäg 3746, o.-ta 3229, 3253

ortun ortadaki; Orh. Ø, BUyg. ortun, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 3499

ortuqluğ arkadaşlık, ortaklık (-ğ → -k ? Clauson 1972: 211 ile krş.); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. ortaqlıq, Türk. ortaklık: o.-u 114

orun yer, konak, merhale, mevki, orun; Orh. Ø, BUyg. orun, YUyg. orun, Türk. Ø: o. 4221, o.-ı 1253, o.-inga 1377, 4225, o.-inta 1920, 2689, o.-intäg 3746, o.-ları 3760, o.-larta 4631, o.-lartın 3228, o.-qa 1136, 1912, 3102, o.-ta 1922, 3199, 3233, o.-taqılar 3193, o.-uma 2982

orunçaq → urunçaq

orunçaqlığ → urunçaqlığ

orung → urung

oruq yol, patika; keçi yolu; cadde, sokak; Orh. oruk. BUyg. oruq, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-a 1136, o.-unguz 3114, 3135, o.-unguznı 3112

os- → oz-

oşırmaşm (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 2442

ot I ateş; Orh. ot, BUyg. ot, oot, YUyg. ot, Türk. od: o. 44, 198, 214, 249, 251, 256, 669, 774, 995, 1186, 1190, 1394, 1754, 1976, 2539, 4447, 5027, o.-ça 3080, o.-da 4088, o.-qa 75, 2562

ot II ot; Orh. Ø, BUyg. ot, oot, YUyg. ot, Türk. ot: o. 1819, 2401, 3119, 4135, o.-uğ 2820

ot III ilaç, deva ; Orh. Ø, BUyg. ot, YUyg. Ø, Türk. ot: o.-ın 172, 690, 4761, 5201, o.-ta 1814

ota- tedavi etmek, iyileştirmek, şifalandırmak; Orh. Ø, BUyg. ota-, YUyg. Ø, Türk. ota-: o.-yu 173

otaçı hekim, doktor; Orh. Ø, BUyg. otaçı, YUyg. otaqçı, Türk. otacı: o. 172, 4761, 5201, o.-lar 5215, 5218, o.-sız 1459

otaçılıq hekimlik, doktorluk; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. otacılık: o.-ı 358

otluğ ateşli, kızgın, harareтли; parlak, cilalı, pırıl pırıl; Orh. Ø, BUyg. otluğ, ootluğ,

YUyg. otluq, Türk. Ø: o. 728, 774

otung odun, yakacak odun; Orh. Ø, BUyg. otung, YUyg. otun, Türk. odun: o. 5211,

5212, o.-ın 5213, o.-uğ 198, 214, 995

otungçı oduncu; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. otunçı, Türk. oduncu: o.-larning 5212, o.-

çılar 5209

otungla- odunlamak ??; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-yu 1719

otuz otuz '30'; Orh. otuz, BUyg. otuz, YUyg. ottuz, Türk. otuz: o. 811, 1535, 2128,

3913, 5130, 5175, 5175, 5264, o.-da 2840, o.-qa 818, 827

otuzunç otuzuncu; Orh. Ø, BUyg. otuzunç, YUyg. ottuzinçi, Türk. otuzuncu: o. 120

oxı- → oqı-

oxız- → (?) okıs- (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o.-arsarlar 422

oxşa- → oqşa-

oxşa ğu → oqşa ğu

oxut- → oqıt-

oyna- şarkı söylemek, Türkü çağırmaq; oynamak, çalmak; Orh. Ø, BUyg. oyna-,

YUyg. oyna-, Türk. oyna-: o.-mış 4763, o.-sar 3956, 5004, o.-yurlar 3951, 4999

oyun şarkı, melodi, müzik; Orh. Ø, BUyg. oyun, YUyg. oyun, Türk. oyun: o. 3951,

3955, 4763, 4999, 5003, o.-ça 81, o.-ta 3953, 5001, o.-un 2966, 2974

oyunçı şarkıcı, mızıkacı, çalgıcı, dansçı; Orh. Ø, BUyg. oyunçı, oyunçı, YUyg.

oyunçı, Türk. oyuncu: o.-lar 4762, o.-ngızgaru 3948, 4996

oz- kurtulmak, serbest olmak, serbest hale gelmek; Orh. oz-, BUyg. oz-, oğ-, YUyg.

oz-, Türk. Ø: o. 5029, o.-a 3597, o.-amaz 3915, o.-ğay 3667, 4202, o.-qalı 3215, o.-qalıh 3234, o.-quluq 3228, o.-tı 2133, o.-tılar 3224, o.-tumuz 1944, o.-up 3373, 4632, o.-zunlar 3256

ozaqı evvelki, önceki, bundan önceki, ondan önceki, eski; Orh. Ø, BUyg. ozaqı,

ozaqı, YUyg. ozaqı, Türk. Ø: o. 66, 1143

ozğü kurtulmuş, serbest; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 716, 2390, 3152,

3231

ozğur-, ozqur- kurtarmak, kaçırmak; Orh. Ø, BUyg. ozğur-, ozğır-, YUyg. Ø, Türk.

Ø: o.-tunguz 3136, 3208, o.-ung 1449, o.-tunguz 3157, 3159, o.-ung 1484

ozqu → ozğu

ö

ö- düşünmek; Orh. ö-, BUyg. o, öö-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-yü 609, 613, 1383, ö.-yür 1350, ö.-yürmân 612

öç öç, intikam, hınç; Orh. Ø, BUyg. öç, oöç, YUyg. öç, Türk. öç: ö. 1791, 2365, 3087

öçäş- kavga etmek, çekişmek, dalaşmak, atışmak; savaşmak, çarpışmak; Orh. Ø, BUyg. öçeş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-gäli 1274

öçäşçi kavgacı, dövüşçü; savaşçı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-lärtä 3355, 4619

öçäşmäk kavga etme, çekişme, dalaşma, atışma; savaşma, çarpışma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 989, 3428, 3443

öçüg → üçük (Ölmez 1992: 47-52)

öçür- söndürmek, yok etmek; Orh. Ø, BUyg. öçür-, YUyg. öçür-, Türk. Ø: ö.-ür 1754

öd, ödd I → üd

öd, ödd II → üt

(öd////) (?): ö. 2155, 2158

öddlä- → ütlä-

öddür- → üdür-

ödlüg → üdlüg

ödrül- → üdrül-

ödsüz → üdsüz

ödün → üdün

ödün- → ötün-

ödür- → **üdür-**

ödürl-, ödür(ü)l- → **üdrül-**

ödürtlög → **üdürtlög**

ög I anne; Orh. ög, BUyg. ög, YUyg. Ø, Türk. (öksüz!): ö. 790, 4386, ö.-ça 4381, ö.-i 167, 4805, 5347, ögii 1993(?), ö.-lärin 1585, ö.-ümin 4503

ög II akıl, düşünce, us; Orh. Ø, BUyg. ög, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 142, 147, 282, 821, 1148, 1226, 1229, 1250, 1584, 1810, 2351, 3701, 3763, 3772, 4448, 5028, ö.-in 1231, 2406, 3124, ö.-lärin 3120, ö.-ümüzni 2472

ög III → **ök**

ög- övmek, methetmek; Orh. ög-, BUyg. ög-, YUyg. Ø, Türk. öv-: ö.-ä 3186, 3257, 3281, 3288, 3293, 3298, 3689, ö.-älim 630, ö.-är 1012, 1015, 2278, 3448, ö.-äy 3857, 4955, ö.-ärlär 2314, ö.-mäzkän 3902, ö.-mişlär 1867

ögän dere, su yolu, ark; Orh. Ø, BUyg. ögän, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. käsgüçilär 5285.

ögä meşhur, şöretli(?); Orh. Ø, BUyg. ögä, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-kä 2352

ögäk (ökäk) anlaşılabilir, anlaşılır; Orh. Ø, BUyg. ögäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 168

ögdi övme, methetme, pohpohlama, övgüsünü yapma; Orh. Ø, BUyg. ögdi, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-kä 5193

ögdir, ögddir övgü, medih; methiyecilik; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 2341, 2342, 2343, ögdir 272, 1513, 2330, 2332, 2351, 2357, 3498, 3514, 3544, 3768, ö.-lär 2327

ögir- sevinmek, hoşnut olmak, memnun olmak, yüzü gülmek, neşelenmek, açılmak; Orh. Ø, BUyg. ögir-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-ä 1895, ö.-di 2968, ö.-zün 719

ögirmäk sevinme, sevinç, neşe; Orh. ögir-, BUyg. ögirmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 375, 2968

ögitmiş (<? ög-i-t-?, krş. Suv. 615. Nadelyayev 1969: 380a) övme, methetme?, BUyg. ögit-?, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 786, 1608, krş. ögütmiş

ögläntür- aklını başına toplatmak, kendine getirmek; Orh. Ø, BUyg. ögläntür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-üng 1476

ögli düşünen, ruhlu; Orh. Ø, BUyg. ögli, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 940, 965, 1340,

1480, ö.-lärin 1460, ö.-lärkä 2856, ö.-singä 939

ögmäk övme, methetme, takdir etme; Orh. Ø, BUyg. ögmäk, YUyg. Ø, Türk.

övmek: ö. 3801, ö.-ingizkä 1428

ögrän- öğrenmek, çalışmak, okumak, tahsil etmek; Orh. Ø, BUyg. ögrän-, YUyg.

ögen-, Türk. öğren-: ö.-ip 14, ö.-mişin 29

ögrinç → ögrünç

ögrünç sevinç, neşe, mutluluk, memnuniyet; zevk; gönül ferahlığı; Orh. Ø, BUyg.

ögrünç, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 2967, 4169, ö.-ün 3807

ögrünçlig → ögrünçlög

ögrünçlög sevinçli, kıvançlı, mutlu; Orh. Ø, BUyg. ögrünçlög, YUyg. Ø, Türk. Ø:

ö. 103, 1713, ö.-in 642

ögrünçü sevinç, kıvanç, mutluluk, neşe; Orh. Ø, BUyg. ögrünçü, YUyg. Ø, Türk.

Ø: ö. 125, 913, 1132, 1439, 2237, 2992, 3532, 3543, 3557, 3773, 4029, 4063, 4067, 4536, 5321, ö.-kä 3720, 4914, ö.-müz 2962, ö.-n 329, 1082, 1136, 1960, 2196, 2312, 2315, 2974, 3575, 3800, 4164, 4211, 4651, ö.-si 4125, ö.-ün 4357

ögrünçülän- sevinmek, hoşnut olmak, memnun olmak, yüzü gülmek, neşelenmek,

‘açılmak’; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-ti 2964

ögrünçüläsmäk karşılıklı sevinme, memnun olma, hoşnut olma, neşelenme; Orh.

Ø, BUyg. ögrünçüläş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 3564

ögrünçülög sevinçli, neşeli, sevinç dolu, sevinen, hoşnut, memnun; Orh. Ø, BUyg.

ögrünçülög, ögrünçülög, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 17, 111, 1868, 2962, 3446, 3458, 3810, 3951, 3979, 4999, ö.-in 1869, ö.-ün 1237

ögsüz akılsız, ussuz, beyinsiz, anlayışsız, idrak edemeyen; Orh. Ø, BUyg. ögsüz;

YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 16, 64, 866, 2402, 2467, 2474, 3120, 3789, ö.-çä 2153

(///ögü///) (?): ö. 1466

ögülög düşünüşte olan, düşünülen; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 1528

öğün- methetmek, övmek, övünmek ; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. öğün-,

övün-: ö.-tilär 712, ö.-ür 2491

ögür hara, sürü; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 2303

öğüt- övmek, methetmek; Orh. Ø, BUyg. öğüt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-m[iş] 1703

öğütmiş (< ? ög-i-t-?, krş. Suv. 615. Nadelyayev 1969: 380a) övme, methetme;
Orh. Ø, BUyg. öğütmiş, öğitmiş, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 349, 787, 788, 793,
1147, 1300, 1571, 1616, 2154, 2852, 4356

ögüz → ügüz

ök pekiştirme edatı; Orh. ök, ok, BUyg. øk, ök, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 335, 1425,
1859, 3183, 3910

ök → ög

ök- → ög-

ökmäk → ögmäk

ökün- pişman olmak; Orh. ökün-, BUyg. ökün-, YUyg. ökün-, Türk. Ø: ö.-mäsär
2292, ö.-nmiş 3614, ö.-ü 4538, 4549, ö.-üp 3619, 4541, ö.-ür 2655, ö.-ürbiz
2578

öküngü pişman olma, pişmanlık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-g 3249

ökünkü → öküngü

ökünmäk pişman olma; Orh. Ø, BUyg. ökünmäk, YUyg. ökünmek, Türk. Ø: ö.
3319, 3598, 4564

öküz öküz; Orh. Ø, BUyg. öküz, YUyg. öküz, Türk. öküz: ö.-üg 927

öl rutubetli, nemli, yaş, ıslak; Orh. Ø, BUyg. öl, YUyg. höl, Türk. Ø (Ağızlar: öl): ö.
2560, 2818, 4090, 4202, 4727

öl- ölmek; Orh. öl-, BUyg. öl-, YUyg. öl-, Türk. öl-: ö.-gäy 1413, ö.-m.. 921, ö.-mä
1401, ö.-mäs 951, 1724, 1735, ö.-miş 2132, 4482, ö.-ti 3539, 5065, ö.-ü 1754,
ö.-üp 3021, ö.-ür 979, 2525, 3990, 4429, ö.-yür 2267

ölmäk ölme; Orh. Ø, BUyg. ölmäk, YUyg. ölmäk, Türk. ölmek: ö. 947, 3908, 4151,
4151, ö.-dä 4482, ö.-i 652, ö.-ii 4452, 5032, ö.-in 67, 2133, ö.-kä 482

ölmäklig ölümlü, fani; Orh. Ø, BUyg. ölmäklig, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 4533

ölüg ölü, ceset, kadavra, leş; Orh. ölüg, BUyg. ölüg, YUyg. ölük, Türk. ölü: ö. 3, 8,
25, 1583, 3789, ö.-kä 7, ö.-üg 5, 318, 1153

ölüm ölüm, vefat; Orh. Ø, BUyg. ölüm, YUyg. ölüm, Türk. ölüm: ö. 689, 920, 929,

1030, 1383, 2280, 3654, 4552, ö.-intä 3239, 3314, ö.-kä 3985, 4546

ölümlüg ölümlü; Orh. Ø, BUyg. ölümlüg, YUyg. ölümlük, Türk. ölümlü: ö. 1270

ölür- öldürmek; Orh. ölür-, BUyg. ölür-, YUyg. = öltür-, Türk. = öldür-: ö.-äyin 5060, ö.-di 230, ö.-dilär 246, ö.-dümüz 2592, 2612, ö.-gäli 1875, 3519, ö.-gäy 2924, ö.-gäylär 2920, ö.-mäzün 2058, ö.-miş 3025, ö.-sär 2480, 3989, ö.-tüm 3006, ö.-üp 2648, ö.-ür 43, 218, 931, 2481

ömäk düşünme, sanma; Orh. Ø, BUyg. ömäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 1004

ön- → ün-

öng renk, güzellik; şekil; Orh. Ø, BUyg. öng, YUyg. öñ, Türk. Ø: ö. 1142, 1599, 1986, 4115

öngäd- iyileşmek, şifa bulmak, hastalıktan kalkmak, onalmak; Orh. Ø, BUyg. öngäd-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-mişin 4762, ö.-ürlär 4017

öngäddtür- tedavi etmek, iyileştirmek, şifalandırmak, onaltmak; Orh. Ø, BUyg. öngäddtür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-ti 4445, 5025

öngdün doğu, ön, öndeki, önde; Orh. öñdün, BUyg. öngdün, öng'dün, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 5241, 5289, 5301

öngdünki doğudaki, öndeki, ilerde, ön tarafta, başta; Orh. Ø, BUyg. öngdünki, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 5288

öngäd- şifa bulmak, şifa vermek, şifalandırmak, iyileşmek; Orh. Ø, BUyg. öñäd-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-máz 4534

öngi, öngii başka, diğer, değişik, farklı, ayrı; ilk, birinci, önceki; Orh. Ø, BUyg. öngi, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 1403, 2499, 2509, 2933, 2978, 3845, 4943, 5161, ö. 2404, 2426, 2529, 2548, 3122, 3213, 3258, 3258, ö.-din 3482, ö.-ngärü 3511, 3555, 3569, ö.-ngüzdä 1458, ö.-ningä 247, ö.-ntä 3546, 3548, ö.-sii 1187

önglög, önglök renkli, şekilli, (...) görünüşüne sahip, dış görünüşlü; Orh. Ø, BUyg. önglög, önglig, YUyg. öñlök, Türk. Ø: ö. 3758, ö. 2346

öngrä önce, daha önce, eskiden, evvelce; Orh. öñrä, BUyg. öngrä, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 2665, 3918, 4789,

öngräki, öngräkii önceki, daha önceki, evvelki; Orh. öñräki, BUyg. öngräki, YUyg.

Ø, Türk. Ø: ö. 1277, ö. 1103

öngsüz renksiz, güzel olmayan, şekilsiz; Orh. Ø, BUyg. öngsüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 1984

öngtün önde, ileride, ileriye; Orh. Ø, BUyg. öngtün, öngdün, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 2428, 3893, 5106, 5116, 5180

öngtünki doğudaki; Orh. Ø, BUyg. öngtünki, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 5110, 5118

öngü, öngüü → öngi

önkät- → öngäd-

önlä- → ünlä-

öpäl- yanmak, tutuşup yanmak, ateşlenmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-ür 3080

öpkä öfke, hiddet, hışım, hırs; Orh. Ø, BUyg. öpkä, YUyg. öpkä, Türk. öfke: ö. 3038, 3050, 3076, 3084 krş övkä

öpügsä- öpmek istemek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-yürmän 614

öpün- hücum etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-üü 928

öqıt- → oqıt-

ör- I yükselmek, (topraktan) çıkmak, bitmek, yetişmek; Orh. ör-, BUyg. ör-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-ärçä 202, ö.-müz 178, 3915, ö.-müzçä 1125

ör- II → ür-

örän- → örtän-

örgädtür-, örgätdür- (?) öğretmek, öğretmenlik yapmak, ders vermek; terbiye etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-üng 1463, ö.-ügli 1460

örgän- → ögrän-

(örgän//) (?): ö. 4243

örki → örki

örgin, örgün taht; Orh. Ø, BUyg. örgin, örgün, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 1904, 1922, 1925, 2976, 4377, ö.-i 1978, ö.-ning 3745

(örinç//) (?): ö. 4222

örit- yükseltmek, beslemek, yetiştirmek; Orh. Ø, BUyg. örit-, örit-, YUyg. Ø, Türk.

- Ø: ö.-ip 5294, ö.-täçi 3307
- örki** yüce, yüksek; Orh. Ø, BUyg. örki, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 2216, 4034
- örküçlänmäk, örküçlänmäkk** dalgalanma, kabarma, sallanma; Orh. Ø, BUyg. örküçlänmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-ig 887, ö. 900
- örlät-** kızdırmak, rahatsız etmek, üzme; Orh. Ø, BUyg. örlät-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-sär 3946, ö.-ür 2406, 3124
- örlük** → ürlüg
- örtä-** yakmak, kundaklamak, ateşe vermek; Orh. Ø, BUyg. örtä-, örtä-, YUyg. örtä-, Türk. Ø: ö.-yür 45, 215, ö.-yürçä 997
- örtän** ateş, alev, yalın; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. kä 75
- örtän-** yanmak, tutuşmak, ateşlenmek; Orh. Ø, BUyg. örtän-, YUyg. örtän-, Türk. Ø: ö.-gäy 728, 773, 1413
- (örtän//)** (?): ö. 3328, 4572
- örtüg** örtü, başlık, serpuş; Orh. Ø, BUyg. örtüg, ürtüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 816
- örtük** → örtüg
- örtür-** yükseltmek, çıkarmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-ürçä 157
- örüg** → ürüg
- örüng** → ürüng
- ös** → öz
- ös-** üfürmek, ateşi üfleme, nefesleme; Orh. Ø, BUyg. ös-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-är 2442
- öt** → üt
- öt-** geçmek, varmak, ulaşmak; Orh. Ø, BUyg. öt-, öť-, YUyg. öt-, Türk. Ø: ö.-miş 362, 363, ö.-mişning 4657, ö.-ti 4788
- ötä-** ödemek, para vermek; Orh. Ø, BUyg. ötä-, YUyg. Ø, Türk. öde-: ö.-yür 3028
- ötäg, ötäk** (< öte-g) bedel, karşılık; Orh. Ø, BUyg. ötäg, ötäk, YUyg. ötäk, Türk. Ø: ö. 3027, 3088, ö.-i 2085, ö.-in 70
- ötägçii** borçlu, verecekli; Orh. Ø, BUyg. ötägçi, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 2594, 2811
- ötämäk** ödeme; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. ödemek: ö.-lärii 3089

(//ötilär) (?): ö.-lär 3556

ötig → ötüg

ötkür- anlatmak, açıklamak, nüfuz etmek; Orh. Ø, BUyg. ötkür-, ötgür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-ü 4550

ötlä- → ütlä-

ötmäk ekmek; Orh. Ø, BUyg. ötmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 3501, 3503, ö.-äng 959

ötmäkçi ekmekçi; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-lärig 5145

ötrü, ötrüü sonra, -DEn dolayı, bunun üzerine; Orh. ötrü, BUyg. ötrü, ötrüü, YUyg.

Ø, Türk. Ø: ö. 8, 40, 61, 64, 65, 164, 190, 309, 440, 446, 452, 469, 472, 476, 494, 501, 519, 554, 852, 886, 892, 1225, 1232, 1238, 1323, 1397, 1405, 1414, 1787, 1792, 1801, 1838, 1843, 1861, 2021, 2186, 2210, 2667, 2672, 2917, 2961, 2963, 2964, 2989, 2994, 3391, 3433, 3446, 3456, 3469, 3486, 3492, 3502, 3507, 3513, 3517, 3539, 3545, 3552, 3560, 3659, 3841, 3858, 3903, 4001, 4002, 4174, 4189, 4372, 4419, 4703, 4781, 4793, 4939, 4956, ö. 29

ötrül- → üdrül-

ötsüz → ütsüz

ötüg, ötük dilek, istek, rica; Orh. ötüg, BUyg. ötüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 1612, ö. 2287, ö.-i 975, 5221, ö.-kä 5150, 5306, ö.-lär 106, ö.-ümüz 2718, 4104, 4258, 4285

ötügçi ricacı, rica eden, yalvaran; Orh. Ø, BUyg. ötügçi, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 2450

ötükän yer adı (Göktürklerin devlet merkezi); Orh. ötüken, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 1897, 1923, 5248, ö.-täki 121

ötün- arz etmek, rica etmek, bildirmek; sormak; söylemek; Orh. ötün-, BUyg. ötün-, ötüñ-, YUyg. ötün-, Türk. Ø: ö. 1668, ö.-älim 1760, 1767, ö.-dilär 2990, ö.-gäy 106, ö.-sär 2434, ö.-ti 1782, 1845, 2232, 2287, 2440, 2943, 2944, 3390, 3412, ö.-tilär 2991, ö.-ü 1586, 1901, 3320, 4260, 4286, 4303, 4324, 4539, 4565, ö.-ür 638, 1518, 1523, 1649, 2150, 2153, 2156, 2492, 2532, 2564, 2579, 2596, 2625, 2656, 2721, 2744, 2762, 2772, 2793, 2808, 2839, 3657, 3736, 4930, ö.-ürbiz 2692, 2706, 3648, ö.-ürmän 1435, 1456, ö.-zünlär 5153

ötünmāk arz etme, bildirme, dileme, rica etme; Orh. Ø, BUyg. ötünmāk, YUyg.

ötünmek, Türk. Ø: ö. 2781

ötür- (?) öğretmek, anlatmak, ders vermek; Orh. Ø, BUyg. ötür-, YUyg. Ø, Türk. Ø:

ö.-tüngüz 2404, 3122

ötürü bundan (ondan) sonra, sonradan, arkasından, bunun üzerine; Orh. Ø, BUyg.

ötürü, YUyg. Ø, Türk. Ø (ötürü?): ö. 4176

ötvī yarma, delme, geçme; Orh. Ø, BUyg. ötvī, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö. 595, 597

övkä, öwkä öfke, hiddet; Orh. Ø, BUyg. övkä, YUyg. Ø, Türk. öfke: ö. 1266, 3119,

3944, ö. 3057

öz öz, kendi; Orh. öz, BUyg. öz, YUyg. öz, Türk. öz: ö. 232, 238, 272, 342, 482,

605, 612, 614, 722, 746, 790, 854, 951, 1062, 1135, 1197, 1280, 1698, 1699,

1852, 1853, 1854, 1854, 2032, 2264, 2311, 2372, 2594, 2620, 3027, 3120,

3190, 3259, 3267, 3863, 3923, 3924, 4338, 4504, 4547, 4560, 4961, 5064,

5127, 5167, ö.-dä 1855, ö.-i 627, 628, 862, 1030, 1673, 1994, 2232, 2548,

4240, 5347, ö.-ih 12, ö.-ii 1151, 4409, ö.-in 27, 40, 205, 840, 1341, 1357, 1371,

1404, 1968, 2246, 2408, 4076, ö.-inäng 2317, ö.-ingä 2081, 2082, ö.-iningçä

1375, ö.-inta 861, ö.-intä 978, ö.-intäg 3745, ö.-kä 66, 968, 1001, ö.-läri 4466,

5148, ö.-lärin 2055, ö.-läriñg 4547, ö.-üg 2557, 3190, 4547, ö.-üm 981, 1430,

1585, ö.-ümin 1436, 1582, 2848, 5058, ö.-ümkä 1439, ö.-ümtäh 4613, 5073, ö.-

ümüz 1522, 2803, ö.-ümüzkä 4841, ö.-ümüzñii 2528, 2801, ö.-ümüzün 755, ö.-

ün 2618, 2619, 2696, 3447, ö.-üngüz 1560, 2916, ö.-üngüzgärü 1650, ö.-

üngüzkä 2928, ö.-üngüzün 100

özän tam, orta, en içerde bulunan, ilk, öz; Orh. Ø, BUyg. özän, YUyg. Ø, Türk. Ø:

ö.-täki 5305

özirkän- rica edilmek, geri getirilmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-

tingiz 3190

özki(y)ä 'kendisi, özü'; Orh. Ø, BUyg. özkäyä, özkiyä, YUyg. Ø, Türk. Ø: ö.-m 608

özlüg, özlük hayat, can, ömür, yaşam, yaşantı; Orh. özlük, BUyg. özlüg, özlüg,

YUyg. özlük, Türk. özlü: ö. 3396, ö.-lä 1913,

pinpunk (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p.-lar 3177

pintso özel ad; Orh. Ø, BUyg. pintso, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 5267, 5269, 5278

piryan (< Toh. paryāṃ < Skr. Pariyāṇa); Orh. Ø, BUyg. piryan, YUyg. Ø, Türk. Ø: p.-in 5277

prdy (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 4006

prišti melek, peri, ferişte, haberci, mesajcı, kurye; Orh. Ø, BUyg. frišti, YUyg. = perişte, Türk. (Osm. ferişte < Far.): p. 2150, 2242, p.-kä 2149, 2154, p.-lar 2249, p.-lär 2159, 2241, 2319, 1533, 2243

prwyrmtnty (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: p. 4295

psak (<< Soğd. 'ps'kh) çelenk (Toh. psak) çiçek dizisi; Orh. Ø, BUyg. psak, YUyg. Ø, Türk. Ø: p.-täğ 3279 bk. pässak

pşpk (?): p. 5196

puşu → buşı

püküün- → bugün-

pütür- → bütür-

pwdn (?): p. 5297

pwltı (?): p.-tağı 5234

pytyxtp (?): p. 5243

q

qaç kaç, ne kadar; Orh. kaç, BUyg. kaç, kaaç, YUyg. Ø, Türk. kaç: q. 177, 444, 724, 4149

qaçan, **qaçang**, **qaçanng** ne zaman, ne zaman ki; Orh. qaçan, BUyg. qaçan, YUyg. qaçan, Türk. Ø: q. 2406, 3124, q. 767, q. 2079

qaçığ organ, duyu organı; Orh. Ø, BUyg. qaçığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3146

qaçur- kaçırmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qaçur-, Türk. kaçır-: q.-tunguz 2413

qadağ günah, suç, kusur, kötülük; Orh. Ø, BUyg. qadağ, qadaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-in 388

qadağlığ günahlı, suçlu, kusurlu; Orh. Ø, BUyg. qadağlığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.

1388

qadaq → qadağ**qadar** → qadır**qadaş** akraba, kardeş; dost; Orh. Ø, BUyg. qadaş, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2700, q.-lar 629**qaddağsuz** günahsız, suçsuz, kusursuz; Orh. Ø, BUyg. qaddağsuz, qadağsuz, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2108**qaddguu, qadgu** kaygı, keder, gam; Orh. Ø, BUyg. qadgu, qaddguu, YUyg. qaygu, Türk. kaygı: q. 4052, q. 2261, q.-n 4801**qaddıq, qadduq** → (Edgerton 1953: 597b'ye göre) qatıg**qadguluğ** kaygılı, kederli, hüznü, gamlı; Orh. Ø, BUyg. qadguluğ, YUyg. qayguluq, Türk. kaygılı: q. 1918, 4219**qadgur-** kederlenmek, elemlemek, mahzun olmak, üzölmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qaygur-, Türk. Ø: q.-ar 610, q.-duqça 610**qadğusuz** kaygısız, kedersiz, gamsız; Orh. Ø, BUyg. qadğusuz, YUyg. qayğusuz, Türk. kaygısız; q.-ın 1962, q.-un 391, 426**qadır** sert, vahşi, gazaba gelmiş, kızgın; Orh. Ø, BUyg. qadır, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3510, q.-ın 312**qadıız** kabuk, ağaç kabuğı; Orh. Ø, BUyg. qadıız, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-ı 1809**qadr** qadr t(ä)ngri (?) (Le Coq 1922: Nr. 35-1); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2348**qağ** söz, laf (Moriyasu: 1991); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5106**qağ** kuru, kurak (Moriyasu 1991'de Japonca'ya *kan* 'kuru, kurak' olarak çevirir, 72/3): Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5182**qağan** hakan, hükümdar, han; Orh. kagan, BUyg. qağan, YUyg. Ø, Türk. kağan: q.-ning 5300**qağun** kavun; Orh. Ø, BUyg. qağun, YUyg. qoğun, Türk. kavun: q. 5174, 5175, 5175, q.-uğ 5176**qal** şaşkın, çılgın, deli; vahşi, güçlü; Orh. Ø, BUyg. qal, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.

2445, 3116, 3204, 3397

qal- kalmak; Orh. kal-, BUyg. qal-, YUyg. qal-, Türk. kal-: q.-ağlı 1017, q.-ayın 4835, q.-ğay 2955, q.-ır 658, 2266, 3011, q.-mış 1022, 5135, 5155, 5199, q.-mışça 2033, q.-zun 831

qalan temel, dip, zemin; toprak, arazi, tarla; Orh. Ø, BUyg. qalan, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-ga 76

qalangar (?) < qal negü (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 76

qalıĝ, qalıq gökyüzü, sema, felek; hava; Orh. Ø, BUyg. qalıĝ, qalaĝ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3218, q.-dan 1397, 1415, q.-dağı 2863, q.-tın 2407, 3125,

qalın, qalın sık, sıkı, yoğun, kalın; pek çok, bir çok, bol bol; Orh. kalın, BUyg. qalın, qln, YUyg. qelin, Türk. kalın: q. 4846, q. 2246, 4076, 4133

qaliu (?) (Moriyasu 1991: 78, 66c; Japonca açıklama var); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5161, 5163

qaltı, qaltıh, qaltı ki, öyle ki, tıpkı, dahası; örneğin; Orh. Ø, BUyg. qaltı, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 44, 46, 52, 55, 132, 154, 156, 158, 179, 188, 197, 199, 200, 207, 209, 215, 220, 266, 306, 311, 313, 316, 318, 322, 508, 881, 884, 885, 888, 891, 894, 898, 971, 974, 994, 1002, 1041, 1241, 1858, 1879, 2911, 2960, 2969, 2988, 3399, 3442, 3537, 3821, 3846, 3909, 3918, 4395, 4398, 4853, 4944, q. 926, 1114, 1123, q. 925, 1085, 1088, 1108, 1111, 1117, 1126, 1130, 1161, 1163, 1169, 1216, 1919, 2048, 2086, 2266, 2668, 2673, 2885, 4861, q.-mız 3135, 3139,

qam şaman, büyücü, sihirbaz; Orh. Ø, BUyg. qam, YUyg. Ø, Türk. (Yeni) kam: q. 456, 469, 476, 479, 1625, 1627, q.-ğa 5051, q.-lar 174, 5062, 5065, q.-qa 460, 473,

qamaĝ, qamaq tamamı, hepsi, bütün, hep, toplam, bütünüyle, 'kamu'; Orh. kamag, BUyg. qamaĝ, qamıĝ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 12, 54, 84, 110, 126, 165, 166, 174, 233, 264, 267, 276, 280, 385, 434, 447, 454, 544, 581, 726, 748, 761, 769, 783, 806, 809, 860, 916, 930, 1038, 1039, 1052, 1105, 1156, 1162, 1202, 1305, 1312, 1527, 1529, 1572, 1836, 1860, 1886, 1890, 1917, 1931, 1954, 2205,

2222, 2307, 2317, 2456, 2464, 2475, 2495, 2547, 2696, 2917, 2918, 2961, 2971, 2971, 2973, 2978, 2991, 2996, 3352, 3424, 3437, 3528, 3540, 3547, 3548, 3550, 3560, 3573, 3618, 3665, 3758, 3762, 3793, 3802, 3804, 3827, 3853, 4000, 4014, 4072, 4342, 4354, 4371, 4373, 4394, 4724, 4809, 4951, 5153, 5155, q. 1817, q.-da 883, q.-ı 2862, q.-ın 1081, 2197, q.-nang 146, q.-qa 1019, 1087, 1305, q.-ta 1673, 1675, krş. qamı ğ

qamağan bütün, hepsi, hep, tamamı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 517, 1866, 1898

qamağurt (?) qamağ ~ qamağu +?; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-nı 2200

qamğag → qamağ

qamğun, qam(a)gun → qamıgun

qamığ tamamı, hepsi, bütün, hep, toplam, bütünüyle, 'kamu'; Orh. kamag, BUyg. qamığ, qamağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 699, 2407, 3125, 3203, 4599, 4509, q.-qa 4505, 5339, q.-ta 1677, krş. qamağ, qamu ğ

qamıgun bütün, hep, toplam, hep birlikte; Orh. Ø, BUyg. qamıgun, qamağun, qamıgun, qamağun, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1451, 2427, 3214, 3332, 4576, q.-ı 2388, 3150

qamıllığ Hamili; Orh. Ø, BUyg. qamıllı ğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5309

qamış kamış; Orh. Ø, BUyg. qamış, YUyg. qomuş, Türk. kamış: q. 5198, q.-ı 5199

qamşa- sallanmak, yerinden oynamak, titremek; Orh. Ø, BUyg. kamşa-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-maz 3760, q.-yurlar 880

qamşançsız sarsılmaz, metin; Orh. Ø, BUyg. qamşançsız, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1816

qamşat- sarsmak, yerinden oynatmak, titretmek; Orh. kamşat-, BUyg. qamşat-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-ımız 2689

qamuğ tamamı, hepsi, bütün, hep, toplam, bütünüyle, 'kamu'; Orh. kamag, BUyg. qamağ, qamığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 629, 664, 665, 741, 2897, 2898, 2903,

4454, 4456, 4873, 4874, 4879

qan I hakan, han, hükümdar ; Orh. kan, BUyg. qan, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5315, 4457, q.-larqa 931, q.-a 3370, 4629, q.-ta 904

qan II kan; Orh. kan, BUyg. qan, YUyg. qan, Türk. kan: q. 10, 19, 25, 2100, q.-ı 4403, q.-ın 58, q.-qa 14, 27,

qan- kanmak, doymak, tatmin olmak; Orh. Ø, BUyg. qan-, YUyg. qan-, Türk. kan-: q.-ıp 3313, q.-zun 3378, 4638

qançı kan emici büyük yarasa, vampir, sülük, ejderha, dragon; Orh. Ø, BUyg. qançı, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-sı 5225

qanat kanat; Orh. Ø, BUyg. qanat, YUyg. qanat, Türk. kanat: q.-ımın 1415, q.-ingın 1412

qang baba; hükümdar, imparator; tanrı; Orh. kañ, BUyg. qang, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 4386, q.-amaz 86, q.-ça 4382, q.-ı 3555, 4805, 5347, q.-ıı 167, 1140, q.-ım 1442, 2384, 3092, 3280, 3287, q.-ımız 1148, 1767, 2407, 3108, 3110, 3125, 4280, q.-inga 487, 495, q.-larıh 1924,

qanglı, qangli kağrı, taşıt; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. = kağrı: q. 5198, q. 5170

qanınçsız dinlemekle doyulmaz (söz), doyulamayan, doymak bilmez, doyumsuz; çok güzel, kanılamayan; Orh. Ø, BUyg. qanınçsız, qanınsız, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3170

qanik bir tür ambar (Moriyasu 1991: 46, 2a: (140/11); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-ta 5097, 5131

qanlığ, qanlıq babalı, babası olan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 660, q. 1818

qanta nerede; Orh. Ø, BUyg. qanta, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 904, 3384, 3404, 5158

qantur özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. oğulınta 5263, q.-ning 5232

qanyu hangi, hangisi; Orh. Ø, BUyg. qanyu, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1294, 1317, 1363, 2064, 2077, 2887, 2888, 2888, 3473, 3476, 3592, 4863, 4864, 4864, q.-da 2919, 2923, q.-ng 2074, q.-sı 3419

qap pekiştirme sıfatı; Orh. Ø, BUyg. qap, YUyg. qap (qara), Türk. kap (kara): q.
qara 1917

Qap Bars özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5296

qap- kapmak; sallamak, savurmak, atılmak, fırlamak; Orh. Ø, BUyg. qap-, YUyg.
Ø, Türk. kap-: q.-ap 3505, 3508

qapağ, qapaq → qapığ

qapığ, qapğ kapı, büyük kapı; kapak; Orh. qapığ, BUyg. qapığ, YUyg. Ø, Türk.
kapı: q.-ı 1411, q.-ı 2500, q.-ın 132, 133, 137, 2025, q.-inga 2628, q.-ingatägi
2973, q.-inta 4011, q.-uğ 1118

qaqın- pişman olmak, yerinmek, pişmanlık duymak; Orh. Ø, BUyg. qaqın-, YUyg.
Ø, Türk. Ø: q.-alım 3655

qara, qarah siyah, kara; Orh. kara, BUyg. qara, YUyg. qara, Türk. kara: q. 211,
362, 661, 663, 1918, 2346, 2977, 2989, 4834, q. 4846, q.-m 623, q.-sı 1893

qara- bakmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qara-, Türk. Ø: q.-p 4783

qarağ, qaraq gözbebeği; Orh. Ø, BUyg. qaraq, YUyg. qaraq, Türk. Ø: q. 2501,
2512, q. 3169, q.-a 2541, q.-ı 661

qaralı siyahlı, karalı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qariliq, Türk. karalı: y(a)ruqlı q.
2460, 2478, 2668, 2673

qarar- kararmak; Orh. Ø, BUyg. karar-, YUyg. = qaray-, Türk. karar-: q.-mı 3178

qararığ karanlık, koyu siyahlık, zulmet; Orh. Ø, BUyg. qararığ, YUyg. Ø, Türk. Ø:
q. 866, 1228, 1241, 1260, 1272, 1276, 3203, 4338, 4463, q.-dda 4119

qarğ özel ad; Orh. Ø, BUyg. qarğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 4297

qarğan- lanet etmek, lanet okumak, ilençlemek, lanetlemek; Orh. Ø, BUyg. Ø,
YUyg. = qarğa-, Türk. Ø: q.-tuqın 78, q.-urlar 71

qarı yaşlı, ihtiyar, kocamış, pir; Orh. karı, BUyg. karı, YUyg. qeri, Türk. karı: q.
381, 833, 5225, 5233, 5324, q.-da 1814

qarı- yaşlanmak, ihtiyarlamak, kocamak; Orh. Ø, BUyg. qarı-, YUyg. qeri-, Türk.
karı-: q.-dı 4791

qarımaq yaşlanma, ihtiyarlama, kocama; Orh. Ø, BUyg. qırmaq, qarımaq, YUyg.

qerimaq, Türk. karımak: q. 1034, 3908, q.-angaz 4150

qarıntur- karıştırmak; Orh. Ø, BUyg. qarıntur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-mazun 2048

qarıt- ihtiyarlamak, yaşlanmak; eskimek, modası geçmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg.

qerit- ?, Türk. Ø: q.-ı 4800

qars boyun atkısı, şal, kaşkol; Orh. Ø, BUyg. qars, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-ıg 845

qarşısız düşmansız, hasımsız; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3195

qasğuq → qazğuq

qasınçığ sevgili; Orh. Ø, BUyg. qasınçı ğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2115, q.-ımın 609

qaş kaş; mücevher, yeşim, yeşim taşı, kıymetli taş; Orh. kaş, BUyg. qaş, YUyg.

qaş, Türk. kaş: q. 3204, q.-ı 611

qaşınçığ → qasınçığ

qaşlı ğ kaşlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qaşlıq, Türk. kaşlı: q. 660

qaşu Kaşgar çevresinde bir şehir adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 355, 368

qat kat, kıvrım, büküm; Orh. Ø, BUyg. qat, YUyg. qat, Türk. kat: q. 152, 160, 853, 2014, 2396, 2544, 2545, 3148, 4995

qata defa, sıra, kez; Orh. Ø, BUyg. qata, YUyg. qata, Türk. Ø: q. 405, 724, 768

qatağlan- → qatığlan-

qatağlantur- → qatığlantur-

qatığ sert, katı; Orh. katıg, BUyg. qatığ, qatığ, YUyg. qattiq, Türk. katı: q. 418, 910, 1971, 2997, 3228, 3759, 4810, 5294, q.-ıı 3177, q.-ın 426, 1962 (Edgerton 1953: 597b)

qatığlan- zahmet etmek, zahmete girmek, yorulmak, uğraşmak, çabalamak, çalışmak, gayret etmek; Orh. Ø, BUyg. qatığlan-, qatığlan-, YUyg. Ø, Türk. katlan-: q.-ang 871, q.-maz 1330, q.-sar 1051, q.-tı 2937, q.-tılar 2995, q.-u 3225, 3229

qatığlanmaq, qatığlanmq gayret etme, çabalama, uğraşma, çalışma; Orh. Ø, BUyg. qatığlanmaq, YUyg. Ø, Türk. katlanmaq: q. 5092, q. 4607, q.-a 2946

qatığlantur- özendirmek, gayret ettirmek, çalıştırmak; Orh. Ø, BUyg. qatağlantur-,

qatıqlantur-, YUyg. Ø, Türk. katlandır-: q.-ur 2998, q.-dı 129

qatıqlıq sert, sağlam; Orh. Ø, BUyg. qatıqlıq, YUyg. qattıqlıq, Türk. Ø: q. 1552

qatıl- katılmak, karışmak; Orh. Ø, BUyg. qatıl-, YUyg. qetil-, Türk. katıl-: q.-dı 2461, q.-ıp 192, 258, 2022, 2467, q.-mazun 5189, 5276, 5279, q.-mış 2669, q.-mışça 2020, q.-tı 7, q.-tuqın 2541, q.-ur 194

qatıqlıq katışık; Orh. Ø, BUyg. qatıqlıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1115

qatun, qatuun kağan eşi, tanrıça, ilahe; kadın, bayan, hanım, eş; Orh. katun, BUyg. qatun, YUyg. = hotun, Türk. Ø (kadın): q. 1831, 1835, 2373, 3365, 3370, 3377, 4629, 4631, 4637, 4805, q. 2372, q.-lar 2173, q.-nang 1831

qatur- kahkaha atmak, kahkaha ile gülmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø (katıl-?): q.-zun 5172

qavır- birleştirmek; biraraya getirmek, toplamak, toplulaştırmak; Orh. Ø, BUyg. qavır-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-a 5145

qavışığsa- kavuşmak istemek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-yurmän 611

qavriğ ceza, tecziye; Orh. Ø, BUyg. qavriğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-qa 5108, 5129, 5144, 5177

qavşur- bir araya getirmek, (ellerini) kavuşturmak, bitiştirmek, katlamak; Orh. Ø, BUyg. qavşur-, kabşur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-mış 5250, q.-up 1555

qavşut beraberlik, ittifak; birlik, cemiyet, şirket, dernek, kurum; Orh. Ø, BUyg. qavşut, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5316

qay (<< Çin. kai) sokak, cadde; Orh. Ø, BUyg. kay, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 445, 1535

qaya kaya; Orh. Ø, BUyg. qaya, YUyg. qiya, Türk. kaya: q. 835, 1416

qayı → qayu

qayu hangi, kim, nice; Orh. Ø, BUyg. qayu, YUyg. qavu, Türk. Ø: q. 422, 1566, 2289, 3040, 4812, 5142, 5203, 5284

qazçı 'kazıcı, kaz çobanı?' (= Moriyasu 1991: 478b + Edgerton 1953: 46, 121, ayrıca 95); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5216

qazğan- kazanmak; Orh. kazgan-, BUyg. qazğan-, YUyg. qazan-, Türk. kazan-: q.-tım 3608

qazğanç kazanç; kazanılma, alım, alınma; Orh. Ø, BUyg. qazğanç, YUyg. Ø, Türk.

kazanç: q.-in 3612

qazğuq kazık; Orh. Ø, BUyg. qazğuq, YUyg. qozuq, Türk. kazık: q. 661

qältı → qaltı

qıb mutluluk, bahtiyarlık, talih, baht, devlet, kısmet, şans; Orh. Ø, BUyg. qıv,

YUyg. Ø, Türk. Ø (= kıvan-): q. 4450 bk. qıv

qıblıg mutlu, kutlu, saadetli, şanslı, devletli; Orh. Ø, BUyg. qıvlıg, YUyg. Ø, Türk.

Ø: q. 3705, 4900 bk. qıvlıg

qıdıg sahil, kıyı, yaka, kenar, uç; Orh. Ø, BUyg. qıdıg, YUyg. Ø, Türk. kıyı: q.-

ıntaqı 4771

qıfırqaq → qıvırğağ

qıl- yapmak, etmek, yerine getirmek, ifa etmek; Orh. kıl-, BUyg. qıl-, YUyg. qıl-,

Türk. kıl-: q. 213, 3172, q.-ayın 575, q.-ğalı 1065, q.-ğay 445, 2929, 2948, q.-ğ.. 4757 (?), q.-ıgmalar 651, q.-ing 1444, 3381, q.-inglar 2900, 4544, 4876, q.-ıp 249, 252, 1743, 2284, 2291, 3006, 3189, 3250, 3619, 5156, 5159, 5273, q.-ır 51, q.-madım 1798, q.-masar 985, q.-maz 1388, 2913, q.-mazun 1001, q.-mış 667, 1794, 1800, 2926, 2927, 2931, 3192, 3452, 3615, q.-mış 676, q.-mışığ 4259, q.-sar 442, 918, 2066, 2069, 2070, 2071, 2072, 2074, 2075, 2078, 3002, 3431, 5177, 5186, 5193, 5194, q.-taçı 2919, q.-tı 447, 3001, 4445, 5025, q.-tıı 2106, q.-tılar 3253, 3564, 4550, q.-tım 3606, q.-tımız 2007, 2555, 2600, 2623, 2646, q.-ting 2401, q.-tingız 2405, 2425, 3119, 3123, 3189, 3192, 3194, 3212, q.-u 1862, 2824, 3195, 4551, q.-uu 1727, 4646, q.-ur 2280, 2836, 3063, q.-urbiz 2644, q.-urlar 3826, q.-urmän 4101, q.-zun 936, 5162

qılğu yapma, yerine getirme; Orh. Ø, BUyg. qılğu, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5161,

5163, 5262

qılın- hazırlanmak, meşgul olmak, ilgilenmek, uğraşmak; Orh. kılın-, BUyg. qılın-,

YUyg. qılın-, Türk. kılın-: q.-mış 2468, q.-tılar 3519

qılınç iş, davranış; Orh. Ø, BUyg. qılınç, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 903, 1211, 1642,

1794, 1798, 2280, 2281, 2284, 2291, 2298, 2645, 2929, 2931, 2955, 2996,

3031, 3101, 3362, 3621, 4532, 4612, 4626, 4630, 4633, 5072, q.-da 1801, q.-ı 667, 675, 677, 4098, q.-ıg 935, 3225, 3249, q.-ımın 3618, q.-ın 915, 2599, 2814, 2824, 2939, 2953, 3364, 4458, 4556, q.-ingah 2471, q.-intan 1062, q.-lar 2926, 5339, q.-ları 3613, q.-larıg 703, 2065, 2078, q.-larımın 3316, 4515, 4538, q.-larımız 3100, q.-larımıznı 4541, q.-ların 3129, q.-larınta 2272, q.-larta 4531, q.-qa 392, 2076, 2800, 2995, 3000, 4347, q.-tın 3216, q.-xa 2192, 4364

qılınçlıg davranışlı, davranışa sahip; Orh. Ø, BUyg. qılınçlıg, qılınçlağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 86, 431, 726, 771, 1287, 1447, 1465, 1485, 1495, 1967, 2060, 2270, 2419, 2458, 2472, 2497, 2572, 2738, 3159, 3169, 3206, 4533, q.-lar 724, 766, q.-larda 1447, q.-larıg 3202, q.-larıg 711, q.-larqa 707

qılınz → qılınç

qılmaq yapma, etme, yerine getirme; Orh. Ø, BUyg. qılmaq, YUyg. qılmaq, Türk. kılmak: q. 1211, 2955, q.-qa 2997

qılmamaq yapmama, etmeme, işlememe; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qılmamaq, Türk. kılmamak: q. 3225

qıltur- kıldırmaq, yaptırmak, ettirmek; Orh. Ø, BUyg. qıltur-, YUyg. qıldur-, Türk. kıldır-: q.-zun 5140, 5142, 5164

qın eziyet, azap, işkence, ıstırap; Orh. Ø, BUyg. qın, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-qa 5128, krş. qıyın

qınıg istek, özlem, arzu; Orh. Ø, BUyg. Ø qınıg (?) (Clauson 1972: 637), YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3329, 4573

qırğın → qırqın

qırıq kırık, bozuk; Orh. Ø, BUyg. qırıq, YUyg. Ø, Türk. kırık: q. 2418

qırq kırk '40'; Orh. kırk, BUyg. qırq, YUyg. qiriq, Türk. kırk: q. 705, 2466, 2557

qırq- kesmek, kırmak, (koyun) tüyünü kesmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qırqi-, Türk. kırk-: q.-arlar 1878

qırqın genç kız, bakire; Orh. Ø, BUyg. qırqın, qırğın, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5157, q.-ı 1257, q.-ın 1206, q.-ların 3743

qısa (→ qıza Nadelyayev 1969: 450a, Le Coq 1922 14, 8) 'ocak, fırın; demirci

- ocağı'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-da 1115
- qısag** (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2106
- qısğa** kısa; kısaca, sözün kısası; Orh. Ø, BUyg. qısğa, YUyg. qısqa, Türk. kısa: q. 5289
- qısğaç, qısqaç** maşa, kıskaç, kısıaç, kerpeten, pens; fındıkkıran; Orh. Ø, BUyg. qısğaç, YUyg. qısquç, Türk. kıskaç: q. 52, 219
- qısığ** dar, sıkışık, sıkı; Orh. Ø, BUyg. qısı ğ, YUyg. qisiq, Türk. kısık: q. 3192
- qış** kış; Orh. kış, BUyg. qış, YUyg. qış, Türk. kış: q. 570, 1039, 5273, q.-qa 4645, q.-qı 5136
- qıtay** Çin; Orh. kıtan, BUyg. qıtan, YUyg. Hittay, Türk. Ø: q.-tın 403
- qıv, qıw** mutluluk, bahtiyarlık, talih, baht, devlet, kısmet, şans; Orh. Ø, BUyg. qıv, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 641, 917, 1599, 2217, 2236, 2366, 3708, 4038, 4062, 4378, 4903, 5030, q.-ça 908, q.-ıı 2548, q.-ı ğ 554, krş. qıb
- qıvadmaq** mutlu olma, sevinme, mutlu kılma, yüzünü güldürme; Orh. Ø, BUyg. qıvadmaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 377, 4062, 4066
- qıvır** (Moriyasu s. 193, A 3c); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5311, q.-lar 5326
- qıvırğağ** cimri, pinti, hasis, varyemez, eli sıkı; Orh. Ø, BUyg. qıvırğağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3179
- qıvlığ** mutlu, kutlu, saadetli, şanslı, devletli; Orh. Ø, BUyg. qıvlığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1905, 4039, 4058, krş. qıblı ğ
- (q//ıyan)** (?): q. 4811 (qatığ qıyan?)
- qıyın, qıyn** ceza; Orh. Ø, BUyg. qıyın, YUyg. qiyin, Türk. Ø: q. 2089, q.-qa 5110, 5187, 5194, 5204, 5214
- qız** kız; Orh. kız, BUyg. qız, YUyg. qiz, Türk. kız: q. 176, 186, 190, 1078, 4770, q.-ı 324, q.-ıı 1147, q.-ın 3562
- qızarğar** hararetle, hararetli hararetli, sıcak, şiddetli, ateşli şekilde, canlı canlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 870
- qızğan-** kıskanmak, cimrilik etmek, esirgemek, kıyamamak; Orh. Ø, BUyg. Ø,

YUyg. qizğan-, Türk. kıskan-: q.-ıp 2733, q.-matın 942, q.-u 1332

qızğut ceza, ıstırap, işkence, eziyet, azap, üzgü; Orh. Ø, BUyg. qızğut, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5195, q.-qa 5110, 5187

qızığ → qısığ

qızıl kırmızı, kızıl, al; Orh. kızıl, BUyg. qızıl, YUyg. qizil, Türk. kızıl: q. 1818

qızqan- → qısğan-

qiv → qıv

qo- koymak, bırakmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-dı 351, 1407, 1416, 1419, 1492, 5058, q.-dı 836, q.-dı 1893, 2028, 4199, q.-duu 4057, krş. **qod-**
qoço şehir adı, Hoço; Orh. Ø, BUyg. qoço, YUyg. qucu, Türk. Ø: q. 2128, 5208, 5241, q.-ta 5291

qod- bırakmak, koymak, terk etmek, vazgeçmek; Orh. kod-, BUyg. qod-, qod-, YUyg. qoy-, Türk. koy-: q.-ddı 4558, q.-ı 2451, q.-ı 2407, 3110, 3125, q.-maddın 2388, 3150, q.-masar 2392, 3154, q.-sar 1245, 2912, q.-tunguz 2390, 3152

qodur uyuz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 208, 658

qoduru büsbütün, bütün bütün, tamamiyle; pek; Orh. Ø, BUyg. qoduru, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2274

qoğla- → qovla- II

qoğşa- yumuşamak, hafiflemek; Orh. Ø, BUyg. qoğşa-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-dı 2938, 2941

qol kol; Orh. Ø, BUyg. qol, qool, YUyg. qol, Türk. kol: q. 2846, q.-ı 3603, q.-ın 4021, 4895, q.-inga 2364, q.-umın 1554

qol- dilemek, istemek, rica etmek; Orh. Ø, BUyg. qol-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-madımız 1678, 2790, q.-maz 1382, q.-mış 5211, q.-sar 2437, q.-tı 450, 2944, q.-u 2652, 4538, 4541, 4544, 4549, q.-upan 689, q.-ur 639, 641, 3261, 3269, 3660, q.-urmän 3620

qolmaq dileme, isteme, rica etme; Orh. Ø, BUyg. qolmaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2766

qoloqsuz (?) → oksuz (Shimin - Klimkeit - Laut 1987: 53, 21. dipnot); Orh. Ø,

BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3454

qolu zaman, vakit, sıra, dönem, çağ; Orh. Ø, BUyg. qolu, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-n

1170, q.-qa 346, q.-sınça 998, 1055, q.-sınça 984

qolula- düşünmek, derinlemesine düşünmek, inceden inceye gözlemlemek,

düşünüp taşınmak; Orh. Ø, BUyg. qolula-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-ng 876, q.-p

1784, q.-sar 1756, q.-yur 3417

qolun- adamak, arz etmek, sunmak; yalvarmak, yakarmak; Orh. Ø, BUyg. qolun-,

YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-tılar 3230

qon- bir yere konmak, oturmak, yerleşmek, yurt tutmak; Orh. kon-, BUyg. qon-,

YUyg. qon-, Türk. kon-: q.-ar 2264, q.-miş 577,

qonağ yer, dinlenme evi (Nadelyayev 1969: 455b, Le Coq 1922: 12.6); Orh. Ø,

BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-a 1002, q.-qa 1002

qonaq darı, serçe darısı; Orh. Ø, BUyg. qonaq, qonuq, YUyg. qonaq, Türk. Ø: q.

5123

qonguz, qongus böcek, haşere, kurt, sürüngen, solucan; Orh. Ø, BUyg. qonguz,

YUyg. qongguz, Türk. Ø: q.-ta 5256, q.-tın 3182, q.-ı 360,

qonuq → qonaq

qop bütün, hep; bütünüyle; her türlü, çok, bir çok; Orh. kop, BUyg. qop, YUyg. Ø,

Türk. Ø: q. 27, 67, 427, 560, 836, 864, 963, 1003, 1028, 1035, 1041, 1046,

1052, 1539, 1671, 1963, 1989, 2482, 3307, 3527, 3621, 3798, 3824, 3852,

3855, 4406, 4950, 4953, 5340, q.-da 883, q.-qa 1672, q.-ta 1674, 1676, q.-tın

2397, 3149, 4536, q.-uğ 543

qora- azalmak, eksilmek; Orh. Ø, BUyg. qora-, qorı-, YUyg. qura-, Türk. Ø: q.-miş

3453

qordung maya, cevher; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 830

qorq- korkmak; Orh. qorq-, BUyg. qorq-, YUyg. qorq-, Türk. kork-: q.-dı 2940, q.-

masar 2292, q.-matın 2713, q.-maz 924, 932, q.-tı 2956, q.-tılar 4546

qorqınç korku, tehlike; Orh. Ø, BUyg. qorqınç, qorqunç, YUyg. qorqunç, Türk.

korkunç: q.-in 3232 krş. qorqunç

qorqınçıĝ korkunç; Orh. Ø, BUyg. qorqınçıĝ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 920, 923, 2304, 3230 krş. qorqunçu ĝ

qorqınçıĝsız korkulmayan, korkunç olmayan, korkunç görünmeyen, görüntüsü iyi olan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1443

qorqıt-, qorqut- korkutmak, ürkütmek; Orh. Ø, BUyg. qorqıt-, qorqıt-, YUyg. qorqut-, Türk. korkut-: q.-ımız 2589, q.-ih 30

qorqlıĝ (?) korkak, cesaretsiz, yüreksiz, ürkek, tabansız; Orh. Ø, BUyg. qorqlıĝ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 4337

qorqmaq korkma, ürkme; Orh. Ø, BUyg. qorqmaq, YUyg. qorqmaq, Türk. korkmak: q. 2683

qorqunç korku, tehlike; Orh. Ø, BUyg. qorqunç, qorqınç, YUyg. qorqunç, Türk. korkunç: q. 3978, krş. qorqınç

qorqunçuĝ korkunç, müthiş; Orh. Ø, BUyg. qorqınçıĝ, YUyg. qorqunçaq, Türk. Ø: q. 3812, krş. qorqınçı ĝ

qorqunçsuz korkusuz, korkmayan; Orh. Ø, BUyg. qorqınçsız, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2755

qoru- korumak, himaye etmek, gözetmek; Orh. qorı- (Ongin Yazıtı), BUyg. Ø, YUyg. qoru-, Türk. koru-: q.-ng 1453

qos- → qoş-

qoş- koşmak; Orh. Ø, BUyg. qoş-, qooş-, YUyg. Ø, Türk. koş-: q.-ar 34

qoştar, qoştir, qoştr (< Soğd. xwyšt'r ~ xwēštar) hoca, din hocası; Orh. Ø, BUyg. qoştar, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 4255, 4260, q. 4273, q. 3309, 3316, 4501, 4514, 4540, 4553, 5295, 5295, q.-ta 5249

qoşti öğretmen; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-si 1015, q.-singa 1007, 1015, q.-qa 996

qoştiranç (< Soğd. * xwyšt'r'nč) kadın, kız ünvanı/adı; Orh. Ø, BUyg. qoştiranç, qoştranç, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 4296, 4301

qot- → qod-

qotaq kişi adı, (Clark 1982: 210, 516 *qodıqı* belki bir bölgenin adı da olabilir); Orh.

Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-ı 4638

qovğa, qovqa kova, bakraç; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. kova: q.-sın 502, q.-sı 506

qovla- I iftira etmek, karalamak, suçlamak, suçu birinin üstüne atmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. kovla-: q.-dımız 2606,

qovla- II kovalamak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qoğlı-, Türk. kovalamak: q.-ng 4811

qoy göğüs, bağır, sine, koyun; Orh. Ø, BUyg. qoy, qoyun, YUyg. Ø (= koyun), Türk. Ø (= koyun): q.-unguzdah 4848

qoyan tavşan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-u ğ 50

qoyın, qoyn, qoyun koyun; Orh. Ø, BUyg. qoyun, qoyn, YUyg. Ø (= qoy), Türk. koyun: q. 1876, q. 5299, q.-ta 24, q.-ı 5283, q.-qa 927

qozi kuzu; Orh. Ø, BUyg. qozi, YUyg. qoza, Türk. kuzu: q.-ça 4393 krş. quzi

qra kara, siyah; Orh. kara, BUyg. qara, YUyg. qara, Türk. kara: q. 2268 krş. qara

qrangu karanlık; Orh. Ø, BUyg. qaranggu, qarangu, YUyg. qarañgu, Türk. karanlık: q.-ça 3822

qırı → qarı

qrımaq → qarımaq

qrylr (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5325

quanpu (?); Orh. Ø, BUyg. quanpo, quanpu, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5117, 5130, 5134, 5135, q.-da 5134

quç- kucaklamak, sarılmak; Orh. Ø, BUyg. quç-, YUyg. quçmaq, Türk. Ø: q.-up 5

qudaş → qadaş

qul esir, köle, kul; Orh. kul, BUyg. qul, YUyg. qul, Türk. kul: q. 2081, 4773, q.-a 4716, 4737, q.-ın 4644, q.-ungın 4649

(//qul/) (?): q. 4581

qulağ → qulğaq

qulan kolan, kayış; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. kolan: q.-ı 5318

qulğaq kulak; Orh. kulkak, BUyg. qulğaq, YUyg. qulaq, Türk. kulak: q.-ımız 1602,

q.-in 2815, q.-lari 3336, 4583

qulqaq → qulğa

qulut esir, köle, kul; Orh. Ø, BUyg. qulut, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 4262, 4263, q.-ı 4257, 4270, 4273, 4276, 4284, 4302, q.-larning 5347

qum kum; Orh. Ø, BUyg. qum, YUyg. qum, Türk. kum: q. 835, 2031, 2033, q.-qa 2030

qumar özel ad; Orh. Ø, BUyg. qumar, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5105, 5109, 5112, 5112, 5117, 5191, q.-ning 5227

(///qunaları) (?): q. 1491

qunçuy (< Çin.) sultan, prenses; Orh. kunçuy, BUyg. qunçuy, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 435, 1955, 2185, q.-lar 1889, 2173, 2203, 2972, 3996, q.-ların 3573

qunçuylı (?) sultanlı, prensesli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 4201, 4209

qunku müzik aletleri, çalgılar (< Çin. ?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3333

qur aşama, mertebe; Orh. Ø, BUyg. qur, YUyg. qur, Türk. Ø: q.-inga 1377

qur- kurmak, yapmak, donatmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qur-, Türk. kur-: q.-dı 5063

qurağ (?) mektup, yazı, vesika; Orh. Ø, BUyg. quraq, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1817

qurşangu kuşatılmış, çevrilmiş, sarılmış, çevrenilmiş; Orh. Ø, BUyg. qurşangu, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 4079

qurtğa ihtiyar adam (kadın); Orh. Ø, BUyg. qurtğa, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 717, q.-qa 933, q.-ning 659, 678, 1482

qurtğar-, qurtqar- kurtarmak; Orh. Ø, BUyg. qurtğar-, qurtğar-, qutğar-, YUyg. Ø, Türk. kurtar-: q.-dı 1942, q.-ğalı 1915, q.-ing 632, 1448, q.-uu 1811

qurtul- kurtulmak; Orh. Ø, BUyg. qurtul-, qutrul-, YUyg. qutul-, Türk. kurtul-: q. 1220, q.-alım 648, q.-ğ[ay] 3666, q.-ğay 3401, 3667, q.-taçı 1908 krş. qutrul-

qurtulmaq kurtulma, kurtuluş; Orh. Ø, BUyg. qurtulmaq, YUyg. qutulmaq, Türk. kurtulmak: q. 394

quruğ kuru, boş, gerçeği olmayan; Orh. Ø, BUyg. quruğ, YUyg. quruq, Türk. kuru:

q. 198, 995, 1911, 2033, 2098, 2100, 2266, 2560, 2818, 3247, 4090, 4622

quş kuş; Orh. Ø, BUyg. quş, YUyg. quş, Türk. kuş: q. 515, 520, 2302, q.-ça 1892, q.-lar 510, 523, q.-larağ 513, q.-uğ 43

qut mutluluk, saadet; asalet, soyluluk; azamet; ruh; Orh. kut, BUyg. qut, quṭ, YUyg. Ø, Türk. kut: q. 282, 639, 689, 917, 1250, 1598, 1902, 1916, 1921, 1926, 2152, 2159, 2194, 2217, 2366, 2436, 2439, 2652, 3230, 3258, 3260, 3620, 3708, 3741, 3761, 4037, 4062, 4065, 4377, 4450, 4505, 4554, 4826, 4903, 5030, q.-ça 908, q.-ı 146, 356, 639, 670, 1195, 1536, 2547, 3679, 3926, 4007, 4376, 4886, 5329, 5344, q.-ih 1925, 4353, q.-ıı 668, 669, 741, 1155, 1205, 1215, 1897, 1924, 1925, 1930, 2129, 2216, 3358, 3368, 4321, 4370, 4377, 4622, 4636, q.-ın 2131, 2423, 3155, 3195, 3196, 3210, q.-ının 2221, q.-inga 433, 752, 2837, 4255, 4272, 4276, 4278, 4283, 4296, 4301, 4503, 4505, 4505, 5348, q.-ıngızgaru 1615, q.-lar 1894, 5043, q.-uğ 553, 1899, q.-un 3995, 4076, q.-unguzqa 1517, q.-unguzqaru 1473,

qut- → qod-

qutad-, qutadd- mutlu etmek, bahtiyar etmek; Orh. Ø, BUyg. qutad-, YUyg. qutat-, Türk. Ø: q.-mış 3376, 3998, 4636, 5190, q.-mıṣnıng 5229

qutadmaq mutlu etme, sevindirme; Orh. Ø, BUyg. qutadmaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 377, 2236, 2366, 3709, 4062, 4066, 4904

(//qutaqu) (?): q. 3378

qut bul- mutluluk-sağlık-esenlik bulmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-mıṣ 2225, 4826

qutğar- kurtarmak; Orh. Ø, BUyg. qutğar-, qutqar-, YUyg. qutquz-, Türk. kurtar-: q.-ayın 2432, q.-ıp 2421, 3208, q.-qalı 3099, q.-tingız 2388, 3128, 3150, 3156, 3160

qutluğ kutlu, kutsal, mukaddes; Orh. Ø, BUyg. qutluğ, YUyg. qutluq, Türk. kutlu: q. 262, 348, 353, 362, 1757, 1896, 1905, 2206, 2224, 2422, 2493, 2995, 3230, 3231, 3377, 3480, 3518, 3559, 3572, 3579, 3704, 3705, 3998, 4039, 4057, 4149, 4222, 4257, 4297, 4517, 4637, 4825, 4845, 4899, 4900, 5211, 5213,

5325, 5326, 5339, q.-lar 422, 3209, 4325

qutqar- → qutgar-

qutqarqu (~qutgarğu) kurtarılmış, kurtarılan; Orh. Ø, BUyg. qutgarğu, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2388, 3150

qutqur- kurtarmak; Orh. Ø, BUyg. qutqar-, qutgar, YUyg. Ø, Türk. kurtar-: q.-tunguz 2416, krş. qutqar-

qutrul- kurtulmak; Orh. Ø, BUyg. qutrul-, qutul-, YUyg. qutul-, Türk. kurtul-: q.-taçrı 3294, q.-tı 3115, q.-up 3373, 4632

qutrulqu kurtulan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2390, 3149, 3152

qutur- delirmek, kudurmak, bilincini yitirmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. qutur-, Türk. kudur-: q.-up 2402, 3120

quun (< Çin. kuân) Taocu Manastırı; Orh. Ø, BUyg. quun, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 2473

quvra- toplamak, biraraya getirmek, toparlamak, biriktirmek; Orh. Ø, BUyg. quvra-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-dı 561

quvrağ topluluk, dinî topluluk, (Budist) cemaat, rahipler topluluğu; Orh. Ø, BUyg. quvrağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1342, 2246, 2965, 2989, 3354, 4470, 4475, 4618, 5276, q.-garu 2942, q.-inga 3361, 4625, q.-ları 3363, 4627, q.-tan 5279, q.-tın 5283

quvrağlığ topluluk, kalabalık, meclis; Orh. Ø, BUyg. quvrağlığ, quvrağluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 3308

quvran- toplanmak, biraraya gelmek; Orh. Ø, BUyg. quvran-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-u 505

quvrat- toplamak, biraraya getirmek, derlemek; Orh. Ø, BUyg. quvrat-, YUyg. Ø, Türk. Ø: q.-tı 764

quvratığlı, quvratığlı toplanmış, birleşmiş, derlenmiş; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 1578, q. 2726

quyan → qoyan

quz dağın eteği 'güneş almayan tarafı', kuzey yamacı; Orh. kuz, BUyg. Ø, YUyg.

Ø, Türk. kuz: q. 2160

quzğun kuzgun, karga; Orh. Ø, BUyg. quzğun, YUyg. quzğun, Türk. kuzgun: q.-täg 4834, q.-tāk 2346

quzi kuzu; Orh. Ø, BUyg. qozı, YUyg. qoza, Türk. kuzu: q. 46, 217, q.-larığ 803, q.-larığ 697, q.-ning 2109

qya, q(ı)ya az, küçük, küçültme eki {-cık}; Orh. Ø, BUyg. qya, YUyg. -ğina, Türk. Ø: q. 5297, 5298

qym (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: q. 5237

R

ra (<< Skr. ra) tek hece, herhangi bir hece; Orh. Ø, BUyg. ra, YUyg. Ø, Türk. Ø: r. 3281

ram ilk ay, yılın başladığı ay (Skr. rambha 'başlama, başlangıç'); Orh. Ø, BUyg. ram, YUyg. Ø, Türk. Ø: r. 3278, 3279, 3301

rand (Skr. Arhant, arxant) kutsal, mukaddes, kutsî, mübarek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: r. 1726 bk. Arhant

raymast → *raymast färzind* Rāimast Frazend 'özel ad'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: r. 2490

rädni, rätni → ärdini

rädnilig → ärdinilig

roçvarmh özel ad (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: r. 1027

roşan, roşn (Soğd. rwχšn) bir ilahenin ünvanı; ilahi âlem, kutsal dünya; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. roşän, Türk. Ø: r. 636, 1152, 1173, r.732, 3357, 3387, 3407, 3777, 4621, 5345

rtni, rtnii → ärdini

rwşn → roşan

rxand → arxant

S

saç- saçmak, dağıtmak, yaymak; Orh. Ø, BUyg. saç-, YUyg. çaç-, Türk. saç-: s.-ip 1124, s.-sar 949, s.-tımız 2741

saçalmaq → saçılmaq

saçğu saçılmış, dağınık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-ça 5103

saçıl- saçılmak, dağılmak, yayılmak; Orh. Ø, BUyg. saçıl-, YUyg. çeçil-, Türk. saçıl-: s.-ip 1500, s.-mıslar 1577, 2134, 2137

saçılmaq saçılma, dağılma, yayılma; Orh. Ø, BUyg. saçıl-, YUyg. çeçilmaq, Türk. saçıl-: s. 1053

saçlığ saçlı; Orh. Ø, BUyg. saçlı ğ, YUyg. çaçlıq, Türk. saçlı: s. 659, 678

sadi (< ?) ünlem (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5329

sağar (~ sağır) tencere; Orh. Ø, BUyg. sağar, sağır, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 959

sağınç → saqınç

sağınçsız → saqınçsız

sağlanmaq → saqlanmaq

saqlantur- → saqlantur-

sağurul- titremek, sallanmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-ğay 728, 773

saki (?); Orh. Ø, BUyg. saki, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 4291

san sayı, sayma; Orh. Ø, BUyg. san, YUyg. san, Türk. Ø: s.-ı 2316

sanga sana, sen'in datifi; Orh. saña, BUyg. sanga, snga, YUyg. saña, Türk. sana: s. 4672

sangun General, kişi adı; Orh. sāñün, BUyg. sangun, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5205, 5312, 5314, 5316, 5319, 5323, 5330, 5334

sanlağ, sanlığ birine ait olmak, birinin malı olmak, bağlı, ait; Orh. Ø, BUyg. sanlığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 953, s. 2405, 3123, 5215, 5274

sansar (ölümlülerin yaşadığı) dünya, acı çekilen dünya; varlığın dönüşümü; Orh. Ø, BUyg. sansar, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 3043, 3079, 3215, s.-ığ 3167, s.-ta 2412, 3135, 3139, s.-taqı 2408, s.-tın 3109, 3208, 3231

sansaz, sansız sayısız, hesapsız, çok; Orh. sansız, BUyg. sansaz, sansız, YUyg. sansiz, Türk. Ø: s. 87, s. 3191, 3953, 5001, 5345

sapağ (~ sapığ) bağlantı, irtibat, birleştirme; Orh. Ø, BUyg. sapag, sapığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-da 1054

(sapuğ////) (?): s. 4310

sapxay (Çin. sa xie) sandal; Orh. Ø, BUyg. sapḫay, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 3464, 3475, 3494, s.-ıg 3490

saq dikkatli, uyanık; Orh. Ø, BUyg. saq, YUyg. saq, Türk. sak: s. 283, 696, s.-an 1239, s.-ın 1822

saqan- → saqın-

saqın-, saqın- düşünmek, ikirciklenmek, tereddüt etmek; Orh. sakın-, BUyg. saqın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 4418, s.-dı 2010, s.-ınn 1143, s.-ıp 3226, 4543, s.-mang 2096, s.-maz 1346, s.-mazun 1070, s.-mış 1019, s.-sar 1066, 1776, 2339, s.-tı 480, 5058, 5061, s.-tıl 1, 18, s.-tım 2946, 3535, s.-u 1862, 4804, s.-ur 81, 1370, 1386, 2796, s.-urlar 3425

saqınç düşünce, fikir; Orh. Ø, BUyg. saqınç, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 977, 980, 986, 1181, 1239, 1251, 1270, 1812, 2796, 3764, 4418, s.-ı 1306, 1540, s.-ımıznı 2473, 2716, s.-ın 1063, 2040, 2598, 2813, 4556, s.-lar 273, 880, s.-larıg 3068, 3072

saqınçlıg düşünceli, fikirli; Orh. Ø, BUyg. saqınçlıg, saqınçlag, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 4191

saqınçsız düşüncesiz, fikirsiz; Orh. Ø, BUyg. saqınçsız, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 3361

saqınmaq düşünme, sanma, zannetme; Orh. Ø, BUyg. saqınmaq, YUyg. saqınmaq, Türk. Ø: s. 1005

saqlan- saklanmak, korunmak, sakınmak, çekinmek; Orh. Ø, BUyg. saqlan-, YUyg. saqlan-, Türk. saklan-: s.-u 1372, 2055

saqlanmaq saklanma, korunma, sakınma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. saklanmak: s.-an 872

saqlantur- saklanmak, korunmak, dikkatli olmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-dı 129

saran cimri, hasis, eli sıkı, varyemez; Orh. Ø, BUyg. saran, saraḫ, YUyg. saraḫ,

Türk. Ø: s.-lar 3179

sarğan özel ad; sert, katı ve çorak arazide yetişen kuru bitki; Orh. Ø, BUyg. sarğan,

YUyg. Ø, Türk. Ø: bağ s. 5314 ?

sarğar- sararmak; Orh. Ø, BUyg. sarğar-, YUyg. sarğay-, Türk. sarar-: s. 2345

sart (< Skr. sārtha) tüccar; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-larığ 2924

(//sartin) (?): s. 2422

sasiğ kokmuş; Orh. Ø, BUyg. sası ğ, YUyg. sesiq, Türk. Ø (Ağızlar: sası): s. 1999

sat- satmak, elden çıkarmak; Orh. Ø, BUyg. sat-, YUyg. sat-, Türk. sat-: s. 4770

satığçu satıcı, tüccar, tacir, alım-satımcı; Orh. Ø, BUyg. satığçı, YUyg. setiqçi,

Türk. satıcı: s. 4559, s.-ning 4545, 4548

satıl- satılmak; Orh. Ø, BUyg. satıl-, YUyg. setil-, Türk. satıl-: s.-ip 2399

satu → ş(a)ntudan ö. a. < Soğd. ? *šnt'wδn* = ? Skr. *Śuddhodana* (Bang 1931b: 10);

Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-dan 4809

sav, saw söz, sav, laf; haber; Orh. Ø, BUyg. sav, YUyg. Ø, Türk. sav: s. 168, 234, 522, 1101, 1144, 1187, 2064, 2440, 2523, 2606, 2607, 3386, 3391, 3399, 3403, 3406, 3457, 3772, 4269, 4307, 4674, 4756, s. 2488, s.-ağ 209, 508, 1881, 4729, 4735, 4799, s.-da 3394, 3445, 4308, s.-dan 1320, s.-ı 1303, s.-iğ 1414, 2933, 3545, 4215, 4218, s.-in 447, 1064, 1169, 1193, 1375, 1746, 2639, 2700, 2985, 3816, s.-inga 3840, 4938, 5188, s.-ingızça 2957, s.-lar 496, 1849, 4749, 4818, s.-larağ 1003, 4757, s.-larığ 2936, s.-qa 1866, 4656, 5204

savçı sözcü, haberci; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. (Yeni) savcı: s. 5317

savlaş- sözleşmek, haberleşmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-ip 2964

saxınç → saqınç

sayu her, her biri; herkes; yalnız, ayrı, tek, teker teker; Orh. sayu, BUyg. sayu, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 816, 824, 2764, 2795, 2835, 2836, 3095, 3184, 3432, 4812, 4812, 5121, 5199

säç- seçmek, ayırt etmek, farketmek, farkına varmak; Orh. Ø, BUyg. säç-, YUyg. Ø, Türk. seç-: s.-ing 1449

sädräksiz seyrek-ince olmayan, yoğun, kalın; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø:

s. 3129

säf- → säv-

sägiz → säkiz

säkiz sekiz '8'; Orh. säkiz, BUyg. säkiz, YUyg. säkkiz, Türk. sekiz: s. 2545, s. 842, 1661, 3128, 4109, 5246

säkizär sekizer, sekizli sekizli; Orh. Ø, BUyg. säkizär, YUyg. Ø, Türk. sekizer: s. 5121

säkizinç sekizinci; Orh. Ø, BUyg. säkizinç, YUyg. säkkizinçi, Türk. sekizinci: s. 1285, 2658

sän sen; Orh. sän, BUyg. sän, YUyg. sän, Türk. sen: s. 445, 457, 458, 474, 1399, 1401, 1413, 1413, 1422, 1423, 1868, 3012, 3015, 3283, 3283, 3284, 3285, 4647, 4660, 4663, 4757, s.-i 2844, s.-ing 1399, 1412, 1487

(**säpän/**) (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 3129

sär- dayanmak, katlanmak, tahammül etmek; Orh. Ø, BUyg. sär-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-ü 1995

särgür- dayanmak, katlanmak, tahammül etmek; Orh. Ø, BUyg. särgür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-tüngüz 3166

särimlig sabırlı, uysal, yumuşak başlı, ölçülü; Orh. Ø, BUyg. särimlig, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1304

särin- sabırlı olmak, dayanmak, tutunmak, tahammül etmek; Orh. Ø, BUyg. särin-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-mätim 4531

särinç sabır; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-in 448

särinmäk sabır, tahammül; Orh. Ø, BUyg. särinmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1182, 1192, 1210, 1285, s.-iin 2889, 4865

särkür- → särgür-

säträksiz → sädräksiz

säv- sevmek, hoşlanmak; Orh. säb-, BUyg. säv-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-är 1095, 1337, 1345, 1347, s.-ärçä 3188, s.-mägäy 2935, s.-mäz 2950

sävägg → sävig

sävän- → sävin-

sävig, sävik aşk, sevgi, şefkat; sevgili, kıymetli, sevimli, şirin; Orh. Ø, BUyg. sävig, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 291, 292, 295, 386, 870, 1900, s. 5312, s.-in 185, 481, 5344, s.-inçä 2699, 2805, 4096, s.-lärimäh 2897, 4873

sävigli sevimli; Orh. Ø, BUyg. sävigli, YUyg. Ø, Türk. Ø (sevimli): s. 91

sävin-, säwin- sevinmek, kıvanmak; Orh. säbin-, BUyg. sävin-, YUyg. söyün-, Türk. sevin-: s. 2359, 4741, s.-gülük 3809, s.-inglär 2979, s.-miş 4712, s.-ti 2968, s.-ü 1895, 4304

sävinç sevinç, neşe; Orh. Ø, BUyg. sävinç, YUyg. süyünç, Türk. sevinç: s. 1048, 1901, 2991, 3107, 3531, 4413, s.-in 330,

sävinçlig sevinçli, neşeli, mutlu; Orh. Ø, BUyg. sevinçlig, YUyg. süyünçlük, Türk. sevinçli: s. 103, 112, 3450, 4157, 4159, 4440

sävinmāk sevinme, kıvanma, mutlu olma; Orh. Ø, BUyg. sävinmāk, YUyg. söyünmāk, Türk. sevinmek: s. 375, 1208, 1283

sävintür- sevindirmek, hoşlandırmak; memnun etmek, gönlünü hoş etmek; Orh. Ø, BUyg. sävintür-, sävindür-, YUyg. söyündür-, Türk. sevindir-: s.-ügli 1462

sävit özel ad (Zühre, Venüs, Çulpan, Çobanyıldızı); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5100

sävüg → sävig

scnnkw (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5160

sı- kırmak, bozmak; yenmek; Orh. sı-, BUyg. sı-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-dımız 2553, 2704, 2758, s.-manglar 2110

sıgıtsız ağlamasız, sızlamasız, feryatsız; Orh. sıgıt, BUyg. sıgıt, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1947

sıgta- ağlamak, sızlamak, feryat etmek; Orh. sıgta-, BUyg. sıgta-, YUyg. Ø (= yigla), Türk. Ø: s.-yu 3017

sıgun ceylan, ahu; dişi geyik; Orh. sıgun, BUyg. sıgun, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-uğ 492

sıgur- sıgdırmak; Orh. Ø, BUyg. sıgur-, YUyg. sıgdur-, Türk. sıgdır-: s.-up 2421,

3189, 3208

sımağlı kırılmış, kırık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1746

sımtağsız, sımtaqsız gayretli, istekli, hevesli; kayıtsız olmayan; Orh. Ø, BUyg. sımtağsız, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 3220, s. 3237, 3312

sın boy; vücut; organ; Orh. Ø, BUyg. sın, YUyg. sin, Türk. Ø: s. 1054, s.-dan 1185, s.-ı 1226, 1239, 3762, 3763, 3764, 3765, 3766, 4338, 4339, s.-ımda 300, s.-ından 1176, 1179, 1182, s.-ıtan 1229, 1242, s.-ları 260, 1262

sın- kırılmak, yıkılmak, bozulmak; Orh. Ø, BUyg. sın-, YUyg. sun-, Türk. Ø
(^ şızlar: sın-): s.-alım 3418

sınaş- birbirini sınamak, boy ölçüşmek, sınaşmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. sınaş-, Türk. sınaş-: s.-alım 3456

sıngar taraf, yön, cihet; Orh. sıñar, sıngar, BUyg. sıngar, YUyg. siñar, Türk. Ø: s. 878, 889, 890, 892, 893, 897, 899, 916, 1403, 1826, 1887, 2118, 2120, 2224, 2252, 2397, 3149, 3356, 3482, 3483, 3740, 3763, 3764, 3765, 3766, 4082, 4358, 4620, s.-ı 1422

sıngarqı, sıngarqı taraftaki, yöndeki; Orh. Ø, BUyg. sıngarqı, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 894, 4060, s. 1907

sınlıg boylu, endamlı; vücutlu, gövdeli; Orh. Ø, BUyg. sınlıg, YUyg. sinliq, Türk. Ø: s. 272, 3742

sıqış sıkıntı; darlık, sıkışma; Orh. Ø, BUyg. sıqış, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5280

sıqur- sığdırmak; Orh. Ø, BUyg. sıqur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-up 3189

sırıl- → sarul- yerine '(bir şeye) sarılmak, dolanmak, sarınmak'(Clauson 1972 ve Edgerton 1953: 851ab); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-mışlarqa 3142

sırım (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-ın 1492

sış şış ucu sivri demir; Orh. Ø, BUyg. sış, YUyg. Ø, Türk. şış: s.-ların 1729

sışlı ğ şışli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. şışli: s. 1727

sıvğa- hedefini değiştirmek (Zieme 1969b: 208); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-r 5064

sıvraq fazlasıyla, aşırı, olağanüstü < ? İran Dilleri ? (Shimin - Klimkeit - Laut

1987: 53, dipnot 19); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 3414

sıyaq akan, akıcı, akışkan, mayi (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1380

sız → siz

sız- sızmak, erimek, ergimek; Orh. Ø, BUyg. sız-, YUyg. siz-, Türk. sız-: s.-dın 2883, 4859

sigrik atlama, sıçrama; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 3062

siin özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 733

silkin- silkinmek, sarsılmak, sallanmak; titremek; Orh. Ø, BUyg. silkin-, YUyg. silkin-, Türk. silkin-: s.-ip 1415

singar → singar

singil kız kardeş; Orh. siñil, BUyg. singil, YUyg. siñil, Türk. Ø: s.-im 3531, 3543

singir sinir; Orh. Ø, BUyg. singir, YUyg. siñir, Türk. sinir: s. 1263, s.-in 1733

sin sen, 2. tekil kişi adlı; Orh. sän, BUyg. sän, YUyg. sän, Türk. sen: s.-ta 2143

sini seni, sen'in belirtme durumu; Orh. sini, BUyg. sini, YUyg. seni, Türk. seni: s. 443, 1250, 1421, 3663, 4272, 4648, 4740, 4833

siqta- → sıgta-

sirkä sirke; Orh. Ø, BUyg. sirkä, YUyg. sirkä, Türk. sirke: s. 4305

sit (< Toh. < Skr. sītā) nehir, ırmak, akıntı; Orh. Ø, BUyg. sit, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-im 4527

siz siz; Orh. Ø, BUyg. siz, YUyg. siz, Türk. siz: s. 630, 631, 870, 1096, 1102, 1102, 1434, 1461, 1463, 1472, 1472, 1479, 1482, 1486, 1493, 1507, 1529, 1580, 1581, 1584, 1597, 1600, 1601, 1601, 1616, 1619, 1626, 1627, 1652, 1672, 1673, 1674, 1676, 1677, 1691, 1699, 1705, 1706, 1716, 1724, 1736, 2413, 2847, 2855, 2867, 2868, 2872, 2872, 2873, 2873, 2906, 2916, 2917, 2947, 2948, 2957, 3127, 3140, 3164, 3197, 3219, 3290, 3292, 3400, 3401, 3413, 3415, 3416, 3422, 3423, 3433, 3436, 3437, 3442, 3443, 3466, 3701, 3963, 3963, 4149, 4299, 4755, 4758, 4882, 5011, 5011, s.-äng 525, s.-in 1503, 3269, s.-ing 908, 1427, 1433, 1457, 1473, 1473, 1512, 1515, 1516, 1532, 1559, 1611, 1615, 1617, 1783, 1981, 2870, 2870, 2925, 2925, 2927, 2931, 2957, 2958,

3184, 3524, 3949, 3955, 3959, 4105, 4178, 4197, 4997, 5003, 5007, s.-ingä 471, 475, 478, 1080, 2385, 2386, 2981, 3093, 3094, 3098, 3165, 3167, 3171, 3181, 3254, 3330, 3332, 3335, 4188, 4574, 4576, 4579, s.-inge 3261, s.-ingärü 461, 1435, 1456, 1523, 1555, 1649, 1668, s.-innng 1708, s.-intä 88, 1433, 1499, s.-intäg 4790, s.-lär 17, 1137, 2890, 2978, 2985, 4383, 4776, 4777, 4866, 5055, s.-lärda 235, s.-lärkä 1145, 1157, 1165, 2983, s.-lärnäng 4650, s.-lärni 2882, 4858, s.-lärnii 4387, s.-näng 94, s.-ni 874, 875, 1682, 2002, 2909, 2945, 3342, 3430, 4589, s.-nii 914, 1094, 1095, 2112, 2898, 2904, 3185, 3186, 3186, 3187, 3219, 3233, 3337, 3344, 4584, 4591, 4874, 4880, s.-nitäg 2411, 3138

sizik kuşku, şüphe; Orh. Ø, BUyg. sizig, sizik, säzik, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 231, 3219

sizin- şüphelenmek, kuşkulanmak; Orh. Ø, BUyg. sizin-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-mätin 943

sizinç şüphe, endişe, kaygı, kararsızlık; Orh. Ø, BUyg. sizinç, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1008, 3978, s.-ig 3813

sizinçsiz şüphesiz, elbette; Orh. Ø, BUyg. sizinçsiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1444, 3825, 3834, 5040

(//siziru) (?): s. 2333

sizlig sizli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. sizli: s. 3646

smir → sumir

smutri (< Skr. Samudra) y. a. (Edgerton 1953: 574); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 882

sod- atmak, fırlatmak, akmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-mı 3201

sol sol; Orh. Ø, BUyg. sol, sool, YUyg. sol, Türk. sol: s.-dın 3482

solmı Solmı, bir şehir adı; Orh. Ø, BUyg. solmı, Solmı, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5127

solmılığ Solmılı, Solmı şehrinden olan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5320, 5321

song son, nihayet; Orh. Ø, BUyg. song, YUyg. soñ, TT son: s. 5271

songun 'soğan, sarımsak vb.'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, TT Ø: s. 5178, 5179,

5180

songuş- (?) → **süngüş-** (?)**soğançığ** sevimli, hoş, latif, şirin; Orh. Ø, BUyg. soğançığ, soğançığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 2130**soqlun-** sokmak, sokuşturmak; tutuşturmak, tikiştirmek; Orh. Ø, BUyg. soqlun-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-mışlarqa 2417**sor-** emmek, sormak; içine çekmek; Orh. Ø, BUyg. sor-, YUyg. sora-, Türk. sor-: s.-ar 58**sorıl-, sorul-** sorulmak, emilmek; Orh. Ø, BUyg. sorul-, YUyg. Ø, Türk. sorul-: s.-mış 353, s.-mışlarqa 2415**soydur-** soydurmak, soyundurmak; Orh. Ø, BUyg. soytur-, YUyg. Ø, Türk. soydur-: s.-dı 5048**sö** zaman, vakit; s.-*dä* 'eski zamanda, önceki zamanda, eskiden, önceden' s.-*dä bärü* 'eskiden beri, önceden beri, önceki zamandan beri'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-*dä* 2486, 2515, 2551, 2587, 2598, 2627, 2633**sögüş** → **söküş****sögüş-** → **söküş-****sök-** sövmek, azarlamak, incitmek; diz çökmek; Orh. sök-, BUyg. sök-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-*ä* 3600, s.-*üp* 5304**sökii** geçmiş zamanki; Orh. Ø, BUyg. söki, s öki, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 2566, 3291**sökti** kepek; Orh. Ø, BUyg. sökti, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5169, 5170, 5172, s.-*dä* 5169, s.-*si* 5168**söküd-** diz çöktürmek, çöktürüp oturtmak; Orh. Ø (sökür-), BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø (çöktür-): s.-*üp* 2943**söküş** hakaret, küfür, rezalet; Orh. Ø, BUyg. sögüş, söküş, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-*çä* 81**söküş-** küfretmek, sövüp saymak; şikayet etmek, sızlanmak, yakınmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-*ürlär* 77**sön** eski, geçmiş, çok zaman önce olan; Orh. Ø, BUyg. sön, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.

2463, 2539, 4289, 4290

söngü → süngü

söngüg → süngük

söz söz, laf, lakırdı, kelime; Orh. söz, BUyg. söz, YUyg. söz, Türk. söz: s. 1187, 1193, 1791, 2798, 4617, 4803, s.-çä 5270, s.-i 1303, s.-in 2599, 2813, 4556, s.-inlügün 2456

sözlä- konuşmak, söylemek; Orh. Ø, BUyg. sözle-, YUyg. sözlä-, Türk. Ø: s.-di 3549, s.-dilär 3546, s.-dim 1837, s.-dimiz 2488, 2524, 2608, s.-gü 1873, 4673, s.-güg 3249, s.-gütäg 2963, s.-mätin 4749, s.-mäzün 2064, s.-miş 1858, s.-p 2815, s.-sär 2574, 2575, 4216, 4738, s.-särmän 4756, s.-yin 1103, s.-yü 168, 1167, s.-yür 1792, 2798

sözlämäsig yakışksız, yakışık almaz, münasebetsiz, uygunsuz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 2797

sözläş- sözleşmek, anlaşmak, kararlaştırmak, söz birliği etmek; Orh. sözleş-, BUyg. sözleş-, YUyg. sözläş-, Türk. sözleş-: s.-tilär 2936

sri → şri < Skr. ?; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1725, 1730

srin- → s(ä)rin- 'durmak, oturmak, kalkmak, üstünde durmak'; Orh. Ø, BUyg. serin-, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-mäng 1821

srinmäk → s(ä)rinmäk 'sabır, tahammül, sebat'; Orh. Ø, BUyg. särinmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1234, 1821

sroşivt (Moriyasu 1991: 47. 7a) (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5102, 5131

sroşrt özel ad < Skr. ?; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 733

stir 'ölçü birimi, kilo, para vb. ölçüsü' (< Soğd. st'yr < Yun. Stater 'gümüş bozukluk'); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1827

sub → suv 'su'; Orh. sub, BUyg. suv, YUyg. su, Türk. su: s. 668, 669

suğançığ → soğançığ

sumir (< Toh. A/B *Sumir* < Skr. *sumeru* y. a.) evrenin merkezi; Orh. Ø, BUyg. sumir, sumur, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 841, 2416, 3143

sumnağdıq özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-a 1100

sun- sunmak; uzanmak, yatmak; Orh. Ø, BUyg. sun-, YUyg. sun-, Türk. sun-: s.-tılar 3551, s.-up 2816

sunglamaq (?) (*siñile-* ? krş. Clauson 1972: 840); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 2100

supurğan (→ *stüpa*) bir azizin ölümünden sonra kalan eşyalarının saklandığı yer, sandık, türbe; Orh. Ø, BUyg. supurğan, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 23

suq hırs, tamah, açgözlülük; Orh. suk, BUyg. suq, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 1267, 1751, 1754, 2465, 2754, 2805, 2812, 3506, 4555

suqlun- beklemek, arzu etmek, istemek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-mışlarqa 3144

sut- → sod-

suv su; Orh. sub, BUyg. suv, YUyg. su, Türk. su: s. 133, 160, 200, 256, 268, 500, 503, 504, 744, 806, 833, 837, 840, 855, 895, 1085, 1183, 1189, 1984, 2028, 2028, 2031, 2178, 2180, 2267, 2417, 2538, 2585, 3144, 4318, 4359, 4820, 5106, 5116, 5158, 5181, 5187, s.-da 1980, 2051, 2176, 2949, 3844, 4942, s.-daqı 3993, s.-ı 5159, s.-lar 5117, s.-nung 566, 4681, s.-qa 224, 1044, 1119, s.-uğ 3781, 4016, s.-ung 960, 2029

suvçı kılavuz; Orh. Ø, BUyg. suvçı, suwçı, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5285

suviq (swβyq) yapışkan, ağdalı, cıvık; Orh. Ø, BUyg. suviq, YUyg. Ø, Türk. Ø (Ağızlar: sıvık): s. 4746

suvluq su deposu, su kabı, su küpü, sarnıç, tank; Orh. Ø, BUyg. suvluğ, suvluq, YUyg. Ø, Türk. suluk: s. 4718, 4719, s.-ta 4694

suvsamak, suvsamaq susama, susuzluk; Orh. Ø, BUyg. suvsamaq, YUyg. Ø (= usımaq), Türk. susamak: s. 1037, s. 3906, s.-a 2945

suvsus → suvsuş

suvsuş içecek, hayat iksiri, abıhayat, bengisu; Orh. Ø, BUyg. suvsuş, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-ı 5126, s.-ın 983, 5167, s.-ınga 5165, s.-uğ 5147

suvsuz susuz; Orh. subsuz, BUyg. suvsuz, YUyg. susiz, Türk. susuz: s. 1742

- suy, suyy** (< Çin.) günah, suç; Orh. Ø, BUyg. *suy*, *tsuy*, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 415, 2063, 2281, 2290, 2300, 2600, 4259, s. 2836, s.-da 1841, 2838, 2943, 3686, 3735, 4259, 4929, s.-uğ 1557, s.-umın 1510, s.-umuznu 2765
- suyurqa-** (Çin. *suy* + Türk. *urqa*) bağışlamak, ihsan etmek, vermek; saymak, saygı göstermek; Orh. Ø, BUyg. *tsuyurqa-*, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-yu 3202
- suzaq köy**; Orh. Ø, BUyg. *suzaq*, *su-sāq*, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5252
- sü, süü** ordu; Orh. *sü*, BUyg. *süü*, *süü*, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 2183, s.-n 3995, s.-ngüz 3397, s.-sin 275
- süçüig** tatlı, şekerli; Orh. *süçig*, BUyg. *süçig*, *süçig*, YUyg. *çüçük*, Türk. Ø: s. 2902, 4878
- süngü** süngü; Orh. Ø, BUyg. *süngü*, YUyg. Ø, Türk. *süngü*: s. 252, 253
- süngük** kemik; Orh. *süñük*, BUyg. *süngük*, YUyg. *sünäk*, Türk. *sümük*: s. 1054, 1262, s.-in 2110, s.-ingtäh 1734, s.-ümdä 300
- süngülüg** mızraklı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø (= süngülü): s. 5300
- süngüş** savaş, muharebe, harp, çarpışma; Orh. *süñüş*, BUyg. *süngüş*, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-ingä 1277, s.-kä 2009
- süngüş-** savaşmak, mücadele etmek, çarpışmak; Orh. *süñüş-*, *sünüş-*, BUyg. *süngüş-*, YUyg. Ø, Türk. Ø: s.-di 2459, s.-gäli 4465, s.-kälü 2457, s.-miş 2667, s.-üp 2463, 2540, s.-ürlär 702, 1230, 1243
- süngüşmāk** savaşma, çarpışma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 538, 988
- sür-** sürmek, uzaklaştırmak, kaçırmak, kovmak; Orh. *sür-*, BUyg. *sür-*, YUyg. *sür-*, Türk. *sür-*: s.-gäy 3845, 4943, s.-ü 186, s.-üng 718, s.-üp 6
- sürgü** sürülen, sürü (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. = *sürgün*, Türk. *sürgü*: s.-g 800
- sürüg** sürü, mal; Orh. Ø, BUyg. *sürüg*, YUyg. Ø, Türk. *sürü*: s. 50, s.-üm 4455
- süzüg, süzük** temiz, berrak, saf, süzölmüş, açık; Orh. Ø, BUyg. *süzük*, YUyg. *süzük*, Türk. Ø: s. 3361, 4502, 4625, s.-rāk 3663, s.-ün 1391
- süzüglii** berrak, temiz, temizlik; berraklık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. *süzüklük*, Türk. *süzülü*: s. 2051, 281, 360, 1863
- swlağ** (→ s(u)wlağ, suwlağ → suvlağ) 'sulu'; Orh. Ø, BUyg. *suvluğ*, *suvluq*, YUyg.

suluq, Türk. sulu: s. 5305

synktwnkta (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5259

synkyz (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5236

syyn (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: s. 5298

Ş

şabi (< Çin. *Şami*, *şa-mbi* = Skr. *śrāmaṇera*) din eğitimi gören küçük erkek çocuk, küçük öğrenci, mürit; Orh. Ø, BUyg. şabi, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 5210, ş.-ta 5257

şad Türklerde kullanılan bir ünvan, Kağandan sonra en yüksek ünvan, Şad; Orh. şad, BUyg. şad, YUyg. (= şad), Türk. (= şad): ş. 4009, 4154, 4888, ş.-a 5312

(//**şa ğah**) (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 500

şahbuhrġan, şahbwhrġan (< Far. *šāhbuhragān*) Mani'ye ait bir eserin adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 3360, ş. 4624

şakimun (→ şakimuni << Skr. *Śākya muṇi*) Buda'nın adı, 'Śākya hükümdarı, Śākya hakimi'; Orh. Ø, BUyg. şakimuni, şakimun, YUyg. sakyamoni, Türk. Ø: ş. 104

şap (şap < Toh. A *Śāp* < Skr. *śapa*) yemin, ant; Orh. Ø, BUyg. şap, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş.-i 2362 ?

şatu merdiven; Orh. Ø, BUyg. şatu, YUyg. şuta, Türk. Ø: ş. 2409, 3136

şaxan (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. -qıya 5200, 5297, ş.-larta 5250

şazın (< Toh. A *śāsam* < Skr. *śāsana*) öğreti, doktrin, akide; Orh. Ø, BUyg. şazın, şazan, şazaan, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 5275, ş.-tın 5283

(//**şäkänmiş**) (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 3375, 4635

şäli özel ad. (Singqu Seli Tutung?); Orh. Ø, BUyg. Şeli, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş.-lärkä 5282, ş.-tä 5249

şäş- açmak, çözmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş.-täçii 4533

ş iġ (→ şıq < Çin. *shi*) hububat ölçüsü; Orh. Ø, BUyg. şıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 5121, 5122, 5122, 5123, 5169, 5169, 5169, 5170, 5171, 5207, 5222, 5224,

5226, 5227, 5229, 5230, 5231, 5235, 5237, 5238, 5239, 5240, 5244, 5245, 5245, 5246, 5247, 5247, 5248, 5248, 5249, 5250, 5251, 5252, 5254, 5254, 5255, 5255, 5256, 5257, 5257, 5258, 5259, 5261, 5263, 5264, 5265

şimnu, **şimnuu**, **şmnu** (< Soğd. şmnw = Skr. Mâra) şeytan; Orh. Ø, BUyg. şimnu, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 232, 241, 250, 253, 542, 1465, 1485, 3159, ş. 2472, ş. 2012, 3668, 4417, ş.-ğ 230, ş.-nung 431, 1967, 3328, 4572, ş.-qah 4421

şimnulu şeytanlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 2485

şimnuluğ şeytanî; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş.-un 2458

şilavanti (<< Skr. sīlavat) rahip, keşiş, derviş; Orh. Ø, BUyg. şilavandi, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 5269

şing tay (Şing < Çin. ch'êng) taşıt, yük arabası, kağrı; Orh. şing, YUyg. Ø, Türk. Ø: ş. 5216

şumnu → ş(i)mnu

t

tadiri (?) (okuma hatası!); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2441

tafran- → tavrān-

tag dağ; Orh. tag, BUyg. tağ, YUyg. tağ, Türk. dağ: t. 841, 865, 2416, 3334, 4578, t.-da 1418, 3500, 3534, t.-ığ 3143, 3343, 4590, t.-lar 842, t.-ları 834, t.-larığ 3346, 3350, 4593, 4597

tag → taq 'sıkıntı, keder'; Orh. Ø, BUyg. tağ, taq, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-inta 2431

tagay dayı; Orh. Ø, BUyg. tağay, YUyg. tağa, Türk. (= dayı): t. 5104, 5107, 5190

tagay özel isim; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1937, 1938

tagı → taqı

tagsut → taqşut

taisi (< Çin. da shi) 'yaşlı bilgin, hoca; Orh. Ø, BUyg. tayşi, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 506

taixan özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 4631

talas Bir şehir adı; Orh. Ø, BUyg. talas, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 350

talula- seçmek, seçip ayırmak; Orh. Ø, BUyg. talula-, YUyg. Ø (talla-n-), Türk. Ø: t.-lım 1762

taluy deniz, okyanus; Orh. taluy, BUyg. taluy, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 882, 898, 3179, 3251, 4771, t.-ğaru 884, t.-tın 2413, 3140

tam duvar; Orh. tām, BUyg. tam, YUyg. tam, Türk. dam: t. 3290

tamar → tamır

tamğa, tamqa damga, mühür, kaşe; Orh. Ø (tamğa+çı), BUyg. tamğa, YUyg. tamğa, Türk. damga: t. 2112, 2679, t. 4556, t.-ğ 1355, t.-qa 2823, t.-sı 2681, 2683, 2684, 2686, 2690, t.-xii 3020, t.-ları ğ 3233

tamğala- damgalamak, mühürlemek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. tamğili-, Türk. damgala-: t.-dımız 2680

tamğaq boğaz, damak; Orh. Ø, BUyg. tamğaq, YUyg. tamğaq, Türk. damak: t.-inta 663

tamır, tamr damar, atardamak; mizaç, huy; Orh. Ø, BUyg. tamır, tamr, YUyg. tomur, Türk. damar: t. 1263, t. 4115, t.-inga 5064

tamu (< Soğd. tmw 'tamu') cehennem; Orh. Ø, BUyg. tamu, YUyg. tamuq, Türk. Ø: t. 247, 729, 774, 1450, 2395, 2628, 2663, 3104, 3147, 3335, 3874, 3919, 3928, 4579, 4943, 4971, t.-dan 140, 144, t.-daqı 4289, t.-daqı 683, t.-qa 444, 652, 681, 1970, 3845, 4944, t.-ta 3916, t.-tın 3156, 3224, t.-xa 1749

tamuluğ cehennemlik, cehennem gibi; şeytanca; Orh. Ø, BUyg. tamuluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1939

tan- inkar etmek; Orh. Ø, BUyg. tan-, YUyg. tan-, Türk. Ø: t.-miş 656, 672, 679, t.-mişlar 726, 770

tang tan, tan vakti; hayret, hayrete şayan; Orh. taŋ, BUyg. tang, YUyg. tañ, Türk. tan: t. 496, 521, 627, 627, 628, 628, 629, 632, 633, 633, 634, 635, 635, 1416, 2373, 2969, 5179

tangla-, tankla- şaşmak, şaşırmak, hayret etmek; Orh. Ø, BUyg. tangla-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-p 254, t.-yur 531, t.-ğuluq 3304

tanıgma inkar; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-lar 649

tanuq tanık, kanıt, tanıt, delil; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. tanık: t. 1389, t.-ı 2604, t.-un 1167

tanuqla- kanıtlamak, tanıtlamak, ispat etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. tanıtla-, kanıtla-: t.-yu 234

tap irade, arzu, iktidar, güç; Orh. Ø, BUyg. tap, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3307

tap- bulmak, almak, kazanmak, elde etmek; Orh. Ø, BUyg. tap-, YUyg. tap-, Türk. tap-: t.-ing 2987, t.-mış 5330, t.-sunlar 3257, t.-tuqta 2388, 3150

tapa -E doğru, doğru, yönünde; Orh. tapa, BUyg. tapa, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2183, 2959, 4489

tapın (?) (tap+ın ?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 4389

tapın- saygı göstermek, hürmet etmek, ağırlamak; Orh. Ø, BUyg. tapın-, YUyg. Ø, Türk. tapın-: t.-alım 647, 1740, 1759, t.-ğuçı 5156, t.-sar 2452, t.-tımız 2651, 2654, t.-turzun 5156, t.-zun 5154, t.-zunlar 2062

tapla- uygun bulmak, kabul etmek, onaylamak; Orh. tapla-, BUyg. tapla-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-4760, t.-mağay 2934, t.-maz 2616, t.-sar 1078, 3442, t.-yur 3529

taplağ rıza, kabul, onay, memnuniyet, hoşnutluk; Orh. Ø, BUyg. taplağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-inga 4425

taplağlı onaylı, rızalı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 966

taplan- uygun bulunmak, kabul edilmek, onaylanmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-u 3336, 4583

taplançsız uygunsuz, onaysız, kabulsüz, hoşnutsuz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1816

tapunuğma hizmet edenler; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-lar 650

taq (< OFar. tāk) 'sıkıntı, gam, keder, zor durum' (Doerfer 1965: 441); Orh. Ø, BUyg. tağ, taq, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3393, t.-aq 3478, t.-da 3400, t.-ımız 2703, 2753

taqi, taqih, taqu, taqi ve, henüz, dahi, de/da, artık, kaldı ki; Orh. takı, BUyg. taqi, taqu, YUyg. taqi, Türk. dahi, daha: t. 43, 46, 51, 55, 72, 105, 156, 174, 199,

218, 498, 868, 944, 952, 961, 974, 1006, 1028, 1394, 1402, 2294, 2403, 2432, 2439, 2982, 2998, 3056, 3409, 3515, 3567, 3757, 3838, 3903, 3909, 3915, 4018, 4143, 4313, 4660, 4662, 4736, 4892, 4936, 5135, 5140, 5199, 5242, 5246, t. 1125, t. 1111, 1114, 1116, 1123, 1129, 1139, 1187, 2184, 2266, 3181, 3357, 4621, t. 2954

tağıgu tavuk; Orh. Ø, BUyg. tağıgu, YUyg. toğu, Türk. tavuk: t. 510, 513, 514, 523, 525, t.-lar 517, t.-larım 528

taşut şarkı, türkü; ötüş; mısra, beyit; Orh. Ø, BUyg. taşut, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ları 587

tarag → tarıg

tarazuk terazi; Orh. Ø, BUyg. tirazug, YUyg. taraza, Türk. = terazi (< Far.): t. 673, 675

tardıç (?) (Clauson 1972: 535b ve Edgerton 1953'te de yer verilmez); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 657

tarı- tarla sürmek, ziraatle uğraşmak, dikmek; Orh. Ø, BUyg. tarı-, YUyg. teri-, Türk. Ø: t.-mış 1365, t.-sarlar 1296

tarıg tahıl, tarım, tohum ekme, tohum, ekin; Orh. Ø, BUyg. tarıg, YUyg. teriq, Türk. darı: t. 1042, 2125, 5117, 5222, 5223, 5224, 5226, 5228, 5229, 5230, 5232, 5235, 5236, 5238, 5242, 5244, 5245, 5246, 5247, 5248, 5250, 5251, 5252, 5254, 5255, 5261, t.-ta 5225, t.-ın 1018

tarıgcu çiftçi, köylü; Orh. Ø, BUyg. tarıgcu, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3305

tarıq- çıkmak, gitmek, uzaklaşmak, yok olmak, ortadan kalkmak; Orh. Ø, BUyg. tarıq-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ur 3183, t.-zun 4053

tarıqar- → tarqar- 'uzaklaştırmak, gidermek, yok etmek'; Orh. Ø, BUyg. tarqar-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-tı 3219

tarkan ~ tarqan → tärkän

tarq- → tarıq-

tarqan yüksek bir ünvan, rütbe; Orh. tarkan, BUyg. tarqan, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 371, 436, 2185, 2322, 2324, 2329, 2927, 2930, 5100, 5105, 5110, 5317, 5318,

t.-qa 5191

tarqar- çıkarmak, uzaklaştırmak, gidermek, yok etmek; Orh. Ø, BUyg. tarqar-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ang 1443, 1510, t.-dazı 3290, t.-sar 2928, t.-tı 1940, t.-u 1341, 1357, 1372, 2052, t.-urlar 692, 3813, 3817

tart- çekmek, çekip çıkarmak, sökmek; Orh. Ø, BUyg. tart-, YUyg. tart-, Türk. tart-: t.-ap 4782, 4800, t.-ar 681, t.-dı 5048, t.-ğuçı 5170

tartışlıg bağlanma, bağlantı, bağlılık; Orh. Ø, BUyg. tartışlıg, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3131

tarxan → tarqan

taş taş; Orh. taş, BUyg. taş, YUyg. taş, Türk. taş: t. 3855, 4689, 4953, 5051, 5052, 5100, 5158, 5295, 5298

taşddın → taşın 'dışarıda'; Orh. Ø, BUyg. taşdın, taşın, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3356, 4620

taşğaru dışarıya; Orh. Ø, BUyg. taşğaru, taşqaru, YUyg. taşqiri, Türk. dışarı: t. 37, 3512, 3956, 4645, 4647, 5004

taşıq- çıkmak, dışarı çıkmak; Orh. taşık-, BUyg. taşıq-, YUyg. çiqmaq, Türk. çıkmak: t.-4645, t.-ar 657, 663, t.-ğınça 4457, t.-ıp 32, 4647, t.-ıpan 1730, t.-sar 3385, 3405, 3841, 4939

taşqar- meydana çıkarmak, ortaya çıkarmak, açık etmek; Orh. Ø, BUyg. taşqar-, YUyg. çiqar-, Türk. çıkar-: t.-ıp 3157

taştan, taştın dışarıda; Orh. Ø, BUyg. taştın, taşın, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 191, t.-tın 916, 1887, 2119, 2218, 2252, 3711, 4082, 4454, 4906, 5046

taştırtı dışarı, dışarıya; Orh. Ø, BUyg. taştırtı, taşdırtı, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1293 (tata/ur//) (?): t.-yur 2335

tatağ → tatıg

tatağlağ → tatıgılığ

tatıg tat, lezzet, çeşni; tatlılık, letafet; Orh. Ø, BUyg. tatıg, tağıg, YUyg. tattiq, Türk. tat: t. 992, 992

tatıgılığ tatlı, lezzetli; Orh. Ø, BUyg. tatıgılığ, tatağlağ, tatağlıg, YUyg. tetigiliq,

Türk. tatlı: t. 364, 3380, 3414, 3942, 4820, 5042, t.-raq 344

tatıgsıra- tatsızlanmak, tadını kaybetmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-yur 1247

tauçang taht; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1904

tavar mal, mülk, varlık; ipekli kumaş; Orh. Ø, BUyg. tavar, YUyg. tawar, Türk. davar: t. 1765, 3714, 3726, 4560, 4908, 4920, t.-ı 658, t.-iğ 4498

tavarlıg varlıklı, zengin, rahat; değerli; Orh. Ø, BUyg. tavarlıg, YUyg. tawarlıq, Türk. Ø: t. 4546

tavgird (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1262

tavran- davranmak, telaşlanmak, acele etmek, acelesi olmak; Orh. Ø, BUyg. tavran-, YUyg. Ø, Türk. davran-: t.-ing 1620, t.-tılı 3240, t.-tılar 4548, t.-u 3803, t.-ur 1349

tavranmaq tez canlılık, acele davranma, acele etme; Orh. Ø, BUyg. tavranmaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1191, 1209, 1283

tavrat-, tawrat- gayret etmek, çalışıp çabalamak, canlandırmak, teşvik etmek; Orh. Ø, BUyg. tavrat-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ğuçı 3001, t.-ır 2997, t.-sar 2984, 2985, 3943

tavsi → tayşi

tawğaç Çin; Orh. tabgaç, BUyg. tavğaç, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2921

taxı → taqı

tayan- dayanmak, desteklemek, yardım etmek, yaslanmak; Orh. Ø, BUyg. tayan-, YUyg. tayan-, Türk. dayan-: t.-tımız 2678

tayanç dayanak, destek, dayak; dayanacak kimse, arka, destekleyici; Orh. Ø, BUyg. tayanç, YUyg. tayanç, Türk. Ø: t. 709

tayaq 1. destek, yardım, dayanak, dayak; Orh. Ø, BUyg. tayaq, YUyg. tayaq, Türk. dayak: t. 3464, 3488, **2.** değnek, sopa, çelik; asa, baston; t. 3493, t.-an 3506

tayşi (< Çin. da shi) 'yaşlı bilgin, hoca'; Orh. Ø, BUyg. tayşi, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 506, t.-lar 2972

taz kel, uyuz, kel hastalığı; Orh. Ø, BUyg. (son dönem) taz, YUyg. taz, Türk. Ø

(Ağızlar, Osm.: daz): t. 5216, t.-ta 5257

täg gibi; Orh. täg, BUyg. täg, taş, YUyg. täg, Türk. Ø: t. 77, 80, 252, 598, 600, 657, 660, 661, 661, 831, 906, 963, 969, 1121, 1528, 1528, 1690, 1699, 2389, 2398, 2410, 2411, 2411, 2963, 3116, 3137, 3138, 3153, 3180, 3193, 3278, 3330, 3331, 3351, 3716, 3746, 3746, 3747, 4118, 4119, 4155, 4253, 4574, 4575, 4598, 4790, 4833, 4837, 4910, 5132, 5307

täg-, tāk- değmek, ulaşmak, vasıl olmak, varmak, erişmek; Orh. täg-, BUyg. täg-, tig-, YUyg. täg-, Türk. değ-: t.-äli 4167, t.-äy 1411, t.-äyin 2430, 2436, t.-di 239, 4396, 5064, t.-dii 40, t.-dilär 2418, 3205, t.-ddilär 4561, t.-gäli 3478, 5167, t.-inklär 4558, t.-innng 1136, t.-ip 2703, 2753, 3325, 4570, 4792, 5307, t.-ir 655, t.-mädi 2719, t.-miş 3034, t.-sär 3593, 4152, t.-zün 3262, 3270, 4296, 5108, 5110, 5129, 5144, 5177, 5187, 5193, 5194, 5204, 5214

tägi, tägii, tākii kadar, değin, dek; Orh. tägi, BUyg. tägi, taş, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 183, 414, 2163, 2281, 2429, , 2937, 2973, 3904, 5159, t. 13, 1894, 2589, 2887, 4047, 4863, t. 4555

tägil- değilmek, ulaşmak, varılmak, erişilmek; Orh. Ø, BUyg. tägil-, YUyg. Ø, Türk. değil-: t.-miş 3160

tägilmäk değme, ulaşma, varma, erişme; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 968

tägilig, tākilig uygun, yaraşır, değer, layık; Orh. Ø, BUyg. tägilig, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 395, t. 3283, 3283, 3292, t.-çäh 3161, t.-ning 5266, 5277, t.-tä 5268, 5271

tägin- varmak, ulaşmak, yerine getirmek, (saygı ifadesi taşır); {-Dİr}; Orh. Ø, BUyg. tägin-, YUyg. Ø, Türk. değin-: t.-dim(i)z 4532, t.-ing 4977, t.-mäh 4307, 4308, t.-täçilärkä 4536, t.-tii 4551, t.-tilär 4305, t.-tim 278, 406, 421, 5308, t.-tükümüz 1899, t.-ür 1896, 1901, 3271, 3310, 3320, 4502, 4539, 4565, t.-ürbiz 3263, 4260, 4263, 4286, 4303, 4304, 4324

tägir- götürmek, ulaştırmak, eriştirmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø (değdir-?): t.-är 894, 897, t.-ing 3880, t.-mäh 1638,

tägirmäk götürme, ulaştırma, erişirme; Orh. Ø, BUyg. tägirmäk, YUyg. Ø, Türk. değdirmek: t. 1820

tägirmän değirmen; Orh. Ø, BUyg. tägirmän, YUyg. tügmän, Türk. değirmen: t.-ning 5133

tägirmi yuvarlak, toparlak, değirmi; daire; Orh. Ø, BUyg. tägirmi, YUyg. Ø, Türk. değirmi: t.-däkii 4054

tägirmilä- çevrelemek, sarmak; Orh. Ø, BUyg. tägirmilä-, YUyg. Ø, Türk. değirmile-: t.-yük 3182

täglir- (?) çevirilmek, döndürülmek; Orh. Ø, BUyg. täglir-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-är 110

täglüg, täglük, täklük kör, gözleri görmeyen (?); Orh. Ø, BUyg. täglük, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 77, 212, 2444, t. 4014, t.-läri 3178

tägmäk varma, ulaşma, değme, erişme, yetişme; Orh. Ø, BUyg. tägmäk, YUyg. tägmäk, Türk. değmek: t.-imiz 4156

tägrä çevre; Orh. tägrä, BUyg. tägrä, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2502, 2512, 4397

tägri → tä(n)gri

tägşil- değişmek, değişikliğe uğramak; Orh. Ø, BUyg. tägşil-, YUyg. Ø, Türk. değişil-: t.-ip 47, 4132

tägşilmäk değiştirmek, değişiklik, çevirme; Orh. Ø, BUyg. tägşilmäk, YUyg. Ø, Türk. değişilmek: t.-i 968

tägşür- değiştirmek, döndürmek, başkalaştırmak, çevirmek; ulaştırmak, getirmek, erişirmek Orh. Ø, BUyg. tägşür-, YUyg. Ø (= tegiştir-), Türk. Ø: t.-sär 5297, t.-üp 233, 1914, 2426, 3213, 4474, 5120

tägşürmäk değiştirmek, çevirme, başkalaştırma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (= tegiştürmäk), Türk. Ø: t. 321

tägül- varılmak, ulaşılmak, erişilmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. değin-: t.-ürbiz 1581

tägür- ulaştırmak, değdirmek, erişirmek; Orh. tägür-, BUyg. tägür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-däçi 343, t.-mädin 5280, 5284, t.-üng 4153, t.-üp 3691, 5148, t.-zün

5160, 5184

tägzin- dönmek, dolaşmak, çevresini dolaşmak, yuvarlanmak; Orh. Ø, BUyg.

tegzin-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ti 450, t.-ür 827, 1396, 2513, 3864, 4962, t.-üür 2502, t.-ürlär 3082

täk yalnız, sadece, tek; ancak, fakat, ama; Orh. Ø, BUyg. täk, YUyg. Ø, Türk. tek: t. 3536,

täkin- → tägin-

täklir- → täglir-

täksin- → tägzin-

täksür- → tägsür-

tälgäk, tälgäkk titreme, titreşim, salınım; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 882, t. 899, t.-ig 886

tälim çok, pek çok, sayısız, hesapsız; Orh. Ø, BUyg. tälim, YUyg. Ø, Türk. Ø (Osm. delim): t. 2405, 3111, 3123, 3234

tämir demir; Orh. tämir, BUyg. tämir, YUyg. tömür, Türk. demir: t. 4895, 5100, t.-äg 54, t.-än 53, t.-dä 219

tän- → tan-

täng ölçü, tartı; denk, eşit; Orh. Ø, BUyg. täng, YUyg. täñ, Türk. denk: t. 992, 992, 2966, 4332, t.-imiz 4140

tängri, tängrih, tängrii tanrı; gök, gökyüzü, sema; Orh. täñri, tängri, BUyg. tängri, YUyg. täñri, Türk. tanrı: t. 117, 118, 123, 126, 131, 136, 139, 142, 142, 145, 147, 148, 161, 183, 188, 229, 242, 248, 255, 255, 256, 256, 257, 257, 259, 264, 267, 279, 280, 286, 311, 323, 324, 327, 334, 342, 364, 395, 432, 464, 468, 552, 598, 599, 627, 627, 628, 628, 630, 631, 632, 633, 634, 634, 635, 635, 637, 638, 638, 648, 746, 814, 816, 820, 821, 821, 822, 823, 825, 844, 853, 873, 951, 1013, 1177, 1180, 1183, 1186, 1189, 1189, 1190, 1190, 1195, 1199, 1206, 1216, 1219, 1224, 1236, 1237, 1249, 1257, 1277, 1311, 1395, 1536, 1541, 1544, 1567, 1613, 1625, 1705, 1769, 1787, 1802, 1811, 1910, 1935, 1936, 1938, 1976, 2035, 2091, 2139, 2167, 2189, 2206, 2208, 2213, 2220, 2227,

2245, 2245, 2255, 2289, 2348, 2351, 2360, 2434, 2436, 2447, 2451, 2505,
 2508, 2538, 2539, 2542, 2664, 2728, 2852, 2854, 2866, 2909, 2909, 2911,
 2912, 2913, 2915, 2934, 2935, 2938, 2941, 2960, 2970, 2974, 2989, 2993,
 2998, 3161, 3358, 3366, 3388, 3392, 3408, 3410, 3420, 3427, 3438, 3448,
 3459, 3622, 3624, 3628, 3629, 3631, 3633, 3640, 3647, 3648, 3723, 3743,
 3744, 3748, 3748, 3749, 3752, 3756, 3762, 3767, 3772, 3773, 3775, 3776,
 3777, 3778, 3785, 3790, 3796, 3814, 3838, 3856, 3872, 3873, 3875, 3876,
 3925, 3962, 3992, 3998, 3999, 4000, 4085, 4091, 4141, 4255, 4260, 4280,
 4280, 4283, 4287, 4291, 4292, 4293, 4294, 4313, 4320, 4343, 4361, 4369,
 4400, 4409, 4412, 4437, 4438, 4491, 4558, 4622, 4632, 4818, 4917, 4936,
 4954, 4969, 4970, 4972, 4973, 5010, 5149, 5162, 5163, 5166, 5170, 5178,
 5188, 5296, 5300, 5344, 5344, 5345, 5346, 5347, t. 242, 2220, 2245, 2503, t.
 781, 2180, 2566, t.-744, 2461, t. 433, 545, 547, 557, 560, 564, 564, 720, 732,
 732, 733, 739, 743, 1085, 1099, 1140, 1149, 1150, 1152, 1154, 1173, 1175,
 1189, 1198, 1221, 1665, 1706, 1716, 1894, 1902, 1919, 1920, 1926, 1953,
 1968, 2010, 2021, 2039, 2045, 2046, 2086, 2183, 2208, 2340, 2341, 2396,
 2455, 2455, 2462, 2469, 2480, 2481, 2482, 2499, 2500, 2510, 2521, 2535,
 2536, 2537, 2538, 2546, 2550, 2571, 2574, 2616, 2632, 2647, 2662, 2671,
 2681, 2682, 2684, 2690, 2725, 2727, 2737, 2742, 2764, 2779, 2803, 2809,
 2818, 2828, 3148, 3219, 3277, 3311, 3678, 3679, 4352, 4420, 4420, 4423,
 4538, t.-äg 1011, t.-çä 314, 316, 319, 325, 1884, 1916, t.-dä 149, 854, 1893,
 2225, 4825, t.-dän 139, 274, 1205, 1215, 1217, 4137, t.-din 2809, t.-g 143, 150,
 153, 237, 249, 251, 629, 727, 771, 855, 1014, 1594, 1937, 2411, 2501, 2511,
 2552, 2558, 2634, 2658, 2669, 3138, 3383, 4117, 4127, 4392, 4408, t.-gärü
 2727, 2736, t.-gärüü 2717, t.-kä (27) 136, 137, 236, 1024, 1074, 1205, 1255,
 2017, 2476, 2487, 2494, 2516, 2534, 2653, 2675, 2676, 2676, 2709, 2709,
 2710, 2718, 2750, 2764, 2918, 3382, 3601, 3649, t.-lär 265, 280, 619, 698, 735,
 736, 799, 804, 1158, 1171, 1199, 1907, 2066, 2075, 2456, 2830, 3791, 4000,
 4235, 4333, 4342, 4453, 4816, 4892, 5033, 5126, 5146, 5154, 5157, 5157,

5160, 5350, t.-lärda 61, 649, 2688, t.-lärddän 2199, 4902, t.-lärddä 2470, t.-lärddän 4060, t.-lärddin 3707, t.-lärig 149, 2483, t.-lärkä 641, 647, 2155, 2495, 2518, 2825, 2837, 4155, 4409, 5121, 5159, 5179, t.-lärning 281, 358, 3258, 3759, 3783, 5138, 5165, t.-li 2666, t.-lii 2460, 2478, 2485, t.-m 98, 591, 592, 601, 603, 706, 1080, 1096, 1440, 1445, 1453, 1456, 1475, 1493, 1496, 1508, 1516, 1521, 1525, 1581, 1601, 1611, 1650, 1678, 1681, 1683, 1687, 1689, 1701, 1706, 1708, 1717, 1782, 2147, 2157, 2287, 2471, 2486, 2490, 2514, 2551, 2563, 2578, 2587, 2595, 2598, 2623, 2633, 2655, 2686, 2691, 2697, 2705, 2721, 2743, 2761, 2771, 2782, 2792, 2807, 2810, 2845, 2847, 2864, 2868, 2871, 2872, 2874, 2875, 2876, 2878, 2905, 2916, 2928, 2958, 3181, 3233, 3342, 3369, 3371, 3412, 3623, 3625, 3627, 3628, 3630, 3632, 3635, 3638, 3642, 3645, 3688, 3690, 3724, 3952, 3954, 3958, 3961, 4100, 4276, 4289, 4290, 4291, 4297, 4306, 4481, 4483, 4488, 4501, 4554, 4589, 4628, 4630, 4631, 4788, 4881, 4918, 5000, 5002, 5006, 5009, 5308, t.-mä 640, t.-miz 588, 589, 1935, 3254, t.-mning 5301, t.-ning 324, 356, 645, 844, 1976, 3276, 3278, 3279, 4007, 4886, t.-si 3748, t.-täg 2340, 2341, 3222, 3357, 4621

tängriçii tanrıya hizmet eden; Orh. Ø, BUyg. tängriçi; YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2826, t.-min 2637

tängridäm tanrısal, göksel, tanrıya özgü, ilahî; Orh. Ø, BUyg. täñridäm, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 334, 344, 1067, 1429, 1852, 1855, 1903, 3258, 3362, 4260, 4279, 4281, 4626, 4634

tängrikän, tängriikän hükümdar, taçdar, sahip; Orh. Ø, BUyg. tängrikän, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 435, 1889, 1955, 2378, 2381, 2382, 2937, 2988, 4044, t.-ımız 2117, t.-im 437, 1902, 1957, 2245, 4075, 4078, 4083, 4332, t.-imiz 1952, 2130, 3994, 4075

tängrilärlüg tanrılık, kilise, mabet (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ün 1788

tängrilig, tängrilik ilahî, tanrısal; tapınak, mabet, ibadethane; Orh. Ø, BUyg. tängrilig, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 470, 475, 478, t. 470, t. 4011, 4018, 5069, t.-

ingärü 453, t.-däki 456, t.-ingärü 4010

tängsiz ölçüsüz, tartısız; eşit olmayan; Orh. Ø, BUyg. täñsiz, YUyg. täñsiz, Türk.

Ø: t. 5126, 5138

täpiz kıskançlık, haset, günü; Orh. Ø, BUyg. täpiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 4737, 5251

täpizlig kıskançlık, hasetlik, fesatlık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1124

täprä- kımıldamak, hareket etmek, depremek, titremek; Orh. Ø, BUyg. täprä-,

YUyg. = tevrä-, Türk. depre-: t.-mädin 5272, t.-mäz 3759

tärgin → tärkin

täri cilt, deri; Orh. Ø, BUyg. täri, YUyg. terä, Türk. deri: t. 1263, t.-sintä 57

tärin cemaat, topluluk, kalabalık; Orh. Ø, BUyg. tirin, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5316,

5317

tärk çabuk, hemen; hızlı, tez; Orh. Ø, BUyg. tärk, trk, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2199

tärkän kraliçe; Orh. Ø, BUyg. tärkän, trkn, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1889, 1956, 2203,

3863, 3996, 4961, 5300

tärkär- (?) (okuma hatası); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ürlär 704

tärkiş → tärkiş

tärkin acele, çabuk; Orh. Ø, BUyg. tärkin, trkn, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 31, 36, 1401,

1423, 3183, 3484, 3504, 3803, 4043, t.-räk 3486

tärkiş kavgacı, şirret; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1235, 1267

tärkkiyä tez, çabuk, çabucacık, çarçabuk, hemen, hemencecik, bir anda; Orh. Ø,

BUyg. tärkkiyä, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2422, 3209

tärklä- acele ettirmek, sıkıştırmak, hızlandırmak, çabuk davranmak; Orh. Ø, BUyg.

Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-sär 1052, t.-yü 142, 1415

tärklät- tezleştirmek, çabuklaştırmak, hızlandırmak, süratlendirmek; Orh. Ø,

BUyg. tärklät-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-güçi 3862, 4960

tärs ters, yanlış, hatalı; Orh. Ø, BUyg. tärs, trs, tr ş, YUyg. Ø, Türk. ters: t. 1747

tärtrü → tätrü

täs- → täz-

täşiğ açgöz, obur, pisboğaz; Orh. Ø, BUyg. täşiğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5283

täşil- delmek, deşmek, delik açmak; yırtılmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. teşil-,

Türk. deşil-: t.-tii 11

tätrülmäk aldanma, aldatılma, ayartılma, '(yanlış yöne doğru) ters çevrilme'; Orh.

Ø, BUyg. tätrülmäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3039, 3051, t.-ig 3030, t.-tin 3051

tätrü, tätrüü ters, aksi; Orh. Ø, BUyg. tätrü, YUyg. tätür, Türk. Ø: t. 659, 678, 2637, 4822

täv yalan, aldatma, hile, kandırma; Orh. täb, BUyg. täv, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 541, t.-än 876

tävirmäk devirme, çevirme, döndürme; Orh. Ø, BUyg. tävir-, YUyg. Ø, Türk. devirmek: t.-ingä 1352

tävlä- aldatmak, kandırmak, dolandırmak; Orh. täblä-, BUyg. tävlä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ddimiz 2613

täz- kaçmak, firar etmek; kaçınmak, çekinmek; Orh. täz-, BUyg. täz-, YUyg. täz-, Türk. Ø: t.-di 5045, t.-dii 32, t.-ti 126

täzgür- kaçmak, kaçınmak, çekinmek; Orh. Ø, BUyg. täzgür-, YUyg. täzdür-, täzgür-, Türk. Ø: t.-dilär 3508, t.-ü 2056

tğay → tağay

tıı (< Çin. ting < d'ien ~ tei) devamlı, daima, tam; Orh. Ø, BUyg. tı, tii, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3185, 3199

tıd- engel olmak, mani olmak, önlemek, engellemek, durdurmak; Orh. tid-, (*tıd-), BUyg. tıd-, tıt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ğay 3852, 4950, t.-ğalır 2011, t.-mazdı 2011, t.-qalı 4520, t.-tımız 2577, t.-tingız 3164

tıdığsız engelsiz; Orh. Ø, BUyg. tıdığsız, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3196, t.-ın 3289

tıdın- alıkonulmak, durmak, gecikmek, duraklamak, duralamak; Orh. Ø, BUyg. tıdın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-tıı 2720, t.-u 3200

tılmaç ö. a. (dilmaç ?); Orh. Ø, BUyg. tılmaç, YUyg. tilmaç, Türk. dilmaç: t.-ı 5331

tıltağ sebep, neden; Orh. Ø, BUyg. tıltağ, tıltağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2202, 3298, t.-ın 2939, 3195, t.-inta 4556

tıltañ- neden olmak, sebep olmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ip 2769

tın zaman, an, dem; Orh. Ø, BUyg. tın, YUyg. tin, Türk. Ø: t. 3778

tın- nefes almak, soluk almak; soluklanmak, nefeslenmek, dinlenmek; Orh. Ø, YUyg. tın-, YUyg. tin-, Türk. Ø: t.-matın 3341, 4588, t.-quluq 3199

tingla- işitmek, duymak, dinlemek; Orh. tiñla- (*tiñla-), BUyg. tingla-, YUyg. tiñli-, Türk. dinle-: t.-ng 2274

tınlıĝ canlı, yaratık, mahluk; Orh. Ø, BUyg. tınlıĝ, tınlāĝ, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2080, 2279, 2289, 2293, 2392, 2407, 2408, 3109, 3125, 3203, 3854, 4952, t.-iĝ 2588, 2612, 2648, 2819, t.-lar 268, 2410, 3075, 3111, 3114, 3133, 3135, 3137, 3154, 3181, 3219, 3234, 3240, 3251, 3254, 3256, t.-larıĝ 2388, 2403 2406, 3044, 3113, 3121, 3124, 3150, 3156, 3243, t.-larnıĝ 3788, t.-larqa 1029, 3106, 3191, 3199, 4537, t.-qa 2389, 2561, 2581, 2583, 2584, 2585, 2586, 2593, 2622, 2739, 3151

tıntura hafif rüzgar, meltem, esin; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 255, 1177, 1188, 2536

tıq- tıkmak, tıkiştirmek, sıkmak, sıkıştırmak; Orh. Ø, BUyg. tıq-, YUyg. tiq-, Türk. tık-: t.-ar 682, t.-an 1721

tırangaq tırnak; Orh. Ø, BUyg. tırnaq, YUyg. tirnaq, Türk. tırnak: t. 206

tıt- → tıd-

tıtıĝsız → tıdıĝsız

ti- demek, söylemek; Orh. ti-, BUyg. ti-, tii-, YUyg. dā-, Türk. de-: t.-di 238, 445, 459, 461, 468, 472, 478, 1402, 1414, 2960, 3472, 3498, 3500, 3532, 3534, 3544, t.-dii 2099, t.-dilär 3466, t.-dim 3470, 3507, t.-dimiz 2479, 2481, 2484, 2486, 2525, 2527, 2530, t.-ddimiz 2483, t.-mäzün 5106, t.-miş 497, 1876, 4665, 4694, 4711, 4755, t.-mişlär 1867, t.-p 2, 18, 77, 231, 234, 242, 301, 441, 457, 460, 465, 470, 473, 474, 477, 521, 579, 713, 831, 940, 940, 952, 962, 1008, 1016, 1141, 1188, 1398, 1420, 1618, 1782, 1799, 1882, 1911, 2009, 2013, 2024, 2043, 2111, 2275, 2277, 2278, 2285, 2286, 2294, 2435, 2443, 2573, 2644, 2940, 2944, 2948, 2950, 2953, 3347, 3389, 3392, 3411, 3438, 3471, 3506, 3554, 3578, 3662, 3880, 3891, 4177, 4179, 4182, 4214, 4308,

4407, 4414, 4430, 4545, 4553, 4594, 4604, 4616, 4650, 4667, 4677, 4690, 4725, 4730, 4747, 4784, 4786, 4788, 4794, 4840, 4977, 4988, 5045, 5061, 5076, 5089, 5308, t.-pän 495, 546, 558, 563, 2097, 2521, 2572, 2632, 2647, 2650, 2666, 2670, 2674, t.-pü 869, t.-r 1724, 1736, t.-rlär 3661, t.-sär 297, 479, 615, 617, 708, 729, 775, 922, 990, 1021, 1410, 1432, 1799, 1869, 1877, 2435, 2443, 2446, 2629, 2907, 2913, 3429, 4416, 4666, 4883, t.-timz 5270, t.-üürlar 1729, t.-yü 3016, 4558, t.-yür 588, 589, 594, 595, 653, 654, 655, 655, 656, 657, 658, 658, 659, 660, 661, 662, 662, 663, 664, 665, 666, 668, 669, 670, 671, 674, 681, 683, 684, 685, 687, 688, 689, t.-yürlär 537

tidimlġ alın çemberi, alınlık ile görev yapan, alınlıklı?; Orh. Ø, BUyg. tidimlig, tidimlġ, titimlġ, titimlġ, (tıdımlġ), YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3422

tigin hükümdar oğlu, prens; Orh. tigin, tägin, BUyg. tigin, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 587, 604, 625, 1655, 2379, 2380, 2381, 3402, 3410, 3533, 4285, 4781, 4797, 4798, 5300, t.-ig 1109, 3435, t.-lär 4208,

tigit prensler, tiginin çoğulu; Orh. Ø, BUyg. tigit, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-lär 436, 1889, 1956, 3996, t.-lärin 3573, t.-läringä 3558

tiglii damla, katre; Orh. Ø, BUyg. tigli, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 4514

tigmä denen, denilen; sözüm ona (Nadelyayev 1969: 558b ve 548b); Orh. Ø, BUyg. tigmä, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-kä 2638

tik- dikmek, yetiştirmek; yukarı kaldırmak; Orh. tik-, BUyg. tik-, YUyg. tik-, Türk. dik-: t.-sär 1296, t.-tingiz 2409, 3136

tikän → (tigin yerine yanlış okuma); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1655

til dil; Orh. tıl, BUyg. til, YUyg. til, Türk. dil: t. 3856, 4954, t.-im 4611, 5071, t.-in 232, 2062, 2815, t.-inçä 3856, 4954, t.-ingiz 3197

tilä- dilemek; Orh. tilä-, BUyg. tilä-, YUyg. tilä-, Türk. dile-: t.-müz 1382, t.-r 5088, t.-yü 699, 805, 2397, 3149, t.-yürlär 298, t.-yürmin 2899, 4875

tilägli dilekli, arzulu, istekli (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. dilekli: t. 938

tilfä → tilvä

tilgän tekerlek; uzuv, organ; Orh. Ø, BUyg. tilgän, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 744

tiligçi dilekçi (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø (dilekçi ?): t. 4823

tiliklä- arzu etmek, dilemek, istemek, özenmek; Orh. Ø, BUyg. tiliklä-, YUyg. Ø,

Türk. Ø: t.-sär 3970, 3974, 5018, 5022

tilmäç → tılmaç

tilvä deli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. telvä, Türk. Ø: t.-täg 3204

timin hemen, az önce; Orh. Ø, BUyg. timin, YUyg. Ø, Türk. demin: t. 157, 3990

timir → t(ä)mir 'demir'; Orh. tämir, BUyg. temir, YUyg. tömür, Türk. demir: t. 4021

tin dizgin; Orh. Ø, BUyg. tin, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-in 4782, 4799

tir- toplamak, dermek, bir araya getirmek; Orh. tir-, BUyg. tir-, YUyg. ter-, Türk. der-: t.-ä 1055

tiräk direk adından özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. tiräk, Türk. Ø: t. 5309, 5310, 5311, 5331, 5332

tirgü yaşayan, canlı; toplanan, derlenen, derli toplu; Orh. Ø, BUyg. tirgü, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5111, 5112

tirgüd- (tirgür- yerine yazım yanlış; bk. Clauson 1972: 545); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-sär 2480

tirgük, tirgüg destek, dayak, direk, yardım; Orh. Ø, BUyg. tirgük, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 370, t. 5286

tirgür- diriltmek, hayat vermek, canlandırmak, can vermek; Orh. tirgür-, BUyg. tirgür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-mägäy 175, t.-miş 4483, t.-sär 2480, t.-ü 2259, t.-ür 2480

tirgürügüli diri, canlı, hayatta olan (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1153

tirig diri, canlı; hayat, yaşama süresi; Orh. tirig, BUyg. tirig, YUyg. tirik, Türk. diri: t. 273, 342, 722, 746, 789, 1030, 1135, 1342, 1438, 1522, 1584, 1590, 1609, 1669, 1693, 1698, 2311, 2316, 2557, 2851, 2866, 2925, 3638, 3904, 4547, t.-in 3787

tiriglügli canlı, hayat dolu (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 319

tiril- toplanmak, bir araya gelmek; Orh. tiril-, täril-, BUyg. tiril-, YUyg. teril-, Türk.

deril-: t.-älim 645, t.-äp 175, t.-äyin 1586, t.-ti 2966, t.-tingizlär 2207, t.-ü 505, t.-ür 3900

tirilig dirilik, canlılık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. tiriklik, Türk. dirilik: t. 4231

tirim (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-in 1492

tirin cemaat, topluluk; Orh. Ø, BUyg. tirin, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 4470, t.-lärii 3363, 4627

tirl- → tiril-

tirnägü toplanan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-si 2498, t.-sii 2508

tisi → titsi

tiş diş; Orh. Ø, BUyg. tiş, YUyg. Ø, Türk. diş: t. 3331, 4575, t.-in 2557

tiş- karşılıklı söylemek, birbirine söylemek; Orh. Ø, BUyg. tiş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-tilär 3349, 4596

tişi diş; Orh. Ø, BUyg. tişi, YUyg. tişi, Türk. diş: t. 515, 517, 1368, t.-läring 585, t.-si 524, 526

tişili (?) dişili; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. dişili: t. 195

tit- bırakmak, vazgeçmek, terk etmek; denilmek, öyle olduğu söylenmek; yasak etmek, yasaklamak; Orh. Ø, BUyg. tit-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ing 4149, t.-miş 3789, t.-tingiz 3201, t.-yük 3197

titig balçık, çamur; zeki, ehil (?); Orh. Ø, BUyg. titik, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 4775

titir {-Dİr}, koşaç, 'copula'; Orh. Ø, BUyg. titir, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 980, 987

titrät- titretmek, titremeye başlamak, ürpermek ; Orh. Ø, BUyg. titrät-, YUyg. titret-, Türk. titret-: t.-ir 217

titrü tam, sabit, doğru, dikkatli; Orh. Ø, BUyg. titrü, titirü, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1093, 3171

titsi (< Çin.) öğrenci; Orh. Ø, BUyg. titsi, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-lar 996, t.-lär 1006, t.-lärim 2004, t.-läringä 2111

tiu (tiu < Çin. ö. a.) Fangchow şehri valisi; Orh. Ø, BUyg. tiu, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-da 587, 2166, 2348, 2349

tiz diz; Orh. tiz, BUyg. tiz, YUyg. tiz, Türk. diz: t.-in 3600

tngrii, tngri → t(ä)ngri

tod- doymak, kanmak, tatmin olmak; Orh. tod-, BUyg. tod-, YUyg. toy-, Türk. doy-:
t.-ar 1630

todur- doyurmak, karnını doyurmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (krş. toydur-),
Türk. doyur-: t.-u 1755

toğ- → tuğ-

toğalığ hastalıklı, illetli, marazlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2445

toğıl → tuğıl 'parlak, parlayan; parlama' (Edgerton 1953: 469a); Orh. Ø, BUyg. Ø,
YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3280, 3286, 3286

toğum → tuğum

tokuz → toquz

tol- dolmak; Orh. Ø, BUyg. tol-, YUyg. tol-, Türk. dol-: t.-tı 865, t.-up 876

tolğan- acı duymak; Orh. Ø, BUyg. tolğan-, YUyg. tolğan-, Türk. dolan-: t.-sar 946

tolğaqlıg acılı, kederli, sıkıntılı, zavallı, sefil; Orh. Ø, BUyg. tolğaqlıg, YUyg. Ø,
Türk. Ø: t. 3199

tolğat- (birine) çektirmek, eziyet çektirmek, işkence etmek, ıstırap vermek; Orh.
tolgat-, BUyg. tolğat-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-guluq 3046

tolu → tolu

tolılığ dolu, doluluk, tamlık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. doluluk: t. bulıt 659

tolp bütün, hep, tamamen; Orh. Ø, BUyg. tolp, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1699, 1931,
2120, 3043, 3167, t.-ı 4504

toltur- doldurmak; Orh. Ø, BUyg. tolğur-, YUyg. toldur-, Türk. doldur-: t.-ung 956

tolu dolu, tam, hep, bütün; tamamen, tamamıyla; Orh. Ø, BUyg. tolı, YUyg. toluq,
Türk. dolu: t. 336, 2310, 2502, 2513

tom- yuvarlak olmak; Orh. Ø, BUyg. tom-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-mış 4831, 4844,
4844

tomlun top; Orh. Ø, BUyg. tomlun, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-çah 4844

ton giysi, giyim, elbise, giyecek; Orh. ton, BUyg. ton, YUyg. ton, Türk. don: t. 35,
854, 856, 2032, 3715, 3725, 3732, 3863, 4909, 4919, 4926, 4961, 5136, 5137,

- t.-ça 856, t.-ı 13, 1112, t.-nung 56,
- ton-** donmak; Orh. Ø, BUyg. toñ-, YUyg. toñ-, Türk. don-: t.-ur 1720, t.-zuun 2262
- tonga** kahraman, yiğit; leopar, kaplan, kişi adı; Orh. toña, BUyg. tonga, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2329, 3451, 3461, 4284, 5205, 5211, 5335, 5336, t.-lar 2173
- tongtar-** çevirmek, döndermek, yuvarlamak; Orh. Ø, BUyg. tongdar-, YUyg. Ø, Türk. Ø (= dönder-): t.-u 682
- tonguz** domuz; Orh. Ø, BUyg. tonguz, YUyg. toñguz, Türk. domuz: t.-uğ 1880
- tonluğ** giyimli, giysili, elbiseli; tonlug, BUyg. tonlug, YUyg. tonluq, Türk. donlu: t. 1766
- tonqı** tonqı qaşlı ğ ‘kara kaşlı’; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 660
- tooz** → toz
- top** (?) çok, pek, gayet, pek çok; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3073
- topraq** toprak; Orh. Ø, BUyg. torpaq, YUyg. tupraq, Türk. toprak: t. 4834, t.-iğ 4831, t.-qa 2399, 3117
- toqı-, toqu-** vurmak, dövmek, çarpmak; Orh. tokı-, BUyg. toqu-, tokı-, YUyg. Ø, Türk. doku-: t.-dim 3506, t.-yu 3966, 5014, t.-yur 2258
- toquz** dokuz ‘9’; Orh. tokuz, BUyg. toquz, YUyg. toqquz, Türk. dokuz: t. 818, 2142, 5261, 5265,
- toquzunç** dokuzuncu; Orh. tokuzunç, BUyg. toquzunç, YUyg. toqquzinci, Türk. dokuzuncu: t. 1285, 2693
- tor** ağ, file; Orh. Ø, BUyg. toor, tor, YUyg. tor, Türk. Ø (Ağızlar: tor): t.-uğ tuzaqığ 4533
- torquu** ipek; Orh. Ø, BUyg. torqu, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2019
- toruğ I** → turuğ
- toruğ II** → toruq II
- toruq I** → turuğ
- toruq II** zayıf, güçsüz, kuvvetsiz; Orh. torug, BUyg. toruq, YUyg. oruq, Türk. Ø: küçsüz t. 3176, 3331, 4575, t.-ı 3330, 4574
- toşist** özel ad (Bang 1925: 25 dōšīst < EFar. * dauşıšta-) *toşist Wahman* ; Orh. Ø,

BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 325, t. 1803, 2321

totoq askeri vali (< Çin.); Orh. totok, BUyg. totuq, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2186, 2375, 2376, 2377, 5099, 5111, 5321, 5324, 5329, 5330, 5334, t.-nung 5231, t.-qa 5190

totur- → todur-

toxrı Toharca; Orh. Ø, BUyg. tohrı, YUyg. Ø, BUyg. Ø: t.-dağı 366

toy topluluk, grup; Orh. Ø, BUyg. toy, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2973, t.-qa 2975

toyağı yerküre, toprak, yer, zemin; Orh. Ø, BUyg. toyağı, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3855, 4953

toyın, toyun (< Çin.) rahip; Orh. Ø, BUyg. toyın, toyan, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 365, 5216, 5217, 5219, t. 2286, t.-garı 4802

toz toz; Orh. Ø, BUyg. toz, tooz, YUyg. toz, Türk. toz: t. 2399, 3117

töbü → töpü

tök- dökmek, akıtmak, boşaltmak; Orh. Ø, BUyg. tök-, YUyg. tök-, Türk. dök-: t.-tümüz 2741

tökül- dökülmek, boşalmak, saçılmak; Orh. Ø, BUyg. tökül-, YUyg. tökül-, Türk. dökül-: t.-tii 11, t.-ür 26

tökülmäk dökülme, boşalma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. tökül-, Türk. dökülmek: t. 1053

töküntür- akıtmak, dökmek, akıttırmak, döktürmek; Orh. Ø, BUyg. töküntür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-mäzün 2047

tömäniñç alçak, basık, boysuz; hakir; aşağı, kaba; Orh. Ø, BUyg. tömäniñç, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 4256

töpi → töpü

töpö → töpü

töpü tepe, insanın başının üst kısmı, kafanın üstü; Orh. töpü, BUyg. töpü, YUyg. töpä, Türk. tepe: t. 5305, t.-dän 205, t.-lärintä 3292, t.-n 75, 239, 3253, 3310, 4502, t.-sin 682, 5059, t.-sintä 1730, t.-süngätägi 3453, t.-tä 3282

tört, törtt dört '4'; Orh. tört, BUyg. tört, YUyg. töt, Türk. dört: t. 222, 227, 646,

647, 648, 743, 812, 1906, 2027, 2041, 2042, 2080, 2554, 2583, 2679, 2708, 2774, 2920, 2922, 3127, 3315, 3385, 3391, 3394, 3399, 3403, 3406, 3707, 3860, 4054, 4059, 4358, 4508, 4902, 4958, 5130, 5135, 5206, 5228, 5254, 5265, t. 2513, 2687

törtünç dördüncü; Orh. törtünç, BUyg. törtünç, YUyg. tötinçi, Türk. dördüncü: t. 129, 317, 986, 1282, 1337, 1349, 1358, 1382, 2098, 2538, 2566, 2585, 2684, 3782, 3907, 4203, 4405, 5296, 5299

törü yasa; öğreti, akide; merasim; Orh. törü, BUyg. törü, YUyg. töre, Türk. töre: t. 1020, 1548, 2712, 2725, 2731, 2748, 2775, 2929, 2999, 4822, t.-ça 2760, 2787, 2833, 5098, 5099, 5131, 5150, t.-g 2576, 2630, t.-lärtä 3225, t.-n 1632, 2888, 4864, t.-ngüz 2163, t.-si 1319, 1322, t.-sii 1931, t.-sin 1318

törü- türemek, doğmak, meydana gelmek, oluşmak; Orh. törü-, töri-, BUyg. törü-, YUyg. töri-, Türk. türe-: t.-miş 3204, t.-yür 3052

törülüg yasalı, öğretili, töreli, yasal; Orh. Ø, BUyg. törülüg, YUyg. törilik, töriçilik, Türk. töreli: t. 340

törüsüz yasasız, öğretisiz, töresiz, yasal olmayan; Orh. Ø, BUyg. törüsüz, YUyg. Ø, Türk. töresiz: t.-ün 2916

törüt- türetmek, doğurmak, meydana getirmek, oluşturmak; Orh. Ø, BUyg. törüt-, YUyg. türüt- ?, Türk. türet-: t.-miş 3744, t.-üngüz 3162

töz ana, esas, temel; doğa, yaradılış; öz, cevher; Orh. Ø, BUyg. töz, YUyg. Ø, Türk. Ø (= öz): t. 3091, 3282, 3292, 3423, t.-ii 2479, 2498, 2507, 2549, t.-in 2426, 3213, 3247, t.-ingä 2475, t.-ingiz 1981, t.-lärin 2402, 3120, 3779, t.-ün 3724, 3996, 4043, 4222, 4235, 4261, 4279, 4281, 4287, 4918

tözä bütünü, hepsi, tamamı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 26

tözgäriñsiz esasına-aslına varılamaz, benzersiz derecede; Orh. Ø, BUyg. tözgäriñsiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3155, 3243, 3266, 3274

tözlüg esaslı, temelli, 'tözlü'; doğruluk, temizlik, dürüstlük; Orh. Ø, BUyg. tözlüg, tözlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø (= özlü): t. 2230, 3084, 3290, 3670, 5293

tözü hepsi, herkes; Orh. Ø, BUyg. tözü, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 374, 378, 1580, 2437,

3262, 3265, 3270, 3273, 5160, t.-kä 3192, 4537

tözügü bütün, hep, hepsi; Orh. Ø, BUyg. tözüğü, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3187, 3230

tözün asil, soylu, mert; Orh. Ø, BUyg. tözün, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 12, 20, 387, 601, 602, 645, 2121, 2185, 2371, t.-i 3243, t.-ih 3156, t.-lär 916, 2260, 3547, t.-lärinluğun 3574, t.-üm 596

trtru → t(ä)rtrü → tätrü

tsang (< Çin.) ambar, kiler, depo, antrepo, mahzen; Orh. Ø, BUyg. tsang, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ağ 5102

tsuy (< Çin.) günah, suç, (dince) yasaklanmış davranış, kötü davranış; Orh. Ø, BUyg. tsuy, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3616

tsuyluğ günahlı, suçlu; Orh. Ø, BUyg. tsuyluğ, tsauyluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1024

tuda, tudda tehlike, sıkıntı, dert; Orh. Ø, BUyg. tuda, tuta, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3730, 4924, t.-da 5340, t.-dda 428, 1964

tuda- → tuta-

tudasaz, tudasız, tuddasız tehlikesiz, sıkıntısız, dertsiz; Orh. Ø, BUyg. tudasaz, tudasız, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-an 2161, 2247, 4077, t.-in 2195, 425, 1961

tudultur- tutmak, alıkoymak, saklamak, bulundurmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-tunguz 3168

tudunçsuz → tutunçsuz

tuğ (< Çin.) tuğ, bayrak, alem; Orh. Ø, BUyg. tuğ, YUyg. tuğ, Türk. tuğ: t.-in 2141

tuğ- doğmak, dünyaya gelmek, oluşmak, meydana gelmek; Orh. Ø, BUyg. tuğ-, YUyg. tuğ-, Türk. doğ-: t. 2082, t.-a 1418, 1753, 2279, 2283, t.-ar 191, 1086, 1205, 1395, 2526, 4428, t.-arlar 274, t.-dı 62, t.-dıı 20, 1216, 1217, t.-dılar 65, t.-ğu 3229, t.-mazun 2527, t.-mış 741, 1028, 2176, 2468, 3369, 3376, 3977, 4628, 4632, 4636, 5210, t.-mışlarqa 1046, t.-qalı 3233, t.-sar 48, t.-tıı 4559, t.-tılar 3252, 3253, t.-tum 4610, 5070, t.-tunguz 3219, t.-zunlar 3255

tuğmaq doğma, dünyaya gelme; Orh. Ø, BUyg. tuğmaq, YUyg. tuğmaq, Türk. doğmak: t. 4532, t.-ı 2363, t.-ları 4633

tuğsuğ, tuğsuq doğu; doğma, doğuş; Orh. tugsık, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.

2428, t.-dan 3764, t.-dunqı 832

tuğum doğum, doğuş, doğma; Orh. Ø, BUyg. tuğum, YUyg. tuğut, Türk. doğum: t.

3127, 3315, 3327, 4508, t.-ın 3168, t.-uğ 2398, 3116

tuğur- doğurmak, dünyaya getirmek; Orh. Ø, BUyg. tuğur-, YUyg. Ø (krş. tuğdur-
?), Türk. doğur-: t. 1131, t.-maz 187, t.-tunguz 2397, 3149, t.-ur 1310

tulton matem elbisesi, yas elbisesi, dul elbisesi; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk.
Ø: t.-ta 32

tuman sis, duman, perde; Orh. Ø, BUyg. tuman, YUyg. tuman, Türk. duman: t.-ta
2308

tumanlığ sisli, dumanlı, perdeli; Orh. Ø, BUyg. tumanlığ, YUyg. tumanliq, Türk.
dumanlı: t. 653

tumlığ soğuk, soğukluk; Orh. Ø, BUyg. tumlığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3907, t.-ağ
3852, 4950

tun çor özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5337

tunumluğ 'sıkıntı' (Arat 1965: 25); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 655

tuqum → tuğum

tur- durmak, kalkmak; sürmek, devam etmek; olmak, bulunmak; Orh. tur-, BUyg.
tur-, YUyg. tur-, Türk. dur-: t.-alım 389, 642, t.-daçı 4710, t.-dı 130, 4783, t.-
dılar 1275, t.-ğu 5281, 5287, t.-guçı 5282, t.-madımız 2717, t.-maz 1324, t.-
mış 304, t.-sar 884, 886, 892, 895, 899, 2031, 3405, t.-u 1995, t.-ung 956, t.-
unglar 629, t.-up 3555, 3602, 5067, 5140, 5141, 5145, 5147, 5152, 5164, 5196,
5272, t.-upan 2142, 4226, t.-ur 875, 1556, 2546, 3224, 3325, 4570, 4693, 5299,
t.-urça 1386, t.-urlar 3740, 3747, 3820, 3821, t.-uu 4200, t.-zun 388, 392, 2219,
5197, 5218, 5281, t.-zunlar 5146,

tura canlı, insan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5252

turalığ canlı, insan, yaratık, mahluk; Orh. Ø, BUyg. tural(ı)ğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.
2593, 3854, 4952, t.-ığ 2588, 2612, 2648, t.-qa 2593, 2740

turğaq bekçi; Orh. Ø, BUyg. turğaq, YUyg. turaq, Türk. durak: t. 5218

turğaru → turqaru

turğur-, turqur- yerleştirmek, durdurmak; yükseltmek; (duygu) beslemek; Orh. Ø, BUyg. turğur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-duqın 1946, t.-mış 2143, 4236, t.-u 658, t.-ung 2877, t.-up 3550, t.-tı 3215, t.-tunguz 3143, 3164, t.-up 3348, 4595

turqaru sürekli, devamlı, daima; boyuna, boylamasına; Orh. Ø, BUyg. turqaru, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 391, 997, 2311, 2399, 2900, 2997, 3087, 3117, 3199, 3385, 3447, 3982, 4076, 4457, 4876

turuğ, turuq duru, temiz, berrak; Orh. Ø, BUyg. turuğ, turuq, YUyg. Ø, Türk. duru (?): arığ t. 303, 360, 1934, 2084, 2105, 3354, 4041, 4618, t. 3168, t.-in 1333, t.-un 1335

turum an (t. ara: sırasında, o sırada, esnasında); Orh. Ø, BUyg. turum, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. ara 3073

tusu fayda, kâr, yarar, çıkar; Orh. Ø, BUyg. tusu, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2425, 3189, 3194, 3212, 3710, 4905

tusul- yararlanmak, faydalanmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-mağay 3395

tuş 1. zaman, vakit, süre, an (tuş bol- 'karşılaşmak, buluşmak, rastlamak'); Orh. Ø, BUyg. tuş, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 499, 905, 2700; **2.** buluşma, karşılaşma, rastlaşma, tesadüf, yüzyüze gelme; t. başinga 39, 41

tuşist → toşist

tut- tutmak; (dinî) emri yerine getirmek, tutmak; Orh. tut-, BUyg. tut-, YUyg. tut-, Türk. tut-: t.-a 976, 5281, 5286, t.-ar 684, 834, 838, 840, 841, 843, 846, 902, 1355, 1358, 1372, 1384, 1641, 2823, 3406, 4175, t.-arlar 1748, 3426, t.-ayın 2161, t.-daçı 5328, t.-dı 3403, t.-dum 3494, t.-duq 2751, t.-duqumuzda 2694, t.-ğay 2947, t.-maz 1332, 1342, 1380, t.-mış 1319, 2226, 4827, t.-qalı 3282, t.-sar 3400, 4822, t.-u 2785, 2833, t.-uğma 2631, 3808, t.-uğmağ 4822, t.-ung 3386, 4432, 4734, t.-unguz 3104, t.-up 507, 2450, 3460, 4849, 5048, 5200, 5202, t.-upan 673, t.-upanın 680, t.-zun 2052, 3803, 5100, 5112, 5116, 5123, 5125, 5172, t.-zunlar 2056

tuta- küçük görmek, küçük düşürmek, kötülemek (Erdal 1991: 425); Orh. Ø, BUyg.

Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ğmalar 649

tutah → tuda

tutçı, tutçn sürekli, kesintisiz, daima, her zaman; Orh. Ø, BUyg. tutçı, tutçn, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3130, t. 2398, 3116

tutmaq tutma; ifa etme, (dinî emri) yerine getirme; Orh. Ø, BUyg. tutmaq, YUyg. tutmaq, Türk. tutmak: t. 984, 2697, 2776, t.-da 1357, t.-ları 5341, t.-larını 429, 1965

tutul- tutulmak, yerine getirilmek, korunmak; Orh. Ø, BUyg. tutul-, YUyg. tutul-, Türk. tutul-: t.-maz 1264

tutun- tutuşmak, yanmak; Orh. tutun-, BUyg. tutun-, tutun-, YUyg. tutun-, Türk. tutun-: t.-tı 2720

tutunçsuz utanmaz, hayasız; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2465, 2754, 2804, 2812, 3167

tutung (< Çin.) sivil vali, yüksek bir ünvan; Orh. Ø, BUyg. tutung, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5269, 5270, 5271, 5278, t.-qa 5267, 5267, 5279,

tutuq, tutux → totoq

tutuz- tutturmak, yakalatmak; buyurmak, emretmek; Orh. tutuz-, BUyg. tutuz-, tutuz-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2981, t.-dı 2089, 2090, 2112, t.-mı 4755, t.-tunguz 3146, t.-up 5267, t.-ur 1334, t.-urmän 4672

tutyaglıg yapışmak, yapışık kalmak, bağlanmış olmak; Orh. Ø, BUyg. tutyaglıg, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1977

tuvğan (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 2160 ?

tuxum † → tuğum

tuxur- → tuğur-

tuy- duymak, sezme, ayırt etmek, aydınlanmak; Orh. tuy-, BUyg. tuy-, YUyg. tuy-, Türk. duy-: t.-dumuz 753, t.-madım 4185, t.-mazlar 82, t.-mı 1864

tuymak, tuymaq duyma, sezme, ayırt etme, aydınlanma; Orh. Ø, BUyg. tuymaq, YUyg. tuymaq, Türk. duymak: t. 1251, t. 1184, 1241, 1824, 3700, 3765

tuyumsuz anlayışsız, hissiz, duyumsuz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-un

926

tuyun- anlamak, duymak, kavramak, sezmek; Orh. Ø, BUyg. tuyun-, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-up 2422, 3209

tuyunuğlı anlamalı, kavramalı, duymalı (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1973

tuyur- duyurmak, haberdar etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø (= tuydur- ?), Türk. duyur-: t.-maz 925

tuzaq tuzak, kapan; Orh. Ø, BUyg. tuzaq, YUyg. tuzaq, Türk. tuzak: t.-iğ 4533

tuzu → tusu

tüdü → tütün

tük bin, binlerce; Orh. Ø, BUyg. түк, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3156

tükä- bitmek, sona ermek; Orh. Ø, BUyg. түкä-, YUyg. түгү-, Türk. Ø: t. 2085, t.-di 604, 625, 1797, 1804, 2164, 2322, t.-dii 2437, t.-ti 96, 2911, 2963, 4728, t.-tii 1909, 2696, 2714, 2735, 2783, 2785

tükäl tamamen, büsbütün, tam, tamam, eksiksiz, mükemmel, 'dükel'; Orh. Ø, BUyg. түkäl, YUyg. түгäl, Türk. Ø: t. 122, 331, 1090, 1290, 1506, 1624, 2194, 2326, 2862, 3798, 4071, t.-iin 4035

tükällig, түkälig sahip, hakim, eğemen, muktedir; Orh. Ø, BUyg. түkällig, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 99, 1106, 1134, 2220, t. 393, 964, 1430, t.-in 2904, 4880,

tükäşiğ (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-çä 4560

tükät- bitirmek, tüketmek, sona erdirmek; Orh. Ø, BUyg. түкät-, түкät-, YUyg. түгät-, Türk. tüket-: t.-igli 5345, t.-zün 915

tültür- vurmak, dövmek, çarpmak, dayak atmak; Orh. Ø, BUyg. түлтүр- (töltür-, tuldur-), YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-ür 656

tülüg saçlı, tüylü; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1891

tümän on bin, büyük sayı, çokluk bildiren sayı; Orh. tümän, BUyg. tümän, YUyg. tümän, Türk. tümen: t. 87, 240, 240, 251, 664, 700, 2170, 2171, 2466, 3156, 3743, 3948, 3953, 3956, 4385, 4996, 5001, 5004, 5345

tümänlig onbinlerce, büyük sayı, çokluk bildiren sayı; Orh. Ø, BUyg. tümänlig,

YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 650, 653, 2965

tümkä kıt anlayışlı; Orh. Ø, BUyg. tümkä, tümgä, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 3252

tün gece; Orh. tün, BUyg. tün, YUyg. tün, Türk. Ø: t. 1258, 1259, 1269, 2936, 3534, 3866, 4743, 4964, t.-lärqä 1273, t.-üg 1276

tünärig, tünärigg karanlık; Orh. Ø, BUyg. tünärig, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 650, 652, 654, 680, 718, 1258, 1269, 1273, 1483, 2663, 2845, 2847, 3156, 3822, 4120, 4289, 4290, 4338, 4463, t. 866, t.-dä 758, 2308, t.-ig 723, 765

tünçülä gece, geceleyin; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 654

tüp dip, esas; Orh. Ø, BUyg. түp, YUyg. түp, Türk. dip: t. 2414, 3960, 5008, t.-intä 651, t.-kä 3141

tür- katlamak, dürmek, bükme, yerinden oynatmak, devirmek; Orh. Ø, BUyg. tür-, YUyg. tür-, Türk. dür-: t.-di 855, t.-gülük 3047

(**türädü//**) (?): t.-dü 3752

türgün kez, kere, defa, yol; Orh. Ø, BUyg. түrgün, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 153

türk Türk; Orh. түruk, Türk, BUyg. Türk, YUyg. Türk, Türk. Türk: t. 350, 2918, 3154, 4816, t.-dün 369

türkçä Türkçe, Türk dili; Orh. Ø, BUyg. Türkçä, YUyg. Türkçä, Türk. Türkçe: t. 644

türklüg kuvvetli, kudretli, nüfuzlu, güçlü, büyük, önemli; Orh. Ø, BUyg. Türklüg, YUyg. Ø, Türk. Türklük: t. 4175

türlüg çeşitli, türlü, değişik; Orh. Ø, BUyg. türlüg, YUyg. türlük, Türk. türlü: t. 62, 63, 105, 164, 268, 331, 336, 429, 701, 849, 1036, 1090, 1308, 1310, 1312, 1320, 1331, 1455, 1789, 1791, 1860, 2000, 2041, 2042, 2103, 2220, 2276, 2431, 2438, 2459, 2554, 2561, 2561, 2581, 2588, 2599, 2624, 2688, 2723, 2734, 2819, 2820, 2930, 2966, 3128, 3618, 3621, 3786, 3788, 3828, 3853, 3905, 3921, 3922, 3948, 3950, 3952, 3953, 4004, 4109, 4351, 4368, 4384, 4422, 4478, 4525, 4541, 4555, 4556, 4786, 4951, 4996, 4998, 5000, 5001, 5034, 5340, 5345, t.-ün 309, 1314

türt- dokunmak, ilişmek, değmek, temas etmek, el sürmek; Orh. Ø, BUyg. türt-,

YUyg. türt-, Türk. dürt-: t.-üp 4447, 5027

tüsüngür (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 76

tüş, tüüş I 1. meyve, yemiş; meyvelik, yemişlik; Orh. Ø, BUyg. түş, туş, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 655, 3922, 5184, t.-in 5185, t.-ingä 5184, t.-kää 3033, **2.** karşılık, ödül, ücret: t. 2876, 4217, 4532, 5130, t.-in 3101, t.-intä 3192, 3194, 3196, 3257

tüş II rüya, düş; uyku; Orh. Ø, BUyg. түş, YUyg. чүş, Türk. düş: t.-i 664, t.-ii 4552, t.-in 2258

tüş- düşmek; Orh. түş-, BUyg. түş-, туş-, YUyg. чүş-, Türk. düş-: t.-är 2289, 2294, t.-äyin 5060, t.-mişlär 500, 583, t.-mişlärig 2873, t.-ti 240, 247, 5049, t.-üp 4612, 5072

tüşmāk düşme; Orh. Ø, BUyg. түşmek, YUyg. чүşmāk, Türk. düşmek: t.-i 652

tüşür- düşürmek, devirmek; Orh. түşür-, BUyg. түşür-, YUyg. чүşür-, Türk. düşür-: t.-ti 3435

tüt- tütmek, duman çıkarmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. түtü-, Türk. tüt-: t.-ä 1721

tütsük buhur, tütsü; Orh. Ø, BUyg. tütsüg, tütsük, YUyg. Ø, Türk. tütsü: t. 2453

tütün I duman; Orh. Ø, BUyg. түtün, YUyg. түtün, Türk. tütün: t. 663, 5283

tütün II özel ad; Orh. Ø, BUyg. түtün, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5283

tüz düz, doğru, temiz, dürüst, içten; barışık; Orh. түз, BUyg. түз, YUyg. түз, Türk. düz: t. 85, 1211, 1287, 1305, 1608, 2200, 2200, 2383, 3265, 3273, 3960, 5008, 5148,

tüz → töz

tüzä → tözä

tüzkäriñsiz → tözgäriñsiz

tüzlüg → tözlüg

tüzü → tözü

tüzügü → tözügü

tüzün → tözün

tva (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 4134

tvuda (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1932, 2164

twtw (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5118

twty (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t.-nung 5222

tyky (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5246

tytsy (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 5165

tyuda (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: t. 1932

U

u- yapabilmek, -Ebilmek, muktedir olmak; Orh. u-, BUyg. u-, YUyg. Ø, Türk. Ø :

u.-ğay 543, u.-ğay mu 4646, u.-ğaysız 1725, 1737, u.-madım 4522, u.-madımız 2735, 2783, 2785, 2788, 2833, u.-madın 3078, 5307, u.-mağay 167, 169, 174, 176, u.-mağı 5306, u.-masar 542, u.-matın 2543, 3200, u.-maz 181, 186, 616, 618, 1755, 1862, 1995, 2824, u.-mazlar 2259, u.-yu bilmäk 4824, u.-yur 3478, 4241

uç uç, zirve, doruk, son; Orh. uç, BUyg. uç, uuç, YUyg. uç, Türk. uç: u.-ıı 3114, u.-ın 3135, u.-inga 206, u.-inta 5057

uçr-, **uç(u)r-** uçurmak; Orh. Ø, BUyg. uçur-, YUyg. uçur-, Türk. uçur-: u.-urlar 690

uçuğma uçan; Orh. Ø, BUyg. uçuğma, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 2584

uçur(u)ğ uç, sivri uç; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-umun 4832

uçuz ucuz, değersiz, kolay; zavallı; Orh. uçuz, BUyg. uçuz, YUyg. Ø, Türk. ucuz: u. 2952, 3430, 3439, 3440

ud sığır; Orh. Ø, BUyg. ud, YUyg. uy, Türk. Ø: u. 540, 3037, u.-ı 5284, u.-lar 5170

ud- uymak, takip etmek, arkasından gitmek; Orh. ud-, BUyg. ud-, YUyg. uy-, Türk. uy-: u.-u 2971, u.-uu 1750

udğur- → odğur-

udğurati → odğurati

udğuruğlı uyandırılan, takip edilen, uyulan (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 337, 873

udı- uyumak; Orh. udı-, BUyg. udı-, YUyg. uyu-, Türk. uyu-: u.-yu 3248

uduğ saygı, hürmet, hizmet; Orh. Ø, BUyg. uduğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 50, 283, 696, 1561, 3695, u.-un 872, 1239, 1810

udun- saygı göstermek, hürmet etmek; Orh. Ø, BUyg. udun-, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-tı 22, u.-tumuz 2651

udur- uydurmak, takip ettirmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-urlar 455

uduz uyuz, uyuz hastalığı; Orh. Ø, BUyg. uduz, YUyg. Ø, Türk. uyuz: u. 4015

ufşaq → uvşaq

uğrinta uğrunda; Orh. Ø, BUyg. oğrinta, YUyg. Ø, Türk. uğrunda: u. 3024

uğur, uğr zaman, vakit, sıra, esna, saat, fırsat; sebep, konu; dolayı; Orh. ugr, BUyg. uğur, YUyg. Ø, Türk. uğur: u.-ın 3107, u.-inta 4322, 5296, 5302, u.-ça 3865, 4963, u.-inta 372, 5293

uğuş soy, nesil, kuşak; kabile, tür, sınıf; öge, esas; bölge, yer; Orh. uguş, BUyg. uğuş, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-ı 3125, 3203, u.-ın 3997, u.-nung 3802

ula- devam ettirmek, bağlamak, birbirine bağlamak; Orh. Ø, BUyg. ula-, YUyg. ula-, Türk. ula-: u.-maz 1374, u.-yur 670

ulaar → olar

ulağ bağlantı, irtibat, zincir, devam, arkası, gerisi; ulak, yük hayvanı; Orh. Ø, BUyg. ulağ, YUyg. ulaq, Türk. Ø: u. 1054, 4540

ular → olar

ulatı, ulatı ve, devamla, başkaları, -DEn başka, ayrıca, ve daha; Orh. Ø, BUyg. ulatı, ulaşı, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 2454, 5290, 5290, u. 434, 1954, 2203, 2405, 3123, 3288, 4456

ulax → ulağ

ulayu arkasına, ardına, arkasında, ardında, dışında, sonra, üzerine; Orh. Ø, BUyg. ulayu, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 469

ulğadmaq kök salma, büyüme, artma, çoğalma, fazlalaşma; Orh. Ø, BUyg. ulğadmaq, YUyg. ulğay-, Türk. Ø: u.-ı 3912

ulınçığ değirmi, dairevi; kuşatarak savunma; Orh. Ø, BUyg. Ø (ulınçaq), YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 3135, 3208, 3214

uluğ büyük, ulu, yüce; Orh. ulug, BUyg. uluğ, YUyg. uluğ, Türk. ulu: u. 31, 53, 107, 322, 326, 328, 332, 366, 369, 383, 466, 551, 647, 844, 858, 882, 1009, 1013, 1071, 1104, 1148, 1197, 1217, 1314, 1469, 1519, 1574, 1607, 2027, 2030, 2042, 2072, 2117, 2131, 2227, 2295, 2420, 2447, 2488, 2892, 2914, 2923, 2926, 2967, 2971, 2972, 2973, 2974, 3188, 3189, 3194, 3207, 3307, 3400, 3425, 3557, 3575, 3747, 3754, 3769, 3916, 3949, 3976, 3995, 3995, 3998, 3999, 4035, 4072, 4220, 4224, 4283, 4311, 4499, 4552, 4801, 4842, 4868, 4997, 5175, 5256, 5304, 5305, u.-ı 121, 5045, 5047, 5065, u.-a 3594, u.-lar 1297, 2241, 4071, 4231, u.-laringızın 1530, u.-laringın 2464, u.-qa 2588

uluq → uluğ

uluş ülke; halk, ulus; Orh. uluş, BUyg. uluş, ulş, YUyg. = ulus, Türk. = ulus: u. 350, 353, 354, 368, 1983, 2128, 2397, 2415, 3149, 4319, u.-da 2886, 4862, u.-ı 2407, u.-ınga 3142, 4561, u.-ınta 3252, 4632, u.-lardan 3742, u.-ta 1980, u.-taqı 4040, u.-uğ 3321, 4566

umuğ umut, dayanak, sığınak, güvence; Orh. Ø, BUyg. umuğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 2386, 3094, 3103, 3162, u.-ı 3091, 3106, u.-ı 2383

umuğsuz umutsuz, dayanaksız, güvencesiz, çaresiz, 'umusuz'; Orh. Ø, BUyg. umuğsuz, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 3106, 3115

(///ungag) (?): u. 2101

unit- unutmak; Orh. Ø, BUyg. unit-, YUyg. unut-, Türk. unut-: u.-alam 102, u.-maz 1350, u.-mazunlar 423, u.-mıslarqa 2426, 3213, u.-uu 2469

unitmaqlıg unutmali, unutulani; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 2399, 3117

unta (?) orada, onda; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 1761

uprii (?) → opri

uq- anlamak, bilmek; Orh. Ø, BUyg. uq-, YUyg. uq-, Türk. Ø: : u.-ar 1785, 3237, u.-arbiz 3153, u.-arsam 2391, u.-dumuz 755, u.-madın 3131, u.-masar 210, u.-matın 2635, u.-zunlar 5308

uqıt- anlatmak, açıklamak, bildirmek; Orh. Ø, BUyg. uqıt-, uqıt-, YUyg. oqut-, Türk. okut-: u.-ıp 3120, u.-mış 4758, u.-tingız 3101, 3145, 3207

uqmaq anlama, bilme; Orh. Ø, BUyg. uqmaq, YUyg. uqmaq, Türk. Ø: u. 3700, u.-ı 1304

uqtru → uqt(u)r- ‘anlatmak, bildirmek’; Orh. Ø, BUyg. uqtur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 1477

uquğlı anlayışlı, kavrayışlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 1471

ur- vurmak, dokunmak; koymak, yerleştirmek, kurmak; Orh. ur-, BUyg. ur-, YUyg. ur-, Türk. vur-: u.-dı 2975, u.-ddı 2105, u.-ğay 2013, u.-mazun 2057, u.-mı 511, u.-sar 2433, 3473, u.-tı 2999, 3000, u.-tumuz 2590, u.-upan 686

(///urur) (?): u. 3913

urdu → ordu

urdun örs, örs kemiği (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 52, 1806

urı erkek çocuk, oğlan, delikanlı; Orh. urı, BUyg. urı, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 4791, u.-lar 2619

urığ → uruğ

urtur- vurdurmak, dokundurmak; Orh. urtur-, BUyg. urtur-, YUyg. urdur-, Türk. vurdur-: u.-mı 4643

uru → urı

uruğ, urug, uruq soy, nesil, kuşak; tohum, tane, tahıl, hububat; Orh. urug, BUyg. uruğ, YUyg. uruq, Türk. Ø: u. 201, u. 949, 1124, 1826, u.-ı 585, 2451, u.-ın 1018, u.-unguz 2408

urunçaq depo etme, depolama, emanete bırakma; rüşvet, rüşvet alma-verme, rüşvet yeme; Orh. Ø, BUyg. urunçak, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-ın 2615

urunçaqlı rehinli, emanetli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 1360

urung (Mo. orunggu) bayrak (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: o. 1655

urungu asker, savaşçı; Orh. Ø, BUyg. urungu, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 5313, 5319

us akıl; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. us: u.-ınta 21

(///usgurgu) (ozgurgu ?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-sı 3666

ut → ud

ut- yenmek, başarmak; Orh. Ø, BUyg. ut-, ut-, YUyg. ut-, Türk. üt-: u.-mı 5249

utı- → udı-

utlı, utlu karşılık, netice, ödül; Orh. Ø, BUyg. utlı, utlı, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 3107, 4532, u.-sı 946, 960, u.-sı 2198, u.-sın 950, 1794, 1802

utmaq yenme, başarma; Orh. Ø, BUyg. utmaq, YUyg. Ø, Türk. ütmek: u. 380, 395, 1795, 2239, 2244, 3710, 4064, 4069, 4074, 4905

utquraq → odğuraq

utru karşı; Orh. Ø, BUyg. utru, uturu, YUyg. uttur, Türk. Ø: u. 61, 64, 1009, 1321, 1386, 2010, 2067, 2575, 2914, 3352, 3521, 3902, 4599

utrun- karşı koymak, karşı gelmek, direktmek; Orh. Ø, BUyg. utrun-, utrun-, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-ğalı 1274

utur- muhalefet olmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-miş 5238

utzux- yenilmek; Orh. Ø, BUyg. utzuq-, utsuq-, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-up 3086

uu uyku; Orh. u, BUyg. uu, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 3248, 4173

uvşaq ufak; Orh. Ø, BUyg. uvşaq, YUyg. uşşaq, Türk. uşak: u. 2419, 3206

uvutluğ utanmış, utanan, terbiyeli, utanma duygusu olan; Orh. Ø, BUyg. uvutluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: u. 5066

uvutsuz, uwutsuz utanmaz, terbiyesiz, sıkılmaz; Orh. Ø, BUyg. uvutsuz, YUyg. uyatsız, Türk. Ø: u. 6, 15, 185, 492, 1266, 1268, 1366, 1751, 2052, 2095, 2754, 2804, 2812, 4555, u. 2465

ux- → uq-

uya (?) akraba, hısım, yakın; Orh. Ø, BUyg. uya, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-sı 4221

uyatmaq utanma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-in 333

uyğur Uygur; Orh. uygur, BUyg. uyğur, YUyg. uyğur, Türk. uygur: u. 3356, 4223, 4620, u.-ğaru 2151

uyulat- (?) (ötrülmüş yerine okuma yanlışı); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-miş 1532

uz usta, mahir, yetenekli; Orh. uz, BUyg. uz, YUyg. uz, Türk. uz: u. 207, 207, 212, 1112, 1459, 1603, 2210, 3580, 4146, 4449, 4517, 4716, 5104, 5106, 5125, 5140, 5142, 5156, 5182, 5184, 5193, 5202, 5291, u.-lar 179

uzağut küçük esnaf; emekçi; sanat sahibi, zanaatçı; Orh. Ø, BUyg. uzağut, YUyg.

Ø, Türk. Ø: u.-qa 5125

uzanmaq ustalaşma, ehliyet, kabiliyet, yetenek, hüner; Orh. Ø, BUyg. uzanmaq,

YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-larığ 3157, 3211

uzanmaqlıg usta, mahir, eli uz, yetenekli; Orh. Ø, BUyg. uzanmaqlıg, YUyg. Ø,

Türk. Ø: u. 2424

uzaqı, uzaqu → ozaqı

uzatı, uzatı, uzıtı daima, sürekli, her zaman; Orh. Ø, BUyg. uzatı, uzağı, YUyg. Ø,

Türk. Ø: u. 1323, u. 3193, u. 65

uzlan- usta olmak, iyi olmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: u.-ğu 207

uzun uzun; Orh. uzun, BUyg. uzun, uzun, YUyg. uzun, Türk. uzun: u. 912, 2221,

3078, 3086, 3719, 4075, 4353, 4370, 4534, 4795, 4848, 4913

uzuntonluğ kadın, bayan, hanım, eş; Orh. Ø, BUyg. uzuntonluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø:

u. 1130, 2054, 2619, 3986, u.-ın 1549, u.-larda 1371

uzuntonluğlı, uzuntonluğlu hanımlı, kadınlı, eşli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø,

Türk. Ø: u. 182, u. 2053

ü

üç üç '3'; Orh. üç, BUyg. üç, YUyg. üç, Türk. üç: ü. 221, 340, 474, 477, 743, 1158,

1195, 1745, 1788, 1850, 1851, 2202, 2288, 2293, 2660, 2695, 2695, 2695,

2763, 2822, 3022, 3026, 3034, 3097, 3110, 3232, 3233, 3238, 3313, 3468,

3481, 3502, 3503, 3670, 3899, 4308, 4520, 4524, 4555, 4556, 4854, 5122,

5173, 5173, 5194, 5203, 5214, 5226, 5235, 5240, 5247, 5263, 5265, 5276,

5301

üçäğü üçü birlikte, üçü; Orh. üçäğü, BUyg. üçegü, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 5210,

5270, 5272

üçük kürk; Orh. Ø, BUyg. öçüg, üçük, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. kädmiş 4642

üçün için, -DEn dolayı, nedeniyle, sebebiyle; Orh. üçün, BUyg. üçün, YUyg. üçün,

Türk. için: ü. 5, 15, 276, 296, 302, 410, 479, 492, 613, 708, 723, 727, 729, 750,

766, 772, 775, 777, 829, 851, 922, 945, 949, 985, 990, 993, 1021, 1094, 1137, 1410, 1432, 1524, 1537, 1541, 1799, 1868, 1870, 1876, 1877, 1879, 1885, 1898, 1899, 1917, 1941, 1943, 1946, 2002, 2011, 2119, 2120, 2127, 2132, 2153, 2271, 2446, 2474, 2542, 2546, 2732, 2752, 2755, 2756, 2806, 2807, 2809, 2813, 2869, 2907, 2912, 2915, 3185, 3229, 3429, 3535, 3543, 4112, 4133, 4138, 4428, 4452, 4666, 4671, 4680, 4699, 4707, 4739, 4762, 4824, 4883, 5032, 5116, 5266

üçünç üçüncü; Orh. üçünç, BUyg. üçünç, YUyg. üçinçi, Türk. üçüncü: ü. 128, 314, 979, 1154, 1218, 1254, 1282, 1333, 1348, 1354, 1820, 1854, 1857, 2534, 2537, 2584, 2683, 2936, 3464, 3489, 3533, 3780, 3906, 3929, 4547

üd zaman, vakit, çağ, devir, dönem; Orh. öd, BUyg. üd, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 1045, 1241, 2851, 3307(?), ü.-gä 1758, ü.-in 1350, ü.-kä 107, 110, 345, 1131, 2065, 3526, 3549, 3556, 3853, 3858, 4951, 4956, ö.-ki 340, 4239, ü.-kii 2661, ü.-lär 1289, ü.-läri 1256, ü.-läri 1261, 1271, ü.-tä 101, ü.-täh 2885, 4861

üdlüg zamana ait, zamanla ilgili; Orh. Ø, BUyg. ödlüg, üdlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 3781

üdrül- ayrılmak, seçilmek, seçkin olmak; Orh. Ø, BUyg. üdrül-, üdrül-, YUyg. Ø, Türk. Ø (Ağızlar: ürül-, üründür-): ü.-däçi 1574, ü.-miş 378, 1427, 1532, 1560, 3693, ü.-mişlärig 763, ü.-mişläriig 717

üdsüz zamansız; Orh. Ø, BUyg. üdsüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 1401, ü.-kä 2916

üdün zaman, vakit; Orh. Ø, BUyg. ödün, üdün, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 49, 141, 188, 196, 204, 248, 484, 1104, 1414, 1834, 2215, 2215, 2461, 2898, 2903, 2941, 2960, 2965, 2974, 2987, 3388, 3402, 3445, 3895, 3910, 4163, 4206, 4375, 4375, 4401, 4402, 4419, 4808, 4874, 4879, 4992, 5050, 5061

üdür- seçmek, ayırmak, ayırt etmek; Orh. Ø, BUyg. ödür-, üdür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-ddii 2003, ü.-ü 2328

üdürtlüg seçilmiş, ayrılmış, seçkin; Orh. Ø, Buyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 341

üg- toplamak, biraraya getirmek, toparlamak, biriktirmek; Orh. Ø, BUyg. üg- ~ yüg-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-är 5088

ügä nasihatçi, müşavir, danışman; Orh. Ø, BUyg. üge, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 2374,
ü.-si 2231, ü.-sii 1890

ügüz ırmak, nehir; Orh. ügüz, BUyg. ügüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 1504, 2146, 3334,
4237, 4578, ü.-täg 3302, ü.-täkii 3179, ü.-üg 3251

ük- → üg-

ükli- çoğalmak, artmak, büyümek; Orh. Ø, BUyg. ükli-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-yü
3223, ü.-yür 1306,

üküş çok, pek; Orh. üküş, BUyg. üküş, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 100, 105, 336, 429,
490, 523, 687, 878, 883, 913, 971, 1127, 1165, 1166, 1310, 1342, 1343, 1455,
1790, 1965, 2000, 2137, 2327, 2405, 2522, 2612, 2622, 2966, 2989, 3111,
3123, 3234, 3359, 3360, 3431, 3567, 3795, 3828, 3950, 4267, 4269, 4270,
4275, 4286, 4298, 4303, 4492, 4623, 4624, 4704, 4998, 5034, 5116, 5183, ü.-
rāk 1798

ülä- paylaştırmak; Orh. Ø, BUyg. ülä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-yü 3198, 3468, ü.-zün
5199

üläş- üleşmek, paylaşmak; Orh. Ø, BUyg. üläş-, YUyg. üläş-, Türk. üleş-: ü.-
zünlär 4500

ülgüsüz ölçsüz, sayısız; Orh. Ø, BUyg. ülgüsüz, ülgüsiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.
3191

(ülkä//) (?): ü. 2335

ültgüzi (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 1692

ülüg pay, hisse; Orh. ülüg, BUyg. ülüg, ülig, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 1823, 1824,
1825, 1828, 2357, 4708, 4710, 4763

ülüglüg hisseli; Orh. Ø, BUyg. ülüglüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 1757, 2224, 2995

ülügüzi (?) (ülgü+si ?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 1692

ün ses; Orh. Ø, BUyg. ün, YUyg. ün, Türk. ün: ü. 1398, 1419, 3895, 3954, 4992,
5002, ü.-i 2302, 3593, ü.-in 858, 1404, ü.-ün 31, ü.-üngzkä 3694,

ün- çıkmak, ortaya çıkmak, ilerlemek, yükselmek, yetişmek, kaynaklanmak; Orh.
Ø, BUyg. ün-, ün-, YUyg. ün-, Türk. Ø: ü.-är 1394, 3954, 5002, ü.-dükdä 1707,

ü.-ip 5094, ü.-mâz 1389, ü.-ti 3338, 4585, ü.-tih 3221, ü.-tilär 3193, 3227, 4464, ü.-tü 219, ü.-üp 45, 57, 1229, 1242, ü.-ür 662, 815

ündä- bağırmak, seslenmek, çağırmak, davet etmek; Orh. Ø, BUyg. ündä-, üntä-, YUyg. ündä-, Türk. Ø: ü.-di 859, ü.-glii 742, ü.-mâz 1877, ü.-yür 1875

üngür mağara; Orh. Ø, BUyg. üñür, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-intäkii 3180

ünkür → üngür

ünlä- (?) büyümek, bitmek, yetişmek; artmak, çoğalmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-yür 1309

ünmāk çıkma, ortaya çıkma, yükselme; Orh. Ø, BUyg. ünmek, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-lärii 4129

ünsüz sessiz (?); Orh. Ø, BUyg. ünsüz, YUyg. ünsiz, Türk. Ø: ü. 4749

üntä- → ündä-

üntür- çıkarmak, yükseltmek; Orh. Ø, BUyg. üntür-, ündür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-gü 5101, ü.-miş 513, ü.-ti 145, ü.-üp 1177, 1180, 1183, 1185, 2424, 3211, 3353, 4600, 5304

üpär (?); Orh. Ø, BUyg. üper, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 4308

ür darı, ekin; Orh. Ø, BUyg. ür, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-än 1306

ür- havlamak; Orh. Ø, BUyg. ür-, YUyg. Ø, Türk. ür-: ü.-düki 2301

ürāk (?) devamlı, sürekli, kesiksiz, temelli; Orh. Ø, BUyg. ürek, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 567

ürkä (?) süre, müddet, zaman; Orh. Ø, BUyg. ürke, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 871, 1475, 2817, 3574, 4436

ürkiç uzun müddet, er geç; her zaman; Orh. Ø, BUyg. ür kiç, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 2199

ürkit- ürkütmek, korkutmak, yıldırmak; Orh. Ø, BUyg. ürkit-, YUyg. ürküt-, Türk. ürküt-: ü.-imiz 2590

ürlüg devamlı, aralıksız, kesiksiz, sürekli; Orh. Ø, BUyg. ürlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 3143

ürlügsüz, ürlüksüz fanilik, ölümlülük; Orh. Ø, BUyg. ürlüksüz, ürlügsüz, YUyg.

Ø, Türk. Ø: ü. 3231

ürmân saç örgüsü; *bot*, liken, taş yosunu; Orh. Ø, BUyg. ürmen, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 4015

ürüg hareketsiz, sakin, durgun, dingin; Orh. Ø, BUyg. örüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-in 3199, ü.-ün 4048

ürüng beyaz, ak; Orh. ürün, BUyg. ırüng, yürüng, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 282, 1494, 1653, 1655

ürüngärmäk beyazlaşma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-i 2347

üsk ön, yan, huzur; Orh. Ø, BUyg. üsk, üşk, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-üngüzlärtä 4542

üskintä yanında, huzurunda, katında; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 4538

üstäl- çoğalmak, artmak; Orh. Ø, BUyg. üstel-, üstel-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-ip 4627, ü.-ür 569, ü.-zün 3258

üstün üstün, yukarıda, üstte; Orh. Ø, BUyg. üstün, üstün, YUyg. üstün, Türk. Ø: ü. 1396, ü.-tän 1397, 1419

üstüngi, üstüngii, üstünkii üstünki, yukarıdaki, üstün, en üstün, en üstteki; Orh. Ø, BUyg. üstünki, üstünki, YUyg. üstünki, Türk. Ø: ü. 3232, ü. 3164, 3254, 3257, 4504, ü. 909

üstürtii üste; üstüne, yukarıda, üstünde, üzerinde; Orh. Ø, BUyg. üstürti, üstürti, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 3110

üsüüz → üzügüz

üt öğüt, nasihat; Orh. Ø, BUyg. üt, üt, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 737, 1228, ü.-çä 2829, ü.-i 4548, ü.-in 1201, 3941, 4545, ü.-iin 1214, ü.-inçä 2986, ü.-üngüz 3190, ü.-üngüzçä 2958

ütlä- öğüt vermek, öğütlemek, birini doğru yola getirmek, birine doğru yolu göstermek, görüşmek, (danışmak); Orh. Ø, BUyg. ütlä-, ütlä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-sär 2985, ü.-ti 4545, ü.-yür 2997

ütlü delikli, geçitli; zamanlı, vakitli; öğütlü; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 740

ütsüz öğütsüz, nasihatsiz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 1117

- üür** ekin; Orh. Ø, BUyg. ür, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 5242, 5248, 5249, 5255, 5256, 5256, 5257, 5257, 5258, 5259, 5262, 5263, 5265, krş. ür
- üz** kin, nefret; Orh. Ø, BUyg. üz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. boz 1060, 1265, 2622, 5087, ü.-çä 2150, ü.-tä 2405, 3123, ü.-täçii 4534,
- üzä, üzäh** ile, ve, dolayısıyla; -DE; üzerine, üzerinde, hakkında, üstüne, üst; Orh. üzä, BUyg. üzä, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 37, 60, 258, 265, 270, 376, 382, 535, 540, 655, 749, 756, 761, 874, 875, 1018, 1086, 1177, 1183, 1186, 1202, 1317, 1374, 1388, 1595, 1598, 1667, 1904, 1923, 1926, 1931, 2033, 2200, 2221, 2221, 2401, 2401, 2440, 2544, 2898, 2904, 2976, 2993, 3119, 3119, 3130, 3146, 3188, 3191, 3197, 3204, 3207, 3231, 3248, 3281, 3285, 3287, 3298, 3310, 3333, 3344, 3814, 4205, 4548, 4552, 4577, 4591, 4835, 4874, 4880, 5059, 5119, 5162, 5339, ü. 929, 1162, 1180, 1930, ü.-räk 3741
- üzäki, üzäkii** ile; üzerinde, yukarıda; Orh. Ø, BUyg. üzäki, YUyg. üzäki, Türk. Ø: ü. 1717, 3847, 3850, 4945, 4948, ü. 2085, ü.-ning 2547
- üznä-** itiraz etmek, karşı gelmek, muhalefet etmek, reddetmek; Orh. Ø, BUyg. üznä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü.-dimiz 2575
- üztün** üstün, yukarıda, üstte; Orh. Ø, BUyg. Ø (üstün, üstün), YUyg. Ø (üstün), Türk. Ø: ü.-tän 4481 krş. üstün
- üzügsüz, üzüksüz** aralıksız, kesintisiz, her zaman, daima, sürekli, devamlı, durmadan, boyuna; Orh. Ø, BUyg. üzügsüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 2994, ü. 987, 1336, 1384, 1390, 1476, 2398, 2817, 3116, 3193, 3876, 4973
- üzüm** üzüm, salkım, üzüm tanesi, üzüm salkımı; Orh. Ø, BUyg. üzüm, YUyg. üzüm, Türk. üzüm: ü. 5286
- üzüt** ruh, can, gönül; akıl, zihin, beyin; Orh. Ø, BUyg. üzüt, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 302, 688, 967, 1514, 1725, 1735, 1736, 1738, 1739, 1741, 2138, 2233, 2984, 3000, 3675, 4309, 4339, 5342, ü.-gärü 1790, ü.-i 2940, 4558, ü.-ii 2079, 2549, ü.-in 938, 948, 1755, 2059, ü.-inga 4374, ü.-ingä 2187, 2204, 4379, ü.-ining 1225, 1238, ü.-kä 1049, ü.-l[är] 1914, ü.-lär 656, 1908, 3670, 4421, ü.-lärig 337, 680, 4427, 5346, ü.-lärning 2475, 2497, ü.-ü 4153, ü.-üg 673, 4482, ü.-

ümin 1437, ü.-ümn 1482, ü.-ümüz 393, 640, 1139, 2462, 2804, 3653, ü.-
ümüzkä 4441, ü.-ümüzni 640, 1940, ü.-ümüzün 756, 4152, ü.-üngüz 2954, ü.-
üngüzlärkä 2193

üzütlüg canlı, ruhlu, gönüllü, akıllı, cana ait, ruhla canla ilgili; Orh. Ø, BUyg. üzütlüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: ü. 386, 430, 914, 1966, 2994, 4336

V

vaği ‘Tanrı’ (< Soğd. ?, krş. Arat 1965: 5 *vam vagi-nung baş* ‘tan tanrı ilahisi’);

Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: v.-nung 626

vajir, vajr (~vaçir, vasir, vçr, vizir) elmas; Orh. Ø, BUyg. vaçir, vajir, YUyg. Ø,

Türk. Ø: v. 3757, v. 594, 595, v.-da 595, 597

vakşik → vaxşik

vam (< Soğd. b’m) ışık, aydınlık; şafak sökmesi, güneş doğması, sabah kızılığı;

Orh. Ø, BUyg. vam, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 626, 2044, 3629

van han; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: vrum v.-ı 4176

vapap ‘özel ad’; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 5216

vaxşik (< Skr. w’xşuk) hayalet, cin, peri, ruh; Orh. Ø, BUyg. vakşik, vaqşik,

vaşşik, YUyg. Ø, Türk. Ø: v.-lar 1894, v.-larning 3258

vi (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 2348, 2349

vidäng (< OFar.) ‘sıkıntı, zorluk’ (Le Coq 1912: 39); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø,

Türk. Ø: v. 84

vidng (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 1470

vidya bilgi; büyü sanatı; Orh. Ø, BUyg. vidya, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 263

virxar (< Soğd. βrh’r < Skr. vihāra) manastır, tapınak; Orh. Ø, BUyg. virhar, YUyg.

Ø, Türk. Ø: v. 5303, v.-ıg 5302, 5306, v.-qa 5304

vrišti → frišti

vrmt bir günün adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 2071

vrum (< Soğd. frwm) Bizans, Doğu Roma; Orh. purum, BUyg. vrum, YUyg. rum,

Türk. Rum: v. 4163, 4172, 4176, 4198

vrwrti (< Soğd. frwrtyy) mektup, yazı; senet, vesika; Orh. Ø, BUyg. vrwrti, YUyg.

Ø, Türk. Ø: v. 868

vrzint ö. a. (= OFar. *Frazēnd* Moriyasu 1991: 148); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø,

Türk. Ø: v. 5302

vu (< Çin. fu) muska, nazarlık; Orh. Ø, BUyg. vuu, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 1932

vuk (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 1352

vuşanti → wuşanti

vyn (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: v. 5297

W

wadjiwanta, wadjwanta (< Soğd. w'djywndg) bir tanrı adı; Orh. Ø, BUyg.

wadjiwanta, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 313, 3631, 3633, 3873, 4970, w. 3774

wadziwanta, wadziwantag (< Soğd. w'djywndg) bir tanrı adı; Orh. Ø, BUyg.

wadjiwanta, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 821, 843, 853, w. 141, 147

wahman, waxman ö. a. (krş. Bang 1925: 25 Wahman); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø,

Türk. Ø: w. 325, w. 270, 365

warukdad ö. a. Warukdad = Far. faruḥ'dādḥ (Bang 1931b: 16); Orh. Ø, BUyg. Ø,

YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 1399, 1421

waxşik (krş. waḥş, vakşik, vakşik < Soğd. w'xšuk) hayalet, cin, peri; Orh. Ø,

BUyg. waḥşik, waḥş, vakşik, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 446, 4213, 4218, w.-i

2160, w.-ii 2129, w.-lar 5043

wgä → ügä 'nasihatçi, öğüt veren; danışman, müşavir'; Orh. Ø, BUyg. ügä, YUyg.

Ø, Türk. Ø: w. 2375, 2376

whiştu (w ḥiştu///)? 'cennet'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 1974, 1975

whmn → wahman

witadlp (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 2106

wpxqya (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 5298

wräk (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 567

wormzt bir günün adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 3388, 3402, 3410,

3435, 3441, 3445, 3457, 3460, w.-qa 3421 krş. vrmzt

wrujan, wruzan (< wrwč'n) bir yer adı; Orh. Ø, BUyg. wrujan, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 4008, w. 4887

wuşantı, wuşanti (< Soğd. βws'nty) oruç tutma; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 1548, 2748

wxastwanift (< Soğd. xw'st'w'nft) günah çıkartma; iman, inanma; din veya mezhep; Orh. Ø, BUyg. ħuastuanift, ħuastuanivt, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 4518 krş. xuastuanift

wxyzyšn (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 4518

wzwdwad (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: w. 2144

X

xamağ, xamığ → qamağ, qamığ

xan hükümdar, han, hakan; Orh. kan, BUyg. qan, ħan, YUyg. = xan, Türk. = han: x. 1318, 1319, 1322, 1385, 1631, 2941, 2960, 2970, 2988, 2996, 3562, 4182, 4327, 4437, 4631, 4805, 4809, x.-ğaru 1793, x.-ı 323, 368, 1014, 3748, 3999, 4163, 4172, x.-ıı 1149, 4412, x.-ım 2344, x.-ıma 2350, 2358, 2360, x.-ımız 432, 1949, 2221, 4135, 4141, x.-ımıznı 4223, x.-ing 4407, x.-inga 1894, 4221, x.-ii 2343, x.-lar 1279, 2172, 2216, 4244, x.-larning 3422, x.-mu 2361, x.-qa 1781 krş. qan

xap (?) ortasında (Bang 1931a: 19c); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 3013

xarı → qarı

xata → qata

xatal- → qatıl-

xatar tehlike, korku; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. xatar, Türk. Ø: x. 528

xatığ → qatığ

xatla- → qatıl-

xatun → qatun

xayu → qayu

xıaryazd → Mar

xıl- → qıl-

xırza mnastar hirza, yzdan astar hirza ‘günahlarımızı affet’; Orh. Ø, BUyg. hirza, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 412, 424

xısağ (?) → qısağ (?)

xısğaç → qısğaç

xıv → qıv

xız → qız

xntwq (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x.-nung 5263

xoanta yüksek, yüce; taht (?) (< ? Çin. Moriyasu 1991: Açk. 71); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 5146, 5148, 5156

xormuzda, xormuzta, xormuztah (Soğd. ḫwrmwzδ/hormuzd/örmizd) İndra, Śakra, Tanrı; Orh. Ø, BUyg. Ḫormuzta, hurmusta, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 4343, x. 136, 139, 143, 149, 228, 236, 237, 241, 248, 311, 822, 1277, 2189, 2461, 2484, 2535, 3278, 3624, 3773, 4361, 4401, 4420, x. 2455

xoruğ (< Soğd. ?) tanrı adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 1403, 1419

xošti (< Soğd. xwšt-y) öğretmen, hoca; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x.-singa 1359

xroşttag (Soğd. ?) tanrı adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 135, 138, 2727

xroxan (Moriyasu 1991: 61 < OFar. xrw̄h(x)w’n) ‘hizmetçi, hizmetkar’; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 5139, 5143, 5151, x.-lar 5127, 5132, 5144, 5150, 5152, 5164, 5188

xtay → qıtay

xua (< Çin. hua, ḫwa) çiçek; Orh. Ø, BUyg. ḫua, YUyg. Ø, Türk. Ø: x.-sı 1825

xuan (Soğd. ɣw’n) ‘günah, suç, cürüm’; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 2959

xuastuanift, xuastuanivt (Soğd. xw’st̄w’nft) günah çıkartma; iman, inanma; din veya mezhep; Orh. Ø, BUyg. ḫuastuanift, huastuanivt, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 3584, x. 3602

xunçuy → qunçuy

xunku müzik aleti; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 4577 krş. qunqu

xurmuzta → xormuzta

xut → qut

xutluğ → qutluğ

xwarxşed → Mār ö. a.; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 5348

xwiştım (< ? Soğd.) ‘sonra’; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x. 1128

xwnkdsyr (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x.-taqı 5258

xxwcy (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: x.-lar 5096

xyar (< np. xiyār) hıyar, salatalık; badem; Orh. Ø, BUyg. hıyar, YUyg. Ø, Türk. hıyar: x. 4305

y

ya yay; Orh. Ø, BUyg. ya, YUyg. ya, Türk. yay: y. 3345, 4592, 5062, 5063

yabaş yumuşak, uysal, sakın; Orh. Ø, BUyg. yavaş, YUyg. juvaş, Türk. yavaş: y. 3060 bk. yavaş

yablaq kızgın, öfkeli; Orh. yablak, BUyg. yavlaq, yvlaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 10, 3026 bk. yavlaq

yad yabancı; Orh. Ø, BUyg. yad, yat, YUyg. yat, Türk. yad: y.-ığ 3190

yad- yaymak, sermek, açıklamak, tanıtmak; Orh. Ø, BUyg. yad-, YUyg. yay-, Türk. yay-: y.-ayın 468, y.-mayur 1733

yadıl- yayılmak, dağılmak, genişlemek; açıklanmak, tanıtılmak; Orh. Ø, BUyg. yadıl-, yadal-, YUyg. yeyil-, Türk. yayıl-: y.-ur 1289, 1307, y.-zun 720

yadılmaq yayılma, dağılma, genişleme; açıklanma, tanıtılma; Orh. Ø, BUyg. yadılmaq, YUyg. yeyilmaq, Türk. yayılmak: y.-ıı 4049

yadmağlı yaymalı, açıklamalı, tanıtmalı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø : y. 1452

yadtur- yaydırmak, serdirmek, açıklatmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yaydur-, Türk. Ø (= yaydır-): y.-matın 2577

yağ- (yağmur) yağmak, düşmek; Orh. Ø, BUyg. yağ-, YUyg. yağ-, Türk. yağ-: y.-ıp

2267

yağaq ceviz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 451

yağı, yağü düşman, yağı; Orh. yağı, BUyg. yağı, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1685, 3388,

3402, 3410, 3421, 3434, 3441, 3445, 3457, 3460, 4490, 4769, y. 1063, 1072,

y.-lar 1989, y.-n 1222

yağid- → yağıt-

yağıla- savaşmak, muharebe etmek; kavga etmek, mücadele etmek ; Orh. Ø, BUyg.

Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3340, 4587

yağılıg düşmanlık, hasımlık, yağılık; Orh. Ø, BUyg. yağılıg, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-

ı 4830

yağıt- yağdırmak, saçmak ; Orh. Ø, BUyg. yağıt-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-tı 5051

yağmur yağmur; Orh. Ø, BUyg. yağmur, YUyg. yamğur, Türk. yağmur: y. 2267

yağı → yağı

yağı- yaklaşmak, yakınlaşmak, sokulmak; Orh. Ø, BUyg. yağı-, yğı-, YUyg. Ø,

Türk. Ø: y.-yur 818

yağıyağ kişi adı (?); Orh. Ø, BUyg. yağıyağ, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4287

yalana- alevlenmek; parlamak, kıvılcım saçmak; Orh. Ø, BUyg. yalana-, yalina-,

YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-r 3995

yalang → yaling

yalavaç peygamber, yalvaç, resul, nebi, elçi; Orh. yalabaç, BUyg. yalavaç, YUyg.

Ø, Türk. yalvaç: y. 3538, 3550, y.-ı 3427, 3439, 3459, y.-ıı 1099, 2567, 2571,

y.-ning 3545

yalğantur- kandırmak, baştan çıkarmak, ayartmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø,

Türk. Ø: y.-matın 3467

yalın alev, yalım, parıltı, ateş; Orh. Ø, BUyg. yalın, yalan, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.

2183, 3285, 3338, 4585

yalına- parlamak, parıldamak, ışık vermek; Orh. Ø, BUyg. yalina-, YUyg. yelinca-,

Türk. Ø: y.-rmän 1458, y.-yu 3224

- yalıng, yalng** çıplak, yalın, üryan, açık; Orh. yalañ, BUyg. yalang, yalng, yaling, YUyg. yeliñ, Türk. yalın: y. 1988, y. 4019, 4488, 4893
- yalnguğ, yalnguq** insan; Orh. Ø, BUyg. yalnguq, yalanguq, yalinguq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2299, y.-lar 3112, y.-larning 3215, y.-larq 2419, y.-larqa 3206, y.-nung 3218, y.-uğ 2276,
- yalnguz** yalnız, tek, sadece; Orh. Ø, BUyg. yalnguz, yalinguz, YUyg. yalguz, Türk. yalnız: y. 5097
- yalpragaq, yalprgaq** yaprak, varak, kağıt; gazete; Orh. Ø, BUyg. yalpırğağ, yalpraq, YUyg. yapraq, Türk. yaprak: y.-ı 5049, y.-ı 1827
- yaltrağlı** parıltılı, parlak, ışıklı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yaltraqliq, Türk. Ø: y. 92, 324 krş. yaltır ğlı
- yaltır-** parıldamak; Orh. Ø, BUyg. yaltır-, YUyg. yaltira-, Türk. Ø: y.-dı 759, y.-yu 1884, 3222, 3994, y.-yur 3284
- yaltırğlı, yaltırğlı** parıltılı, parlak, ışıklı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yaltraqliq, Türk. Ø: y. 3870, 4968, y. 2114
- yaltruq** parlaklık, parıltı, nur, aydınlık, ışık; Orh. Ø, BUyg. yaltırğ, yaltraq, yaltırq, yaltırq, YUyg. yaltiraq, Türk. Ø: y.-ları 4580
- yalvar-** yalvarmak; Orh. Ø, BUyg. yalvar-, yalbar-, YUyg. yalvur-, Türk. yalvar-: y.-ar 637, 1518, 1587, 2849, y.-dı 241
- yan yan**, yan taraf; Orh. yan, BUyg. yan, YUyg. yan, Türk. yan: y. 5333
- yan-** dönmek; Orh. yan-, BUyg. yan-, YUyg. yan-, Türk. Ø: y.-ıp 1402, 4700, 4802, y.-mas 1944, y.-tı 5053
- yana** yine, tekrar, yeniden; Orh. yana, BUyg. yana, YUyg. yänä, Türk. yine: y. 45, 49, 54, 57, 59, 219, 1416, 1919, 2286, 2637, 2981, 3038, 3324, 3512, 3517, 4509, 4569, 4647, 5028, 5064, 5182, 5236, krş. yänä
- yanç-** kötü davranışta bulunmak, günah işlemek; Orh. Ø, BUyg. yanç-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ar 55
- yançal-** ezilmek, kırılmak, parçalanmak; Orh. Ø, BUyg. yançıl-, YUyg. yäncel-, Türk. Ø: y.-anglar 74

yanga fil; Orh. Ø, BUyg. yanga, yangga, yang, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3751, y.-lar 3451, 3461, y.-m 598

yanggu → yangqu

yangı, yangı yeni; Orh. Ø, BUyg. yangı, YUyg. yeñi, Türk. yeni: y. 155, 156, 1230, 1242, 1589, 1590, 1591, 2851, 2851, 2851, 3516, 3998, 4000, 4066, 4068, 4136, 4136, 4138, 4138, 5224, 5233, y. 1701, 1702, 1703, 1704, 3709, 4329, 4904, y.-qa 2068, 2069, 2070, 5241

yangıl- yanılmak, hata etmek, aldanmak; Orh. yañıl-, yañıl-, BUyg. yangıl-, YUyg. yeñil-, Türk. yanıl-: y.-mıslar 1579, y.-sarlar 1969, y.-tım 4537, y.-tımız 2477, 2621, 2828, y.-u 2641, 2642, 2645, y.-uu 2640

yang form, şekil, biçim, görünüş; Orh. Ø, BUyg. yañ, YUyg. yangın, Türk. Ø: y.-ın 5305, 5307

yangıqur- yankılanmak, yansımak, aksetmek; Orh. Ø, BUyg. yangqur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-tur 3350 krş. yangqur-

yangırtı yeniden ; Orh. Ø, BUyg. yangırtı, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2992

yangluq yanlış, yalan, hatalı; Orh. Ø, BUyg. yangluq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1573

yangqu akis, yankı; Orh. Ø, BUyg. yangqu, YUyg. Ø, Türk. yankı: y. 1623

yangqur- yankılanmak, yansımak, aksetmek; Orh. Ø, BUyg. yangqur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-tu 4597

yanınçsız dönmeyen, dönülmeyen, geri gelmeyen, geri gelinmeyen; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2418, 3205

yantur- dönmek, geri dönmek, döndürmek; Orh. yantur-, BUyg. yantur-, YUyg. yandur-, Türk. Ø: y.-dılar 3519, y.-tunguz 3216, y.-u 4702, 5053, y.-ur 891, 897

yap- yapmak, kurmak, dikmek, örmek, yetiştirmek; Orh. Ø, BUyg. yap-, YUyg. Ø, Türk. yap-: y.-dılar 154

yapğun özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 400

yapşur- bağlamak, yapıştırmak, takmak; Orh. Ø, BUyg. yapşur-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-mı 3216

yaq (?) akraba, yakın akraba; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-larığ 3167, y.-larig 718

yaq- yaklaşmak, yakınlaşmak, sokulmak; Orh. Ø, BUyg. yaq-, YUyg. yaq-, Türk. Ø: y.-mazun 5163, 5166, 5219, 5220

yaqa ücret, para; kira karşılığı; Orh. Ø, BUyg. yaqa, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5225, y.-lar 5242, y.-ların 5262, y.-sı 5243, 5244, 5245, 5246, 5252, 5253, 5254, 5258, 5259, 5261, y.-ta 5183

yaqın yakın, samimi; Orh. Ø, BUyg. yaqın, YUyg. yeqin, Türk. yakın: y. 2414, 3141

yaqış- yaklaşmak, yakınlaşmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. yakış-: y.-ıpan 621

yaqsız akrabasız; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5213

yaqşı iyi, güzel; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yaxşı, Türk. yahşi: y. 5100, 5112, 5215

yaqtsin 'kişi adı'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5216

yar yar, dere; Orh. Ø, BUyg. yar, YUyg. yar, Türk. yar: y. 864, 5207, y.-ça 3201

yara omuz (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-nın 838

yara- yakışmak, yaraşmak, uygun olmak, yerinde olmak; Orh. yara-, BUyg. yara-, YUyg. yara-, Türk. Ø: y.-ğay 1080, y.-ğuluq 1079, 1121, y.-maz 3372, 4631, y.-r 3660

yarağlığ yararlı, elverişli; Orh. Ø, BUyg. yarağlı ğ, YUyg. yaraqliq, Türk. Ø: y. 907

yaraş- yaraşmak, yakışmak, uymak; Orh. Ø, BUyg. yaraş-, YUyg. yaraş-, Türk. yaraş-: y.-ı 1302, 3242, y.-ı 3216, y.-ur 296, 1290

yaraşlağ saygıdeğer, (saygılı, hürmetli), sayın, muhterem; Orh. Ø, BUyg. yaraş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 354

yarat- yaratmak, yapmak, hazırlamak, hazırlık yapmak; eser yaratmak; süslemek; Orh. yarat-, BUyg. yarat-, yarať-, YUyg. yarat-, Türk. yarat-: y.-ddingiz 2404, 3122, y.-dılar 154, y.-ğalı 151, y.-ı 163, y.-ıp 2730, y.-ıpan 3817, y.-ırça 156, y.-m.. 3966, 5014, y.-mış 878, 2482, 2670, y.-tı 163, y.-(t)uqta 161

yaratığlığ süslü, dekorlu, donanımlı; Orh. Ø, BUyg. yaratığlığ, yaratağlığ, YUyg.

Ø, Türk. Ø: y. 1381

yaratıglı süslü, bezekli, bezenmiş; Orh. Ø, BUyg. yaratıglıg, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2484

yaratın- donanmak, süslenmek; yaratılmak, oluşturulmak; Orh. yaratun-, BUyg. yaratın-, yratın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-taçnıları ğ 3163

yarıh → yarıq

yarıl- yarılmak; Orh. Ø, BUyg. yarıl-, YUyg. yeril-, Türk. yarıl-: y.-tı 8

yarın yarın, ertesi gün; Orh. Ø, BUyg. yarın, YUyg. Ø, Türk. yarın: y. 19, 428, 794, 1964, 2264, y.-ğatägi 2967

yarıq zırh, tank, zırh gömleği; Orh. yarık, BUyg. yarıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4836, y.-ça 855, y.-ın 3818

yarlağ → yarlıg

yarlağqançuçı, yarlağğançuçı, yarlağqançuçu merhametli, iyi yürekli, acıyan; Orh. Ø, BUyg. yarlıqançuçı, yarlıqqançuçı, yarlıqaançuçı, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 86, 89, 97, 108, 122, 229, y. 1495, 1519, 1682, 2296, 2420, 2871, 3188, 3207, 3222, 3645

yarlaqançuçı → yarlağqançuçı

yarlaqa- → yarlıqa-

yarlıg, yarlıq buyruk, yarlıg, ferman, emir; Orh. Ø, BUyg. yarlıg, yrlıg, yrlg, YUyg. yarlıq, Türk. yarlık: y. 1923, 2041, 2089, 2906, 2977, 2988, 4262, 4882, 5287, y.-ı 3890, 4987, y.-ıg 3220, y.-ın 1420, 2913, 2926, y.-ınça 3859, 4957, y.-inga 5300, y.-ingıznu 3251

yarlığa- → yarlıqa-

yarlıgsız buyruksuz, fermansız, emirsiz; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5163

yarlıqa- buyurmak, lütfetmek; ifa etmek, yerine getirmek, saygı gösteren yardımcı eylem; Orh. yarlıka-, BUyg. yarlıqa-, yrlıqa-, yarlıqqa-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-dı 305, 941, 944, 953, 962, 1016, 2275, 2285, 2294, 2977, 3393, 3422, 3449, 3726, 4005, 4920, 5055, y.-ddı 1979, y.-ddı 1972, 2108, 2343, 2344, 4553, y.-

- dih 1141, y.-dı 1101, 1912, 1922, 2041, 2045, 2097, y.-dımız 5287, y.-dınız 2953, 3250, y.-ğma 1474, y.-ng 98, 710, 1477, 1497, 1508, y.-duq 1898, 1917, 1943, y.-duqta 2988, y.-ğay 2947, y.-maz 934, y.-miş 3220, y.-mişu 1885, y.-mişqa 4299, y.-r 4262, 4298, y.-rça 1921, y.-sar 1097, 2957, y.-sunlar 409, y.-tingiz 3198, 3202, y.-yu 1474, 1520, 2865, 2896, 4872, y.-yur 869, 976, 2983, 3754, 3997, 4136, 4139, 4310, 4321, 4430, y.-zun 3264, 3272, y.-zunin 620,
- yarlıqağlı** buyuran, emreden, lütfeden; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1512, 3961, 3962, 5009, 5010
- yarlıqamaq** buyurma, lütfetme, emretme; Orh. Ø, BUyg. yarlıqamaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1789, 1817, 4036, y.-ı 427, 1905, 1963, 4057
- yarlıqamşı ğ** → yarlıqa-m(ı)ş-ı-g; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4262
- yarlıqan-** buyurulmak, lütfedilmek, emredilmek, yerine getirilmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-matın 931
- yarlıqançu** → yarlıqançu[çı]; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3595
- yarlıqançuçı, yarlıqançuçu** → yarlağqançuçı
- yarsı-** nefret etmek, iğrenmek; Orh. Ø, BUyg. yarsı-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-yor 34, 59
- yarsınçığ** tiksindirici, iğrenç; nefret uyandırıcı; Orh. Ø, BUyg. yarsınçığ, yarasınçığ, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 9, 5145
- yarsmalaş-** → yarşmalaş-
- yarşmalaş-** tartışmak, kavga etmek (Mayer 1991: 1701); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3113
- yarı-** parlamak, parıldamak, ışıldamak; ışık saçmak, aydınlatmak; Orh. Ø, BUyg. yarı-, YUyg. yoru-, Türk. Ø: y.-dı 19, y.-sar 2264, y.-tı 1942, y.-tı 3222
- yaruğ, yaruk** → yaruq
- yaruq** ışık, aydınlık, parıltı; ışıklı, parlak, parıltılı, aydınlatılmış; Orh. Ø, BUyg. yaruq, yruq, YUyg. yoruq, Türk. Ø: y. 90, 223, 256, 259, 282, 286, 316, 342, 358, 401, 416, 619, 637, 641, 466, 732, 734, 738, 747, 753, 757, 759, 764, 798, 813, 814, 815, 825, 830, 1147, 1189, 1200, 1203, 1205, 1213, 1218, 1255,

1273, 1275, 1281, 1287, 1288, 1311, 1530, 1559, 1563, 1574, 1591, 1593, 1636, 1698, 1702, 1705, 1709, 1716, 1725, 1736, 1737, 1739, 1741, 1755, 1801, 1906, 1920, 1929, 1934, 2022, 2086, 2116, 2198, 2310, 2453, 2470, 2475, 2476, 2494, 2504, 2517, 2537, 2662, 2679, 2825, 2837, 2851, 2866, 2978, 3222, 3276, 3408, 3596, 3601, 3635, 3670, 3707, 3757, 3802, 3869, 3949, 4032, 4059, 4078, 4099, 4235, 4320, 4417, 4421, 4817, 4902, 4967, 4997, 5344, 5346, y.-da 757, y.-dan 4137, y.-ı 1412, 3868, 4400, 4966, y.-ı 2549, 2803, y.-ın 267, 598, 600, 1086, 1417, 2726, 2729, 2737, 2742, 2818, y.-ingah 3723, 4917, y.-lar 3792, 3870, 4968, y.-larning 3646, y.-larqa 4462, y.-nung 2498, y.-qya 4292, y.-raq 3663, y.-uğ 1566, 2501, 2511, y.-um 596, y.-un 1212, 1363, 1391, y.-ung 2507

yaruq çor özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5337

yaruqlı ışıklı, parıltılı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yoruqluq, Türk. Ø: y. 2460, 2478, 2668, 2672

yaruqluğ ışıklı, parlak, beyaz; Orh. Ø, BUyg. yaruqluğ, yruqluğ, YUyg. yoruqluq, Türk. Ø: y. 635

yarut- aydınlatmak, parlatmak, ısıtmak; Orh. Ø, BUyg. yarut-, yrut-, YUyg. yorut-, Türk. Ø: y.-ır 266, 268, 1087, 2514, y.-sar 170

yarutuğlı aydınlatan, parlatan, ısıtan; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yorutuğluq, Türk. Ø: y. 339, 1442

yas → yaş I

yaş I yaş, taze ot; yeşillik, bitki; Orh. Ø, BUyg. yaş, YUyg. Ø, Türk. yaş: y. 1089, y.-da 1091

yaş II yaş, göz yaşı; Orh. yaş, BUyg. yaş, YUyg. yaş, Türk. yaş: y.-ların 4549

yaş III yaş, insan yaşı, ömür; Orh. yaş, BUyg. yaş, YUyg. yaş, Türk. yaş: y.-ı (?) 4489, y.-inta 3913, y.-qa 4349, y.-xa 2195, 4366

yaş- saklamak, gizlemek; Orh. Ø, BUyg. yaş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-dı 5048

yaşa- yaşamak, hayat sürmek; Orh. yaşa-, BUyg. yaşa-, YUyg. yaşa-, Türk. yaşa: y.-ddih 912, y.-duqta 3986, y.-nng 2162, y.-p 4795,

yaşar- yeşermek, bitmek, yetişmek; Orh. Ø, BUyg. yaşar-, YUyg. yaşar-, Türk.

yeşer-: y.-ur 1306, y.-urr 4448, 5028

yaşı (<< Skr. Yaśa) (?); Orh. Ø, BUyg. yaşı, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4489

yaşı- parlamak, aydınlanmak; Orh. Ø, BUyg. yaşı-, yaşı-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-yu 1920, 3995

yaşın şimşek, yıldırım; Orh. Ø, BUyg. yaşın, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 325, 638

yaşqan özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4554

yaşuq parlak, ışıklı, ışıltılı, aydınlık; Orh. Ø, BUyg. yaşuq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3757, y.-an 1391, y.-un 1212

yaşuqluğ ışıklı, parıltılı, ışıltılı; Orh. Ø, BUyg. yaşuqluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 633, 635

yaşur- gizlemek, saklamak; Orh. Ø, BUyg. yaşur-, YUyg. yoşur-, Türk. Ø: y.-ğıl 1744, y.-u 3516

yaşut- aydınlatmak, ısıtmak, parlatmak; Orh. Ø, BUyg. yaşut-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ır 266

yat- yatmak; Orh. yat-, BUyg. yat-, YUyg. yat-, Türk. yat-: y.-ağma 'yatan' 4785, y.-ıı 4, y.-ıp 3014, y.-ur 25, 4793

yatığ yatak, döşek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. yatı: y.-ın 24

yatuq → yatığ

yavaş yumuşak, uysal; hoş, şirin, tatlı; yardımsever; Orh. Ø, BUyg. yavaş, YUyg. Ø, Türk. yavaş: y. 1302, 1812, y.-ıın 2901, 4877, y.-ım 620

yavız kötü, bozuk; Orh. yabız, BUyg. yavız, yavaz, YUyg. yawuz, Türk. yavuz: y. 3933, 4256, 5347, y.-raq 3664

yavlaq, yavlağ, yawlaq kötü, fena; kötülük, düşmanlık; Orh. Ø, BUyg. yavlaq, yvlaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1445, y. 489, 1264, 1718, 2080, 2288, 2293, 2303, 2552, 2699, 2739, 2742, 2796, 2806, 3232, 3238, 3313, 3509, 4418, y. 2466, 2523, y.-ağ 3823, y.-da 701, y.-ın 1452, 2012, y.-raq 3511

yaxşı → yaqşı

yay yaz; Orh. yay, BUyg. yay, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3375, 5273, y.-qı 5137

- yay-** yaymak, dağıtmak, saçmak; Orh. Ø, BUyg. yay-, YUyg. yay-, Türk. yay-: y.-duq 723, 765, y.-ıgay 3845, 4943
- yayaq** özel ad (Nadelyayev 1969: 226b, Gabain - Winter 1958: 113); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3375, 4635
- yayqal-** taşmak, dalgalanmak, coşmak, sallanmak, sarsılmak, çalkalanmak; Orh. Ø, BUyg. yayqal-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-u 3334, 4578
- yayqanmaq** sarsılma, titreme; Orh. Ø, BUyg. yayqanmaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ı 896, y.-ıg 890
- yaz** ilkbahar; Orh. yaz, BUyg. yaz, YUyg. yaz, Türk. yaz: y. 1038, 2006, 4135, 4469,
- yaz-** suç-günah işlemek, kanuna aykırı hareket etmek; Orh. Ø, BUyg. yaz-, YUyg. Ø, Türk. Ø (Ağızlar: yaz-): y.-tım 4537
- yazd** (< Orta Far. yazata) Tanrı, İlah, Allah; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1803
- yazdan** yazdan astar hirza (< Orta Far. yazd) İlah, Tanrı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3721, 3737, 3738, 4915, 4931, 4932
- yazın-** günah-suç işlemek, kabahat etmek, haram yemek; Orh. yazın-, BUyg. yazın-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ıp 2653, y.-mış 2531, y.-sar 2917, y.-tıı 1073, y.-tımız 2477, 2489, 2519, 2563, 2570, 2620, 2827
- yazınçsız** kötülüksüz, günahsız; Orh. Ø, BUyg. yazınçsız, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ın 3223
- yazlıq** (?) ilkbaharlık, baharlık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5097
- yazqı** ilkbahara, bahara ait, baharla ilgili; Orh. Ø, BUyg. yazqı, yazqı, YUyg. yazgi, Türk. Ø: y. 1089
- yazuq** günah, suç; Orh. yazuk, BUyg. yazuq, YUyg. Ø, Türk. yazık: y. 1843, 2007, 2063, 2489, 2600, 2836, 2918, 3002, 4259, 4543, y.-da 385, 1841, 2491, 2564, 2579, 2595, 2624, 2656, 2691, 2706, 2721, 2744, 2761, 2770, 2771, 2793, 2807, 2838, 3687, 4259, y.-ddah 3735, 4929, y.-inta 3660, y.-ların 4549, y. larnı 4544, y.-tatın 411, y.-uğ 1558, 2531, y.-umın 1509, 3622, 3624, 3626,

3628, 3630, 3632, 3634, 3637, 3644, y.-umuznı 3650, y.-umuznı 2766, 2781, 2789, y.-ungda 4742

yazuqluğ suçlu, günahlı; Orh. Ø, BUyg. yazuqluğ, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 972, 1024, 2810, 2821, 3604, 3605, y.-larda 1448

yazuqsuz suçsuz, günahsız; Orh. Ø, BUyg. yazuqsuz, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 702, 2605

yäg → yig

yägän → yigän

yägän özel ad, Yägän Arslan; Orh. Ø, BUyg. yägän, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4264

yägänkänt bir şehir adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 355

yägü yemek, yiyecek, gıda; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3182

yäk, yäkk (< = Far. yakkha, Skr. yaksa) şeytan; Orh. Ø, BUyg. yäk, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 538, 555, 659, 678, 953, 1268, 1268, 1270, 1751, 2471, 2755, 2805, 2813, 3180, 3327, 3668, 4473, 4610, 5065, 5070, y. 833, y. 2459, y.-ig 845, 3847, 4945, y.-kä 1764, 2457, 2631, 2646, 2654, 4394, y.-l.. 861, y.-lär 244, 582, 653, 654, 683, 685, 808, 851, 857, 1229, 1242, 1628, 1752, 2464, 3465, 3842, 4556, 4940, 5056, y.-lärda 830, 1454, 5045, 5047, y.-lärig 221, 2012, 3844, 4942, y.-lärin 859, y.-lärkä 165, 233, 650, 1500, 3917, 4422, y.-lärlüğün, y.-ning 2465, y.-ning 2466

yäkli, yäklîi, yäklîih şeytanlı, şeytanî, kötü ruhlu; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2666, y. 2460, y. 2478

yäklüg kötü ruhlu, kötü yürekli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ün 2463, 2540

yälvii sihir, afsun, büyü; hayal; Orh. Ø, BUyg. yälvi, yilvi, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 541, 2610

yälvilä- sihirlemek, afsunlamak, büyülemek; Orh. Ø, BUyg. yälvilä-, yilvilä-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-dimiz 2611

yäm yemek, yiyecek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yäm, Türk. yem: y. 4829

yämä, yämää, yämäh de/da, dahi, bile, her ne kadar, yine; Orh. yämä, BUyg. yämä,

yimä, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4, 43, 46, 63, 68, 70, 113, 117, 126, 138, 147, 150, 162, 167, 170, 172, 187, 193, 208, 211, 217, 219, 290, 291, 293, 294, 298, 302, 305, 314, 320, 326, 328, 329, 330, 335, 338, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 352, 361, 367, 373, 375, 377, 379, 383, 387, 390, 459, 483, 491, 494, 498, 518, 522, 571, 572, 580, 581, 585, 616, 618, 737, 762, 827, 868, 869, 874, 883, 888, 891, 894, 901, 928, 936, 944, 946, 950, 952, 956, 958, 961, 964, 964, 967, 968, 970, 974, 980, 1006, 1028, 1035, 1038, 1087, 1098, 1099, 1111, 1114, 1118, 1123, 1125, 1133, 1139, 1146, 1152, 1156, 1163, 1169, 1186, 1203, 1218, 1227, 1240, 1254, 1256, 1260, 1269, 1271, 1273, 1275, 1276, 1278, 1290, 1292, 1294, 1297, 1299, 1301, 1307, 1310, 1311, 1324, 1330, 1335, 1336, 1340, 1346, 1355, 1360, 1368, 1370, 1376, 1380, 1384, 1388, 1402, 1406, 1415, 1418, 1468, 1501, 1531, 1578, 1597, 1602, 1624, 1680, 1705, 1717, 1774, 1780, 1807, 1816, 1821, 1834, 1851, 1866, 1980, 2048, 2049, 2052, 2054, 2055, 2056, 2058, 2060, 2062, 2064, 2066, 2074, 2078, 2081, 2123, 2130, 2185, 2201, 2216, 2240, 2263, 2295, 2432, 2439, 2464, 2493, 2520, 2524, 2534, 2570, 2582, 2597, 2602, 2605, 2606, 2611, 2618, 2626, 2631, 2643, 2646, 2649, 2664, 2671, 2713, 2715, 2723, 2725, 2751, 2754, 2755, 2758, 2767, 2777, 2786, 2802, 2814, 2820, 2825, 2828, 2831, 2849, 2884, 2888, 2920, 2925, 2926, 2928, 2929, 2933, 2934, 2935, 2950, 2952, 2969, 2971, 2972, 2976, 2978, 2982, 2984, 2986, 2990, 2990, 2995, 2998, 3001, 3040, 3041, 3056, 3324, 3349, 3409, 3420, 3447, 3482, 3483, 3499, 3500, 3505, 3515, 3522, 3533, 3540, 3543, 3547, 3551, 3552, 3558, 3569, 3571, 3572, 3577, 3611, 3740, 3757, 3761, 3843, 3903, 3909, 3916, 3940, 3958, 3963, 3977, 3999, 4007, 4009, 4027, 4070, 4080, 4089, 4143, 4168, 4169, 4196, 4198, 4249, 4263, 4268, 4279, 4300, 4312, 4313, 4313, 4339, 4340, 4344, 4345, 4376, 4408, 4430, 4455, 4569, 4596, 4643, 4650, 4662, 4698, 4733, 4736, 4740, 4846, 4860, 4864, 4886, 4888, 4941, 5006, 5011, 5039, 5050, 5054, 5061, 5066, 5096, 5151, 5284, 5286, 5304, 5307, 5308, 5342, 5344, 5349, y. 3005, y. 11, 2891, 3728, 4867, 4922

yänä yine, tekrar, yeniden; Orh. Ø, BUyg. yänä, YUyg. yänä, Türk. yine: y. 3794, 4120, 4132, 4448, krş. yana

yärkii övgü; yergi; Orh. Ø, BUyg. yärkii, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. alqış 3708, 4903

ygrmi → yigirmi

ygrmirär → yigirmirär

yğılıq → y(a)ğılığ

yıçan- dikkat etmek, göz kulak olmak, sakınmak, iyi bakmak; Orh. Ø, BUyg. yıçan-, ıçan-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ıp 5140, 5142

yıd koku, güzel koku; Orh. Ø, BUyg. yıd-, YUyg. hid, Türk. Ø: y. 1674

yıdı- güzel koku saçmak, kokmak; Orh. Ø, BUyg. yıdı-, YUyg. Ø, Türk. Ø (Osm.: yıyı-): y.-yur 26

yıdlığ güzel kokulu; Orh. Ø, BUyg. yıdlığ, yıdlağ, YUyg. hidliq, Türk. Ø: y. 632, 634, 1090, 1487, 3639, y.-ım 619

yığ- yığmak, toplamak, biraraya getirmek, dermek; Orh. yığ-, BUyg. yığ-, YUyg. yığ-, jig-, Türk. yığ-: y.-a 1055, y.-ğu 5111, 5112, 5117, y.-ıp 5111, 5176, y.-mış 2377, 5172, 5176, 5177, 5201, 5203, y.-tingız 3121,

yığı, yığılı acı, keder, feryat, ağlama; Orh. Ø, BUyg. yığı, YUyg. yığa, Türk. Ø: y. 2261, y.-n 3901

yıgılmaq toplanma, yığılma, bir araya gelme, derilme; Orh. Ø, BUyg. yığılmaq, YUyg. yığılmaq, Türk. yığılmak: y. 3379

yıgımlıq yığınlı, kümeli, kalabalık; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2265

yığın- toplanmak → (yığın-qu-ğ); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-quğ 3250

yığla- ağlamak; Orh. Ø, BUyg. yığla-, YUyg. yığla-, Türk. ağla-: y. 3901, y.-mang 2261

yıgtur- toplatmak, yığdırmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yigdur-, Türk. Ø: y.-zun 5161

yıl yıl, sene; Orh. yıl, BUyg. yıl, YUyg. yıl, Türk. yıl: y. 1704, 3887, 3920, 4022, 4896, 4898, 4984, 5198, y.-ın 5296, 5299, y.-qa 120, 349, 2746, 2774, y.-qah 4356

- yılan** yılan; Orh. Ø, BUyg. yılan, YUyg. yılan, Türk. yılan: y. 664, 665, 2556, 3502, 3504, 3511, y.-lar 3507
- yılgı, yılqu** hayvan, hayvan sürüsü; Orh. yilkı, BUyg. yılgı, YUyg. yılqa, Türk. yilkı: y. 5168, y. 2780, 2789, 4118, y.-qa 2701, 2752, y.-ta 2398, 3116
- yıldız** kök, esas, ana öge, temel; Orh. Ø, BUyg. yıldız, yiltiz, YUyg. yiltiz, Türk. Ø: y. 3126, y.-da 3423, y.-ig 2660, y.-ı 2479, 2498, 2550, y.-ın 2662, 2663, y.-inga 2476,
- yıngaç** taraf, yön, cihet; Orh. Ø, BUyg. yingaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5116, 5301, y.-ıg 2390, 3152, y.-larıg 3149
- yıpar** koku, güzel koku; Orh. Ø, BUyg. yıpar, YUyg. ipar, Türk. Ø: y. 618
- yıparlıg** güzel kokulu; Orh. Ø, BUyg. yıparlıg, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 632, 634, 1090, 1488, 3639
- yıq** uygun zaman; Orh. Ø, BUyg. yıq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ın 3107
- yır** şarkı, müzik, ezgi, melodi; Orh. Ø, BUyg. yır, YUyg. Ø, Türk. yır: y.-da 3617
- yıra-** gitmek, uzaklaşmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ya 960
- yırlıg** → yarlıg
- yırlıqa-** → yarlıqa-
- yırt-** yırtmak, parçalamak, parça parça etmek; Orh. Ø, BUyg. yırt-, YUyg. yırt-, Türk. yırt-: y.-ıp 37
- yi-** yemek, yemek yemek; Orh. yi-, BUyg. yi-, YUyg. yä-, Türk. ye-: y.-di 3505, 4013, y.-dilär 246, y.-dimiz 2615, y.-gäy 3842, 4940, y.-güçi 1454, 4704, y.-mägil 1744, y.-mäng 2099, y.-mäsär 184, y.-máz 3434, y.-zün 5170, 5171
- yidäng** → vidäng
- (///yidinkä) (?)**; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 504
- yidiz** → yitiz
- yig** iyi, daha iyi, yeğ, çok iyi, eksiksiz, mükemmel, üstün; Orh. yäg, yig, BUyg. yäg, yig, YUyg. Ø, Türk. yeğ: y. 590, 592, 713, 1618, 1746, 2024, 2364, 2393, 3145, 3164, 3232, 3254, 3266, 3274, 3662, 3756, 4504, 5214, y.-räk 1828
- yigäd-** iyileşmek, iyi duruma gelmek, üstün olmak; Orh. Ø, BUyg. yigäd-, YUyg. Ø,

- Türk. Ø: y.-miş 348, 363, 2160, 3703, 4040, 4898, y.-ti 1275, y.-tii 921,
yigädmäk iyileşme, iyi duruma gelme, üstün olma; Orh. Ø, BUyg. yigädmäk,
 YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 380, 394, 739, 1208, 1282, 1795, 2239, 2244, 3710,
 4064, 4069, 4074, 4905
- yigän** kardeş çocuğu, yeğen; Orh. Ø, BUyg. yigän, yägän, YUyg. ciyän, Türk.
 yeğen: y. 2371, 5191, 5312, 5317, 5320, 5321, 5329, 5335, 5336, y.-imiz 5322
- yigdiş** yalnız ana veya baba bir erkek kardeş; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø:
 y.-i 5267
- yigid** yanlış, hatalı, ters; yalan; Orh. igid, BUyg. igid, igit, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.
 4181, 4184, y.-in 4194 krş. igid, igit
- yigii** sık, sıkı; Orh. Ø, BUyg. yigi, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3129
- yigirmi**, **yigirmii**, **yigirmiih** yirmi '20'; Orh. yigirmi, BUyg. yigirmi, YUyg.
 yigirmä, Türk. yirmi: y. 1198, 1201, 1204, 1256, 1257, 1260, 1271, 1272,
 1289, 1295, 1307, 1393, y. 736, 737, 1206, 1214, 2102, 2554, y. 5198, 5223,
 5227, 5246, 5247, 5247, 5252, y.-kä 828, 2070
- yigirmilii** yirmili; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. yirmili: y. 1927
- yigirminç**, **yigirminiç** yirminci; Orh. Ø, BUyg. yigirminç, YUyg. Ø (krş.
 yigirmilik), Türk. yirminci: y. 162, 1195, 1287, 1288, 1362, 1666, 2746, 2763,
 2774, 2795, 2840, y. 2723
- yigirmirär** yirmişer; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø (= yirmişer): y. 5174
- yigit** genç, delikanlı; Orh. Ø, BUyg. yigit, YUyg. yigit, Türk. yiğit: y. 4789, y.-än
 1033
- yigli** (?) (Zieme 1975: 623. 1); Orh. Ø, BUyg. yigli, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4181
 (yigli///) (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3332, 4576
- yiglig** iyi; yararlı, hayırlı; Orh. Ø, BUyg. yiglig, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-in 2328
- yignä** iğne, çuvaldız; Orh. Ø, BUyg. yignä, YUyg. yiñnä, Türk. iğne: y. 665, 5293
- yil** rüzgar, yel; Orh. Ø, BUyg. yil, yiil, YUyg. yäl, Türk. yel: y. 88, 255, 744, 789,
 884, 885, 889, 892, 895, 899, 1148, 1180, 1189, 1959, 2268, 2306, 2338, 2537,
 2859, 3639, 3703, y.-ä 2338

yiltir- esmek, üfürmek; Orh. Ø, BUyg. yiltir-, yiltir-, YUyg. yäldür-, Türk. Ø: y.-mâz 2307

yiltiz kök, asıl, esas, ana öge, temel; Orh. Ø, BUyg. yiltiz, yiltiz, YUyg. yiltiz, Türk. Ø: y. 420, y.-i 1824, y.-ingiz 1982

yiltri- atlamak, sıçramak, zıplamak, sekmek, dört nala gitmek, koşmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-sär 889

yilvii → yälvi

yilvilä- → yälvilä-

yimä → yämä

yimäk (yemek) yeme; Orh. Ø, BUyg. yimäk, YUyg. yemäk, Türk. yemek: y. 3375, 4635

yimiş meyve, yemiş; Orh. Ø, BUyg. yimiş, YUyg. yimiş, Türk. yemiş: y. 1467, 3855, 4953, y.-lär 502, 2126

yimişlik bahçe, bostan, meyvelik; Orh. Ø, BUyg. yimişlik, YUyg. Ø, Türk. yemişlik: y. 155, 3699, 4314, y.-ingiz 1489

yimki, yimkii (< Soğd. *ymkyy*) tören, merasim, ayin; Orh. Ø, BUyg. yimki, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2782, 5196, y. 1076, 2775, 2777, 2786, 2832

yinäri (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 664

yinçgä ince; Orh. yinçgä, BUyg. yinçgä, inçgä, YUyg. inçikä, Türk. ince: y. 1827

yinçirlü saygılı, hürmetli; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2943

yinçkä → yinçgä

yinçü inci; Orh. yinçü, yänçü, BUyg. yinçü, YUyg. incu (KTLS 389), Türk. inci: y. 4560, y.-lär 3301,

yinçülüg incili, inciyle işlenmiş; Orh. Ø, BUyg. yinçülüg, YUyg. Ø, Türk. incili: y. 3013, 3015

yinçür- secde etmek, eğilmek; Orh. Ø, BUyg. yinçür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ü 3253, 3263, 3271, 3310, 3692, 4258, 4502, 4503

ying sümük, balgam, salya; Orh. Ø, BUyg. ying, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-lär 2109

yingnä → yignä

yini uzuv, aza, organ; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4261, 4288

yinik hafif, kolay, önemsiz, emeksiz, külfetsiz; Orh. Ø, BUyg. yinik, YUyg. yenik, Türk. yeğni: y. 2952, 3442, y. mü 4261, 4288

yiniklik hafiflik, kolaylık, önemsizlik; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yeniklik, Türk. yeğnilik: y. 973

yintäm daima, devamlı, kesiksiz, sürekli, sabit; Orh. Ø, BUyg. yintäm, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3130, 3163, 3255

yintsigü (Arat 1965: 318, 7.90) ve (Clark 1982 *yintsik*- 'bulunmak, kurulmak, keşfedilmek' Erdal 1991: 733); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3130

yir yer, mevki; yeryüzü, dünya; Orh. yir, yär, BUyg. yir, YUyg. yär, Türk. yer: y. 160, 223, 267, 535, 540, 668, 761, 806, 833, 837, 839, 850, 851, 864, 1044, 1085, 1598, 1768, 1893, 1984, 2176, 2178, 2179, 2180, 2267, 2546, 2547, 2664, 2671, 2949, 3758, 3814, 3847, 3849, 3993, 4317, 4318, 4681, 4820, 4945, 4947, 5106, 5116, 5117, 5119, 5130, 5181, 5187, 5235, 5243, 5244, 5246, 5258, 5258, 5259, 5261, y.-dä 67, 134, 201, 332, 894, 1124, 1770, 1772, 1774, 1944, 1980, 1982, 2303, 2543, 2719, 3452, 3665, 3844, 4116, 4942, 5049, 5067, y.-däki 2497, 2586, y.-dän 157, 285, 3957, 5005, 5350, y.-dinki 839, y.-gärü 583, 2806, 3780, 4227, y.-gärüü 2742, y.-i 1770, y.-ig 150, 1594, 2669, 2819, 3781, 5183, y.-ii 4410, y.-ilärtä 1484, y.-imizin 754, y.-in 127, 564, 1802, 2469, 2662, 2663, 2915, 3875, 4423, 4972, y.-inbärü 2912, y.-indä 1199, y.-indän 1707, y.-ing 4971, y.-ingä 343, 1910, 3161, 4414, 5275, 5346, y.-ingäh 2265, y.-ingärü 118, 131, 145, 1237, 2542, 2909, y.-ingärüü 2499, y.-ining 3762, y.-intä 395, 951, 2921, 3999, 4558, 4632, y.-intää 3148, y.-intäh 2396, y.-intäki 264, 280, 1977, 3756, y.-intän 1935, 1936, y.-kä 2560, 3691, 4699, y.-läri 5182, y.-lärig 5173, 5184, y.-ng 4815, y.-ning 5245, y.-tä 3014,

yir- yermek, kötölemek, eleştirmek; Orh. Ø, BUyg. yir-, yär-, YUyg. Ø, Türk. yer-: y.-üp 3019

yirçi kılavuz, rehber, yol gösteren; Orh. yerçi, BUyg. yirçi, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 779, 3158, 5346

yirinç → iring

yirli yerli, mevkili, dünyalı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yerlik, Türk. yerli: y. 481

yirpin (?) (Zieme 1975a: 675); Orh. Ø, BUyg. yirpin, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4233

yirsuv dünya, âlem, yeryüzü, yerküre; Orh. Ø, BUyg. yirsuv, YUyg. Ø, Türk. Ø (= yer su): y. 4682, y.-da 912, y.-garu 4429

yirtçi → yirçi

yirtçil- yol göstermek, rehberlik etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-âlim 4534

yirtinç → yirtinç[ü] (?)

yirtinçü, yirtünçü yeryüzü, dünya; Orh. Ø, BUyg. yirtinçü, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2392, 4318, y.-däki 3130, y.-däkii 3256, y.-kä 3162, y.-si 4821, y.-täkii 3254, y. 2949, 3154, 4429

yışu Hazreti İsa, İsa peygamber; Mesih; Orh. Ø, BUyg. yışu, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2213, 3317, 3652, 4562

yit- yetmek, yetişmek, yeterli gelmek; Orh. Ø, BUyg. yit-, yit-, YUyg. yät-, Türk. yet-: y.-mişçä 5298,

yiti keskin, sağlam; Orh. Ø, BUyg. yiti, YUyg. Ø, Türk. Ø (Ağızlar: yiti): y. 1825

yiti, yitii, yitih yedi '7'; Orh. yiti, yäti, BUyg. yiti, YUyg. yättä, Türk. yedi: y. 163, 1823, 2723, 2782, 3904, 4021, 4895, 5122, 5227, 5252, 5264, y. 593, 594, 1075, 2734, 2774, 2822, 3236, 4528, 4557, y. 2181, 3162

yitigän büyük ayı (yıldız kümesi), yedi kardeşler; Orh. Ø, BUyg. yitikän, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5313

yitili yedili; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yättilik, Türk. yedili: y. 735, 1927

yitinç yedinci; Orh. yitinç, BUyg. yitinç, YUyg. yättingi, Türk. yedinci: y. 1284, 1659, 2626, 3787, 3908

yitinçsiz ulaşılmaz, uzak, ulaşılamayan, erişilmez; Orh. Ø, BUyg. yitinçsiz, yitinçsüz, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1809, 2291

yitiz (?) günah; Orh. Ø, BUyg. yitiz, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ig 4543, y.-tin 4551

yitlintür- kaybetmek, yitirmek, mahvetmek; Orh. Ø, BUyg. yitlindür-, YUyg. Ø,

Türk. Ø: y.-ür 3074

yitmäk yitme, kaybolma; Orh. yitmäk, BUyg. yitmäk, YUyg. yütmäk, Türk. yitmek: y. 1047

yitmiş yetmiş '70'; Orh. Ø, BUyg. yitmiş, YUyg. yätmiş, Türk. yetmiş: y. 251, 5231

yitür- yitirmek, kaybetmek; Orh. yitür-, BUyg. yitür-, YUyg. Ø (krş. yüttür-), Türk. yitir-: y.-ür 1234

yiviglig donanım, techizat, süs, ziynet, bezeme, süsleme; Orh. Ø, BUyg. yiviglig, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-kä 3799

yiz (?) hata, yanlış, günah; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ig 4543, y.-tin 4550

yizgü beslenme, besi, gıda; Orh. Ø, BUyg. yizgü, yizkü (yi-z-kü, yi-'in ettirgeni ?), YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5172

ymä → yämä

ymraq → amraq

(//yngüy) (?): y. 2242

yngui (?) (Zieme 1975a: 54, dipnot: f); Orh. Ø, BUyg. yngui, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4072

yodun bozulmuş, yok edilmiş; Orh. Ø, BUyg. yodun, YUyg. Ø, Türk. Ø: yok y. 73, 1065

yoğuçla- ortasından (içinden, arasından) geçmek, aşmak, nehri geçmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-yu 4412

yol yol; Orh. yol, BUyg. yol, yool, YUyg. yol, Türk. yol: y. 730, 776, 1647, 2390, 2628, 3149, 3152, 3162, 5079, yolu 474, 477, 1850, 1850, y.-ın 3104, y.-ınça 3230, y.-larıntın 3295, y.-larta 3252, 4525, y.-qa 1135, 2288, 2293, 2629, 3232, y.-ta 3027, 3238, 3313, y.-uğ 2415, 3142, 3217, y.-un 1050, y.-unguz 2932

yolan- getirmek, götürmek; yönetmek; gitmek, açılmak; yol açmak, neden olmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2249

- yolçı, yolçu** rehber, kılavuz; Orh. Ø, BUyg. yolçı, YUyg. yolçı, Türk. yolcu: y. 778, 5346, y. 3158
- yon-** vurmaq, dövmək, işkence etmək, ıstırap çektirmək, zulmetmək; Orh. Ø, BUyg. yon-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-tuğ 1121, urtumuz y.-tumuz 2591
- yonglağ** yarar, fayda, istifade; Orh. Ø, BUyg. yunglaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ın 5260
- yoq** 1. yok, mevcut değil; Orh. yok, BUyg. yoq, YUyg. yoq, Türk. yok: y. 51, 73, 85, 542, 713, 847, 1064, 1069, 1618, 1982, 2177, 2182, 2305, 2310, 2316, 2333, 2337, 2341, 2342, 2664, 2672, 3083, 3973, 4673, 4796, 5021, 5291, y.-ça 1369; 2. yoksul, fakir, sefil; y. çığay 1917
- yoqadtur-** yok etmək, ortadan kaldırmək, 'öldürmək, katletmək, cana kıymək'; Orh. Ø, BUyg. yoqadtur-, YUyg. yoqattur-, Türk. Ø: y.-ur 3074, y.-urta 2400, 3118
- yoqaru, yoxaru** yukarı, üst; Orh. yokaru, BUyg. yoqaru, YUyg. yuquri, Türk. yukarı: y. 22, 144, 351, 4464, y. 140
- yoqurı** ö. a., kişi adı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3377, 4637
- yorçuq** özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2234
- yori-** yürümək, (belli bir inanış doğrultusunda) davranmaq, yaşamək; Orh. yori-, BUyg. yori-, yorı-, YUyg. yür-, Türk. yürü-: y.-duq 2805, y.-ğay 2958, y.-ğaysızlar 1773, y.-ğma 'yürüyen. giden' 2586, y.-madımız 2830, y.-nglar 2986, y.-p 2699, 2816, 3186, 3253, y.-qalı 3230, y.-r 3014, y.-sar 3384, y.-yın 4834, y.-yur 209, 826, 1248, 1771, 4119, y.-yursızlar 1771, y.-zun 917
- yosıpas** Ezop; Orh. Ø, BUyg. yosıpas, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1868, 1872, 1876, 4658, 4676, 4680, 4693, 4711, 4719, 4722, 4744, 4768, y.-ağ 1867, y.-qa 4765, y.-ning 1865
- yov-** aldatmaq. kandırmək, dolandırmək, hilekarlık yapmak; Orh. Ø, BUyg. yov-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-a 1748
- yoxatdur-** → yoqadtur-
- yölägü** destek, dayak, yardım, dayanak; Orh. Ø, BUyg. yölägü, YUyg. (krş. yöläk), Türk. Ø: y. 4079

- yölüş-** benzemek, çekmek; Orh. Ø, BUyg. yölüş-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ür 1256,
- yölüşür-** benzetmek, kıyaslamak, karşılaştırmak; Orh. Ø, BUyg. yölüşür-, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-ü 1206, 1278, 3917
- yöntüş-** kavga etmek, mücadele etmek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-tükin 80, y.-ü 72, y.-ürlär 78
- yöpüg (?)**; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 201
- yörüg** açıklama, yorum, anlam; Orh. Ø, BUyg. yörüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3775, 4661, y.-in 3578, y.-lärin 1144, y.-ün 1166
- yörüglüg** açıklamalı, anlamlı, yorumlu; Orh. Ø, BUyg. yörüglüg, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 341, 3916
- yrğan** → y(a)rğan, y(a)rğan 'bir ünvan'; Orh. yargan, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5219
- yrıq** → yaruq
- yu** (→ vu < Çin. fu) tılsım, muska, nazarlık; Orh. Ø, BUyg. vuu, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1932
- yudun** → yodun
- yuğuçuh** (Clouston 1972: 899a'da da yer verilmez) 'çamaşırcı, yıkayıcı'; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1112
- yula** meşale, ışık, lamba; Orh. Ø, BUyg. yula, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2433, 2453
- yulğaq** meşale, kandil, yağ lambası; Orh. Ø, BUyg. yulğaq, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1150, 5347
- yultuz** yıldız; Orh. Ø, BUyg. yultuz, yulduz, YUyg. yultuz, Türk. yıldız: y.-uğ 1783
- yultuzçı** yıldız bakan, müneccim, astrolog; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1778, 1781, 1797, 1804
- yum-** yummak, kapatmak, örtmek; Orh. Ø, BUyg. yum-, YUyg. yum-, Türk. yum-: y.-up 3241
- yumqı** büsbütün, hepsi, bütün, hep, tüm, tamam; Orh. Ø, BUyg. yumğı, yumqı, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-nı 3190
- yumşaq**, † **yumşaq** yumuşak, narin, ince, hoş, latif; Orh. yimşaq, BUyg. yumşaq,

- YUyg. yumşaq, Türk. yumuşak: y. 1303, y. 1381, y.-in 310
- yumuş** hizmet, servis, iş, vazife; Orh. Ø, BUyg. yumuş, yumış, YUyg. Ø, Türk. Ø
(Ağızlar: yumuş): y. 5033, y.-in 4453
- yumuşçı** yardımcı; Orh. Ø, BUyg. yumuşçı, yumışçı, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5190, 5191
- yun-** yıkanmak, temizlenmek, arınmak; Orh. Ø, BUyg. yun-, YUyg. Ø (krş. yuyun-), Türk. yun-: y.-tılı 42
- yung** yün, yapağı, tiftik; Orh. Ø, BUyg. yung, YUyg. yuñ, Türk. yün: y.-in 1878, y.-un 2893, 4869
- yuşo** (< Soğd. y šw) özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1172
- yutuz**, **yutz** evli kadın, eş, hanım; Orh. yutuz, BUyg. yutuz, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3988, y.-um 2, y.-unguz 1098
- yutuzluq** kadınlı, eşli, hanımlı; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1081
- yuv-** → yov-
- yuvğala-** incelmek, zayıflamak, kötüleşmek, bozulmak; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-dı 5051
- yügärü** şimdiki, şu anki, hali hazırdaki; Orh. yügärü, BUyg. yügärü, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 3095
- yügätmiş** (?); Orh. Ø, BUyg. yügetmiş, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2382
- yügün-** → yükün-
- yügür-** koşmak; Orh. yügür-, BUyg. yügür-, YUyg. yügür-, Türk. Ø: y.-tii 38, y.-üng 3484, y.-ür 33
- yügürüglii** aceleci; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1118
- yük** yük, ağırlık; Orh. Ø, BUyg. yük, YUyg. yük, Türk. yük: y. 2387, 5211, 5212
- yükün-** secde etmek, eğilmek, saygı göstermek, hürmet etmek; Orh. yükün-, BUyg. yükün-, YUyg. yükün-, Türk. Ø: y.-dii 4413, y.-gälii 2385, 3093, y.-gü 2384, 3092, y.-miş 3095, 3257, y.-sär 2452, y.-tilär 2991, y.-tümüz 2641, 2649, 2652, y.-ü 2989, 3263, 3271, 3310, 4259, 4502, y.-ügmä 2632, y.-üng 3382, y.-ünglär 562, y.-ür 2386, 3254, 3281, 3288, 3293, 3298, 4504, 4505, 5006, 5011,

- y.-ürbiz 3094, 3255, y.-ürmân 3692, 3958, 3963,
- yükünç** saygı, hürmet, takdir; Orh. Ø, BUyg. yükünç, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 561, 2632, y.-in 2386, 3094, y. 2386, y.-üg 3236,
- yüräk** yürek; Orh. Ø, BUyg. yuräk, YUyg. yüräk, Türk. yürek: y. 5331
- yürü-** yürümek; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. yür-, Türk. yürü: y.-r 3014
- yürüg** → yörüg
- yürüglüg** → (Clauson 1972: 966b)
- yürüng** ak, beyaz; parlak, aydın, berrak, duru, açık; Orh. ürün, ürün, BUyg. ırüng, yürüng, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 1765, krş. ürüng
- yürün** (~ yürün = ürün) beyaz, ak (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. tåg 2401, 3119
- yüz** yüz, çehre; Orh. yüz, BUyg. yüz, yüz, yüz, YUyg. yüz, Türk. yüz: y. 2444, y.-intä 3218, y.-ümüz 2914, y.-ün 1386, y.-üngüzän 92, y.-üngüzgärü 3960, 5008
- yüz, yüz yüz** '100'; Orh. yüz, BUyg. yüz, YUyg. yüz, Türk. yüz: y. 119, 2466, 3095, 3743, 4355, 5130, 5134, 5135, 5168, 5169, 5169, 5170, 5171, 5194, 5203, 5214, 5264, 5292, y. 2387
- yüz-** yüzmek, su yüzünde durmak, batmamak; Orh. yüz-, BUyg. Ø, YUyg. üz-, Türk. yüz-: y.-ärçä 200
- yüzägü** ezelden beri, çok eskiden beri, önceden beri; Orh. Ø, BUyg. yüzägü, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-tin 2387, 3095
- yüzlüg** yüzlü, çehreli, simalı; Orh. Ø, BUyg. yüzlüg, yüzlüg, yüzlüg, YUyg. yüzlük, Türk. yüzlü: y. 760, 905, 2187, 2204, 4374, y.-in 4165, y.-üm 606
- yvdan** (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 2315
- ywrnxny** (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 5147, 5155, 5159, 5200
- yztan** yzdan astar hirza < yazdän ästär hirzä; Orh. Ø, BUyg. yzdan, YUyg. Ø, Türk. Ø: y. 4493 bk. yazdan
- yzwnc** (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: y.-däki 5253

zadag → Mār ö. a.; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: z. 5348

zawar, zawr özel ad; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: z. 636, z. 3387, 3407

zığçı (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: z.-lar 5217

(///zik) (?): z. 1851

zimtu → jimtu (?) kişi adı (Le Coq 1912: 39, 16. not); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: z. 113

zmştuk, zmştyk (?); Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: z. 5200, z.-kä 5159, z.-kätägi 5147, z.-qa 5155

zruşç (< Soğd. zruşç ‘zrwşç’) Zerdüşt; Orh. Ø, BUyg. Ø, YUyg. Ø, Türk. Ø: z. 5052, 5054, 5056, 5059, 5060, 5063, 5066.

SONUÇ

Maniheist Uygur metnlerinin dil ve yazım özellikleri ile karşılaştırmalı sözcük varlığı ilk kez bu çalışmada incelenmiştir. Çalışmanın sözlük bölümünde Maniheist Uygur metnlerinin dizini çıkartılmış, sözcüklerin Türkçe karşılıkları verilmiştir. Maniheist Uygur metnlerinin sözcük varlığı Orhon Türkçesi, Budist Uygur metinleri, Yeni Uygurca ve Türkçe ile karşılaştırılmıştır. Böylece Mani Metinlerinde var olan bir sözcüğün Orhon Türkçesi, Budist Uygur metinleri, Yeni Uygurca ve Türkçede görülüp görülmediğine bakılmış, görülüyorsa sözcüğün geçirdiği ses değişimleri sonucu aldığı yeni biçim (örneğin MUyg. *bökünki*, Orh. Ø, BUyg. *bökünki*, YUyg. *bügünki*, Türk. *bugünkü* gibi) gösterilmiştir. Sonuçta da Maniheist Uygurlardan günümüze gelebilen sözcükler sergilenmiştir

İzlediğimiz yöntemle Maniheist Uygur metnlerinin karşılaştırmalı sözlüğü oluşturulmuştur. Ayrıca Mani metinlerinde geçen Türkçe sözcüklerin karşılaştırılması sonucunda *sayısal* anlamda, Maniheist Uygur metnlerinin sözcük varlığı açısından en az ortak yanı bulunan dilin Orhon Türkçesi, en yakın olduğu dilin Budist Uygur metnlerinin dili olduğu ortaya çıkmıştır. Yakın olduğu diller ise sırasıyla Yeni Uygurca ve Türkçedir. Orhon Türkçesinde görülen *lagzin* 'domuz', *inili eçili* 'erkek kardeşlerle ağabeyleri' biçimlerinin yalnız Maniheist Uygurca metinlerinde, görülmesi Orhon Türkçesinden sonra en eski dilin Maniheist Uygur metnlerinin dili olduğunun kanıtlarındandır.

KAYNAKÇA

ARAT, R. Rahmeti

1936 *Türkische Turfan-Texte VII.*
Berlin.

1965 *Eski Türk Şiiri.*
Ankara: TTK yayınları.

ASMUSSEN, Jes. P.

1965 *X^uāstvānīft. Studies in Manichaeism.*
Copenhagen.

ATALAY, Besim

1985² *Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi I*
TDK, Ankara.

BANG, W. und A. von Gabain

1925 "Manichaeische Hymnen",
Le Muséon, 38, 1925: 1-55.

1929 *Türkische Turfan-Texte (I).*
Berlin.

1930 *Türkische Turfan-Texte III.*
Berlin.

1931a *Analytischer Index zu den fünf ersten Stücken der türkischen Turfan-Texte.*
Berlin.

1931b "Manichäische Erzähler",
Le Muséon, 44, 1931: 1-36.

BANG, W., A. von Gabain, G. R. Rahmeti

1934 *Türkische Turfan-Texte VI.*
Berlin.

BAZIN, Louis

1992 *Mélanges Offerts à Louis Bazin*
Paris.

CAFEROĞLU, Ahmet

1968 *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü.*

TDK, İstanbul.

CLAUSON, Gerard

- 1972 *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish.*
Oxford.

CLARK, Larry V.

- 1982 "The Manichean Turkic Poethi-Book"
Altorientalische Forschungen IX (1982): 145-218.

ÇAĞATAY, Saadet

- 1978 "Uygurcada Hendiadyoinler",
Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler, Ankara 1978: 29-66.

DOERFER, Gerhard

- 1965 *Türkische und mongolische Elemente im neupersischen II.*

EDGERTON, Frank

- 1953 *Buddhist Hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary:*
Volume II Dictionary.
(New Haven) Delhi.

ERDAL, Marcel

- 1991 *Old Turkic Word Formation. A Functional Approach to the Lexicon.*
Volume: I-II, Wiesbaden.

GABAIN, A. von

- 1954 *Türkische Turfan-Texte VIII.*
Berlin.
1974³ *Alttürkische Grammatik.*
Wiesbaden.

GENG SHIMIN und Hans-Joachim Klimkeit, J. Peter Laut

- 1987 "Manis Wettkampf mit dem Prinzen Ein neues manichäisch-
Türkisches Fragmente aus Turfan",
Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft 137-1
(1987): 44-58.
1989 "Die Geschichte der drei Prinzen Weitere neue Manichäisch-
Türkische Fragmente aus Turfan",
Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft 139-2

(1989): 328-145.

HAMILTON, James Russel

1986 *Manuscripts ouïgours du IXe-Xe siècle de Touen-houang*. Tom I-II
Paris.

HANEDA, Tôru

1932 *A propos d'un texte fragmentaire de Prière manichéenne en ouïgour*
Provenant de Turfan
Tokyo.

HAZAI, G. und P. Zieme

1971 *Fragmente der uigurischen Version des "Jin'gangjing mit den*
Meister Fu".
Berliner Turfan Texte, Berlin.

KARA, Georg und P. Zieme

1976 *Fragmente tantrischer werke in uigurischer Übersetzung*.
Berliner Turfan Texte, Berlin.

1977 *Die uigurischen Übersetzungen des Guruyogas "Tiefer Weg" von*
Sa-skya Paṇḍita und der Mañjusrīnāmasaṃgīti.
Berliner Turfan Texte, Berlin.

KAYA, Ceval,

1994 *Uygurca Altun Yaruk*
TDK, Ankara.

KUDARA, Kōgi - Peter ZIEME

1983 "Uigurische Āgama-Fragmente (1)",
Altorientalische Forschungen, 10 (1983)2: 269-318.

1990 "Uigurische Āgama-Fragmente (2)",
Altorientalische Forschungen, 17 (1990)1: 130-145.

KÜLTÜR BAKANLIĞI

1991 *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü (Kılavuz Kitap) I*
Ankara.

LE COQ, Albert von

1909 "Ein christliches und ein manichäisches Manuskriptfragment in
türkischer Sprache aus Turfan (Chinesisch-Turkistan)"

Sitzungsberichte der Preußischen Akademie der Wissenschaften XIX,
1908, Berlin: 547-565

- 1912 *Türkische Manichaica aus Chotscho I.*
Berlin.
- 1919 *Türkische Manichaica aus Chotscho II.*
Berlin.
- 1922 *Türkische Manichaica aus Chotscho III.*
Berlin.

MAUE, Dieter und K.Röhrborn

- 1976 "Ein zweisprachiges Fragment aus Turfan",
Central Asiatic Journal 20: 208-221.
- 1979 "Ein *Caityastotra* aus dem alttürkischen Goldglanz-*Sūtra*"
Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, 129: 282-320.
- 1980 "Zur alttürkischen Version des *Saddharmapuṇḍarīka-sūtra*"
Central Asiatic Journal 24 (1980): 251-273.

MENGES, Karl H.

- 1995² *The Turkic Languages and Peoples. An Introduction to Turkic Studies*, 2nd, revised edition.
Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.

MOLNÁR, Ádám - P. Zieme

- 1989 "Ein weiterer uigurischer Erntesen",
Altorientalische Forschungen, 16 (1989)1: 140-152.

MORIYASU, Takao-Yutaka Yoshida

- 1988 *Studies on the Inner Asian Languages IV*
Uighur Autonomous Museum.

MORIYASU, Takao

- 1991 *A study on the History of Uighur Manichaeism*
Osaka.

MÜLLER, F.W.K.

- 1908 *Uigurica* (I). Berlin.
- 1911 *Uigurica* II. Berlin.

1922 *Uigurica* III. Berlin.

1931 *Uigurica* IV. Berlin.

NADELYAYEV, V.M., D.M.Nasilov, E.R.Tenişev, A.M.Şçerbak

1969 *Drevnetyurkskiy Slovar'*.

Leningrad.

NECİP, Emir Necip

1995 *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*,

TDK, Ankara, (Çev.: İklil Kurban).

ÖLMEZ, Mehmet

1991a *Altun Yaruk III. Bölüm (= 5. Kitap).*

Ankara.

1992 "Uygurca üçük 'kürk'",

Türk Dilleri Araştırmaları, Ankara: 47-52.

RACHMETI → ARAT

RÖHRBORN, Klaus

1971 *Eine uigurische Totenmesse.*

Berliner Turfantexte II. Berlin.

1977 *Uigurisches Wörterbuch, Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien.*

Lieferung 1 a – agrig. Wiesbaden.

1979 *Uigurisches Wörterbuch, Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien.*

Lieferung 2 agriglan- – anta. Wiesbaden.

1981 *Uigurisches Wörterbuch, Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien.*

Lieferung 3 anta – asanke. Wiesbaden.

1988 *Uigurisches Wörterbuch, Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien.*

Lieferung 4 asankelig – ayat-. Wiesbaden.

1994 *Uigurisches Wörterbuch, Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien.*

Lieferung 5 ayatıl- – ämgäklig. Wiesbaden.

SCHWARZ, Henry G.

- 1992 *An Uyghur-English Dictionary*
Bellingham, Washington.

SERTKAYA, Osman

- 1979 “Uygur Metinlerinde Yanlış Okuma, Anlama ve Mânâlandırmalar”,
Türk Kültürü, Sayı 1 95, Ocak 1979: 139-145.

TEKİN, Şinasi

- 1960 *Uygurca Metinler I, Kuanşi İm Puser*.
Ankara (Erzurum).
- 1963 “Mani Dininin Uygurlar Tarafından Devlet Dini Olarak Kabul
Edilişinin 1200. Yıldönümündölaysı ile Bir Kaç Not”,
Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1962 : 1-11.
- 1980a *Maitrisimit nom Bitig I*.
- 1980b *Maitrisimit nom Bitig II*.
Berliner Turfan Texte, Berlin.
- 1980c *Buddhistische uigurica aus der Yüan-zeit*.
Budapest.

TEKİN, Talât

- 1968 *A Grammar of Orkhon Turkic*.
Indiana University Publc., Bloomington.
- 1984 “Çeşitli Alfabelerle Türkçe Yazılar: Soğd ve Uygur Alfabetisiyle
Türkçe” ,
Tarih ve Toplum, İstanbul, Sayı 7: 17-22.
- 1988 *Orhon Yazıtları*
Ankara.
- 1994 *Tunyukuk Yazıtı*
Ankara.
- 1995 *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*
Ankara.

TEMİR, Ahmet und Kōgi Kudara, K.Röhrborn

- 1984 “Die Alttürkischen Abitaki-Fragmente des Etnografya
Müzesi Ankara”,

Turcica, XVI: 12-28.

TEZCAN, Semih

- 1974 *Das uigurische Insadi-Sūtra*.
Berliner Turfan Texte, Berlin.
- 1975 *Eski Uygurca Hsüan Tsang Biyografisi X. Bölüm*.
AÜ-DTCF (Yayınlanmamış Doçentlik tezi), Ankara.
- 1978 "En Eski Türk Dili ve Yazını",
Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe.
TTK, Ankara: 271-323.
- 1984a "Uygur Alfabesi",
Türk Ansiklopedisi, İstanbul 33: 121-126
- 1984b "Uygur Edebiyatı",
Türk Ansiklopedisi, İstanbul 33:126-131
- 1984c "Uygurca",
Türk Ansiklopedisi, İstanbul 33: 141-148
- 1984d "Uygurlar",
Türk Ansiklopedisi, İstanbul 33: 148-155.

WINTER, Werner - A. von Gabain

- 1958 *Türkische Turfan-Texte IX*
Berlin.

ZIEME, Peter

- 1966 "Beiträge zur Erforschung des X^västvānīft",
Mitteilungen des Instituts für Orientforschung XII (1966-67) 1966:
351-378
- 1968 "Die Türkischen Yosipas-Fragmente",
Mitteilungen des Instituts für Orientforschung 14, 1968: 45-67
- 1969a "Türkçe bir Mani Şiiri",
Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1969 : 39-51
- 1969b *Untersuchungen zur Schrift und Sprache der manichäisch-türkischen Turfantexte* (basılmamış Doktora çalışması)
- 1969c "Zwei Textergänzungen zu A. von Le Coq's « Türkische Manichaica aus Chotscho. III.»

Rocznik Orientalistyczny, 32-2, 1969: 7-18

- 1970 "Ein Manichäisch-Türkisches Fragment in Manichäischer Schrift"
Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae, XXIII (2): 157-165 (1970).
- 1974 "Zu den nestoranisch-türkischen Turfantexten",
Sprache, Geschichte und Kultur der altaischen Völker.
 Berlin : 661-668 + Tafeln 51-54.
- 1975a *Manichäisch-türkische Texte*.
 Berliner Turfan Texte V, Berlin.
- 1975b "Ein uigurischer Erntesege",
Altorientalische Forschungen, 3 (1975): 109-143.

ZIEME, Peter und G.Kara

- 1978 *Ein uigurisches Totenbuch, Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang British Museum Or. 8212 (109)*.
 Budapest.